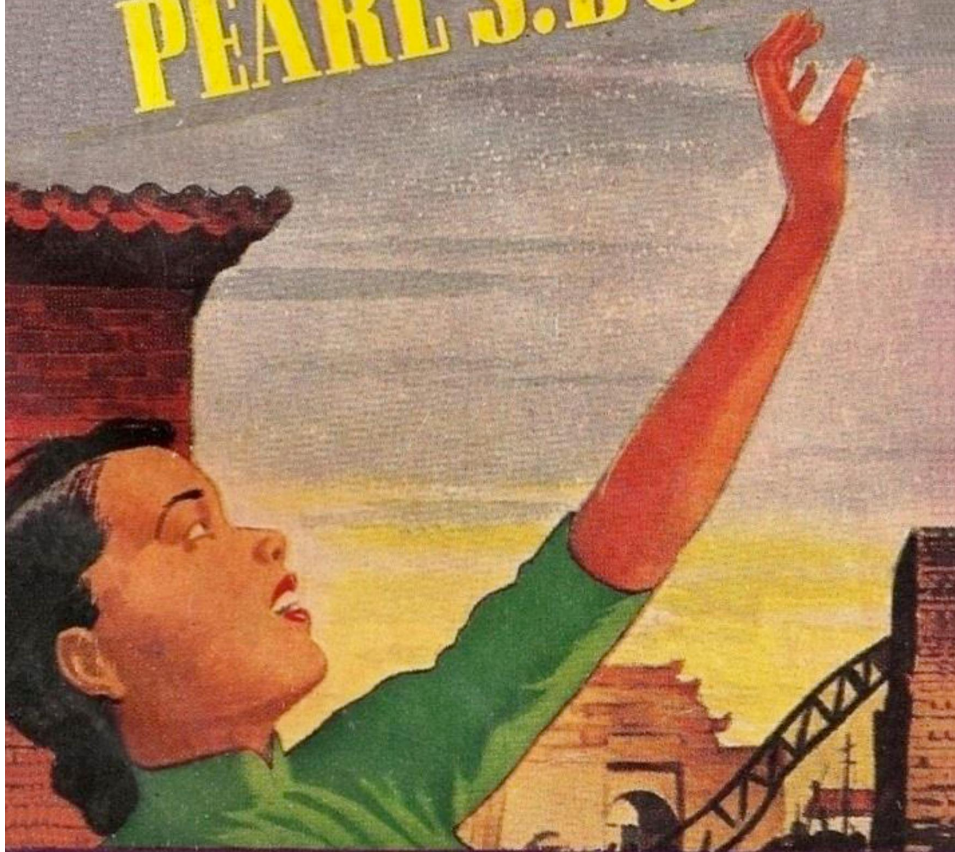

PEARL S. BUCK

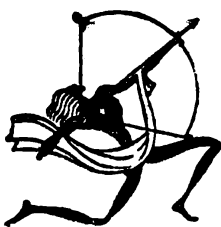

Promisiunea

Pearl S. Buck

PROMISIUNEA

Traducere de EDUARD ELLENBERG

Editura FORUM

An apariție necunoscut; cca. 1940

Titlul original:

Pearl S. Buck
The Promise
a novel of China and Burma

Versiune electronică:

[V2.0]

Corectură [V1.0]: martie 2016

Corectură [V2.0]: martie 2016

Nota ediției electronice:

Pentru realizarea prezentei ediții electronice, textul în limbaj interbelic al ediției tipărite a fost adaptat la limbajul contemporan, prin corecturi ortografice și gramaticale, în conformitate cu prevederile din Hotărârea Academiei Române din 17.02.1993, Dictionarul explicativ al limbii române, ediția 2012 și Dictionarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Ediția 2010.

În plus, deoarece în ediția tipărită numele țării Birmania (actuala Republica Uniunea Myanmar) era scris în forma englezească „Burma”, iar numele locuitorilor era obținut printr-o derivare „românizată” din numele englezesc, respectiv burmez, burmeză, burmeji etc., în ediția electronică s-au folosit formele consacrate în limba română: Birmania, respectiv birmanez, birmaneză, birmanezi etc.

CUPRINSUL

Capitolul I	6
Capitolul II	15
Capitolul III	27
Capitolul IV	41
Capitolul V	47
Capitolul VI	54
Capitolul VII	65
Capitolul VIII	74
Capitolul IX	83
Capitolul X	92
Capitolul XI	100
Capitolul XII	109
Capitolul XIII	118
Capitolul XIV	124
Capitolul XV	133
Capitolul XVI	146
Capitolul XVII	154
Capitolul XVIII	161
Capitolul XIX	166
Capitolul XX	174
Capitolul XXI	182
Capitolul XXII	188

Capitolul I

În disperarea lor oamenii trebuie să spere, atunci când li se fac promisiuni, chiar dacă e vorba numai de promisiuni.

Deși al doilea fecior al său clătina din cap, de câte ori Ling Tan pomenea de promisiune, bătrânul tot credea în ea. Adevărul era că Ling Tan, ca și toți ceilalți, socoteau că oamenii lui Ying și ai lui Mei erau cei mai puternici și de temut oameni din lume și toți locuitorii acestei țări cotropite nutreau speranța că într-o zi, întrecând măsura, inamicii vor provoca și înfuria pe străinii de dincolo de mare și, silindu-i astfel să intre în război, îi vor grăbi și sfârșitul. Căci, oricât de rău și puternic ar fi fost inamicul, nimeni nu putea crede că el ar fi putut să-i învingă pe străini, pe oamenii păroși ai lui Ying și ai lui Mei.

Ling Tan n-ar fi stat să-i asculte pe feciorii săi, spunând că acești străini nu mai sunt atât de puternici cum fuseseră altă dată. Chiar Lao Er, ducându-se la oraș să vândă niște ouă de rață, văzu un jandarm inamic în momentul când scuipa în obrazul unui străin, iar străinul n-ar fi făcut altceva decât să se șteargă cu batista din buzunar.

— Anume își ține batista în buzunar, îi povestea Lao Er, la întoarcere, tatălui său, ca să se poată șterge de scuipatul dușmanului. Toți cei care am asistat la scena asta, am rămas uimiți și unul care vindea gogoși, lângă mine, spunea că nu și-ar fi putut închipui așa ceva. El povestea că până acum dacă se întâmpla ca vreun bărbat sau o femeie, străini, să fie insultați, sau să li se pară că au fost insultați, îndată debarcau oameni înarmați de pe vasele de război, care erau întotdeauna pe aproape.

— Unde sunt acum acele vase? întrebă Lao Ta. Acum sunt numai vase inamice în apele noastre. Într-o zi, pe când treceam poarta orașului dinspre râu, am văzut mai mulți străini care erau opriți așa cum ne oprește pe noi, dezbrăcați până la piele și percheziționați de jandarmii inamici și erau tot așa de ascultători și supuși, cum suntem noi, cei lipsiți de arme. Să nu speri prea mult acum, tată.

Astfel încercau cei doi băieți să-l deprindă pe Ling Tan cu ideea de a nu fi prea mahnit, văzând că străinii nu-și țin promisiunea făcută. Dar, el spera încă, fiindcă în ce altceva ar

fi putut spera?

Cu toate că cerul era atât de calm și limpede în toamna aceea, timpul se înrăutățea. Satul lui Ling trăia parcă în mijlocul unei lumi încremenite. Nicio știre nu venea din afară, doar șoaptele celor grăbiți care puteau să le ajungă. Așa află Ling Tan și feciorii săi că războiul continua în țară. De asemenea se spunea că deși capitala țării fusese mutată mult în interior, chiar și acolo dușmanul arunca bombe grele din acelea care răscoliseră pământul din apropierea satului, o singură bombă fiind în stare să facă o groapă imensă. Groapa era acum plină de apă și, în ziua când Ling Tan aflase cum a fost bombardată capitala, se duse să se uite la groapă și se gândi ce-o fi însemnând asemenea gropi într-un oraș și ce se întâmpla cu oamenii? Chiar dacă se ascund printre stâncile prăpăstioase, cum se spunea, cât timp putea oare dura asta? Ceea ce îl silea mai mult să creadă că din afară va veni ajutorul împotriva acestui crud dușman.

Și iarăși, în cea de-a opta lună a anului, Ling Tan și feciorii săi, auziră că războiul se pornise împotriva dușmanului în cinci provincii deodată și astfel aflară pentru prima dată de Lao San. Știrea o aduse un pelerin care spunea că întreg tineretul se ridicase, ca un singur om, pentru războiul cel nou. Apoi, scoțând o hârtie din buzunar, în care păstra o buclă de păr negru, spuse: „Am primit-o de la cel mai voinic tânăr pe care l-am cunoscut vreodată și mi-a spus să mă abat pe aici, căci arătându-vă această buclă, pe care el și-o tăiașe cu sabia, voi căpăta de mâncare”.

La auzul acestor vorbe, Ling Sao, strigă deodată, că, fără îndoială, e părul fiului ei, al treilea, care plecase de câțva timp, însoțit de mai mulți munteni pe care îi conducea.

— A cui să fie, dacă nu a fiului meu? striga ea. Nici n-am mai văzut asemenea păr și când eram însărcinată jinduiam după ți pari. Nu ții minte, bătrâne, cu ce poftă mâncam ți pari pe vremea când îți purtam feciorul?

— Da, îmi amintesc, răspunse Ling Tan, iar noi eram chiar necăjiți din cauza părului său. I se încârlionța pe cap, ca ți parii, așa cum spui tu, bătrâno. Dar era prea târziu. Și de atunci îi creștea mereu așa. Unde l-ai văzut, părinte?

— În apropiere de orașul Long Sands.

— Și era zdrențuros? întrebă, îngrijorată, Ling Sao.

— Nu, era bine îmbrăcat, bine hrănit și chiar mulțumit. Se pregătea de luptă ca și toți tinerii de pe acolo, fiindcă se așteptau la un atac apropiat al dușmanului.

Ling Sao înveli cu grijă bucla de păr într-o bucată de hârtie roșie pe care o scosese din sertarul mesei, iar Ling Tan o rugă pe nevasta fiului său cel mare să aducă de mâncare călugărului, ca să se sature și să aibă și la drum, ceea ce femeia făcu întocmai, căci, în casa lor, ea răspundea întotdeauna oricărei chemări și niciodată nu s-ar fi plâns. Ea considera ca o datorie a ei să facă și munca pe care, altădată, o făcea Jade și dacă Jade îi pomenea de asta, ea râdea: „Dacă tu îți alăptezi cei doi flăcăi, ce ți se mai poate cere?” Într-adevăr, gemenii lui Jade erau mereu flămânzi și oricât de mult s-ar fi hrănit dânsa cu fiertură de orez îndulcită, supe sau ouă fierte în ceai, toate acestea nu se puteau transforma atât de repede în lapte, așa cum o cerea setea sugarilor ei.

În ziua aceea, după plecarea călugărului – sătul de mâncarea primită, și cu traista plină de alimente pentru a doua zi – toți ai casei erau preocupați de soarta celui de-al treilea fecior, și se întrebau: oare va fi ucis în bătălie sau nu, și ce va fi cu el?

Nu mult după aceasta, Jade primi o scrisoare; deschizând-o, află că era scrisă de Mayli, și că venea din provincia numită Yünnan, sau Sudul Norilor, și că era din orașul Kunming. Mayli se afla acolo, după cum promisese lui Jade. Scrisoarea era scurtă, aparent plină doar de glume, și totuși se termina cu această întrebare: „Cum se poate că fratele mai tânăr al soțului tău, nu mi-a adus înapoi stegulețul meu de mătase?”

Dar nimeni, afară de Jade și Lao Er, nu știa ceva despre micul steag de mătase, nici de faptul că Mayli îl dăduse lui Jade spre a-l dăruia lui Lao San, cu înțelesul că ea pleca spre țara liberă și că-l aștepta și pe el. Astfel că Jade, citind scrisoarea cu voce tare, ca s-o audă toți ai casei, adunați în curtea scaldată de soarele de toamnă, nu pomeni de această chestiune, de frică să nu i se pună întrebări la care n-ar fi putut răspunde. Mai târziu însă aflându-se în dormitorul ei, o citi lui Lao Er, și acesta surâse:

— Va fi acolo în scurt timp.

Și astfel, după mai mult de o lună, Jade primi o nouă scrisoare; de data aceasta Mayli scria:

„Spune părinților tăi că cel de-al treilea fecior al lor a sosit aici, că s-a luptat în bătălia de la Long Sands și că e mândru de victoria pe care am câștigat-o contra dușmanului”.

Mayli nu spunea mai mult de-atât, dar toți auziră și se bucurară la gândul că undeva dușmanul e bătut și că Lao San era în viață. Numai Ling Sao nu era liniștită căci nu afla din scrisoare, dacă feciorul ei și Mayli aveau de gând să se însoare. Nu, niciun cuvânt despre însurătoare nu găsi ea nici în scrisorile care urmau; Ling Sao se supără:

— Aș dori să-l am aici, pe cel de-al treilea fecior al meu, și să-i rup urechile. De când umblă un fecior de-al meu în preajma unei femei, dacă nu e soția lui? Dacă o dorește, de ce nu se însoară cu ea? Iar dânsa e mai rea decât el, dacă-l lasă să se apropie de ea, această fică îndrăzneată a unei mame stricate.

— Renunță la înjurături, zise Ling Tan. De ce oare se insultă femeile atât de ușor?

— Poate că nu vrea să-l ia de bărbat pe fratele meu, se amestecă Lao Ta. Nu trebuie să uiți, mamă, că ea e plină de învățătură, pe când fratele meu nu-și recunoaște nici măcar numele pe hârtie.

Dar Ling Sao sări ca arsă:

— Dacă burta ei e plină de cerneală, ea nu e o femeie pentru el, și cu atât mai mult nu trebuie Lao San să se apropie de ea.

Ceilalți începură a râde; ea se sculă și luând unul din gemenii din brațele lui Jade, plecă la bucătărie, să se liniștească. Căci această femeie găsea întotdeauna mulțumire alături de nepoți. Feciorii ei puteau avea defecte, dar nepoții erau desăvârșiți în ochii ei.

Acestea erau întâmplările din casa lui Ling Tan. Prea rău n-o duceau, cu toate că regiunea trăia sub cizma grea a dușmanului. Într-un fel sau altul, scoteau destulă hrană din pământ, pentru nevoile lor, iar Lao Ta și Lao Er deveneau din ce în ce mai deștepți, găsind noi mijloace spre a înșela pe dușman. De când s-a însurat cu femeia pe care o găsisese într-o zi, în capcana sa, Lao Ta a renunțat de a mai așeza curse, căci ea îl iubea neasemuit de mult și nu admitea ca el să-și riște viața. Atâta plânse femeia, încât îl convinse să se întoarcă la

casa părintelui său, să lucreze ogoarele, și să fie în rând cu ceilalți țărani. Cu toate că această familie nu se deosebea cu nimic de celelalte care lucrau pământul, niciun membru al ei nu renunța un moment la ura contra dușmanului, și nu o vor face decât atunci, când cu ajutorul cerului, întregul popor va reuși să alunge pe inamic.

Ling Tan își spunea că această zi va veni atunci când oamenii lui Mei vor fi atât de întărâțați, încât vor intra și ei în război.

— În acea zi, zise el, într-o noapte, feciorilor săi, când vom auzi că oamenii lui Mei au intrat în război, alături de noi, toți vom căpăta puterea de a cădea asupra inamicului, spre a-l alunga. Fiecare om se va ridica și se va repezi asupra dușmanului din preajma sa, chiar dacă va avea doar mâinile goale spre a-l strânge de gât; atunci toți vom fi iar liberi.

Era într-o noapte rece, pe la sfârșitul lunii, când vorbi astfel, — atât de rece, încât Ling Sao rugă pe cei doi fii ai săi să mute masa din curte, și s-o aducă în camera mare, spre a putea lua cina, la căldură. Înghețul nu sosise încă, dar se simțea aerul rece înainte de a închide ușa.

— Miroase a iarnă, în noaptea asta, zise ea.

— A cincea iarnă a războiului, răspunse Ling Tan cu gravitate. Dar iarna viitoare vom fi din nou liberi.

Nimeni nu vorbi, de teamă să nu-i spulbere speranța. Ajunsese să creadă prea mult în acea zi providențială, culegând credința din aer doar, căci de nicăieri, din lumea din afară, nu venea vreo veste, că oamenii lui Mei și ai lui Ying aveau de gând să-și țină făgăduiala. Chiar și veștile întâmplătoare cu care îi obișnuise bătrânul lor văr care trăia la oraș, nu mai puteau sosi. Căci bătrânul savant luase într-o noapte prea mult opium și nu se mai trezise. Proprietarul camerei sărăcicioase în care-și dormise viața, îl găsi mort în dimineța următoare și se pregăti să-i arunce trupul peste zidul orașului, căci în aceste timpuri, morții nu mai erau atât de prețuiți ca altădată. Erau prea multe cadavre pe străzi, în zori de zi, morți de foame sau de pe urma bolilor, iar alții înjunghiați pe la spate de necunoscuți. Dar omul descoperi că mortul purta sub zdrențe o vestă bună de bumbac, se gândi că nu i-ar strica lui; astfel dădu peste o hârtie cu ultima dorință a defunctului:

„În caz că voi fi găsit mort, scrisese bătrânul, du corpul meu soției mele, care trăiește în satul Ling, în partea de sud a zidului orașului”.

Omul se conformă întocmai, căci se aștepta la o răsplată, pe care a căpătat-o, desigur, de la Ling Tan. Dar ce zi a fost aceea, în care soția vărului și-a recăpătat în fine pe bătrânul ei! O zi plină de furii și supărare, căci era atât de indignată, încât nici să plângă nu mai putea; inutil să-l mai dojenească: bătrânul nu mai putea s-o audă, întins cum era în sicriul dăruit de Ling Tan. Sicriul aparținea lui Ling Sao, căci atât ea cât și soțul ei își pregătiseră raclele, din vara când Ling Tan împlinise șaiszeci de ani. Era o consolare pentru amândoi, știind că-i aștepta locul de odihnă, dacă moartea ar veni pe neașteptate.

Ling Sao îl dăruie soției vărului ei: „Eu pot căpăta unul nou, pe care mi-l vor cumpăra feciorii de la oraș – oasele bătrânului merită în fine să se odihnească”.

Soția bătrânului văr, era când furioasă, când tristă. Mai întâi plânse și se tângui, apoi amintindu-și de faptul că mortul se ascunsese atâta timp în oraș, departe de ea, și că cheltuise toți banii pe opium, deveni furioasă; își șterse ochii, își spală fața, se pieptănă, și repeta tuturor că era mulțumită că i-a murit bărbatul, căci tot nu trăsesese niciun folos de pe urma lui, în viață. Dar nu putea uita, totuși, că era văduvă și iar începu să plângă. Tot satul respiră ușurat, după îngroparea bătrânului.

Privind sicriul înainte de înmormântare, Ling Tan surâse. Bătrânul învățat, cu toate că foarte slab, părea atât de liniștit, încât Ling Tan era sigur că vărului său nu-i părea deloc rău că a scăpat de toate. El spuse în noaptea aceea lui Ling Sao:

— Aș putea jura că bătrânul șmecher, e mulțumit, că știe că n-o va mai putea auzi pe nevastă-sa niciodată.

După înmormântarea învățatului, nicio veste nu mai ajungea până la el, astfel că lui Ling Tan nu-i rămăsese decât speranța în făgăduiala aliaților.

Cum putea el, prin urmare, să fie pregătit pentru ziua cea rea, pe care le-o hărăzise cerul? În ziua aceea inamicul îi surprinse pe oamenii lui Mei. Atacaseră vasele străine, pe când se aflau în port, unul lângă altul, și le incendiaseră avioanele, așezate pe sol, aripă lângă aripă. Și acei care aveau în seama

lor aceste vapoare dormeau sau se distrau prin alte părți. Fiți siguri, că dușmanul își trâmbița peste tot victoria. O strigau pe străzi, o scriau cu litere mari pe pereți, iar oamenii o repetau și o duceau mai departe, mai repede ca vântul. Astfel pătrunse vestea și în satul lui Ling. Era o zi senină și friguroasă, o zi în care Ling Tan, în vremuri bune, ar fi rugat-o pe Ling Sao să-i facă macaroane din făină albă. Înghețul nu era departe, îl simțea chiar cum deschide ușa.

— Dacă ar fi timpuri normale, spuse el soției sale, aș mânca azi niște macaroane!

— Nu avem decât mei, răspuse ea, dar e cald.

Astfel mănca Ling Tan porția sa de mei; ziua își urma cursul firesc: feciorii săi ocupați cu treaba, iar el fumând din pipă, la soare. Deodată se apropie cineva în goană. Era un tânăr, feciorul unui vecin din satul apropiat. Tânărul plângea. Ling Tan, strigă după el:

— Ce este? Există oare vreo întâmplare pe care noi să n-o fi trăit încă?

— Ceea ce s-a întâmplat, e o nenorocire, spuse el printre lacrimi. În zorii zilei, inamicul a tăbărit asupra vaselor și aeroplanelor poporului lui Mei, pe o distanță de mai multe mii de mile și le-a distrus. Oamenii lui Mei sunt furioși, dar în neputință de a face ceva.

Ling Tan ascultă calm aceste vești negre.

— Nu pot crede, zise el.

Dar gura i se usca. Căci tânărul aducea atâtea amănunte, încât Ling Tan începu să creadă în posibilitatea unei distrugerii. Dacă oamenii lui Mei sunt atât de neatenți, întâmplarea putea fi adevărată. Cunoștea doar îndeajuns îndrăzneala dușmanului. Îl rugă pe tânăr să intre în casă, și acesta repetă în fața fiilor săi povestea. Ling Tan trimise apoi pe feciorii săi după oamenii din sat. Când sosiră în curtea cea mare, tânărul relua din nou, ceea ce repetase de două ori. De fiecare dată, povestea părea mai verosimilă.

După ce auzi a treia oară cele spuse de tânăr, Ling Tan scutură scrumul din pipa stinsă, pe care uitase să o fumeze. Apoi se întoarse către Ling Sao:

— Pregătește-mi patul, zise el. Trebuie să mă culc, și nu știu dacă vreodată mă voi mai scula.

Toți se speriară la auzul acestor cuvinte, și-l rugară să nu

piardă orice speranță. Ei îi spuseră, că nu trebuie să uite că mai sunt doar oamenii lui Ying, care n-au fost învinși, dar bătrânul nu-i asculta.

— Pregătește patul, mamă a feciorilor mei, pregătește-mi patul, repeta el.

Astfel zăcu el în pat, cu ochii închiși, timp de unsprezece zile, și în tot acest timp, nu mănăcă aproape nimic și nici de spălat, nu se spălă. În ziua a douăsprezecea, Ling Sao intrând la el, cu cenușă pe mâini și pe față, cu un voal mare alb de doliu în mână, izbucni în plâns.

— Dacă tu mori, am să înghit cerceii de aur pe care mi i-ai dăruit. Nu pot trăi fără tine, bătrâne.

Apoi veniră fiii cu soțiile și copiii lor, plânseră și-l rugară să se scoale, spre binele tuturor, să se spele și să mănânce.

Dar vorba cea mai potrivită care-l mișcă, o spuse Jade:

— Vrei să lași pe dușman să te ucidă, acum la urmă, dumneata, acela care ne dădeai întotdeauna curaj?

Ling Tan se gândi un moment, iar Jade îi aruncă o privire pătrunzătoare. În sfârșit dădu un semn de viață:

— Ai găsit cuvântul potrivit care mă face să trăiesc, într-un moment când doream mai mult moartea, răspunse el foarte slăbit.

Încercă să se ridice, și fiii săi se grăbiră să-i ajute; femeile ieșiră. Cu ajutorul băieților se spălă și se îmbracă. Apoi mănăcă o supă și două ouă, și începu iar să trăiască.

Dar nu mai era același om. Părea mai gârbovit, mersul nu-i era sigur, se sprijinea de perete sau de masă, de umărul vreunui fiu, sau se rezema de Ling Sao. Și nici nu mai pomenea vreun cuvânt despre război, nici despre dușman sau de speranța pierdută. De-acum încolo, Ling Tan era un om bătrân, foarte bătrân, toți observaseră acest lucru, îi purtau de grijă, și nu-l lăsau niciodată singur.

După această întâmplare Ling Tan pierduse memoria, uita repede ce i se spunea, și se supăra căci nu-și putea aminti unde era cel de-al treilea fiu al său. Uită că Jade îi citise scrisoarea primită de la Mayli și îi cerea mereu să i-o citească, căci nu auzise nimic. Jade îi repeta cu multă răbdare cele scrise. Într-o zi, după ce-i citi pentru a șasea oară, o scrisoare venită de o săptămână, el întinse mâna spre ea:

— Dă-mi mie scrisoarea, o rugă el.

Jade îi dădu scrisoarea, și bătrânul o luă cu mâna sa dreaptă, care începu să-i tremure, cu toate că încerca din răspuțeri s-o oprească. Era un semn de slăbiciune și bătrânul se înfuria ades din această cauză.

— Privește această mână! zise el cu necaz, ca și cum mâna nu ar fi fost a lui. Uite cum tremură, seamănă cu o frunză veștedă, gata să cadă din copac.

Jade își luă copilul în brațe. Ținea întotdeauna în brațe pe unul din cei doi gemeni, iar pe celălalt îl purta Ling Sao. Chiar și la treabă nu lăsa copilul jos.

— Dar numai o singură mână tremură, încerca ea să-l mângâie pe bătrân.

— Dar e mâna cu care altădată semănam pământul, spuse el printre dinți.

— De aceea e atât de obosită, răspunse Jade cu blândețe.

Ling Tan oftă din greu, luă scrisoarea cu ambele mâini, și o învărti când pe o parte, când pe cealaltă. Din mândrie, n-ar fi întrebat-o pe Jade, pentru nimic în lume, care-i începutul și care-i sfârșitul scrisorii, iar nora sa nu-i spuse nimic, când o ținea pe dos; de ce să dea de rușine un om bătrân? Astfel se uită el mult timp la scrisoare, cu grijă, încercând să citească din semnele pe care le vedea, cele povestite de Jade.

— E curios că această femeie scrie despre fiul meu, și nu sunt încă căsătoriți. De ce nu s-au însurat?

— Cum aș putea spune eu, de ce o altă femeie nu vrea să-ți ia feciorul de bărbat, zise Jade râzând.

Dar Ling Tan nici nu surâse.

— Nu voi mai vedea niciodată pe cel de-al treilea fecior al meu, spuse el cu tristețe. Ape și vânturi străine – lucruri rele ne despart.

— Astfel de gânduri nu sunt permise, replică Jade.

Copilul din brațe adormise, și femeia gândi că ar fi bine să-l așeze pe pat, ca să-și odihnească puțin mâinile. Se sculă, cu grijă să nu-l scoale, și plecă. Bătrânul rămase singur.

Un timp, Ling Tan, nu lăsă scrisoarea din mâini, cu toate că nu putea citi; apoi o împături și o ascunse în brâu. Aci păstra el toate scrisorile trimise de Mayli, femeia pe care o iubea feciorul său. Dar nu putea înțelege pe această femeie, care, cu toate că nu voia de bărbat pe feciorul său avea grijă să trimită regulat scrisori, de câte ori găsea vreun mesager. Dar nimic nu

era obișnuit în aceste zile de război, iar bărbații și femeile păreau din ce în ce mai curioși. Oftă din nou, rezemându-și capul de masă. Soarele era la apus, și în jurul lui domnea liniștea. Auzi din nou zgomotul gherghefului, pe care nu-l mai auzise de la plecarea fiicei sale Pansiao, la școală, peste munți. N-aveau nicio veste de la ea, de câteva luni. Aproape că a și uitat, cum arată Pansiao. Se gândi însă la ea, acum, auzind zgomotul războiului de țesut.

Știa prea bine că nu fiica sa ședea la gherghef, ci văduva pe care o luase de soție fiul său mai mare. Era o bună țesătoare, bună gospodină, cu toate că Ling Sao ades se înfură din cauza ei. Sărmana, nu avea decât o singură vină, aceea că voia veșnic să-i fie pe plac soacrei, dar exagerând prea mult cu atențiile, rezultatul era contrariu: o nemulțumea pe bătrână și apoi începea să plângă.

Ling Sao, supărată, nu se putea reține să-i spună:

— Încetează cu plânsul, sărmane suflet! E adevărat că faci tot ca să-mi fii pe plac, dar jur că ar fi mai ușor dacă n-ai fi veșnic în preajma mea, ca o pisică care se împletește printre picioare. Nu te sili atâta, noră, și te voi iubi mai mult.

Dar acest lucru nu-l putea înțelege femeia. Își ridica doar ochii înlăcrimați spre soacră:

— Nimic nu mi se pare prea greu ca să te pot mulțumi, murmura ea.

Deseori se iveau certuri între aceste două femei, până când, într-o zi Ling Tan se adresa soției sale:

— Deoarece feciorul nostru cel mai mare și-a ales această soție pentru el, las-o în pace. Trebuie oare să am o bătrânețe nenorocită, din cauza voastră? Dacă nu e pace în lume, nu pot oare avea pace în propria mea casă?

Ling Sao renunță de atunci de a mai găsi motiv de harță cu nora ei.

Bătaia regulată a gherghefului și soarele cald al acelei zile de iarnă, îl făcu să uite de toate, și bătrânul adormi.

Capitolul II

La o depărtare de mai bine de o mie de mile de curtea unde adormise, în soare, bătrânul Ling Tan, se afla al treilea fecior al său, Lao San.

Acest Lao San avea azi alt nume. Bătrânul San, sau Lao al treilea, era un nume care se potrivea unui fiu de fermier, dar după victoria de la Long Sands, devenind comandantul unui batalion, generalul îi dădu, odată cu noul rang, și un nume nou, Sheng. Din acea zi, rămase cu numele de Sheng.

Sheng stătea de vorbă acum cu femeia pe care o iubea, dar care refuza să se mărite cu el. Mai bine-zis ea îl forța să vorbească, căci prin întrebările ei viclene căuta să afle tot ce a făcut el în răstimpul de două luni de când nu se văzuseră. Tăcu și ea rămânând cu capul aplecat, gânditoare, ca și cum și-ar fi recapitulat toate răspunsurile lui. La ce se gândea Mayli, el n-ar fi putut ghici. O iubea foarte mult, dar n-ar fi putut pretinde că-i cunoștea gândurile. Nu era o femeie obișnuită. El putea să-i vorbească ca unui soldat și ea la fel. Dar când tăcea, simțea că îl întrece. Deodată ea își ridică capul, ca și cum i-ar fi simțit privirea, și surâse.

— Ce frumos ești în uniformă asta! zise ea, zâmbind cu înțeles. Dar de ce îți mai spun acest lucru? Îl știi prea bine.

El nu răspunse nimic, căci niciodată nu putea spune ceva, când gura ei surâdea.

— Câte litere știi să scrii? îl întrebă ea.

— Destule pentru mine, fu răspunsul.

— Atunci, de ce nu mi-ai trimis o scrisoare?

— De ce să-ți fi scris, dacă știam că voi fi aici într-o lună, sau cel mult două?

— Dacă crezi că n-a trebuit să-mi scrii, atunci ai făcut bine.

Ea luă în mână o ceașcă de ceai, și privirile lui se îndreptară spre mâna aceea lungă, cu unghiile vopsite în roșu. Cunoștea parfumul acestei palme. Dar nu făcu nicio mișcare spre ea. Sheng scoase dintr-un buzunar al uniformei o bucată de mătase. Ea sorbea din ceai, buzele îi surâdeau, și ochii ei mari, negri, de asemenea.

— Iată steagul, zise el.

— Mai ai încă steagul? întrebă ea.

— Mi l-ai dat, fu răspunsul. Acest lucru era un ordin pentru mine, ca să vin aici.

Era adevărat că atunci când Mayli îi dăduse steagul lui Jade, acum șase luni, ea îi spusese: „Să-i spui că mă duc în regiuni libere – la Kunming”. Și la Kunming veni Sheng, după victorie. Dar cu toate că se ținuse de cuvânt, Mayli nu voia să consimtă la căsătorie. Nici acum nu voia, deși el era lângă ea, de atâtea zile.

— De ce păstrezi steagul acesta în sân? îl întrebă ea.

— Ca să-ți amintești, că m-ai chemat să vin aici, zise el.

Sheng se aplecă asupra mesei și privi fața fetei. Pe deasupra capului său, peste zidul curții, ea își îndreptă privirea spre culmile înalte ale munților din jurul orașului, care păreau roșii în soarele clar de iarnă. Ziua nu era friguroasă. Rar era rece prin aceste locuri, și în alt climat ai fi zis că e primăvară. Lumina soarelui cădea pe fețele lor, și fiecare putea admira frumusețea celuilalt; ce ten fin aveau, ce culoare aurie, proprie poporului lor, și ochii erau negri, în contrast cu albul lor.

— Te întreb din nou, dacă vrei să te măriți cu mine. Te-am întrebat ieri, și te întreb și astăzi.

Pleoapele ei se lăsară grele peste ochii frumoși.

— Ai devenit prea îndrăzneț în ultimele zile, zise ea. Când ai venit prima oară, nici prin gând nu ți-ar fi trecut să-mi pui singur o astfel de întrebare. Îți amintești cum ai căutat pe cineva care să cunoască vreun prieten al meu, și prin el mi-ai cerut mâna?

— Acum avem prea puțin timp. Un soldat trebuie să-și aleagă drumul cel mai drept spre ținta sa. Te întreb din nou, vrei să te măriți cu mine, înainte de a pleca într-o nouă bătălie?

Ea își ridică ochii din nou și el văzu în ei cel mai de temut lucru pe care-l avea fata asta – râsul ei.

— E ultima oară că-mi pui această întrebare? glumi ea cu aerul unui pisoai care se joacă cu mingea.

— Nu, fu răspunsul. Voi stăruia până vei ceda.

— Așteaptă măcar până te întorci, înainte de a mi-o cere din nou.

Fiecare din ei gândea același lucru – s-ar putea întâmpla ca el să nu se mai întoarcă – dar niciunul nu-l spunea.

— Știi, oare, de ce nu vrei să te măriți cu mine? o întrebă el,

în fine.

— Dacă aş şti, ți-aş spune.

Urmă un moment de tăcere şi privirile lor se întâlniră. El ridică apoi steagul de mătase, îl mototoli şi-l ascunse din nou la piept.

Ea se ridică.

— Pleci?

— Da, zise el.

— Pleci pentru că trebuie sau pentru că vrei? întrebă ea.

Văzând că pleacă, inima ei parcă-i cerea să rămână.

— Ce importanţă are? răspunse el. Am spus ce-am avut de spus. Nu am pentru ce rămâne mai departe.

Ea nu răspunse nimic. Deşi era destul de înaltă pentru o femeie, de-abia îi ajungea lui la umăr.

— Am impresia, crede-mă, că mai creşti încă, zise ea învinsă. Şi ai putea oare să mă condamni, dacă nu-mi doresc un soţ care mai este în perioada de creştere?

— Da, eşti vinovată, fiindcă nu mă vrei, cu toate că ştii că suntem sortiţi pentru căsătorie. Nu ne arată aceasta şi horoscopul nostru? Nu eşti tu aurul şi eu focul?

— Dar nu vreau să mă ard.

— Eu sunt bărbatul, iar tu, femeia.

Aerul dimprejur era atât de pur şi liniştit, soarele atât de limpede, încât umbrele lor culcate pe pietrele albe se contopeau într-una singură. Privindu-l, ea citi în ochii lui atâta hotărâre, încât se depărtă şi umbrele lor se despărţiră.

— Pleacă, zise ea. Când vei deveni om, poţi să te întorci.

Sheng îi aruncă o privire pătrunzătoare şi firoasă. Ea bătu din picior.

— Să nu crezi că mi-e frică de ochii tăi, ţipă ea.

— Nici mie nu mi-e frică de tine, răspunse el aspru.

Se întoarse şi fără altă vorbă, plecă. Iar dânsa, rămasă singură în curte, se plimba încoace şi încolo, în toate direcţiile; se opri în faţa unui bambus, rupse o frunză şi o muşcă cu dinţii. Când va fi ea sigură de omul acesta pe care-l dorea atât? N-ar vrea să se mărite cu un țăărănoi şi doar ce era el altceva? Cine putea şti? Cu o lună înainte, superiorii săi l-au ales ca să conducă pe alţii, dar i-au trebuit luni de zile pentru a dovedi că era în stare să conducă şi altfel de oameni, decât zdrenţaroşii care, odată cu el, părăsiseră dealurile din vecinătatea casei

părintești. Fiindcă în acest timp a făcut mereu instrucție cu soldații, iar noaptea, asemenea unui școlar, a buchisit toate semnele care te învață să scrii și să citești. El putea citi azi o carte, numai dacă era ușoară. Și ea încă nu-și putea da seama, dacă era măcar deștept. De măritat, s-ar fi putut mărita cu el, cum fac și celelalte femei, iar apoi să-l părăsească. Dar nimic n-o putea determina s-o facă, căci nu se lăsa condusă numai de temperament. Dorea să se mărite cu un bărbat pe care să-l iubească până la moarte, și care să aibă și alte calități, în afara frumuseții – să fie un om într-adevăr mare. Era el oare în stare? De unde putea ști acest lucru?

O bătrână îmbrăcată în negru, ieși de după o ușă care dădea în curte.

— Măncarea e gata, zise ea. Privi spre curte: A plecat? Eu credeam că va rămâne pentru masă; am cumpărat pentru el niște carne de porc și câteva castane.

— Voi mânca eu, răspunse Mayli.

— Nu, n-ai să mănânci, se răsti bătrâna. Ești copilul mamei tale, care a fost o mahomedană, și atâta timp cât te hrănești cu mâncarea gătită de mine, mâinile mele nu-ți vor da niciodată carne de porc. Eu, care te-am crescut de mică!

— De ce oare a trebuit să te întâlnesc? se plânse Mayli. Ea o găsisse pe bătrână în orașul natal, ocupat azi de dușman. Sărmana femeie, aflând de întoarcerea lui Mayli de peste mări, se duse la ea și-i povesti atâtea amănunte despre mama ei, încât până la urmă află că bătrâna nu e alta decât propria ei doică.

Copilul a putut fi alăptat de ea fiindcă era mahomedană. Dar acum, acest fapt prezenta multe inconveniente căci bătrâna mai observa multe ritualuri și prepara mâncăruri aparte, lucruri cu care Mayli, crescută printre străini, demult se dezobișnuise.

— Mama ta a fost aceea care m-a îndreptat către tine, spunea ades bătrâna Liu Ma. Umbra ei a mișcat două nopți de-a rândul cearceafurile patului meu, și am recunoscut-o, căci mirosea a flori de cassia, flori pe care le purta întotdeauna în păr.

— Dar și tatălui meu îi plăceau florile de cassia, răspunse Mayli.

Unul din motivele care făcuseră pe tânăra fată să se apropie

de Liu Ma, a fost faptul, că bătrâna cunoștea multe amănunte despre mama ei, care murise la nașterea ei.

— Crezi că poți să-mi spui lucruri pe care eu nu le știu încă? zise bătrâna. Cunosc toată viața mamei tale; n-am uitat nimic. Acum vino și mănâncă.

Ea luă mâna lui Mayli într-a ei, o conduse spre ușa care dădea în camera principală, și unde își ducea viața tânăra fată alături de credincioasa bătrână.

— Stai jos! ordonă ea.

Se întoarse apoi cu un vas de aramă plin cu apă caldă și un șervet alb pentru spălatul mâinilor. Ceva însă, o supăraseră.

— Voi zvârli carnea de porc câinilor, zise Liu Ma. E doar o mâncare pentru câini. Și, mă rog, ce-i cu lunganul ăsta de soldat, pe care-l numești frate de lapte – numai în timpuri anormale, ca acestea, când mintea a zburat din capul oamenilor, poate avea o fată un frate de lapte! Un frate, da, dar ce-i un frate de lapte altceva decât un bărbat, și ce treabă ai tu cu un bărbat care nu-ți este frate? E o rușine pentru casa noastră, să vie lunganul acesta la noi. Mint pentru tine, dar ce rost are minciuna, căci fiecare îl vede intrând pe poarta noastră? Știi ce mi-a spus femeia care ține prăvălia de alături? „Văd că stăpânul tău e din nou acasă”. Ce pot eu să-i răspund?

Bătrâna pălăvrăgea astfel ziulica toată, dar Mayli tăcea mai totdeauna. Ea își pieptănă părul negru și lung, surâse, apoi se așeză la masă. Mâncă cu poftă din mâncarea de miel preparată cu varză și orez, iar Liu Ma își vedea de treabă. Dar nu tăcea niciun moment.

Deodată, Mayli îi aruncă o privire plină de răutate. Cu toate că mâncase îndeajuns, părea nesatisfăcută.

— Unde este carnea de porc, Liu Ma?

— E în bucătărie, așteaptă să fie aruncată la câini, fu răspunsul bătrânei.

— Dă-mi-o, îmi este foame.

Liu Ma făcu ochii mari, și gura i se strâmbă.

— Nu am de gând să ți-o dau, răutăcioaso, o știi prea bine, tipă ea. Mai bine te las să mori de foame, decât să-ți dau cu propriile mele mâini o astfel de mâncare.

— Dar dacă Sheng ar fi rămas la masă, aș fi mâncat și eu din carnea de porc, zise Mayli.

— Știam ce am de făcut. Aș fi așteptat plecarea lui, apoi m-aș fi răfuit eu cu tine.

— Oh, bătrână descreierată, râse Mayli cu poftă. Se ridică de la masă și o șterse repede în bucătărie.

Mâncarea de porc părea foarte gustoasă, fiind gătită cu castane, iar rula o păstrase caldă.

— Nu prea arată a mâncare pentru aruncat la câini, zise Mayli, și ochii îi râdeau cu înțeles. Mai degrabă pare o mâncărică pusă la o parte de o femeie bătrână pentru suflătorul ei.

— Oh, cât aș fi dorit ca mama ta să fie în viață! Te-ar fi bătut bine, cu o nuia de bambus, și te-ar fi învățat minte! Tatăl tău a fost întotdeauna un om prea bun. Mama ta însă, te-ar fi bătut.

Mayli aduse mâncarea de porc, o puse pe masă, și ajutată de bețișoare, scoase bucățile cele mai bune, și le mâncă cu poftă.

— Ce bună este mâncarea asta, și când te gândești că nici nu-i cunoști gustul!

O privi lung pe Liu Ma; aceasta se încruntă.

— Bată-te norocul să te bată, diavol mic. Dacă n-ai fi cu mult mai înaltă ca mine, te-aș fi mângâiat eu puțin cu palma. Sunt încântată că feciorul de balaur, pe care-l numești frate de lapte e mai lung ca tine. Când o să se înfurie, după nuntă, n-o să-l rog să-și rețină mâna. Din contra, îi voi spune: „Mai bate-o, mai dă-i una și pentru mine!”

— Bătrânico, zise Mayli râzând, de unde știi că mă voi mărita cu el? Eu însămi nu știu încă, dacă-l voi lua de bărbat.

*

* *

În acest moment Sheng stătea drept înaintea generalului său. Generalul originar din sud, era un bărbat încă tânăr și inimos, și avea sub comanda sa armatele acestei regiuni. Se povestea multe despre el – c-ar fi fost altădată un rebel – dar azi nu era decât un soldat loial în luptă contra dușmanului comun. Căci în timp de pace, oamenii pot lupta uneori pentru o cauză sau alta, de mică importanță; dar când un dușman din afară cotopește țara, atunci toți uită propriile lor interese; astfel acest general și-a adus toți soldații săi și s-a pus

împreună cu ei la dispoziția Șefului Suprem.

Zărindu-l pe Sheng, îi făcu semn să se așeze.

— Stai jos! Am să-ți comunic ceva, dar nu în calitate de superior, ci ca de la om la om. Am primit ordin de la Șeful Suprem să trimit două din diviziile noastre cele mai bune, în marș spre Birmania^[1]. E contra voinței mele, și nu pot să mă conformez ordinului primit fără a te înștiința că sunt obligat să te numesc comandantul acestor divizii. Stai jos – stai jos!

Sheng se așeză, dar pe marginea scaunului, în semn de respect pentru superiorul lui. Păstră liniștea, așteptând ordine. În cameră mai erau două santinele, care stăteau nemișcate, lângă perete. Generalul le făcu un semn și ieșiră. Sheng rămase singur cu generalul. Acesta era rezemat într-un fotoliu de piele și se juca distrat cu un coupe-papier.

— Tatăl tău e fermier, nu-i așa? se adresa el lui Sheng.

— Sunt fiul unui fiu de țăran, și toți ai mei au fost fermieri, de o mie de ani, răspunse Sheng.

— Ești singurul fiu la părinți? întrebă generalul.

— Sunt cel mai tânăr din trei, și toți sunt în viață.

Generalul oftă:

— Atunci te pot trimite într-un război nenorocit, fără a tăia firul vieții tatălui tău.

— Viața tatălui meu nu e în mine. El îi are pe cei doi frați ai mei, și aceștia au feciori.

— Dar tu, ești însurat? întrebă generalul.

— Nu, și nici nu am de gând, zise Sheng cu amărăciune.

Generalul surâse:

— Ești prea tânăr pentru a spune așa ceva.

Sheng tăcu o clipă, apoi zise:

— E mai bine pentru cineva care trebuie să plece în război, să nu aibă soție. Plec singur și liber.

— Ai dreptate, răspunse generalul. Unde e casa tatălui tău, și cum îl cheamă? Îi voi scrie personal, în caz că nu te întorci din această bătălie.

— Numele său e Ling Tan, din satul Ling, la sud de orașul Nanking, provincia Kiangsu, fu răspunsul.

— Dar e o regiune ocupată de dușman, zise el.

— Crezi că nu știu acest lucru? Au venit acolo, au ars casele, și au omorât pe cine au putut. M-am luptat și eu alături de muntenii din jur și am ucis vreo câțiva din ei; am

fugit însă de acolo căci nu mă mulțumeam cu câțiva dușmani uciși, și setea mea de a-i distruge e atât de mare, încât aș vrea să omor sute și mii. Am plecat de acasă, și mi-am trecut timpul învățând; am luat parte însă la victoria de la Long Sands.

Generalul, după ce-și însemnă numele de Ling Tan și regiunea în care trăia tatăl lui Sheng, rămase un moment gânditor. Apoi își aținti privirea asupra tânărului.

— E contra voinței mele, că trimit aceste două divizii spre Birmania. Am discutat cu Șeful. I-am spus că, din două motive, nu trebuie să luptăm pe un pământ care nu este al nostru. Mai întâi poporul din Birmania nu e de partea noastră. Nu ne va primi bine când va afla că venim în ajutorul celor care-l guvernează. Birmanezii⁽²⁾ nu-i iubesc pe oamenii lui Ying care au fost stăpânitorii lor, și când vom veni să-i ajutăm pe oamenii lui Ying, ei ne vor urî și pe noi. În al doilea rând, oamenii lui Ying disprețuiesc pe cei de altă culoare decât a lor, și cu toate că le venim în ajutor, nu ne vor trata ca adevărați aliați. Ei ne vor privi de sus, ca pe niște sclavi, și va trebui oare să îndurăm un astfel de tratament?

— Și ce a răspuns el acestor juste argumente? întrebă Sheng.

Generalul se aplecă:

— El a spus că oamenii lui Ying trebuie să știe ce puține șanse au ei spre a-și menține stăpânirea în Birmania și ne vor fi recunoscători. El a mai spus, că deoarece au nevoie de ajutorul nostru, se vor purta frumos cu noi și luptând alături de ei, vom câștiga o mare victorie asupra dușmanului nostru.

— Atât de sigur este el că vom putea învinge?

— Nu trimite el oare diviziile noastre cele mai bune? Sunteți doar toți tineri și voinici.

Generalul scoase un oftat adânc:

— Astfel mi-a vorbit Șeful, cu toate că Hong Kong a căzut în mâna dușmanului, și toți știu că oamenii lui Ying au cedat prea ușor orașul. I-am spus că albiu sunt condamnați, și că dacă mergem cu ei, vom fi și noi condamnați. Noi trebuie să rămânem în țara noastră. Avem oare motive să credem, că oamenii lui Ying și-au schimbat deodată sentimentele față de noi? Nu ne-au disprețuit ei întotdeauna?

Urmă un moment de tăcere; fața generalului părea ca de

piatră. Sheng văzu vinele care se umflau în dosul urechilor și la tâmpile, pumnii strânși – două ciocane, – încheieturile păreau că trosnesc, atât de albe erau. Nu-și ridică ochii spre Sheng, așa că acesta nu-i putea vedea. Dar după un timp, acesta începu să vorbească, cu voce stinsă:

— Oamenii lui Ying ne-au considerat, pe propriul nostru pământ, ca pe niște câini! Au pus stăpânire pe noi, de pe vremea când au câștigat acel război, numit de ei, lupta contra opiumului, dar care era în realitate, un război de cucerire. Vapoarele lor au navigat pe apele noastre, soldații lor au defilat pe străzile noastre. Au luat pământul nostru și și l-au însușit. Au refuzat să asculte de legile noastre, și aici, în țara noastră, au elaborat legi noi, pentru ei; aveau curțile lor de judecată și judecători proprii, iar când unul din ei ne jefuia sau chiar ne ucidea, nu exista dreptate. Preoții lor nu plăteau taxe. Liberi de orice obligații, preoții lor mergeau prin orice regiune și predicau religia lor, care nu este la fel cu a noastră. Au câștigat astfel inimile lor. Tot ei erau aceia care percepeau taxe pentru orice produs al nostru care trebuia să fie vândut.

Deodată se ridică în picioare, ochii îi scânteiau de mânie. Se plimbă de colo până colo prin odaie.

— Și eu am primit ordinul să trimit cei mai buni oameni ai mei, să lupte pentru acești oameni care ne disprețuiesc atât!

Sheng, care trăise mai mult prin preajma casei părintești, putea număra pe degetele mâinii sale drepte, albiile pe care-i văzuse în viața sa. O dată sau de două ori i-a zărit pe stradă, și altădată, toamna, când plecau la vânatoare de animale sălbatice. Îi privise curios, și ascultase limba lor atât de neînțeleasă pentru el. Dar nu avea nicio cunoștință de faptele lor, nici să fi făcut vreun rău poporului său. Asculta deci în tăcere și nu întreba nimic. Era doar un soldat. În ultimele luni învățase să asculte de superiorul său, după cum toți oamenii de sub comanda sa trebuiau să asculte de el. Aștepta ordinele pe care generalul avea să i le dea.

Acesta continua să umble prin cameră, scrâșnea din dinți și nu-și găsea astâmpăr. În fine, se liniști, și se așeză din nou la birou.

— Trebuie să facem ceea ce ni se cere! se răsti el deodată. Am rezistat mult timp Șefului, și nu am trimis oameni. Astăzi însă, ordinele sale sunt pentru mine ordine venite din cer, și

trebuie să le execut sau să-mi iau viața. Ce rost ar avea să mă sinucid dacă altul ar veni și ar executa aceleași ordine!

Sheng, care șezuse tot timpul, se ridică, pentru a primi instrucțiuni pentru noua bătălie.

— Îți vei pregăti oamenii, ca să plece spre Birmania, împreună cu ceilalți. Eu personal vă voi conduce. Odată ajunși la granița Birmaniei, vom cantona pe propriul nostru pământ, până vom primi ordinul de înaintare.

Sheng luă poziția drepti, salută și așteptă.

— Unde vom porni de acolo, nimeni nu poate ști. Se spune că o parte din oamenii noștri vor fi trimiși în Indochina, se poate chiar ca această țară să fie invadată. Dușmanul a făgăduit că nu va intra în Thailanda, dar nu s-a ținut de cuvânt. Thaiandezii s-au predat în cinci ore. Peste tot dușmanul câștigă teren. El nu are nevoie de arme ca să învingă – peste tot oamenii vin la el. Numai noi rezistăm, cu toate că ne sacrificăm viața.

Generalul, oftând, își cuprinse capul cu amândouă mâinile:

— Plecăm într-o bătălie pierdută dinainte, suspină el. O știu, dar ce putem face ca s-o afle și Șeful?

— Liniștește-te, zise Sheng cu hotărâre. Dacă bătălia nu s-a dat încă, cum se poate s-o fi pierdut?

Generalul privi cu atenție fața atât de deschisă și credincioasă a lui Sheng. Își aminti de momentul când îl văzuse prima oară, acum șase luni. Cât de mult se transformase acest tânăr, într-un timp atât de scurt! Ce aspect avea atunci, ca un sălbatic, părul lung care-i cădea pe ochi, îmbrăcat în zdrențe. Dacă ar fi fost mai scund, nimeni nu l-ar fi băgat în seamă și ar fi rămas în rândurile soldaților. Dar Sheng era cu un cap mai înalt decât ceilalți oameni, și ceea ce părea mai curios, el mai creștea încă, cu toate că era în vârstă de douăzeci și doi de ani. Mâinile sale aveau o mărime neobișnuită, iar picioarele erau prea mari pentru sandalele gata, și nu putea purta decât făcute după comandă. Chiar și ochii săi păreau enormi, iar căutătura îi era directă și clară. Peste tot, oamenii se întorceau după el, și se mirau de înălțimea sa. Acest fapt îi ajută mult la situația sa de comandant.

Dar dacă ar fi fost prost sau timid, la ce i-ar fi ajutat statura sa? Băiatul acesta avea mult temperament, era sensibil, învăța

ușor, și asculta orbește ceea ce i se spunea. Când, în schimb, ajunse să învețe pe alții, căută și el la rândul lui să se facă ascultat; oamenii săi țineau la el, dar era în același timp temut, așa trebuie să fie acel care are misiunea de conducător.

În afară de aceste calități, mai exista un motiv care-l ridicase atât de repede pe Sheng la rangul de comandant. S-a purtat excepțional de bine în război. În a opta lună a anului, războiul se întinsese peste multe regiuni, și Sheng s-a distins în toate campaniile. A scăpat cu viață, doar cu răni neînsemnate. În luna a noua, în marea bătălie de la Long Sands, el a fost acela care și-a condus oamenii săi și pe cei ai ofițerilor uciși, reușind să alunge pe dușman din cetate. În jurul acestui uriaș, se strâneau soldații, plini de curaj, și era atât de înalt, încât putea fi văzut întotdeauna în prima linie. După sfârșitul bătăliei, oamenii rămași în viață s-au rugat de general, să-l numească pe Sheng, comandantul lor. Dorința le-a fost îndeplinită, și acești bravi soldați, cu Sheng în frunte, alcătuiră o divizie, vestită pentru bravura ei. Iar generalul era atât de mândru de ei, încât avea grijă ca să aibă parte de cea mai bună mâncare, și de cele mai bune arme.

Sheng, care se tunsese scurt, la fel cu generalul, se purta întotdeauna curat, uniforma sa era la fel cu cea a soldaților săi, căci toți aveau aceeași îmbrăcăminte.

Pe lângă toate astea mai exista și Mayli. Ea făcuse cunoștință cu generalul. Arunca vorbe bune, când în glumă, când în serios, și laude la adresa lui Sheng. Nu uita să pomenească, în auzul generalului, de actele de curaj ale tânărului, pe vremea când acesta mai era acasă, la părinți.

— Eu vin din orașul în apropierea căruia locuiește el – povesti ea generalului – și acolo e renumit pentru forța și curajul său. Se povestește, că ori de câte ori se întâlnea cu vreo patrulă inamică, singur, doar cu cele două mâini ale sale, și cu o armă veche, reușea s-o prindă. Iar îndemânarea lui în descoperirea inamicului, era cunoscută în întreaga regiune, până și copiii cântau despre el. Acesta era adevărul.

Mayli îi cântă unul din aceste cântece, auzit pe străzile orașului Nanking:

*Un dragon stă pe colină,
Ziua doarme, noaptea vânează,
De dușmani, burta-i e plină,*

În lupte el mereu învinge.

Generalul râse cu poftă, dar își aminti de cântec, și de atunci îl privi cu alți ochi pe Sheng, gândind despre el numai bine.

Dar și Mayli își avea partea ei, în schimbarea lui Sheng. Era în stare, prin râsul ei, să-l alunge de lângă ea; dar tânărul pleca, hotărât să se îndrepte. La început însă refuză să facă ceea ce-l rugase ea. Veșnic se jura, că ar vrea să rămână așa cum e, și dacă Mayli, nu-l putea iubi astfel, atunci nu era nimic de făcut. Totuși, pentru că ținea la dragostea ei, de câte ori pleca de lângă ea, își amintea de sfatul ei și se îndrepta. Mayli era destul de deșteaptă, și se făcea că nu observă schimbarea cerută de ea, încât el avea impresia că ea uitase. Dar de fiecare dată, fata se purta mai frumos cu el, cu atât mai mult, cu cât Sheng se schimbase mult.

Și cu toate acestea, Mayli știa că niciodată nu-l va putea conduce sau stăpâni. El o iubea și-i declara dragostea sa, dar fata avea conștiința că dragostea lui pentru ea avea granițe. Mayli, în schimb trebuia să-l iubească mai presus de orice, altfel dragostea ei nu i-ar ajunge.

Acestea erau relațiile dintre cei doi, în acea zi în care generalul îl pregătise pe Sheng pentru bătălia la care avea să ia parte.

— Aș vrea să întreb un singur lucru, zise Sheng generalului său. Cum vom ajunge în Birmania?

— Cum altfel, decât cu picioarele, fu răspunsul generalului. Nu există linie de cale ferată. Vom lua direcția Big Road.

Sheng rămase gânditor:

— Și mâncarea?

— O vom căpăta pe măsură ce vom merge s-o căutăm, replică generalul.

Sheng insistă:

— Și când pornim?

— Peste patru zile, fu răspunsul.

Îndată după ce primi aceste ordine, Sheng salută, făcu stânga-mprejur, și ieși. Două zile, nu mai mult, îi trebuiau pentru ca oamenii săi să fie gata de drum, ei fiind destul de rezistenți și pregătiți. Totuși le trebuiau câteva ore ca să-și poată lua rămas bun de la neveste, să mănânce o masă bună,

cu care n-aveau să se mai întâlnească în bătălie și încă vreo câteva ore ca să-și mai poată face câte o pereche de sandale și să mai pună la punct și alte lucruri, așa cum se obișnuiește când e vorba de o călătorie pe care o făceau pentru prima oară și din care puteau nici să nu se mai întoarcă.

Când ieșise de la general și trecând pe lângă santinela care-l salută, Sheng se gândi, deodată, că el însuși ar fi unul din aceia care nu se vor mai întoarce. Fiindcă știa destul de bine că aceasta avea să fie cea mai grea bătălie la care luase parte vreodată. Să-ți duci oamenii pe jos, cale de peste o mie de mile, peste munți și peste ape, târând după ei tunurile de câmp, ducând în spinare armele, mâncând numai dacă găseau ceva și, la sfârșit să lupte pe pământ străin, având drept camarazi oameni de alt sânge și de fire străină, asta era cel mai mare hazard.

Rămase puțin locului dincolo de poartă. Lumea trecea pe lângă el. Strada strălucea de lumina limpede a soarelui de iarnă, dar înaintea lui se întuneca. Va trece multă vreme până ce va putea el să revadă pe femeia iubită. Și dacă s-ar putea să n-o mai vadă niciodată? Se întoarse spre stânga, în loc s-o apuce spre dreapta și străbătând prin mulțime, cu capul și umerii ridicați, se îndreptă spre sudul orașului, unde locuia Mayli.

Capitolul III

Casa în care locuia Mayli, la capătul străzii înguste, părea foarte liniștită. Era târziu după-amiază. Într-un colț al curții, la umbra unui bambus, Liu Ma adormise. Somnul o surprinsese pe când cosea, căci în mâna stângă avea un ciorap de mătase de-al lui Mayli, iar degetul mijlociu al mâinii drepte păstra încă degetarul; acul atârna în jos, ținut de un fir de ață. Un cățeluș, găsit nu demult de Mayli pe stradă, moțăia alături de bătrână. Animalul, simțind un străin, deschise ochii, dar zărindu-l pe Sheng, îi închise din nou.

Sheng, văzându-i, surâse și se îndepărtă pe vârful picioarelor, îndreptându-se spre camera principală a casei. Poate că și Mayli dormea, căci casa părea tot atât de liniștită ca și curtea. El intră. Mayli nu era în odaia principală și Sheng voi să ia loc ca s-o aștepte; zări însă prin ușa deschisă, camera de culcare a lui Mayli, cameră în care nu intrase niciodată.

O văzu pe Mayli în fața ferestrei; își spălase părul, și-l scutura în soare ca să se usuce. Era întoarsă cu spatele la el. Sheng îi urmărea mișcările, și inima îi bătea cu putere. Ce femeie frumoasă, și ce păr negru frumos avea! Era încântat că ea nu și-l tăiase scurt, după cum îl purtau studentele și fetele din armată. Mayli îl strângea într-un coc pe ceafă, dar părul nefiind uns cu nimic, multe fire îi cădeau în ochi.

Sheng nu mai putu rezista:

— Mayli! strigă el deodată.

Mayli își strânse părul, îl zări, se repezi imediat la ușă și o închise. O auzi punând zăvorul.

— Caraghiosule! răzbi prin ușa închisă.

O chemă apoi pe Liu Ma. Sheng râse cu poftă. Peste puțin bătrâna trecu pragul, frecându-și ochii.

— Cum ai intrat, lunganule? întrebă ea. Jur că nu te-am văzut venind.

— Ce-ai spune, dacă ți-aș povesti că am o sabie fermecată? încercă el să glumească. O port la cingătoare, și când spun: „Mic!” mă fac atât de mărunț, încât pot zbura împreună cu praful, deasupra zidului; iar când spun: „Mare!” pot sări peste zidul cel mai înalt.

Desigur că bătrâna trebuie să fi auzit multe povești de felul

acesta.

Dar Liu Ma strâmbă din gură, fără a surăde.

— Avem nevoie de un câine mai bun, care să ne păzească. Acesta, nici de lătrat nu știe, e mai rău ca o pisică.

— Nu vorbi de rău câinele, bătrânico, ți-pă Sheng în urma ei.

Liu Ma se îndreaptă spre bucătărie pentru a pregăti apa de ceai; câțelul intră înăuntru, și Sheng îl luă în brațe. Era atât de mic, încât părea mai degrabă o jucărie, acest câțel părăsit de o stăpână care fugise poate, de frica bombelor aruncate acum un an, deasupra orașului. Sheng nu era obișnuit cu astfel de câței de oraș. Căinii pe care îi cunoștea el, erau animale având ca strămoși lupii, și erau fioroși ca lupii, față de străini. Un astfel de câine au avut și ei acasă; adeseori ca copil, încercase să scape pe vreun musafir de furia lui. Dar n-au rămas decât prea puțini dintre ei, căci soldații și funcționarii dușmanului, când aveau de gând să prade vreun sat, în primul rând ucideau câinii.

— Ce folos aduci tu? întrebă Sheng pe câțel.

Ochii mari ai acestuia păreau două globuri de sticlă; tremura tot. La auzul vocii lui Sheng, întinse o lăbuță, și-i mângâie piciorul; se frecă apoi pe bot și se așeză jos cuminte. Soldatul izbucni în râs, și tocmai atunci intră și Mayli pe ușă. Purta o rochie verde. Părul strâns pe ceafă. Pe deget avea un inel cu o piatră verde de jad.

— De ce râzi de câțel? întrebă ea.

— Sunt prea puternic pentru el. M-a mirosit, apoi s-a dat înapoi speriat.

— E un câine mic, dar deștept, zise Mayli.

Ea luă câțelul de jos și-l așeză pe genunchi; Sheng îi urmărea mișcările.

— De ce ții în brațe un câțel, ca și cum ar fi un copil? Nu se cade!

— De ce nu? întrebă ea. E curat – de-abia ieri l-am spălat.

— Nu mai spune! Să speli un câine ca și cum ar fi un copil! La gândul acesta, mi se ridică părul măciucă. Crezi că e decent, să consideri un animal pe aceeași treaptă cu o ființă umană?

— E un câțeluș drag, zise Mayli alintându-l. Noaptea doarme în patul meu.

— Asta le întrece pe toate, se înfurie Sheng.

Mayli continua să mângâie părul mătăsos al cățelului, culcat pe genunchii ei.

— Dacă ai vedea femeile străine, zise ea surâzând, cât de mult îşi iubesc câinii! Îi poartă de lanţ, şi îi acoperă cu mantale mici când e frig.

— Ştiu că ai învăţat prea multe de la străini, zise Sheng, scrâşnind din dinţi. Dar dintre toate, dragostea aceasta de câini, mă supără cel mai mult.

Deodată, se ridică de pe scaun, şi înainte ca Mayli să-şi fi dat seama de intenţia lui, se repezi la căţel şi-l aruncă prin uşa deschisă, drept în iazul din mijlocul curţii.

— Eşti o fiară! ţipă Mayli.

Se repezi în curte şi scoase din apă căţelul care schelălăia într-una. Dar, aşa ud cum era nu-l mai putea ţine în braţe. Ea o chemă pe Liu Ma, care veni în goană.

— Adu un prosop! ordonă ea bătrânei. Uite ce a făcut Sheng – mi-a aruncat căţelul în apa rece.

Dar pentru prima dată, bătrâna nu ţinu partea stăpânei sale.

— Lasă-l să se usuce la soare, răspunse ea indiferentă. Sunt ocupată şi n-am timp să usuc un câine.

— Bătrâna are dreptate, zise Sheng.

Mayli fugi după un prosop, – în acest timp căţelul tremura de frig – se întoarse şi frecă bine căţelul până ce-l uscă şi apoi îl așează pe o piatră la soare.

Sheng o urmărea cu privirea, şi-i admira mişcărilor pline de graţie. Ce străină îi apărea, parcă în vinele ei n-ar curge sângele poporului lor. Pentru prima oară gândi, că poate nu-i bine că o iubeşte atât, şi că s-ar putea ca căsnicia lor să fie şi ea un veşnic război.

— Am venit să-ţi spun, că sunt trimis cu armatele care pleacă spre Birmania, zise Sheng.

La auzul acestor vorbe, Mayli uită de căţel şi rămase pironită. Soarele îi lumina părul. Sheng n-o pierdea din ochi.

— Când pleci? întrebă ea.

— Peste câteva zile, – două, trei, cel mult patru.

Mayli luă loc pe un taburet de porţelan, cu ochii la Sheng. Soarele îi cădea pe faţă, şi el privi cu drag fiecare geană a ochilor săi, şi fiecare fir de păr a sprâncenelor frumos arcuite. Se uită în ochii ei, albul lor cât de alb era, şi pupila ce neagră!

— Ai aur în ochi, îi zise el. De unde vine oare?

— Nu vorbi de ochii mei. Spune-mi, de ce s-a decis plecarea voastră, atât de repede?

— Ni se pare doar că e prea devreme, zise Sheng și luă și el un taburet, pe care șezuse Liu Ma.

Cățelușul se târi spre stăpâna sa, dar nici ea, nici Sheng, nu-l luau în seamă.

— Se vorbește demult despre asta. Generalul meu e contra acțiunii. Dar Șeful e pentru. Și când acesta proclamă un „da”, nu există niciun „nu”. Trebuie să plecăm.

Sheng articulă aceste vorbe: „Trebuie să plecăm”, cu atâta hotărâre, încât Mayli nu răspunse nimic.

Ea îl privi cu atenție și se gândi ce va deveni viața sa fără acest bărbat, cu care se certa de fiecare dată. Dar dorise ea vreodată o viață liniștită?

— De astă dată plecăm ca aliați ai albilor, adăugă Sheng.

— De ce este generalul vostru contra acestei acțiuni? întrebă Mayli.

Sheng rupse din copacul din apropierea sa o frunză pe care o fărâmiță în bucățele, în timp ce vorbea. Mayli îi privea mâinile, cum se mișcau, cu câtă putere! Mâinile sale erau lungi, și totuși delicate, asemenea mâinilor celorlalți chinezi, chiar și atunci când erau mâini de țăran.

El n-o vedea. Privea și el bucățelele verzi care-i cădeau din mâini.

— Generalul meu spune, că e scris că albii nu vor învinge, zise el deodată.

— Dar de ce?

Gândul ei zbură peste mări, spre țara unde-și petrecuse cea mai mare parte a vieții sale. Mama ei murise la naștere, și la un an plecă cu tatăl ei în America. Primele vorbe pe care le bolborosise au fost în limba acestei țări, iar dacă ea fusese o negresă. Guvernanta chineză pe care o luase tatăl ei ca s-o crească, fu retrimisă imediat căci i se făcuse dor de țară. Mayli își aminti de marile orașe cu fabrici, de bogăția oamenilor și de mândria lor.

— Dar cum pot fi învinși albii? întrebă ea.

— E scris astfel, răspunse Sheng.

Mayli își mușcă buzele.

— Eu nu sunt superstițioasă. Îmi trebuie un motiv mai bun

decât profeția vreunui bătrân ghicitor care stă într-un colț de stradă, murdar și zdrențuros. A vorbit vreodată generalul vostru cu un alb – a fost el vreodată pe acolo?

— Nu știu, fu răspunsul. Doar nu stau să-l întreb prea multe.

— Atunci de unde știe?

— I-a văzut aici, pe pământul nostru, adăugă Sheng.

Ochii săi o priveau pe Mayli dar ea știa că n-o vedea. Gândul său zbura în altă parte.

— Generalul meu a cunoscut mândria albilor la Shanghai și Hong Kong; i-a mai văzut și pe teritoriile luate de la strămoșii noștri, pe care și-au clădit orașele lor. El spune că ne-au considerat întotdeauna ca pe niște câini la porțile lor, iar popoarele care au trăit sub stăpânirea lor vor prefera să se unească chiar cu dușmanul pe care-l urăsc, căci ura lor e mai mare când se îndreaptă împotriva mândriei albilor, care i-au disprețuit pe ei și pe strămoșii lor.

Mayli asculta toate acestea fără a putea înțelege. Căci cum putea ea înțelege, când își petrecuse anii într-o țară în care fiecare se purtase atât de frumos cu ea. Tatăl ei ocupa un post important în capitală iar ea era fiica lui; chiar dacă cetățenii disprețuiau pe servitorii lor negri, însemna oare că o disprețuia și pe dânsa?

— Poporul lui Mei nu ne disprețuiește, zise ea. Ei sunt mândri numai față de negri.

— Bine, dar noi în Birmania, nu vom lupta alături de oamenii lui Mei. Acolo stăpânește poporul lui Ying, și pe aceștia îi urăsc birmanezii.

— Nu e mare diferență între aceste două popoare.

— Dacă e așa, zise Sheng, atunci îmi aduci o veste foarte proastă.

Mayli tăcu; își mușcă buzele gândindu-se la ce-ar mai fi putut spune.

— Poate că nu are importanță dacă albii ne iubesc sau nu; poate că singurul lucru pe care trebuie să-l cunoaștem este forța celor care luptă contra dușmanului nostru. Dacă poporul lui Ying e contra japonezilor, atunci trebuie să fim alături de el.

— Da, dar numai dacă putem învinge împreună.

— Cine poate învinge popoarele lui Ying și Mei unite? zise ea.

Din nou îi reveniră în minte marile fabrici, roțile de fier ale uzinelor, marea lor precizie în lucrarea oțelului și a fierului.

— Piticii de japonezi i-au învins totuși, zise Sheng cu voce slabă. Nu uita – piticii i-au luat prin surprindere. Bine, vei spune, fiecare poate fi luat o dată prin surprindere. Dar în aceeași zi, câteva ore mai târziu, au fost din nou surprinși în insulele sudului. Aeroplanele lor, cu aripile în repaus, pe sol, au fost din nou distruse. Nu e de ajuns să fii tare! Trebuie să ai și minte!

Se sculă brusc și-și întinse mâinile.

— Privește-mă! îi ordonă el. Uite-te la aceste oase și la carnea care formează corpul meu. Te poate mulțumi numai faptul că sunt atât de uriaș? E oare îndeajuns că pot îndoi cu mâinile mele, o bucată de fier? Dacă aș fi un prost, la ce mi-ar ajuta înălțimea și puterea mea? Nu trebuie să existe și ființe, aici? zise el, lovindu-se cu mâna pe frunte.

Ea nu răspunse. Îl privea întruna, și era pătrunsă de puterea lui. De câte ori nu se întrebasese ea, dacă acest om avea vreo forță în el! Și ce multă avea. Mayli tremura, și tot sângele îi venise în față. Sheng se uita lung la ea. Ea sări ca arsă și se dădu mai la o parte. Căuta parcă să scape de el, nu trebuia să simtă puterea lui asupra ei – nu avea voie nici s-o atingă.

Mayli porni să se plimbe prin curte, iar cățelul, tremurând, se ținea după ea. Se opri la marginea iazului, șezu jos și-și cuprinse genunchii cu mâinile. Privea jos, apa îi reflecta obrazul. Fiind iarnă, nicio frunză de lotus nu tulbura apa clară ca o oglindă.

Peste puțin, veni și Liu Ma. Ea puse în tăcere o tavă pe masa din mijlocul grădinii. Turnă ceai în cești din ceainicul de porțelan alb cu motive albastre. Nu-i servi, însă, spre a-și arăta nemulțumirea ei că stau singuri împreună. Se întoarse în bucătărie. Nu mult după aceea, un fum greu ieșea pe coș, și se ridica ca un nour. Bătrâna dăduse foc gunoiului.

— Liu Ma speră că fumul te va face să pleci, se adresă ea către Sheng.

— Mă port prea bine cu vrăjitoarea asta, răspunse Sheng cu căldură. Îi dau de ajuns de des câte o monedă de argint spre a-i fi pe plac.

— E bătrână, zise Mayli. A iubit-o pe mama mea, și spune că nu sunt o demnă urmașă. Mă găsește prea străină.

— Se poate să aibă dreptate.

Sheng văzu reflectându-se în apă chipul ei drag care pentru un moment se încruntă.

— Ce importanță are astăzi, dacă cineva e străin sau nu? Nu e momentul să-ți îndrepti ura asupra cuiva, pentru că e străin. Mai bine să ne preocupe faptul de a găsi un aliat tare, și acesta nu poate fi decât poporul lui Ying și al lui Mei.

— Sunt ei oare atât de puternici? întrebă el. Atunci de ce i-au bătut piticii, atât de ușor, pe când pe noi, pe care ne băteau de atâția ani, nu au reușit să ne învingă!

— Nu socoti o șiretenie, drept victorie. Îi cunosc atât de bine pe oamenii lui Mei! Trebuie să recunoaștem că dușmanul le-a jucat o festă. Sunt atât de bogați, atât de obișnuiți cu puterea și îndemânarea lor, încât n-ar recunoaște niciodată c-au fost înșelați. Dar acum, în furia lor vor fi de două ori mai fioroși și de zece ori mai prudenți. Ei au învățat într-o zi mai mult decât într-un an de război obișnuit.

— E păcat atunci că această învățătură ne-a costat atât de mult, zise Sheng supărat. Doar cu câteva din aeroplanele lor, distruse într-o oră, noi am fi putut alunga pe dușman din țară. Nu numai ei au fost aceia care au pierdut.

Mayli se juca cu mâna prin apă.

— Tot ce spui e adevărat, dar când îmi aduc aminte de ei, sunt sigură că nu pot fi învinși – nu, orice s-ar mai întâmpla, ei vor fi victorioși până la urmă, de aceea noi trebuie să rămânem alături de ei.

— La ce te mai gândești? întrebă Sheng.

Ceaiul se răcise demult, dar niciunul nu se gândea să bea. Cățelușul se juca în apropierea stăpânei sale, dar aceasta nici nu-l lua în seamă. Mâna lui Mayli continua să facă cercuri în apa iazului, iar ochii ei nu vedeau decât imaginile evocate.

— E țara cea mai frumoasă, zise ea. N-o iubesc ca pe propria mea țară, totuși mi-e dragă. Marile șosele trec peste coline și munți, se întind în deșerturi și peste șesuri. Satele sunt atât de curate, și oamenii atât de bine îmbrăcați și hrăniți. Casele sunt și ele curate și nu vezi nicăieri cerșetori chinuți de foame și de boli. Pădurile sunt dese, izvoarele limpezi.

— Cu acestea nu se câștigă un război.

— Nu, dar să nu uităm fabricile, adăugă ea repede; fabrici

de automobile și vapoare – fiecare are mașină – toți au conștiința puterii care rezidă în mașini. Ei sunt în stare să construiască atâtea aeroplane, încât să acopere pământul.

— Ce curios e, că n-au fost în stare să ne trimită și nouă câteva, răspunse Sheng cu amărăciune.

— Bine, dar n-au început încă, țipă ea. Tu nu poți înțelege. Un popor atât de fericit și bine hrănit, nu se poate trezi, așa, din senin. Trebuie să simtă războiul pe propria lui piele, să sufere mai întâi.

— Noi l-am simțit timp de cinci ani. Oare noi nu suntem oameni, ca și ei?

— Trebuie să înțelegi, că suntem foarte departe de ei. Ei nici nu ne cunosc.

— Dacă sunt atât de departe, ne vor putea oare ajuta? întrebă Sheng.

— Îți spun că ne vor ajuta, insistă ea. Tu nu-i cunoști cum îi cunosc eu. Va fi în interesul lor să ne ajute. Oare n-au ei interes să întrebuințeze pământul nostru ca aerodrom pentru atacurile contra dușmanului? Dar trebuie să le dai timp, să se trezească – trebuie să aibă timp ca să înțeleagă.

— Au avut timp de-ajuns, zise Sheng cu supărare. Putem noi oare aștepta când peste câteva zile trebuie să plecăm la luptă, pe un pământ străin? Nu, câteva aeroplane trimise acum, ne-ar putea salva, pe când o mie, care ar sosi prea târziu, nu ne-ar fi de niciun folos.

Mayli nu răspunse nimic.

— Vorbesc ca un soldat, spuse el.

— Și totuși, zise ea după un moment, soldații nu vorbesc întotdeauna, cu prea multă înțelepciune. Ei nu gândesc decât în funcție de bătălii, dar un război nu e format numai din bătălii.

— Dar din ce altceva? întrebă el.

Deodată cățelul, care stătea alături de Mayli, ridică capul, închise ochii, și începu să urle. Amândoi se opriră din vorbă și priviră spre animal.

— Ce aude oare acest cățel și noi nu auzim? întrebă Sheng. El scrută cerul.

— Ascultă, murmură Mayli.

Deodată le parveni sunetul prelung al unei sirene.

Sheng sări ca ars.

— E dușmanul, țipă el.

De când sosise Mayli la Kunming, niciun avion inamic nu zburase deasupra orașului. Auzise vorbindu-se despre atacurile lor și văzuse multe ruine de pe urma bombardamentelor, dar nu putea avea decât o cunoștință vagă. De câte ori intra într-o prăvălie, și zărea vreun acoperiș stricat sau un zid dărâmat, negustorul se grăbea să-i povestească, în amănunte, cum reușise să scape el și familia sa, dar vecinul, împreună cu copiii, căzuseră victime ale bombardamentului.

Zgomotul devenea din ce în ce mai mare, iar sărmanul cățel urla disperat.

Liu Ma veni în fugă, ștergându-și mâinile de șorț.

— Unde, unde mergem acum? țipă ea. Lunganule, gândește-te la noi – ajută-ne, nu suntem decât două biete femei!

Sheng fugi spre ușă și o deschise. În stradă, oamenii fugeau care încotro. Negustorii trăgeau obloanele prăvăliilor. Peste tot se auzeau uși trântite și porți care se deschideau.

— Dacă am fi fost în afara orașului, măcar. Dar așa în oraș, suntem prinși ca într-o capcană, țipă Sheng.

Își aminti acum, de primele bombardamente pe care le trăise în orașul apropiat de satul unde locuia tatăl lui. Ce bolnav era la vederea răniților, oameni reduși la bucăți de carne însângerată. Peste tot sânge!

Dar Mayli rămase ca ținuită locului. Nu-i putea fi frică de un pericol prin care nu trecuse niciodată.

Sheng făcu repede o socoteală. Până la poarta sudică a orașului nu era decât o milă. Dacă găseau toate porțile deschise, puteau ajunge în afara orașului înainte de sosirea inamicului. Departe de oraș puteau găsi adăpost în boschetele de bambus, cel puțin ar fi feriți de bombele care ar cădea de pe acoperișuri sau de dărâmăturile zidurilor grele. Puteau risca doar dacă o bombă ar fi căzut chiar deasupra lor.

— Veniți repede, ordonă el.

Ambele femei începură a fugi ca să-l ajungă. Dar Mayli amintindu-și de cățel se repezi înapoi să-l prindă – și din această cauză aveau să se certe. Căci Sheng văzând-o cu cățelul în brațe, țipă la ea atât de tare, încât fata fu nevoită să dea drumul animalului. Apoi o împinse în stradă, și o strânse aproape de el, atât de aproape, încât orice încercare a ei de a

se libera, fu de prisos.

— Fiică blestemată! se răsti el. Când picioarele tale trebuie să alerge mai repede decât ale unei căprioare, te oprești pentru un câine, un câine fără valoare care nu merită nici hrana pe care i-o dai!

Mayli se zbătea în brațele lui, dar oricât încerca ea să se elibereze, el o strângea și mai tare, în graba lui de a ajunge la poarta de sud a orașului. În urma lor, Liu Ma, gâfâia din greu și striga întruna, dar Sheng n-avea timp să se oprească.

— Picioarele ei nu sunt legate, mormăi el, nu-i strică puțină mișcare.

Un bătrân țipă în urma lui Sheng:

— Într-un astfel de moment, vrei să iei o femeie cu forța, soldatule? Dă-i drumul, altfel o să fii ucis și o să nimerești direct în iad.

El crezuse, sărmanul, că Sheng ridicase fata cu forța, iar bătrâna care țipa după ea, ar fi mama ei. Dar Sheng nu-l luă în seamă, și se mulțumi doar să injure, grăbind din ce în ce pasul. Mayli renunță la împotrivire, astfel că mergeau tăcuți alături, tânărul îi ținea doar strâns mâna.

Începuse să se audă huruitul aeroplanelor din ce în ce mai aproape. Dar tinerii puteau doar să zărească din depărtare marea poartă de sud a orașului. O luară din nou la fugă, prin străzile pustii. Oamenii se ascuseseră prin case și își așteptau în liniște soarta. Peste puțin, cei doi însoțiți de bătrână, intrară în bolta din zidul orașului, care avea o grosime de 8 metri, la capătul căruia se găsea poarta de sud. Din păcate Sheng văzu că e închisă. Adeseori trecuse pe sub acest zid pentru a ieși la câmp, fiindcă tinerețea lui și-o petrecuse la țară, în libertate, și nu încercuit de ziduri. De câte ori nu pășise el prin acest tunel cu pavajul umed tot timpul anului, căci soarele nu pătrundea niciodată înăuntru, și cu ce plăcere zărea prin poarta deschisă, pajiștea verde a câmpului. Dar acum înăuntru era întuneric, și pătrunseră și ei în această întunecime. Alții, înaintea lor, își căutaseră și ei adăpost aici, oameni fără locuință, călători în trecere prin oraș și cerșetori.

Sheng și Mayli zăriră de la intrare, mulțimea înghesuită; cerșetorii în zdrențe, alături de ceilalți. În astfel de momente, nimeni nu simțea nevoia să stea departe de celălalt, din contra, cât mai aproape. Un singur cerșetor, cu fața mâncată de lepră,

se feri cât putu de oameni. Dar nu putea sta prea departe, și fiind ultimul sosit, era aproape de intrare, astfel că Sheng și Mayli îl zăriră imediat. Fata scoase un țipăt de spaimă.

— Ah, Sheng, privește pe acest nenorocit, are lepră! și se pregăti să fugă afară.

Dar aeroplanele se găseau deasupra părții de nord-vest a orașului, și tunetul bombelor în cădere începuse. Sheng o strânse pe Mayli cât mai aproape, dar și el se zbătea între groaza de lepră și frica de bombe.

— Așteaptă, zise el, și se așază între Mayli și lepros, dar cu grijă să nu-l atingă.

Se auzeau voci care țipau cu groază; fiecare în felul lui spunea că leprosul n-ar fi trebuit lăsat înăuntru, în mijlocul atâtor oameni.

— Oare merită viața ta să fie salvată, nenorocitul?

— Vom scăpa poate de diavoli de afară, și ne vom nenoroci din cauza ta?

Asemenea cuvinte se puteau auzi; mamele mai ales erau mai îngrozite, și deasupra tuturor trona vocea lui Liu Ma.

— Stai departe de noi, pui de broască, țipă ea către lepros, și-l blestemă pe el, împreună cu mama și strămoșii lui.

Dar sărmanul nenorocit nu scotea o vorbă. Ochiii săi, lipsiți de gene, privea de la unul la altul. Afară bombele cădeau în jurul lor. În mijlocul gălăgiei, dintr-un capăt al tunelului, se arătă un preot budist. Era îmbrăcat cu sutana cenușie a preoților, iar în mână avea un vas pentru pomeni. Era tânăr și de-abia hirotonosit, căci mai purta pe cap semnele proaspete ale tunsorii rituale.

Leprosul, cu toate că se știa condamnat, nu făcea nicio mișcare spre ieșire, căci afară ploua cu bombe; ținea, totuși, la viața sa păcătoasă. Zgomotul era atât de mare, încât te asurzea. Tânărul preot în tăcere, se apropie de lepros, îl împinse spre perete, iar el se așază între nenorocit și ceilalți. Afară, bombardamentul continua cu furie.

Aerul din tunel deveni de nerespirat; la un moment dat, zidurile se cutremurară. Acest zid fusese clădit acum o mie de ani, și cum s-ar fi putut gândi constructorii lui la un astfel de dușman? Totuși pentru că temelia era atât de adâncă și solidă, vechiul zid rezistă, și din fericire, nu căzu nicio bombă deasupra lui. Cei care-și găsiră adăpost în acest tunel scăpară,

dar toți rămăseseră muți de spaimă.

Pericolul trecu. Dușmanul se îndepărtă și Sheng ieși din adăpost, spre a-i urmări plecarea. Văzuse aeroplanele la sosire, aliniate frumos, într-o dâră distinctă pe albastrul cerului. Ca să le vadă mai bine, se cățără pe zid. Sheng simți în el atâta amărăciune. Nimeni, niciun avion de vânătoare, nu le ieșise în cale. Au venit, și-au făcut opera lor de distrugere și au plecat nestingheriți. Tânărul soldat își aminti vorbele lui Mayli: oamenii lui Mei puteau fabrica zilnic, în fabricile lor, atâtea și atâtea avioane, și nu trimiteau vreo câteva sute și pentru ei. Poate că ar fi ajuns produsul unei singure zile! Și Sheng urmărindu-i gândea ce legat de pământ e el și oamenii săi, și cât ar fi dorit să poată zbura și el pentru a urmări pe dușman. Dar nu, el era legat de pământ. Pe propriile sale picioare, în fruntea oamenilor săi, va avea de umblat mai multe mii de mile spre a putea lua parte la noua bătălie, în timp ce aici, unde se afla draga lui, dușmanul cu aripi putea veni oricând și face ravagii.

Sheng o strigă pe Mayli, să iasă afară. De altfel toți din adăpost se îndreptau spre casele lor din oraș, iar călătorii își urmau drumul lor, căci poarta era iar deschisă. Numai leprosul nu plecase, căci el n-avea casă. Preotul budist ieși pe poartă, luând drumul templului situat între coline; venise în acea zi în oraș doar pentru pomeni. Dar înainte de a pleca, el scoase din haină câteva monede și le dădu drumul în palma întinsă a leprosului. Banii sunară, ca și cum ar fi atins un metal, atât de mâncată de lepră și uscată era mâna.

Mayli ieși, în fine, la lumină.

— Trebuie să mă duc acasă să mă spăl toată, zise ea, altfel nu m-aș simți liniștită.

Sheng se miră că fata se preocupă într-atât de lepros.

— Doar nu te-ai atins de el, și nu-ți poate face niciun rău, atâta timp cât nu te atinge, zise el. Și eu am băgat de seamă, ca să nu-mi atingă corpul, doar preotul acela a stat lângă el, dar el este sfânt și niciun rău nu-l poate atinge.

— Un lepros n-ar trebui să vină printre oameni sănătoși, tipă ea. Crezi că în țara lui Ying sau Mei s-ar permite unui lepros să se plimbe liber?

— Zău, și ce ar face cu el? întrebă Sheng curios. Desigur că n-ar omorî un om, care nu are nicio vină că e bolnav.

— Nu, desigur că nu, fu răspunsul. Dar ar fi închis într-un loc, împreună cu alți leproși și unde cei sănătoși n-ar putea intra.

— Bine dar aceasta este de asemeni nedrept, spuse Sheng cu gravitate. Poate fi ținut un om la închisoare, numai pentru că are o boală fără leac?

— Doamne, de ce oare nu poți înțelege și tu ceva! se înfurie Mayli. E pentru binele celor care nu-s leproși.

Sheng se uită la obrazul fetei: ce palidă era, ea care de obicei avea un ten atât de roz!

— Să nu ne certăm, când am scăpat amândoi de la moarte. Tu și cu mine, orice s-ar întâmpla, trebuie să ne ciorovăim. Ar fi mai bine, poate, dacă aș pleca și te-aș părăsi, căci încep să văd că tu îmi vei găsi întotdeauna motiv de harță, pentru că nu sunt așa cum vrei tu.

Buzele fetei tremurau; ea întoarse capul și zări orașul. Un moment, ei uitaseră totul. Dar în fața lor se întindea orașul lovit de dușman. Patru incendii mari puteau fi văzute, iar fumul se ridica spre cerul întunecat. Deodată Mayli începu să plângă.

— Ce mai e și asta? întrebă el speriat, căci n-o mai văzuse plângând niciodată.

— Sunt atât de supărată! Atât de supărată, pentru că suntem neputincioși. Ce putem noi face? Îi așteptăm să vină să ne ucidă, și nu putem face nimic, ne ascundem doar!

El îi luă mâna și amândoi priveau incendiile.

De peste tot se auzeau voci care țipau după apă, dar ei nu se mișcă pentru a da vreun ajutor. Orașul avea o populație atât de numeroasă.

Deodată se auzi vocea lui Liu Ma; țipa la ei din stradă:

— Ce stați în frig? Vă apucă noaptea. Eu mă duc acasă să pun la fiert orezul.

Sheng și cu Mayli coborâră în stradă și o urmară. Ce obosiți erau, inimile lor erau împietrite de groază.

— Trebuie să mă întorc la oamenii mei, zise Sheng.

— Vei mai veni la mine înainte de a pleca spre Birmania? întrebă ea.

El nu răspunse, căci în drumul lor zăriră o casă distrusă de o bombă, și un tânăr plângând în hohote, săpa cu mâinile printre ruine.

— A fost casa ta? îl întreabă Liu Ma și fața ei era încrețită de durere.

— Casa mea, prăvălia mea de mătasuri și tot ce am avut e îngropat dedesubt, soția mea, bătrânul meu tată și unicul meu băiat.

— Dar tu cum ai scăpat? întreabă bătrâna ajutându-i la săpat.

Sheng privi în jur, căutând și el vreun instrument pentru a putea săpa.

— Am ieșit pentru un moment ca să văd din ce parte venea dușmanul, și i-am zărit deasupra capului meu, țipă omul.

Deodată dădu peste o hăinuță înflorată.

— E vesta băiețelului meu, țipă el cu durere.

Lângă cadavrul unui bătrân, Sheng dădu de o cobiliță, având la ambele capete două panere pline cu orez. Acestea erau intacte. Capul bătrânului însă era retezat în două, desigur de vreo schijă. Sheng o luă și începu să sape. Mayli căzu în genunchi și cu mâinile răscolea pământul.

În curând copilul fu descoperit și tânărul tată îl ridică în brațe. Dar copilul era mort. Niciunul din ei nu scoase o vorbă, sărmanul părinte strângea în brațe cadavrul copilului și lacrimi amare îi curgeau din ochi. Nici ceilalți nu-și putură stăpâni plânsul. Mayli își șterse ochii cu batista iar Liu Ma se servi de șorț. Sheng lăsă din mână cobilița.

— Dacă copilul e mort, fii sigur că nici ceilalți nu mai sunt în viață, zise Sheng, și doar tu, prin voința cerului ai scăpat. Vino cu mine. O să capeți o armă, ca să te răzbuni.

De-abia acum, își dădu seama omul că Sheng era soldat și chiar comandant.

Tânărul chinez îl urmă pe Sheng, dar cu copilul mort în brațe.

— Lasă aici copilul, ordonă Sheng.

Dar tânărul privea, cu milă, de la unul la altul.

— Pot să-i părăsesc pe cei care sunt îngropați sub casă. Dar cum pot să-mi las copilul aici? Îl vor mânca câinii.

— Dă-mi-l mie, zise Mayli. Îi voi cumpăra un sicriu și mă voi îngriji să fie îngropat.

— Bine, răspunse Sheng și ochii săi se îndreptară cu căldură spre fată.

Tânărul tată se despărți cu greu de trupul copilului său și

Mayli luă copilul în brațe. Era pentru prima oară în viața sa, – lucru de-ajuns de curios – că tânăra fată simțea un copil, atât de aproape. A crescut singură în casa tatălui său, într-o țară străină, unde nu avea nici veri, nici verișoare. Inima ei bătea cu putere și nu putea scoate niciun cuvânt; se uita doar la Sheng.

Ei se uitau unul la altul și cu toate că copilul le era complet necunoscut, moartea acestuia îi apropiase mult.

— O să vin să te văd cât de curând, zise el.

— Voi aștepta venirea ta, răspunse Mayli.

Era poate o frază obișnuită, dar ochii fetei o completau cu dragoste.

El o înțelese și plecă urmat de tatăl copilului.

— Lasă-mă pe mine să-l duc, zise Liu Ma.

Dar Mayli dădu din cap.

— Sunt mai tânără decât tine și mai zdravănă.

Astfel ea duse copilul acasă; aici găsi totul așa cum lăsase, cu toate că în partea de sud, zece case fuseseră distruse și un nor de praf se ridica peste tot. În curte găsi cățelușul tremurând și așteptând-o. Animalul mirosi copilul mort și începu să schelălăie. Dar ea își continuă drumul fără vorbă și întinse copilul chiar pe patul ei.

Era un băiețel drăguț, să fi avut 3 ani, cu o față rotundă și netedă. Nu avea nici urmă de rană și fata îi pipăi mânuța grasă crezând, poate că mai era încă în viață. Din păcate, însă, simți doar rigiditatea morții. Mayli nu-și putea lua ochii de la acest copil pe care nu-l văzuse niciodată trăind. Și pentru prima oară își dădu seama ce înseamnă războiul, dacă un copil putea fi omorât și nimeni nu era în stare să oprească pe ucigaș.

— Ce n-aș da să-mi pot simți mâinile în jurul gâtului unui dușman, se răsti ea.

Liu Ma intră în odaie și zări pe tânăra sa stăpână, stând pe pat și privind lung copilul.

— Să mă duc să cumpăr sicriul? întrebă ea.

— Da, răspunse Mayli.

— Dar unde îl vom îngropa?

— Vom găsi o bucățică de pământ în afara orașului. Un fermier îmi va vinde, de bună seamă, o întindere mică pentru groapa unui copil.

— Va costa poate mult, ripostă bătrâna, și acest micuț nu e

măcar din sângele tău.

— Orice copil ucis de dușman, e sângele meu! țipă Mayli cu atâta putere, încât bătrâna se ascunse după perdea.

Liu Ma plecă. Tânăra fată ieși în curte și se întinse pe un șezlong. Simțea nevoia de odihnă; își acoperi ochii cu mâinile. Cățelușul se apropie tiptil și o mângâie. Animalul trăia, dar copilul era mort. Înțelese și ea acum supărarea lui Sheng, care o dojenise fiindcă prețuia prea mult un câine. Dacă la întoarcere ar fi găsit câinele mort, s-ar fi întristat, dar n-ar fi plâns. Ura puțin și ea pe acest animal care mai trăia, alături de viața stinsă a unui copil.

Nici de plâns nu mai putea. În curând sosi Liu Ma cu sicriul într-o trăsurică. În casă, întinseră copilul în sicriu. Afară așteptau doi oameni care ajutară să ducă sicriul.

La o depărtare de o milă sau două de oraș ei găsiră un bătrân fermier ai cărui feciori erau în război. Pentru câțiva galbeni el săpă o groapă și astfel copilul își găsi un mormânt.

— Să ai grijă, bătrâne, ca nu cumva câinii răscolind pământul, să dea de sicriu, îi spuse Liu Ma.

— Crezi că în aceste timpuri câinii au nevoie să dezgroape sicrie? Nu, se hrănesc mai bine decât noi!

Țăranul oftă și se îndepărtă în tăcere. Mayli și Liu Ma se îndreptară spre casă.

Capitolul IV

Noaptea, Mayli se trezi. Ascultă un moment, ca să-și dea seama de ce se trezise. Dar peste tot domnea liniște. Nimic n-o trezise – nimic – din afară. Întinsă în pat, părea că ascultă cuvinte ce veneau dinăuntru, din sufletul ei. Cât de reale îi apăreau lucrurile, și totuși nimic nu era real. Se trezise cu o melancolie necunoscută până atunci, o tristețe apăsătoare.

— Am avut oare un vis rău? se întrebă ea.

Dar nu, nu-și amintea nimic, avea doar sentimentul unei pierderi. Dar ce pierduse ea? Copilul nu era al ei. Provocase oare moartea acestui copil, tristețea și melancolia? Era cuprinsă de groază. Se găsea cineva în odaie? Pericolul o pândeau oare? Coborî din pat, aprinse o candelă pe care o ținuse sus, ca să lumineze întreaga cameră. Nimeni! Deschise ușa; alături dormea Liu Ma. Bătrâna avea un somn greu, gura îi era deschisă, dar fața ei era ca o imagine a liniștii. Și totuși, peste tot, un gol apăsător.

— Ce înseamnă asta? se întrebă Mayli.

Se întoarse în camera ei, închise ușa, și rămase un timp gânditoare, cu lampa în mână. Lucrurile dimprejur îi apăreau atât de străine. Cât ar fi dorit să aibă un cămin al ei, departe de nenorocirea din jur. Dar unde? Nu avea pe nimeni, afară de tatăl ei, care era atât de departe.

La acest gând, o năvăli un dor grozav. Își aminti de camera ei frumoasă, din orașul american, cu perdele albe și covoarele albastre. De ce l-a părăsit? De ce a plecat dintr-un loc atât de plăcut?

A plecat, pentru că a vrut să împărtășească soarta țării ei, în război.

— O să-ți pară rău, i-a spus tatăl ei. Nu ești obișnuită cu necazurile.

— Nu pot să mă reîntorc, gândi ea. Nu mă voi reîntoarce.

Stinse lampa și se culcă. Încercă să se acopere cu cuvertura roșie de mătase, dar nu reuși. Bătrâna Liu Ma cumpăraseră cuvertura de gata, și avea o măsură obișnuită. Ea însă fiind mult mai înaltă, nu-i ajungea. Dacă-și acoperea capul, rămâneau picioarele descoperite; căută să se strângă cât putu dar nu reuși.

Se sculă din nou. Melancolia și tristețea n-o părăsiseră niciun moment. Stătea pe marginea patului, iar pe spate purta cuvertura de mătase. Gândi cu întristare, că nu era loc pentru ea, în țara ei. Nu, aici nu se simțea nevoia unor femei ca dânsa. Femeile de țărani lucrau pământul alături de bărbații lor, iar cele cu carte, deveneau surori de caritate și îngrijeau de răniți. Ce putea face, ea care nu lucrase niciodată în viața ei? Își părăsise tatăl pentru a se întoarce în țară, și acum, ce viață o aștepta?

Cunoștea doar pe Sheng, și el va trebui să plece peste câteva zile. Îi rămânea doar Liu Ma și cățelușul. Ce viață mai e și asta! În timpuri atât de grele, era destul să ai spiritul, inteligența și îndemânarea ei? Aprinse din nou lampa și se plimbă prin odaie, ca să se încălzească. Și deodată, soluția. Știa ce avea de făcut. Va pleca și ea înspre apus odată cu Sheng, și va lucra, da, va lucra, în orice chip.

Acest gând o lumină, ca și cum cineva îi dăduse un sfat bun. Parcă prin farmec îi dispăruse tristețea și nu se mai simțea atât de singuratică. Da, va pleca odată cu armatele. Dar cum?

Femeile nu făceau parte din armată, aceasta fiind alcătuită doar din soldații cei mai buni și cu experiență. Adeseori, auzise pe Sheng, lăudând pe oamenii săi, care erau toți aleși după merite, și acesta era adevărul, căci Șeful însuși îi inspectase și-i găsisse pe toți, la înălțime: tineri, sănătoși și curajoși. Fusesse singura dată când Sheng îl văzuse pe Șef, și el nu înceta, zile întregi, să vorbească despre figura gravă și ochii aceia negri și pătrunzători.

— I-am fost prezentat, îi povesti Sheng și când i-am văzut ochii, prin tot corpul a început să mă furnice ca și cum m-ar fi înțepat o mie de ace. Și apoi, Șeful a zis: „Dintre toți oamenii mei, tu ești cel mai înalt și cel mai bine făcut. Trebuie, de aceea, să fii și un soldat mai bun decât ceilalți.” „Așa va fi”, i-am răspuns.

Cât ar fi dorit Mayli, să aibă cunoștințe despre îngrijirea răniților. Nu știa nimic. Va fi necesară, deci, o intervenție.

Creierul ei inventa mii de posibilități. Se opri la una.

„De ce oare, nu m-aș duce la Șef? se întrebă ea. Aș putea merge la el, și dacă nu mă lasă să plec, atunci soția lui îmi va permite. Doar îmi seamănă. Am crescut împreună, într-o țară

străină. O să înțeleagă ce doresc și ceea ce sunt. Și ea e o femeie nerăbdătoare.”

Mayli își făcu astfel un plan, dar pe care avea să-l ascundă față de Sheng, căci știa că acesta nu-i va permite.

El spunea întotdeauna, că oamenii care trebuie să plece într-o bătălie, nu trebuie să se gândească la femei sau să aibă femei în apropierea lor, nici măcar să-și amintească că există femei pe lume.

— Dar fetele care se înrolează în armată? îl întrebase ea.

— Nu sunt fete, dacă devin soldați, îi răspunsese el cu gravitate. Un soldat nu e feminin sau masculin, e numai soldat – asta e, voință și oțel, putere, luptă și foc.

Dacă i-ar spune intenția ei, el ar răspunde:

— Ce poți tu face cu picioarele tale încălțate în pantofi de satin?

„N-o să-i povestesc nimic, gândi ea. Voi pleca, nu-mi va păsa dacă o să-i placă să fiu acolo sau nu.”

Hotărâtă, ea adormi, repede, ca un copil.

*

* *

— Unde a plecat? întrebă Sheng pe Liu Ma, două zile mai târziu.

— Cum pot să-ți răspund, dacă nu mi-a spus nimic, zise Liu Ma. Când am întrebat-o unde pleacă, a început a râde, și mi-a zis că știe că vei întreba unde e, și dacă eu cunosc locul, îl vei afla ușor de la mine. Astfel că nu știu nimic și nu pot spune nimic. Tot ce-ți pot povesti e că și-a luat un geamantan mic cu care a plecat.

Sheng bătea cu furie pământul.

— Dar ce direcție a luat? urlă el.

— Deoarece strada noastră se termină repede, răspunse ea, calină și satisfăcută – văzându-l pe lungan necăjit – ea n-a putut lua decât o singură direcție; deoarece strada cotește imediat, am pierdut-o din vedere.

— Ți-a spus când se întoarce? întrebă Sheng.

— Mi-a pus doar bani în palmă și mi-a zis să mă hrănesc din ei, iar înainte de a-i termina, va fi înapoi, răspunse Liu Ma.

— Arată-mi câți bani ți-a dat, îi ordonă Sheng.

Bătrâna scoase din sân zece dolari, înveliți într-o hârtie

albastră.

— Câte zile îți ajung acești bani?

— Pot să mănânc din ei o singură dată, dacă vreau să mă hrănesc foarte bine, sau dacă vreau, mănânc din ei și o lună.

Cu ce plăcere i-ar fi strivit obrazul de perete, atât de calm vorbea, dar astfel n-ar fi aflat nimic. Se răzbună doar pe cățel, și-l lovi. Sărmanul animal fugi, speriat.

— Lovește cățelul dacă vrei, zise Liu Ma, că eu tot nu-l iubesc.

Bătrâna scoase un ac din păr, și începu să-și curețe urechea. Fața ei exprima atâta plăcere! După un moment câscă, și-și puse înapoi acul în păr.

— A plecat tiptil, eu dormeam, nici n-am auzit-o plecând.

Dar Sheng nu răspunse nimic; ochii săi rătăceau prin curtea goală. Deodată se întoarse și plecă. La poartă se opri spre a țipa după Liu Ma.

— Dacă se întoarce, spune-i că am plecat la război.

Liu Ma stătea pe un scăunel, cu ochii închiși. Îi deschise un moment, și-i închise iar.

*

* *

În același timp Mayli zbura peste munții înalți în aeroplanul generalului.

Ea se dusesese direct la Cartierul General și deoarece garda o cunoștea, fu lăsată să intre. Generalul tocmai lua micul dejun, și Mayli nu se putu opri să nu râdă, atât de schimonosită era fața lui. Căci acesta nu mânca orez sau pește sărat, nici legumele sărate sau dulciurile obișnuite. Dejunul său consta dintr-o mâncare străină: ovăz fiert; îi spusese cineva că dă vigoare corpului.

El se sculă la venirea ei, fiind un om curtenitor și având oarecare cunoștințe asupra noilor maniere față de femei, apoi zise:

— Ți-aș oferi și duminale din această mâncare, dar n-ar fi o gentilețe din partea mea. Acum știi, de ce sunt albi atât de acri înainte de prânz, pentru că se hrănesc cu astfel de mâncăruri dimineata.

Ea râse și luând o lingură, gustă din mâncare. Se strâmbă și ea, la rândul ei.

— Dar e grozav de amar, și nu are sare; trebuie mâncată cu zahăr și cremă.

— Ce fel de cremă? întrebă el.

— Cremă din lapte de vacă, frișcă, răspunse ea.

Generalul o privi uimit.

— Ce, sunt un vițel, ca să beau lapte de la o vacă? țipă el.

Ea râse atât de mult, la auzul acestor vorbe, încât se făcu roșie; generalul o privea mulțumit și cu plăcere, căci era încă om tânăr.

Deodată însă, deveni serios, bătut din palme; un soldat intră, generalul țipă la el:

— Să vină bucătarul!

Acesta sosi imediat.

— Ai ars mâncarea, n-ai pus sare înăuntru și nici zahăr, de ce nu mi-ai zis că trebuie mâncată cu o cremă din lapte de vacă? Mi-ai zis doar că te pricepi la mâncăruri de-astea.

Omul se îngălbeni, și începu să se bâlbâie.

— Am știut doar, că nu vă place mirosul de lapte, căci spuneți întotdeauna că oamenii albi put.

— Serios, așa miros ei? țipă generalul. Bun, atunci nu-i rău, o să-i recunosc pe aliații mei, după miros.

Generalul râse singur de vorbele sale, și arată cu mâna spre mâncare.

— Scoate-o, zise el bucătarului, și azvârle-o. Adu-mi în schimb orez. Să nu dai nici măcar câinilor din mâncarea asta. Arunc-o la gunoi.

Bucătarul luă mâncarea de ovăz și aduse orezul, mâncarea obișnuită a soldaților. Generalul se ospăta cu plăcere.

Cu toate că toată masa nu durase prea mult, Mayli, care era nerăbdătoare, nu mai avea astâmpăr. Nu lăsă însă nimic să se vadă. Apoi zise:

— Îndrăznesc să spun că, înainte de a pleca spre apus, veți mai merge o dată să-l vedeți pe Șef.

— Cine ți-a zis că mergem spre vest? întrebă el.

— Știu, zise ea surâzând ușor. Aș vrea să plec și eu.

El lăsă din mână farfuria.

— Dumneata! țipă el. Dar ce ai de gând să faci?

— Luați femeii cu dumneavoastră? zise ea și nu-și lua ochii de pe el.

— Da, dar numai pe acelea care îngrijesc de răniți, fu

răspunsul. Luăm cu noi câțiva medici, și odată cu ei, surorile de caritate. Nu noi le luăm, le iau doctorii.

— Pot să îngrijesc de răniți, zise Mayli.

Dar el clătină din cap.

— Nu e treaba mea. Nu voi da o astfel de permisiune. Doamne, dacă oamenii mei ar ști, crezi că i-ar satisface un astfel de argument? Crezi că ei n-ar vedea ce tânără și frumoasă ești? Iar soția mea – ar fi în stare să-mi scoată ochii. Nu, noi plecăm să câștigăm o bătălie.

Mayli nu răspunse, părea că înțelege situația. Oftă. Apoi se adresă din nou generalului.

— Poate că aveți dreptate. Totuși, am o altă rugămintă la dumneavoastră. Luați-mă și pe mine, când mergeți să-l vedeți pe Șef.

— Pe cine ai acolo?

— Trebuie să fac ceva, zise ea, umilă. Am venit aici cu gândul de a mă alătura armatei și a vă fi de folos. Dar văd că nu e nevoie de mine. Dacă merg cu dumneavoastră în capitală, poate că pot da un ajutor Șefilor. Pot lucra într-un orfelinat, sau să le aduc un serviciu prin aceea că eu cunosc limba engleză. Sunt sigură că tatăl meu m-ar aproba.

Generalul îl cunoștea bine pe tatăl lui Mayli, și cu cât se gândi mai mult la cele spuse de ea, socoti că alături de Șefi, fata ar găsi un loc demn de ea. Ar fi și o favoare făcută tatălui, își spuse el.

— Voi face aceasta pentru dumneata.

Și astfel se făcu că Mayli plecă alături de general în aeroplanul acestuia. El plănuise să plece, abia a doua zi, spre seară, dar aflând că Mayli nu mai dorea să se întoarcă acasă, nu știa singur ce să facă cu ea. Cu atât mai mult, trebuia să ia o decizie, cu cât în timpul dejunului, tinerii ofițeri care intrau la el, îl priveau curios, iar de fiecare dată el se roșea ca un rac. Ce ar fi, dacă unul ar spune celuiilalt, și acesta ar duce mai departe șoapte care ar ajunge până la urechea soției sale? Și l-ar crede ea oare, dacă i-ar spune că tânăra e fika unui prieten, și tot atât de sacră pentru el, ca propria lui fică? Soția lui era atât de geloasă, încât niciodată nu credea ce-i spunea el, ci numai ce gândea dânsa.

Generalul renunță astfel, la planul său, și în mai puțin de două ore, după ce mănăcă o cantitate mare de orez, dădu ordin

de plecare.

Mayli luă loc în aeroplanul generalului. Zborul îi producea multă plăcere, cu atât mai mult că gândul ei se îndrepta către Sheng, care niciodată nu și-ar putea închipui unde se afla ea în acest moment. Când o să-l revadă oare, unde se vor întâlni din nou, și ce vorbe aveau să-și spună când se vor întâlni?

Ea surâse; generalul îi observă surâsul.

— Mă simt ca un zmeu, țipă ea, un zmeu care zboară printre nori.

Mayli râse, și râsul ei fu luat de vânt și dus departe, departe...

Capitolul V

Şeful suprem şi soţia sa nu erau străini pentru Mayli. Tatăl ei îi povestise multe despre ei. Doamna fusese, pe timpuri, prietena mamei sale, iar Şeful însuşi era un vechi amic al tatălui său, şi, mai mult decât atât, un amic către care se întorcea el, ori de câte ori cerea vreo directivă sau primea vreun ordin.

De aceea, Mayli se pregăti îndelung pentru această întâlnire, nu numai în aspectul ei exterior dar şi în ceea ce avea să spună. Audienţa o obţinu uşor. Mayli trimise un mesaj şi primi imediat un răspuns. Era scris în englezeşte, de mâna Doamnei: „*Vino să ieşi cu noi dejunul, mâine*”.

Astfel, în dimineaţa următoare, după o noapte de somn bun – în urma zborului din ajun – Mayli îşi îmbracă rochia ei favorită, verde, îşi strânse părul negru într-un coc, aplică puţin ruj pe bluze şi o umbră de negru pe sprâncene, iar în urechi îşi atarnă cercei grei de aur. Apoi, ieşind de la hotelul unde dormise, luă loc într-o ricşă care o aştepta afară.

— Să mă duci la Prezident, zise ea, căci Şefului i se mai zicea şi Prezident, fiind cunoscut de toţi sub acest nume.

Fără să se mire, conducătorul ricşei răspunse:

— Preţul e jumătate de dolar de argint, până la debarcader.

Mayli se învoi, omul îşi strânse cureaua în jurul mijlocului, şi porni cu pasul său alergător, cu care îi erau obişnuite picioarele.

Străzile care duceau spre râu erau în ruine şi rar putea fi văzută o casă întreagă, atât de mari ravagii făcuseră bombardamentele de vară asupra oraşului Ciunking, dar nimeni nu părea să ia în seamă acest lucru. De bună seamă că războiul dura de atâta vreme, încât şi copiii vorbeau despre el; ajutau părinţilor la repararea vreunui acoperiş şi priveau bombardamentele tot atât de natural ca pe o furtună sau un uragan. Pe stradă oamenii îşi vedeau de afacerile lor – cumpărau, vindeau – în unele case care erau în reparaţie viaţa îşi continua cursul. În mijlocul străzii copiii se jucau şi râsul lor răsuna peste tot. Nicăieri vreun semn de tristeţe sau teamă, pretutindeni aceeaşi viaţă intensă. Mayli se trezi mulţumită şi ea că trăieşte şi mai ales că era în drum spre Şeful suprem.

Simți nevoia de a vorbi cu cineva.

— Sunteți de prin aceste locuri? o întrebă omul care trăgea ricșa.

— Vin de departe, răspunse ea.

Omul avea chef de vorbă și astfel fata află că el este mulțumit cu viața pe care o duce.

— E mai bine azi să tragi o ricșă decât să fii un învățat, zise el râzând. Adevărul e, că și învățații gândesc la fel cu mine. Cunosoc un savant, cu diplome din școli străine, care și el trage o ricșă pentru că astfel câștigă mai mult. Astăzi o pereche de picioare bune valorează mai mult decât un creier plin de învățătură.

Omul continuă să-i povestească despre familia lui, care scăpase cu bine din toate bombardamentele de vară; chiar și cel mai mic copil al său, se pricepea să fugă repede în beci la auzul sirenei.

— Totuși asta nu e viață, zise Mayli și va veni odată și sfârșitul.

— Fiecare lucru are un sfârșit, răspunse omul, și grija noastră este ca el să ne găsească în viață.

Tot vorbind, ajunseră la debarcader. Mayli plăti omului și se urcă în feribot.

Barca părăsi țărmul imediat. Mayli privi orașul care se îndepărta; îi făcea impresia unui luptător brav și curajos, un dragon care fusese rănit într-o luptă, dar care ținea capul veșnic sus.

Pe feribot se aflau puțini pasageri, și toți o priveau pe Mayli, dar ea nu scotea niciun cuvânt. De partea cealaltă a râului o aștepta o mașină, trimisă de Prezident în întâmpinarea ei, iar conducătorul ei era un tânăr soldat care conduse mașina atât de repede, încât tânăra fată abia își ținea respirația. Mașina se opri și Mayli coborî, spre a lua loc într-un scaun purtător care o aștepta, și cu ajutorul căruia va ajunge, în fine, la destinație. Casa Șefului era o clădire destul de modestă, – nici gând de palat. Două santinele păzeau poarta de intrare, dar acestea aveau cunoștință de sosirea ei, astfel că o lăsară să treacă. Printr-o grădiniță mică ea ajunse până la clădire. O servitoare o primi și o conduse într-o cameră mare, mobilată, jumătate cu lucruri chinezești și jumătate cu mobilă străină – totul simplu, nimic luxos sau costisitor. Ea luă loc și așteptă.

Peste puțin însă, auzi pași ușori și repezi, și Doamna însăși intră, tânără și frumoasă. Întinse ambele mâini către Mayli, și tânăra fată simți mult timp aceste mâini, mici și fine, dar puternice.

— Da, ești fiica mamei tale! strigă Doamna. Lasă-mă să te privesc. Da, semeni cu ea; aceeași ochi mari și același nas. Îmi amintesc că mama ta a fost foarte frumoasă.

Ea luă loc pe divan; avea mișcările repezi, dar pline de grație. O chemă pe Mayli lângă ea.

Pentru prima oară în viața ei, tânăra fată se simți timidă și în neputință de a scoate un cuvânt. Niciodată nu i se întâmplase așa ceva; ea nu putea face altceva, decât să o privească pe Doamnă. Soția Șefului era îmbrăcată simplu, dar foarte elegant, într-o rochie de mătase albastră, cu mâneci scurte. Deasupra rochiei, purta o jachetică de pluș de aceeași culoare; această nuanță închisă scotea în evidență tenul ei luminos și buzele roșii. Era o femeie foarte frumoasă. Avea trăsături fine, dar ceea ce apărea mai remarcabil la această femeie, era inteligența ochilor, mobilitatea gurii și mai ales mândria cu care-și purta capul sus. Nu era o femeie tânără, dar această Doamnă părea veșnic tânără. Mayli auzise multe despre temperamentul ei, dar acum putea să le și creadă, căci vedea câtă putere și pasiune erau în această ființă.

— Acum, povestește-mi ceva despre tatăl tău, zise Doamna surâzând. Președintele are o părere foarte bună despre el. Câteodată ascultă chiar de sfatul lui, și atunci devin geloasă. Aceste vorbe fură însoțite de un hohot de râs. Nu vrea să asculte întotdeauna de mine, adăugă ea, mai mult în glumă. Ah, ce dezavantaj e azi, să fii femeie! N-ai simțit și tu acest lucru?

Ea puse întrebarea și o privi pe Mayli cu niște ochi atât de frumoși, încât Mayli izbucni în râs.

— Nu cred să existe pentru dumneata vreun dezavantaj în faptul de a fi femeie.

— Ba da, zise Doamna repede. Nici nu-ți poți închipui. Dacă doresc să fac un lucru sau altul – și găsesc atâtea de făcut – atunci, mai devreme sau mai târziu îl aud pe Preșident, zicând: „Nu uita, te rog, că ești femeie”.

Doamna râse din nou, cu un râs puternic, plin de farmec și vioieșie, astfel că, pentru prima oară în viața sa, Mayli n-avea

niciun chef să vorbească, ci numai să asculte cum râsul și seriozitatea se jucau ca și lumina cu umbra, pe fața asta minunată.

Doamna tăcu subit. Auziră pași lângă ușă. Doamna se ridică:

— El este.

Mayli se ridică și ea, așa că amândouă se aflau în picioare, în momentul când ușa se deschise și Prezidentul intră în odaie, neînsoțit de nicio gardă sau vreun servitor, care să-l anunțe.

Figură zveltă, el părea mai înalt decât era în realitate. Avea mersul unui soldat și un obraz cum nu văzuse încă Mayli, niciodată. Din primul moment îi văzuse ochii. Ațintite direct asupra ei, simțea parcă, privirile lor limpezi cum o pătrund până la creieri, lucind ca două lame negre ascuțite. Și totuși nu-și dădea seama dacă el o vedea măcar sau știa numai ce gândea dânsa.

— Aceasta este fiica domnului Mei, zise Doamna către el. Îți amintești că ți-am vorbit despre mama ei?

Prezidentul se apropie de Mayli.

— Îmi amintesc, zise el.

Părea binevoitor; luă mâna fetei. Mâna lui era subțire și puternică, la fel cu fața și trupul său. Dar părea o bucată de oțel, nu o mână de om, și Mayli simțind-o, avu un sentiment de admirație. Vocea Șefului nu era nici ea una obișnuită. Era subțire, de oțel și ea, și suna parcă ar veni de departe. Se întoarse către doamnă.

— Trebuie să dejunăm. Generalii așteaptă ordinele. Ei trebuie să se întoarcă imediat la posturile lor.

Doamna o luă pe Mayli de mână, și amândouă îl urmară. Ce diferite erau mâinile lor, a femeii, atât de moale și fină; a bărbatului, subțire și aspră, și totuși amândouă la fel de puternice!

Se așezară în jurul unei mese; mâncarea servită era jumătate străină, jumătate chineză. Doamna mânca pâine cu ouă și cafea, iar Șeful orez și bucate sărate. Iată diferența dintre ei! Bărbatul era un om al timpului său, al țării și al poporului său, iar dânsa, o ființă vorbind când o limbă, când alta, la fel de ușor englezește ca și chinezește și gândind când despre o parte a lumii, când despre alta. Gândurile sale zburau

de la o țară la alta, și părea că are câte puțin din toate. Dar bărbatul era chinez, el vorbea numai chinezește, și uneori, când Doamna vorbea prea mult englezește, rămânea tăcut; părea că uitase de tot unde se afla. Atunci femeia, repede, căci era atentă la fiecare atitudine a Șefului – începea iar să vorbească chinezește, și dacă el nu răspundea, ea îl aducea la realitate, printr-o întrebare, și printr-o ușoară atingere.

El vorbea puțin, pe când ea vorbea întruna. Ea îi punea lui Mayli o sumă de întrebări, și nu era atentă la răspunsuri. Și totuși părea că culege răspunsuri din aer. Înțelegea totul din două sau trei vorbe.

— Cred oare americanii că dușmanul îi va ataca? întrebă Doamna, apoi când Mayli încercă să răspundă ea i-o luă înaintea. Desigur că americanii nu se gândesc niciodată la așa ceva. Ei sunt atât de ocupați, continuă ea.

Apoi mușcă, cu dinții ei albi, dintr-o bucată de pâine.

— Am nevoie de bani, pentru orfanii mei. Și e absurd că nu avem mai multe aeroplanе. I-am spus Preșidentului.

El ridică ochii, cu fața surâzătoare.

— Aeroplanеle ne-au fost promise, zise Șeful.

Ea râse cu poftă.

— Oh, tu, tu crezi orice!

— Cred în aliații noștri!

— Celor care cer, li se va da, răspunse ea. Nu scrie oare astfel în Biblie?

— Noi am cerut.

— Sunt mai multe feluri de a cere, zise ea. Noi am cerut doar ca niște gentlemani, cu vorbe. Alții nu se poartă atât de elegant, și primesc, pe când noi, nu.

Părea că acesta era un vechi argument, între ei, căci între sprâncenele bărbatului se citea încăpățănarea. Gura ei strânsă, exprima același lucru. În tăcerea care urmă, – cu toată cearta – din liniștea și încăpățănarea acestora doi, cel ce era prezent, nu putea să nu vadă că lumea întreagă a acestei femei se găsea în bărbatul ei, dar inima lui nu era întreagă pentru ea. Lui Mayli îi trecu prin gând imaginea lui Sheng. Președintele a fost și el la început un tânăr necunoscut, fiul unei familii de țărani, ca și Ling Tan. Nu era învățat și s-a ridicat prin propriile sale merite. Când s-a căsătorit cu această femeie a stărnit peste tot uimire; Mayli îl auzise pe tatăl ei

povestind, că Doamna era fiica unor oameni bogați și frecventase mai multe școli și niciodată nu s-ar fi plecat Șeful în fața semeției sale. În toată țara se cunoșteau poveștile despre certurile lor. Această femeie mândră se căsătorise cu el, socotindu-l egalul ei; dar deseori el îi dădea a înțelege că nu e decât o femeie. Se întâmpla, ca uneori, să încerce să pătrundă la conferințele Consiliului guvernamental la care prezența femeilor era interzisă; santinelele o opreau la intrare, cu toate că era soția Șefului.

Ea îi întreba:

— Din ordinul cui, îmi interziceți intrarea?

— Din ordinul Prezidentului nostru, suna răspunsul.

Și doamna, furioasă, trebuia să se supună. Cine putea să afle cu câtă durere se plânsese ea soțului ei? Dar despre aceasta nimeni nu pomenea.

Mai circula o poveste: odată, fiind foarte supărată, și ca să se răzbune, ea scrisese o scrisoare unui bărbat care o iubise cândva. Șeful intră tocmai pe când ea scria. Speriată, Doamna ascunse scrisoarea. El îi ordonă să i-o arate, ea refuză. Șeful tună deodată:

— Nu-ți ordon în calitate de soț, ci ca șeful acestei națiuni, și zicând acestea el își scoase sabia.

Ea îi întinse scrisoarea pe care el o citi, apoi o aruncă pe masă.

— Nu-mi pasă ce scrii acestui om, vocea lui răsuna ca din altă lume, dar regret că refuzi să mă ascuți când îți ordon ceva.

Câteodată, când era prea mândră pentru a i se supune, pleca, și rămânea un timp departe de el. Unii erau mulțumiți când o vedeau plecând, căci îi cunoșteau totuși puterea ei asupra lui. Dar cu toate că supărarea ei putea dura câteva zile, totuși venea momentul – și ei știau acest lucru – când el avea să trimită după ea, sau Doamna se reîntorcea singură acasă. Iar dragostea lor, înlănțuită cu ură, își urma cursul.

Căci această femeie îi cucerise trupul, gândul și inima, și nimeni nu avea o astfel de putere asupra lui. Doamna era frumoasă, învățată și deșteaptă, plină de șiretenie și inteligență și cunoștea lumea atât de bine; găsea cuvintele potrivite în fiecare situație. Ea diviniza în el sufletul acela mare, care și el trebuia hrănit. Șeful avea nevoie să creadă că toate acțiunile

lui erau mari și drepte căci le știa bune. Ea era alături de el, când Șeful simțea nevoia să se reculeagă prin rugăciune, și unde, în toată lumea, putea găsi o femeie care să poată satisface un om care era în același timp un soldat și un sfânt!

Mayli privindu-i, simțea atracția și puterea lor asupra ei, și totuși rămânea în afara lor, căci cei doi erau singuri, oriunde se aflau, iar lumea din afară, îi înconjura doar.

Din tot ce vorbeau, de la răsul ușor și vorbele ușoare până la cele mai grave chestiuni, sentimentul acesta persista. Doamna povesti o întâmplare din ajun, de la unul din orfelinatele pe care le conducea. Un băiețel o întrebase:

— Trebuie să citesc, Doamnă?

— Da, trebuie să citești, căci toți copiii trebuie să învețe să citească, răspunse ea.

— Dar n-am timp pentru citit, îi declară el nenorocit, trebuie să lupt contra dușmanului. Vă rog, învățați-mă să trag cu pușca, Doamnă.

Doamna râse mult de această poveste.

— Ar trebui să fie toți învățați să citească și să împuște. În lumea asta, am suferit, pentru că am învățat numai să citim și nu să împușcăm.

Ea adaugă apoi:

— În acest război, unii ar fi putut deschide calea către o lume în care am putea avea încredere, dar acum nu putem avea încredere în ei. Nu și-au ținut niciodată făgăduiala.

Dar Șeful voia să evite o nouă ceartă. El se sculă, luă ceașca cu ceai și sorbi o ultimă înghițitură.

— Nu cred ceea ce spui, și din cauză că voi crede mereu în aliații mei, am să trimit cele mai bune divizii spre Birmania: Dacă vom lupta cot la cot, vom câștiga bătălia și vom putea elibera Marea Șosea, atunci voi fi sigur că n-ai avut dreptate.

O salută pe Mayli și ieși. Cele două femei rămaseră singure. Un moment domni tăcerea, ca și cum toată energia ei plecase odată cu el. Doamna își rezema cotul gol pe masă, privea în jos, gândul ei era aiurea. Când ridică ochii, Mayli citi în ei frica.

— Mi-e frică, zise ea. Sunt foarte speriată.

— De ce, doamnă? întrebă Mayli.

— Mi-e frică de această campanie. El trimite pe front cele mai bune divizii, cei mai buni și încercați luptători ai noștri,

oameni pe care ar trebui să-i păstreze pentru țara noastră. I-am spus doar: „Ce se întâmplă dacă dușmanul ne atacă, în timp ce aceste divizii sunt în Birmania?”. Și doar ține atât de mult la soldații săi, parcă i-ar fi feciori. Și totuși trebuie să-i trimită.

Vorbea englezește, ca adesea, când Șeful nu era de față.

— Sunt îngrozită de consecințele pe care le-ar avea, asupra lui, un deznodământ nefericit.

— De ce oare nu s-ar isprăvi totul cu bine? întrebă Mayli.

Doamna clătină din cap. Fața sa frumoasă, exprima atâta tristețe.

— Sunt atâtea motive, răspunse ea. Atâtea motive. Cât aș dori să fiu bărbat, să pot conduce eu, aceste divizii. Ea oftă. Aș dori să aflu în fiecare zi ce se întâmplă, astfel că atunci când campania va fi câștigată sau pierdută să știu întregul adevăr.

Inima lui Mayli bătu cu putere.

— Trimiteți-mă pe mine, în locul dumneavoastră. Voi observa totul și vă voi povesti tot ce văd și tot ce se întâmplă.

Doamna ridică capul, fixându-și ochii săi mari și frumoși asupra lui Mayli.

— E prea periculos. Trebuie să mă gândesc la tatăl și la mama ta.

Ochii săi o priveau întruna pe tânăra fată.

— Știți prea bine că tații și mamele nu valorează în timp de război atât de mult, zise Mayli. Știți doar că un singur lucru are azi importanță: fiecare să-și facă datoria. Dacă femeii pot lupta în armată, alături de bărbați, dacă femeii pot merge mii de mile în rând cu bărbații, atunci și eu sunt capabilă să fac aceste lucruri.

— Da, zise Doamna, ești în stare. Căci, dacă aș fi în locul tău, aș face la fel. Dar ce vrei să fii? În aceste divizii nu sunt femei. Cunoști medicina?

— Nu. Dar i-aș putea ajuta pe cei care se pricep. Lăsați-mă să fiu aceea care se îngrijește de surorile de caritate. Voi avea grijă de mâncarea lor, de corturile lor, să primească ceea ce au nevoie, și voi fi alături de ele, pe pământul acela străin.

— Da, ai putea să faci asta.

— Și, oriunde m-aș găsi, zise Mayli repede, voi observa totul ca să vă pot povesti. Voi fi ochii și urechile dumneavoastră.

— Da, repetă Doamna, vei fi ochii și urechile mele.

Ea reflectă un timp asupra acestor chestiuni fără a vorbi. Soarele pătrundea prin fereastră, razele sale se opriră în piatra de jad din dreptul Doamnei. Ce sclipire! Era o piatră foarte prețioasă și dacă ar fi fost vândută, prețul ei ar fi ajuns pentru hrana tuturor orfanilor pe care-i îngrijea. Și totuși această piatră făcea parte din persoana ei și nu putea fi vândută. Căci puterea ei toată, rezida în frumusețe. Cine o cunoștea ar fi plâns dacă ar fi lipsită de orice părțică a frumuseții ei, căci există o frumusețe care e mai necesară chiar decât viața unei alte creaturi. Iar Mayli privind atâta perfecțiune, simți față de ea o devoțiune egală cu cea datorată cerului.

Doamna simți ochii fetei, odihnindu-se cu dragoste, asupra ei.

— Pot să am încredere în tine și vei pleca. Acum poți să te duci, eu îți voi pregăti calea.

Mayli nu-i mai revăzu apoi. Se întoarse la hotelul său și după o așteptare de o zi, primi o notă scrisă de Doamna în care aceasta îi spunea:

„Ceea ce am pus la cale s-a înfăptuit. Te vei reîntoarce la Kunming cu un avion care va fi gata de plecare la noapte. Sper că mama ta se uită de sus la noi și ne aprobă”.

Capitolul VI

Mayli nu ieși toată ziua din casă; dormi tot timpul. La miezul nopții ea se afla la locul indicat, unde găsi aeroplanul gata de plecare.

Înăuntru nu era decât un singur pasager, un ofițer în uniformă pe care nu-l cunoștea, un tânăr cu o față plină. El i se adresă, chemând-o pe nume și astfel află ea că i se spusese tânărului cine era dânsa. Nu vorbi însă nimic în tot timpul zborului.

Ajunsa acasă, ea își regăsi aceeași liniștită și pașnică locuință. Se simți odihnită după atâtea emoții. În curte bambușii păreau nemișcați iar micul iaz era tot limpede și liniștit sub cerul albastru. Mayli se apropie de ușă; cățelușul ei o simți și-i ieși în cale, lătrând de bucurie. Liu Ma veni și ea din bucătărie. Tocmai lua masa, și nu se aștepta să-și revadă stăpâna, atât de repede.

— Te-ai întors, ți-pă ea bucuroasă, și lăsa din mână farfuria cu orez.

Se grăbi să pregătească mâncare și să pună de ceai. În curând, impresia de liniște dispăru: Mayli, bucuroasă, începu să cânte și s-o cheme mereu pe Liu Ma. Cățelul lătra. Ea se informă dacă Sheng venise s-o caute.

— Te-a necăjit Lunganul, în lipsa mea? strigă ea lui Liu Ma, care era în bucătărie.

Liu Ma răspunse strigând:

— Și încă cum. Îmi pare rău pentru tine, tânăra mea stăpână.

— De ce? întrebă Mayli. Tânăra fată își pregăti un vas cu apă fierbinte, și-și spală fața și mâinile.

— Răcnește ca un tigr, zise Liu Ma. Urlă pe toate drumurile pentru că nu știe unde ești.

— Și tu, n-ai putut să-i spui nimic! spuse fata, veselă.

— Nimic, nimic! trăncăni Liu Ma, și se îneca cu fumul care ieșea din sobă.

Acum, după întoarcerea stăpânei sale, simțea din nou că trăiește; se grăbea să pregătească mâncarea; scăpă un ou pe podea și-l strigă pe cățel, ca să-l lingă.

Cât despre Mayli, niciodată nu se simțise atât de mulțumită.

Niciodată nu avea să uite pe Cei Doi, și mai ales pe Doamna, ai cărei ochi și urechi, avea să fie. Orice altă misiune nu ar fi bucurat-o atât; știa că-și va face pe deplin datoria, avea încredere în sine. Mâncă cu poftă din orez, apoi ouă și pește; rupea cu voluptate din pâinea de susan, fărâma între dinții ei solizi semințele de susan; arunca bucăți de pâine câțelului și, în tot acest timp, gândul ei zbură departe, peste munți și mări, spre câmpul de luptă.

— Vom învinge, cu siguranță, visa ea, dușmanul va fi oprit de către oamenii noștri și toate națiunile vor vedea ce bravi suntem și că i-am oprit. Aliații noștri vor recunoaște acest succes, ne vor onora, și își vor ține făgăduielile față de noi.

Gândurile îi zburau departe din stâncă în stâncă, peste munți; luptele îi apăreau ușoare și armatele victorioase; iar în mijlocul acestor armate, nu va fi oare Sheng cel mai viteaz și mai bun, dintre toți conducătorii? Sheng și cu ea, nu vor fi ei oare, într-o zi, asemenea Celor Doi Șefi?

Dar Mayli, nefiind o natură prea visătoare, râse în sinea ei și-l trase pe câțel de urechi.

— O să te îmbolnăvești, dacă mănânci atâta pâine, zise ea.

Se plimba prin curte, și se întreba dacă avea să-i spună lui Sheng că pleacă, sau să-l lase pe el să afle mai târziu. Aproape o oră nu se putu decide. I-ar face plăcere să-i povestească, căci cum putea el oare să se opună ordinului dat de Doamna? Dar fiind totodată malițioasă, gândi cu plăcere la ce mutră va face, când o va vedea pentru prima oară, mergând alături de el. Surorile de caritate aveau să meargă în căruțe, acolo unde drumul permitea acest lucru, și ea se vedea călărind alături de el; Doamne, ce va zice când va da cu ochii de ea! Acest fapt o decise să nu-i spună nimic. Nu, Sheng nu va afla nici reîntoarcerea ei acasă.

Își aminti de general. Știa că el trebuie să se fi întors înaintea ei, căci Președintele îi spusese că-i trimite pe generali în grabă, înapoi, ca să se pregătească pentru bătălie. Acesta nu-i va spune oare lui Sheng că numele ei figurează pe listă? De aceea trebuie să meargă în grabă la general ca să-l roage să păstreze secret acest fapt.

Se pregăti imediat de plecare. Își pieptănă părul și-l unse cu ulei, îmbracă o rochie roșie de lână și o capă lungă neagră; își parfumă obraji și palmele.

— Unde pleci acum? îi tipă Liu Ma din bucătărie.

— Am treabă, răspunse Mayli, și dacă vine Sheng, în lipsa mea, să nu-i spui că sunt iar acasă.

Aceste cuvinte o liniștiră pe Liu Ma, care gândea că tânăra fată putea fi în stare să viziteze un bărbat în propria lui casă. Liu Ma spunea adesea că dacă o femeie trece prima oară prin spărtura unui zid, o va face și altădată, ceea ce înseamnă, că femeile nu trebuiesc lăsate libere, altfel pierd orice simț al decenței.

Mayli se sui într-o ricșă și fu astfel condusă la Cartierul General. Ea gândi: „Ce ghinion ar fi, dacă l-aș găsi pe Sheng”, dar din fericire, acesta nu era acolo. Ea își dădu numele santinelei, care anunță pe general. După puțin timp, fu introdusă la el. Generalul era singur și se bucură mult de o astfel de vizită. Cu toate că era un bărbat care n-a privit cu gând ascuns nicio femeie, în afară de soția lui, totuși vorbea cu plăcere cu femei tinere, tocmai pentru că se simțea sigur de el.

El puse la o parte hârtia cu planuri pe care o studia. Își aranjă gulerul, se oglindi în geamul ferestrei și o primi în picioare. Mayli intră ca un fulger, fără să-și dea seama, că, înconștient, imita mersul și mișcările Doamnei, iar pe buze avea același surâs.

El se înclină înaintea ei, dar Mayli îi întinse mâna cu naturalețe. El ezită și apoi i-o dădu și el pe a lui. Ea râse.

— Am uitat că noi nu avem obiceiul de a da mâna. Am fost prea mult timp departe de casă.

— Ia loc, zise el.

Mirosul parfumului ei, intră adânc prin nările sale. Soția lui era o femeie bună, o iubea și-i născuse doi feciori, dar nu putea uita, că părinții lui au fost aceia care i-au ales-o. El o privi cu plăcere pe Mayli, dezbrăcându-și capa, cu mișcări atât de elegante. Și ce privire caldă și sinceră avea această fată! El se simți puțin intimidat, și gândul acesta îl amuza. Femeile din ziua de azi, cu toate că te tulbură, au însă mult farmec. Nu s-ar fi însurat cu o astfel de ființă. Un bărbat nu dorește atât de mult farmec pentru soția sa. Dar totuși, era plăcut să privești femei atât de grațioase!

— Am venit din nou, cu rugămintea să mă ajutați, zise ea ademenitoare.

Cu Sheng nu se purta niciodată astfel, lui îi vorbea deschis,

fără ocol; dar instinctul îi spunea că nu trebuia să-l lase pe general să creadă, că e prea sigură de ea.

— Sunt întotdeauna fericit să-ți pot fi de folos, zise acesta surâzând.

— Ați văzut listele cu surorile de caritate, care trebuie să însoțească cele trei divizii care pleacă spre Birmania? întrebă ea.

— Nu, nu le-am văzut. Am fost prea ocupat cu celelalte pregătiri ale companiei.

— Atunci, sunt în termen. Știți că am fost să văd pe Șeful Suprem, zise ea încet. V-a pomenit ceva de mine?

— Pe Doamnă nu am văzut-o, iar cu Prezidentul am vorbit numai despre chestiuni militare.

— Doamna mi-a dat însărcinarea să plec ca îngrijitoare a surorilor de caritate, zise Mayli.

Generalul surâse.

— Doamna face ce vrea. Dar nu ești oare prea tânără pentru un astfel de post?

— Sunt tânără, dar foarte rezistentă, zise ea surâzând cu șiretenie. Pot umbla mult, pot îndura căldura și mânca orice se găsește.

— Ca un bun soldat, spuse el. Serviciul dumitale nu este sub comanda mea. Trebuie să depinzi de altcineva.

Generalul căută printre hârtii, până găsi un nume.

— Pao Cheu e superiorul dumitale.

Ea reținu numele „Pao Cheu”.

— Dar ai de gând să-mi spui, pentru ce ai venit? întrebă el. Privește hârtiile de pe biroul meu. Fiecare trebuie pusă la punct, și ce puține zile mi-au mai rămas. Am amânat îndeajuns plecarea.

— Voi vorbi repede. E ceva scurt și cu toate acestea îmi vine greu să spun. Vă rog să nu spuneți nimănui că voi pleca și eu.

Dar Mayli nu putu pronunța numele lui Sheng, se roși și clipea des din ochii ei frumoși.

— De ce oare trebuie ținut numele dumitale atât de secret? întrebă el mirat.

Mayli își dădu seama că generalul nu cunoștea adevărata cauză și prinse curaj.

— Tânărul comandant – din noua promoție, despre care v-am vorbit.

— Sing Sheng, zise el.

— Da. El e, aş vrea să nu afe că plec şi eu.

— Aha!

— Are o slăbiciune pentru mine – obrajii îi ardeau de emoţie – şi ar fi mai bine să nu ne întâlnim... avem o datorie gravă de îndeplinit şi n-aş vrea să... să...

— Dumneata n-ai nicio slăbiciune pentru el? o întrebă generalul glumind.

— Nu, nu, zise Mayli repede. Trebuie să-mi fac datoria, şi nu vreau ca el să se gândească la prostii. El are munca lui şi eu o am pe a mea, şi nu vreau să-i cunosc gândurile. Dacă află că am de gând să plec, ar încerca să mă împiedice.

— I-ar veni foarte greu s-o facă, deoarece Doamna Ți-a ordonat acest lucru.

— Nu-l cunoașteți, atunci. El crede că e singurul care îmi poate spune ce trebuie şi ce nu trebuie să fac.

— Cu alte cuvinte, te iubeşte, adăugă generalul râzând.

— Dar nu vreau să fiu iubită, se răsti fata. Nu e momentul pentru astfel de lucruri.

Generalul râse cu poftă.

— Ai dreptate să gândești astfel. Am de pregătit o campanie şi sunt de aceeaşi părere cu dumneata că nu trebuie să afe nimic. Dacă e rănit, va descoperi prezența dumitale. Dacă nu e, există puține şanse să te poată vedea.

— Asta e şi dorința mea, zise Mayli, care se grăbi să plece.

Ea ştia că nu trebuie să întârzie prea mult în preajma unui bărbat care i-a fost binevoitor, căci insistând peste măsură, l-ar fi putut indispuue.

— Ce bun sunteți – ce drăguț. Vă promit că-mi voi face pe deplin datoria, şi dacă aveți vreodată nevoie de mine, vă stau la dispoziție.

El o salută; simți o căldură străbătându-i corpul, de parcă ar fi băut prea mult vin.

Tocmai în acest moment, intră un soldat, anunțând că comandantii de divizie, care fuseseră convocați de general, aşteptau afară.

— A, da, zise generalul. Am uitat, spune-le să intre!

Dar Mayli îi făcu un semn cu mâna.

— Nu, murmură ea, să plec eu mai întâi.

— A, da, ai dreptate, doar şi Sheng e printre ei.

Se adresă soldatului.

— Spune-le să aștepte puțin.

Soldatul ieși. Mayli îi mulțumi din nou generalului și plecă și ea. Se gândi că Sheng ar putea s-o vadă, de aceea își ridică gulerul și grăbi pașii. Ea nu-l zări nicăieri pe Sheng și se socoti scăpată.

Poate că totul ar fi decurs normal, dacă soldatului nu i-ar fi plăcut să trângănească povești despre femei și bărbați. Astfel, el povesti celor trei comandanți care așteptau afară că generalul nu-i putea primi imediat, din cauză că are în vizită o femeie, pe care ei nu trebuie s-o vadă.

Ei se uitară unul la altul, și nimeni nu scoase un cuvânt, dar după plecarea soldatului, Sheng zise:

— N-aș fi crezut că generalul este un astfel de om.

— Nici nu este, răspunse al doilea comandant; spiritul oamenilor inferiori e totdeauna gata să ponegrească pe cei care-i conduc.

Camera în care se aflau cei trei era mică și departe de curtea principală. Un vestibul despărțea această încăpere de curte, o ușă dădea în hol și aceasta era deschisă.

— Văd totuși o femeie, zise unul dintre comandanți.

Ceilalți se apropiară de ușă; ei zăriră într-adevăr, o siluetă de femeie, dar prea puțin pentru a-i vedea trăsăturile. Sheng o recunoscuse imediat pe Mayli. Multe femei purtau astfel de cape, dar el cunoștea prea bine această statură frumoasă; spre a se convinge, el aruncă o privire asupra mâinii, care ținea strâns gulerul hainei: inelul cu piatră de jad, nu mai lăsa nicio îndoială.

Cine ar putea descrie valul de furie și supărare care-i străbătu întreg trupul?

„Aici a fost, vru să zică, tot timpul, în această casă?” Trebuia oare ca propriul lui general, să-i fie rival?

Soldatul se întoarse și le comunică.

— Generalul vă așteaptă.

Sheng fu obligat să pășească alături de camarazii săi și intră în urma lor în camera generalului. Obrajii acestuia ardeau, avea ochii mari și scânteietori. Toți trei salutară deodată; Sheng simți în nări mirosul parfumului care plutea în aer.

— Lunganul n-a venit, îi spuse Liu Ma lui Mayli, la întoarcere.

— Bine, zise aceasta nepăsătoare.

Se simțea fericită, dar în același timp neliniștită; își scoase capa și-și schimbă rochia. Ea hoinări prin curte, apoi intră în casă, ieși din nou în curte. Nu-și găsea locul. Dacă vine, nu-i va spune nimic. Vor glumi, se vor certa, vor evita să vorbească despre dragostea lor, iar la plecare nu-și va lua rămas bun. Ce trebuie să se întâmple, să se întâmple! Simțea cum o cuprinde râsul și voioșia, în curte se jucă cu câțelul, și o tachină pe Liu Ma. Aceasta își ieși din fire:

— Nu ești un copil, zise bătrâna supărată. Totuși aș dori să fii, ca să te mai pot bate. Cerul să-ți trimită în curând un soț, și nici n-o să-mi pese cine va fi. M-am gândit că n-ar fi rău să pun mâna pe Lungan și să-i spun că te poate lua, numai ca să am și eu puțină liniște.

— N-ai avea deloc liniște, răsă Mayli. Va trebui să vii cu mine, ca să mă îngrijești, și știi că ne certăm cam des, eu și cu el.

— Cel puțin mă voi alia cu el, contra ta. Vom fi doi, diavol mic, zise bătrâna.

Adevărul era, că Liu Ma începuse să-l îndrăgească pe Sheng, și se gândi că ar fi mai bine ca acesta să se căsătorească cu stăpâna ei, căci doar un soldat putea să ia de soție o ființă atât de liniștită și ascultătoare, și putea fi oare Mayli o soție bună pentru un astfel de om? Liu Ma nu credea acest lucru. Ea gândi astfel: data viitoare când îl va vedea pe Sheng, îi va vorbi și i se va destăinui. Îl aștepta cu nerăbdare, fiind sigură că va veni după știri de la Mayli.

Dar el nu veni. Ziua trecu, și nici urmă de Sheng. Bătrâna era îngrijorată.

— Se poate oare, ca soldatul să fi plecat la război? o întrebă ea pe Mayli, a doua zi după-amiază. Niciodată nu a lipsit atât.

— Ce ne pasă, dacă a plecat sau nu? răspunse Mayli, jucându-se cu urechile câțelului. Nu-i așa că nu ne pasă, câțeluș mic?

— M-am obișnuit cu lunganul acesta, zise Liu Ma, fără să vrea.

— Eu însă nu, răspunse Mayli râzând.

Dar Mayli nu voia să recunoască, nici măcar în sinea ei, că se mira de absența lui Sheng.

Din acea zi, tânăra fată nu mai vorbi de Sheng. De fapt nici nu avu timp, căci a doua zi, dis-de-dimineată, ea primi un mesager care o anunță că trebuia să se ducă la superiorul ei, Pao Chen, spre a primi ordine.

După ce primi acest mesaj, ea se gândi un timp, înainte de a vorbi lui Liu Ma despre plecarea iei. După masă, bătrâna strânse vasele, iar Mayli își aprinse o țigară.

— Liu Ma, am ceva să-ți spun.

— Hai spune, răspunse bătrâna.

Se opri și cu mâinile în sold, aștepta.

— Am de gând să plec, zise Mayli deodată. Am primit un ordin de la Șeful Suprem, să fac un anumit lucru, dar nu ți-l pot spune.

Liu Ma o privi uimită.

— Nu știi ziua în care voi pleca, continuă Mayli, dar mesagerul care a venit azi dimineată mi-a adus un ordin de la superiorul meu; trebuie să mă prezint spre a mi se da instrucțiuni. În ceea ce te privește, vei rămâne aici, până mă reîntorc; vei păstra casa și câinele. Dacă-ți este urât singură, poți să iei o altă femeie care să stea cu tine.

Liu Ma era obișnuită cu schimbări în viață și auzind de unde venea ordinul, nici nu se gândi să se opună, dar ceea ce auzi, nu-i făcu plăcere. Ea încercă totuși să se plângă, într-un fel.

— De ce să am nevoie de încă o femeie, care trebuie să fie hrănită și întreținută cu vorbe? Rămân mai bine singură, cu câinele pe care-l cunosc.

— Vei face cum vei dori, zise Mayli. Ceea ce-ți cer, este să-mi păstrezi casa, căminul meu.

— Nu știi dacă e bine să fac acest lucru. Pământul acesta nu este locul meu de baștină, și cum voi afla dacă te reîntorci sau nu? Poate îți schimbi dorința, și eu va trebui să te aștept, aici, până la moarte, neavând lângă mine în ultima clipă, decât un câțel, alături.

— Începi să vorbești prostii, îi răspunse Mayli râzând. Vei rămâne numai dacă dorești să rămâi, și dacă pleci încuie porțile și ia câțelul cu tine, sau lasă-l; fă cum crezi că e mai bine, suflet bun!

Mayli voia astfel s-o împace pe bătrână, dar aceasta nu-și putea stăpâni supărarea.

— De ce oare ești trimisă la lucru? Nici în vis nu mi-aș fi putut închipui așa ceva.

— Trebuie s-o întrebi pe Doamna, zise Mayli. Și eu mă mir că sunt trimisă. Dar am primit ordin, și trebuie să mă execut.

— Ea nu te cunoaște, exclamă Liu Ma. Tu care ești o ființă atât de sălbatică, și ce va trebui să faci – să ții o pușcă și să umbli în spatele dușmanului?

Aceste cuvinte o atinseră adânc pe Mayli, ea se înfurie și se repezi la Liu Ma.

— Ține-ți gura, vrăjitoare, țipă ea. Nici eu însămi nu știu dacă voi fi în același loc cu el. Întotdeauna trebuie să te gândești la prostii.

Liu Ma se liniști puțin.

— Eu sunt o femeie cinstită, zbieră ea deodată, și n-am în gând altceva decât să te văd măritată și așezată, în loc să te știu alergând fără rost de colo până colo. Singura femeie cumsecade, este aceea căsătorită, cu un cămin și mamă de copii.

— Visezi, bătrână, îi răspunse Mayli. E oare acesta un timp pentru căsătorie, pentru a crește copii și a trăi închisă între patru pereți?

În fața unor astfel de cuvinte, Liu Ma nu găsi niciun argument. Ea își căută de lucru, cu toate că fața ei exprima supărare. Mayli se pregătea să se supună ordinelor pe care le primise; era tristă și-și repeta că nu pleca în război pentru a fi alături de Sheng, ci pentru a-și îndeplini datoria.

Ea făcu, pe jos, drumul spre locul fixat. La poartă, se întâlnește cu alte femei, toate tinere, zdravene dar cu chipul serios, care se îndreptau spre aceeași țință. Mayli se alătură lor; intră într-o cameră principală; doi soldați la un birou le cerură numele și le împărțiră în două grupe.

Când îi veni rândul, Mayli nu fu înregistrată odată cu celelalte femei. Fu trimisă în altă parte unde găsi pe omul cu care zburase alături, acum câteva zile. Își aduse aminte de călătorie: tânărul nu găsisese atunci de cuviință să-i adreseze mai mult decât un simplu: „bună ziua”. Ea nu-i aminti faptul că-l cunoștea. Așteptă, fără a vorbi. El o rugă să ia loc, în timp ce consulta o hârtie pe care o avea în fața lui.

— Ți s-au adus la cunoștință datoriile pe care trebuie să le îndeplinești?

— Doar o parte din ele.

— Iată, scrise pe această hârtie, toate responsabilitățile care îți incumbă, zise el, și-i înmână o foaie de hârtie. Citește-le, continuă el, și spune-mi dacă nu înțelegi ceva!

Mayli citi cu atenție, nu găsi nimic pe care să nu-l fi înțeles. Totul era clar și numerotat. El așteptă, cu răbdare, până ce termină.

— Înțelegi totul? întrebă el.

— Da, e foarte clar.

— E de datoria dumitale, ca toate acestea să fie îndeplinite, în caz contrar voi aviza. Colaboratorul dumitale va fi doctorul-șef, Chung Liang-Mo. Ambii veți fi responsabili de tot ce privește pe bolnavi și răniți, iar surorile de caritate vor lucra sub controlul dumneavoastră. Doctorul va fi responsabil pentru chestiunile medicale și chirurgicale, iar dumneata pentru tot ce este în legătură cu surorile de caritate: mâncarea, cantonamentul și proviziile. Dacă ai vreo nemulțumire, vei veni la mine, și eu voi decide de partea cui e dreptatea. Nu mă aștept, însă, la nemulțumiri.

Ea dădu din cap, în semn de înțelegere. El sună un clopoțel; un soldat se prezintă.

— Invită pe dr. Chung, să vină încoace.

Pao Chen păstră tăcerea câteva minute, până la sosirea celui chemat; Mayli îl așteptă pe acesta cu nerăbdare, căci el va fi acela cu care va trebui să lucreze, cot la cot, și dacă, din primul moment, nu-i va fi simpatic, munca ei va fi cu mult mai grea. Dar îi plăcu, imediat ce-l văzu. Chung Liang-Mo era un tip mic de statură dar solid, avea capul rotund, fața de asemenea; ochii îi erau buni și răbdători, dar în ei strălucea inteligența. Acest om nu era nici timid, nici îndrăzneț. El îl salută pe Pao Chen ca pe un vechi prieten; pe fața acestuia apărură un surâs.

— Iată pe colaboratoarea dumitale, Wei Mayli, despre care ți s-a vorbit. Ea a primit ordinele ei, iar dumneata pe ale dumitale. Ar fi bine ca să luați contact, intrați în camera de alături, în timp ce eu îmi voi continua lucrul.

Dr. Chung se pregăti de plecare.

— Vrei să mergem? o întrebă el pe Mayli.

Ea îl urmă în camera alăturată; aci luară loc. Doctorul scoase din buzunar o bucată de hârtie, la fel cu cea a fetei, și i-o dădu lui Mayli.

— Eu voi citi pe a dumatile, iar dumneata pe a mea, astfel vom cunoaște toată munca care ne așteaptă.

Ambii studiară câteva clipe, ordinele primite.

— Acest Pao Chen, zise doctorul, e un om curios. Mai degrabă va scrie un lucru decât să ți-l spună, dar are un cap atât de limpede și solid, încât greșește foarte rar. E un om care preferă fapta, vorbeii; nu cunosc un al doilea în această campanie, care ar putea să-i ia locul.

El o privi pe Mayli cu simpatie; îi examină fața.

— Ești foarte tânără. Ai îndurat vreodată lipsuri?

— Nu, recunosc eu, dar sunt pregătită pentru a le îndura.

— Vom avea multe greutăți, zise el cu bunăvoință. Campania asta va fi grea. Prezidentul a lăsat pe seama soldaților o gravă însărcinare. Să nu cedăm – acesta este singurul ordin. Putem muri, dar nu ne vom preda.

— Desigur că este ordinul Prezidentului, spuse Mayli, amintindu-și de fața aceea de soldat cu ardoarea de sfânt a ochilor săi.

— Mulți vor fi răniți, continuă doctorul și trebuie să fim gata oricând, zi și noapte, fără odihnă, când va începe bătălia.

Ea confirmă cu capul:

— Pot mânca și dormi, după cum mă pot și lipsi, spuse ea simplu. Mă interesează doar – când pornim?

— Nimeni nu poate răspunde acestei întrebări. E ferecată în mintea șefului. Vom porni când va face el semnul. Totul e gata. O divizie a și plecat. Încă două vor porni peste câteva zile. Apoi vom pleca și noi sau, poate mergem cu ei.

Auzind acestea, în mintea ei se născu întrebarea: oare să fie divizia lui Sheng cea plecată și de aceea să nu fi venit el pe aici? Dar cine ar fi putut răspunde unei întrebări a inimii sale? Tăcu, privind obrazul rotund al doctorului.

— Nici nu știm, măcar, unde suntem trimiși, spuse el. Unii pretind că mergem în Indochina. Alții, că mergem să întâlnim pe albi, în Birmania, iar alții, că mergem și într-un loc și în celălalt. Vom ști abia când picioarele noastre vor porni la drum.

Din inima ei izbucni o altă întrebare: „Dar, dacă apuc un

drum și Sheng un altul?”

Cine să poată răspunde întrebărilor inimii? Nu putea rosti asta cu voce tare și, după o clipă, se ridică.

— Așadar, vei fi gata de plecare, în orice moment, îi spuse doctorul.

— Voi fi gata.

Capitolul VII

Merita să se dojenească. În asemenea vremuri, când inamicul amenința viața națiunii, când artera principală – șoseaua spre Birmania – era pe punctul să fie tăiată, ce drept avea ea să se gândească la sine sau la durerile inimii? Acum nu era vreme pentru dragoste. O spusese adesea lui Sheng, fără s-o creadă pentru dânsa. Acum, în preajma acestor oameni gravi, care aveau răspunderea atâtor vieți, trebuia s-o creadă.

Se simți puțin speriată. Avea ea oare puterea și curajul să scoată oameni morți și răniți, să meargă în căruță atâtea sute și sute de mile, pe un drum impracticabil, fără șosele și prin junglă? Dar era prea târziu pentru a da înapoi. Și chiar dacă ar renunța, ar suporta ea oare așteptarea și singurătatea? I se părea că întregul oraș ar rămâne gol, dacă Sheng ar pleca. Nu avea importanță dacă-l va întâlni sau nu; aveau însă aceeași direcție – spre vest – și erau amândoi în slujba țării, în lupta contra dușmanului.

— Care sunt ordinele dumneavoastră, întrebă ea pe dr. Chung.

— Va trebui să vii zilnic la biroul meu, zise el, spre a-mi ajuta la facerea pachetelor cu alimente pentru front, căci altceva nu vom putea găsi – ne vom mulțumi cu ceea ce putem lua cu noi.

— Voi veni mâine dimineață.

Timp de unsprezece zile, Mayli pleca devreme de-acasă și se întorcea noaptea târziu. Ea nu pomeni nimic de Sheng. Într-o zi, Liu Ma nu se mai putu stăpâni și-i zise.

— Unde o fi lunganul?

— Desigur că a fost trimis în Indochina, răspunse Mayli calmă. Au plecat doar atâtea!

Ochii lui Liu Ma se opriră curioși asupra tinerei fete, dar calmul acesteia îi opri gustul de vorbă. Din acest moment nici bătrâna nu mai pomeni numele lui Sheng.

*

* *

Pentru multă vreme, de-acum înainte, viața ei avea să se

depenne după un program fixat. Se scula dimineața devreme, pregătită pentru munca zilei. Niciodată până atunci nu lucrase zilnic, dar acum, de dimineață până seara târziu, muncea fără întrerupere. După ce lua micul dejun, își îmbrăca aceeași rochie de culoare închisă și pornea pe jos, o milă, până la casa unde erau depozitate proviziile spitalului. Cât de devreme ar fi venit, îl găsea întotdeauna pe doctor, proaspăt ras, cu mâinile înghețate, dar veșnic ocupate cu tot soiul de pachete, legate chiar de el, în așteptarea celorlalți. Dar îndată camera cea mare avea să se umple de oameni, surori de caritate, soldați și funcționari, care controlau liste sau pregăteau medicamente, ambalându-le în hârtie pânzată sau cerată. Alții băteau cuie și închideau lăzi. Într-un colț al odăii erau îngrămădite, una peste alta, toate lăzile. Trebuiau cântărite fiecare, fiindcă niciuna nu putea avea o greutate mai mare decât aceea pe care avea să o ducă un om în spinare.

Din prima zi, Chung o însărcină pe Mayli cu controlul proviziilor destinate surorilor; în acest scop îi înmână un teanc de liste.

— Controlează-le dumneata, te rog, zise el în englezește; dacă lipsește ceva, ai grijă să fie pus la loc.

El îi vorbea întotdeauna englezește, căci limba sa natală era un dialect al unei regiuni îndepărtate din provincia Fukien. Vorbea curent englezește, căci trăise mult prin străinătate; cunoștea de asemenea la perfecție germana și franceza. Chipul său nu se deosebea cu nimic de al celorlalți. Doar mâinile aveau finețea unui chirurg. Iar Mayli știa prea puțin, la început, să i le cruțe. Dar, în curând avea să le prețuiască: asistă la multe operații în care viața atâtor oameni atârna de îndemânarea lor. Îl oprea pe doctor de câte ori acesta încerca să ridice vreun obiect prea greu.

Dar el însuși nu se cruța. Se apleca asupra unui pachet și-l ridica la fel cu oricare lucrător. Îl încerca chiar pe spatele său, spre a-i aprecia greutatea. Bătea cuie, strângea cioburi de sticle stricate, și nu rareori se tăia cu ele. Mayli, lucra într-un colț al camerei, la controlul listelor; peste tot însă se simțea prezența doctorului; el se purta la fel de frumos cu toți, vorbea puțin și lucra mult.

În curând, acea mulțime de bărbați și femei începu să lucreze după o anumită ordine. Pachetele erau aproape gata.

Mayli cunoștea pe fiecare soră în parte. Și cât de diferite erau! Unele erau încete și triste, altele din contră, îndemânatece și iuți. Pe toate însă le anima același sentiment: știau pentru ce lucrează. Patru dintre ele, care erau întotdeauna în preajma lui Mayli, pentru a primi ordine, se distinseseră de la început. Pe una o chema Han Siu-chen, o studentă a cărei familie fusese ucisă în asediul contra Nankingului; ea scăpase fiind la o școală din interiorul țării. Avea un obraz rotund, și totdeauna veselă, deși necăjită; o anima o ură puternică contra dușmanului, și punea mult suflet în lucrul ei. Măinile ei, cu degetele ascuțite erau veșnic degerate, căci avea pielea foarte subțire, și cu vinele la suprafață; buzele roșii și obrazul stacojiu. Aceste mâini au atras privirile lui Mayli asupra tinerei fete. Ea îi dăduse însărcinarea să strângă niște bandaje; în curând însă erau pline cu sânge.

— De unde e acest sânge? o întrebă ea.

Tânăra rușinată, îi arată mâinile ei frumoase: sângerau.

— Vino aici, să ți le ung cu ceva gras; ia și un bandaj. Ce poți face cu astfel de mâini!

În fiecare dimineață, Mayli avea grijă să-i ungă și să-i bandajeze mâinile; astfel o cunoscă mai de aproape. Roșea des, râdea întruna și țipa că nu trebuie să se dea prea mare atenție mâinilor ei.

A doua fată era o făptură scundă, subțirică, originară din Tientsin, obișnuită cu bogăția. Părinții ei scăpaseră de dușman; mama ei muri însă în mizerie. Doi frați fură uciși într-o bătălie. Rămase singură cu tatăl ei. Sărac, bătrân și fără putere își imploră fiica să caute o cale spre a-și răzbuna frații. Descoperi însă curând că copila nu-l va părăsi, nevoind să-l lase singur și fără sprijin. Într-o dimineață ea îl găsi mort: luase o otravă puternică. Acum, nimic n-o mai putea opri de a porni acolo unde o chema datoria. Numele ei era Tao An-lan.

A treia fată era tânără și drăguță. O chema Sung Hsieh-ying. Nu suferise prea mult în viață, afară de bombardamentele din care scăpă cu viață. Întregul ei zel se îndrepta către dragostea de țară, poate că în subconștient avea o necesitate de a călători și a trăi mai intens, puneă însă înainte de toate dragostea de țară.

În fine a patra soră era o tânără văduvă, care suferise de pe urma dușmanului atât de mult încât nu pomenea nimic despre

nenorocirea ei. Fusese în armata care luptase în nord-vest; prinsă ca prizonieră ea fugi, trecând prin multe peripeții; ajunsese în fine în acest oraș unde se înrolă voluntară spre a întovărăși trupele. O chema Mao Chi-ling.

Fiecare din aceste femei învățase să îngrijească răniții și bolnavii, Unele se pricepeau mai mult, altele mai puțin; toate însă aveau cunoștințe elementare.

În afară de acestea patru, care din propria lor voință se apropiară atât de mult de Mayli, și ascultau orbește de ordinele ei, și celelalte începură, încetul cu încetul să vadă în Mayli pe superioara lor; acest lucru avu o mare influență asupra tinerelor fete. Ea, care o viață întreagă, nu se gândise la nimeni altul, decât la persoana ei, pricepu că avea să aibă o mare responsabilitate. Lucra de zor, ziua întreagă, iar noaptea se trezea speriată, de frică să nu fi uitat vreun lucru, care în plin marș spre junglă, ar fi fost strict necesar. Nu existau cărți care ar fi putut s-o instruiască. Începu să caute oameni, care călătoriseră în apus; îi întreba pe fiecare câte un amănunt. Se oprea cu un soldat, altădată se adresa unui negustor care făcuse drumul spre vest. Nu scăpa nicio ocazie.

— Ce climă e acolo? întreba ea.

— Atât de caldă, încât ceaiul fierbinte pare rece, răspundea unul.

— Atât de ploioasă, încât îmbrăcămintea nu poate rezista.

— Insectele sunt fericite și te consideră ca un cadou al cerului, zicea altul.

— Șerpii se ridică în mijlocul drumului și te salută ca pe o hrană zilnică.

— Peste tot sunt plante veninoase.

— Soarele e atât de puternic încât îți rade pielea capului, cu păr cu tot.

— Frigurile te scutură fără încetare.

— Izvoarele par limpezi, și mici, dar cum te apropii, se umflă, cresc și te înghit. Zeii apelor sunt foarte puternici și răi, și toți sunt în slujba dușmanului, îi răspundea un bătrân. Căzuse odată într-un râu și un crocodil îi mâncase un picior.

Ea îi asculta pe toți, găsind în răspunsurile lor câte o părțică de adevăr. Țara prin care aveau să meargă era o regiune periculoasă, plină de nenorociri și boli. De medicamente se îngrijea Chung. Ea cumpără câte o pereche de

ghete de piele pentru fiecare fată, în afara celor pe care le purtau. Se îngriji de moletierele pe care aveau să le înfășoare în jurul picioarelor pentru a le feri de insecte. Nu uită să facă rost de o pânză subțire, bună pentru voaluri care avea să le protejeze contra muștelor și țânțarilor otrăvitori. Nu uită mâncarea: fiecare femeie trebuia să aibă cu ea câte o cutie cu mâncare: carne sărată, zahăr și legume uscate. Fiecare lucru trebuia să fie mic și ușor, căci în caz că nu aveau să aibă mijloace de transport, femeile trebuiau să-și ducă singure proviziile; și nu e lucru ușor să mergi prin junglă cu o greutate în spinare. Peste tot circulau poveștile despre soldații străini care aveau atât de multe lucruri cu ei, încât nu se puteau mișca de ajuns de repede spre a prinde pe dușman.

Un soldat mai vechi, care se întorcea dintr-o bătălie din sud, povesti într-o zi râzând și înjurând pe acei care-și luau prea mult echipament:

— Trebuie oare să fiu și eu ca străinii aceia care poartă cu ei haine de vară și haine de iarnă, galoși și impermeabil, mâncare și paturi, o pălărie de soare și una de ploaie? De ce nu-și iau și casa după ei? O pușcă doar, cartușele toate pe care pot să le fur, și o pereche de sandale în plus, îmi ajunge. Mă pot hrăni pe drum, iar de ploaie nu mi-e frică.

La fel cu el gândeau toți soldații. Erau deciși să nu poarte cu ei, decât ceea ce avea să îi ajute în luptă. Fiecare om își îndrăgea pușca, și-și păzea munițiile chiar față de camarazii săi, căci erau unii, care nu considerau un păcat de a fura cartușe, cu toate că niciodată nu s-ar fi atins de un lucru străin.

Veni și ziua mult așteptată. Generalul, care se declarase gata de plecare, cu unsprezece zile în urmă, aștepta cu mare nerăbdare ordinul de plecare. Țipa peste tot, că nu mai poate aștepta, dușmanul se întărea cu fiecare zi mai mult. În insulele din sud, albiu sufereau înfrângere după înfrângere. În fine, primi ordinul atât de așteptat: într-o oră, generalul îl transmise mai departe oamenilor săi. A doua zi, în zori, marșul cel mare începea...

Mayli nu putu dormi toată noaptea. De două, trei ori se sculă și-și controlă îmbrăcămintea. Fiecare lucru, era la locul lui, pe scaun: ghetete solide, uniforma de soldat, pușca și pachetul cu provizii. Nu lipsea nici centironul, cu două

buzunare pentru bani.

În mijlocul nopții, ușa se deschise și Liu Ma pătrunse tiptil în cameră. Avea în mână un mic săculeț pe care-l întinse lui Mayli.

— Ce vei face dacă ți se va rupe un nasture? Un lucru mic poate provoca mari neplăceri, zise bătrâna.

Tânăra fată găsi în săculeț ace, ață fină de mătase, o pereche de foarfeci foarte ascuțite, două degetare mici de aramă, câțiva nasturi de sidef, șase agrafe și ace cu gămălie. Cine ar putea spune de unde strânsese Liu Ma atâtea lucruri de preț?

— Nu m-am gândit la așa ceva, zise Mayli. Dar, desigur că voi avea nevoie de toate.

— Cum să te fi gândit la astfel de lucruri, dacă eu coseam toate pentru tine? Dar cine știe dacă vei mai avea vreodată nevoie de mine?

Ea izbucni într-un hohot de plâns.

— Ești un copil neastâmpărat pentru mine, dar îmi va fi foarte greu să trăiesc fără tine.

— Mă voi reîntoarce, promise Mayli. Trebuie să mă aștepți aici, vei vedea – mă voi reîntoarce, îți promit.

— Numai Cerul poate împlini făgăduințele, zise bătrâna și plecă, ștergându-și ochii cu șorțul.

Mayli se întinse din nou în pat. Acum, când era atât de aproape de plecare, și pleca poate pentru totdeauna, cât de neclare îi apăreau toate. De ce pleca? Dorința de a pleca pornise, la început, din frica de singurătate, din dragoste pentru Sheng și dintr-un sincer elan de a-și ajuta țara. Acum nu mai distingeau cauzele multiple care o determinaseră. Avea să plece. Știa că Birmania devenise singura poartă a Chinei spre lumea din afară. Poarta trebuia să fie păstrată deschisă, căci numai prin ea putea veni ajutorul în contra dușmanului.

*

* *

Ținta aceasta, a ține deschisă poarta Birmaniei, era, într-adevăr, a fiecăruia din oamenii celor trei divizii de soldați, aceeași lozincă în inima fiecărui bărbat sau femeie, care porneau la drum, în zorii zilei. Simplitatea ei reușise să-i strângă laolaltă, mai mult decât într-o familie și cu toții se

simțeau apropiați. Dar, cine o tradusese în cuvinte? La pornire a fost așa, ca la orice pornire, confuzie, zgomot, strigăte, proteste împotriva sarcinilor prea grele, mici înverșunări și chiar certuri. Întâi erau încărcate camioanele ca să plece cât mai departe. Lucrurile și femeile erau încărcate în camioane, iar bărbații se agățau și ei, cum puteau. Câte un bărbat, de fiecare camion, avea un plan al drumului care trebuia urmat și cu însemnarea locului, unde trebuiau să aștepte pe ceilalți, la capătul șoselei.

În fruntea fetelor stătea Mayli în uniforma ei bătoasă, cu ranița la spinare. Toate erau la fel îmbrăcate ca și dânsa și în gravitatea lor, toate fețele trădau aceeași neliniște. Lângă ea erau cele patru ajutoare ale ei. Inimile lor, ca și a ei, băteau cu putere, pline de teamă și voință pentru victorie. Fața îmbujorată a lui Siu-chen era ca a unui copil cuminte, iar obrazul lui An-lan era mai palid ca de obicei. Chi-ling, văduva cea tânără, era amărâtă și obosită, ca și cum, pentru dânsa, marșul începuse. Numai Hsieh-ying, fata care nu cunoscuse încă greutățile, era veselă și zâmbitoare, ochii ei negri străluceau și buzele-i erau roșii fiindcă și le mușca întruna.

— Păzitorii răniților! – se auzi vocea unui bărbat. Apărătorii bolnavilor! Pe aici – pe aici!

Un locotenent mărunțel li se adresase, agitând o hârtie și Mayli se grăbi să pășească înainte, urmată de celelalte fete, îndreptându-se toate, spre camioane. Înainte de a se cățăra pe camioane, fetele așteptară ca Mayli să se fi suit întâi în cabina șoferului, un voinic obișnuit, cu ochii mici aproape închiși, sub sprâncenele negre bătoase.

Câteva țipete, un răs strident și erau gata de plecare. Camionul lui Mayli era în fruntea celorlalte patru, care le transporta, dar șoferul apăsa pe butoane și nu-l putea porni. Apăsa cu ambele picioare, împingea altă manivelă, dar degeaba. Furios, se lovea cu palma peste frunte și injura.

— Ai adormit împreună cu mă-ta! bombăni el către camion. Nu te-am îndopat cu ulei străin și nu ți-am umplut burta cu apă? Și n-am ars tămâie pentru tine, ieri? Ce mai vrei acum?

Sări jos și după ce examină atent camionul pe dedesubt, se urcă din nou la volan și apăsă o manivelă.

Zadarnic. Camionul tușea, scuipa, hârâia pe dinăuntru, dar nu se mișca. Atunci, Mayli care călătorise în multe automobile

în străinătate, văzu o mică manivelă și i-o arătă.

— Întoarce-o pe asta, îi spuse ea șoferului.

El se strâmbă la ea, dar o întoarce și, pe dată, camionul o porni. Nici nu se rușină, măcar, văzând că uitase tocmai ce era mai important, ba mai avea și pretenții, în timp ce camionul sălta prin gropile șoselei:

— Ceea ce e rău cu invențiile astea străine, este că niciuna nu merge destul de departe, după părerea mea. Dacă străinii ăștia sunt așa de deștepți la asemenea treburi, de ce nu merg mai departe și să adauge frâne auto-declanșatoare, așa ca vehiculul să fie ajutat după nevoie? Ce pot face eu cu blestemata asta de minte, a mea, pot gândi și pentru mine și pentru el? Totul să apese pe mine?

În acest moment Mayli observă că erau ridicate capacele motorului, lăsându-l descoperit și expus prafului și ploii.

— N-ar fi bine să nu lași motorul descoperit? întrebă ea. Putem rămâne pe loc, dacă plouă sau dacă motorul se va îmbâcsi cu praf.

Șoferul își trase capela pe un ochi, lăsându-și liber ochiul cu care o privea:

— Da' ce sunt eu, să ridic capacul și să-l pun la loc, de douăzeci de ori pe zi? L-am scos dracului.

Spuse acestea, destul de vesel și nepăsător și, tot timpul cât vorbea, conducea camionul ca pe un animal sălbatic, la vale. Mayli nu mai putea scoate o vorbă, se ținea doar, cât putea, pe loc, proptindu-se cu picioarele în podea, fiindcă era mereu aruncată dintr-o parte într-alta și de jos în sus, iar șoferul fără a încetini deloc viteza sa nebună, rânjea la ea:

— Ar fi fost mai bine, doamnă, să fi așezat încă un soldat în partea cealaltă, ca să ne ai pe amândoi drept perne.

— Nu poți... nu poți... să mergi mai încet? găfâi ea.

El răspunse cu capul.

— Blestematul ăsta de fecior al unei mame destrăbălate, reuși el să strige printre huruiturile motorului, dacă-l las mai moale, el crede că a sosit momentul să se oprească. Nu, odată ce i-am dat a înțelege că are de mers, trebuie să-l țin așa până când mi se face mie foame și trebuie să opresc, ca să mănânc. De altfel, niciodată nu merge așa de bine dimineța, cum merge după-amiază. Nu lucrează străinii după-amiază?

Ea dădu din cap și nu încercă să răspundă, râzând doar,

căci numai de vorbit nu-i ardea.

Cât de binevenită fu amiaza acelei zile! Fără niciun avertisment, șoferul opri camionul brusc și o apucă de umăr ca să nu fie zvârlită afară fiindcă geamul de la parbriz lipsea. Tăcerea era amețitoare. Mayli rămase locului un moment pentru a se reculege, dar șoferul sărise jos și se grăbea să intre într-un han, ca să ceară de mâncare. Îndată ce se liniști, ea începu să râdă și coborî și dânsa.

— Mă simt ca după un drum de o sută de mile, îi spuse ea lui Hsieh-ying, care-i sărise înaintea, ca să-i ajute.

Se adunară în jurul ei și Hsieh-ying spuse:

— După masă, voi schimba locul cu dumneata, fiindcă am văzut că șoferul nu era deloc atent la toate gropile șoselei. Al nostru, un student, e foarte priceput și ne-a scos din toate gropile și infundăturile.

Adevărul, însă, era că Hsieh-ying – o fată curajoasă – jinduia după îndrăzneala cu care condusesse șoferul acela. Mayli ghicise acest lucru și zâmbi doar.

După ce se ospătară din mâncarea gătită: carne, orez și varză, nimic nu mai putu împiedica pe Hsieh-ying să se urce alături de șoferul după care jinduia, iar Mayli se trezi în spatele unui tânăr plâpând, care o salută fără a surăde.

E adevărat că acesta se deosebea mult de primul, își cunoștea mașina ca pe un frate, și o conducea cu multă băgare de seamă, astfel că vehiculul înainta ușor, ca o pisică. Drumul era la fel de prost, și totuși, ce deosebire!

— Conduci mașina ca un cunoscător, îi zise Mayli.

— Mă pricep într-adevăr, sunt inginer. Am diplomă de la o universitate americană.

— Atunci de ce ai ajuns aici?

Fără a-și da seama i se adresase în englezește; tânărul îi răspunse în aceeași limbă.

— Am studiat în America – eram în ultimul an – și la un moment dat, n-am mai putut continua. A trebuit să mă reîntorc acasă spre a lupta. Am plecat la Chungking și am tot așteptat, dar în zadar. Am găsit ocazia asta și iată-mă... N-am putut ajunge până la cineva mai mare, continuă tânărul.

— Dar ce ți-a lipsit?

— Bani, banii care deschid porțile – politică...

— Dar eu n-am avut nevoie de ei. M-am dus la Șef și i-am

vorbit.

Urmă un moment de tăcere. Tânărul privea drept înainte. Apoi, fără a se întoarce spre ea, începu să vorbească.

— Țara noastră este cea mai frumoasă din lume. Privește acești munți! Sunt cei mai frumoși din lume. Îmi era un dor nebun de țară.

Într-adevăr, priveliștea din jur era încântătoare. Colinele, lipsite de copaci dar acoperite cu o iarbă deasă de iarnă, păreau roșii în amurg. La poalele lor, casele de țară, grupate ca într-un ciorchine făceau față munților. Țărani, îmbrăcați în haine albastre, priveau de la ușile lor, șirul camioanelor iar copiii alergau pe șosea și ridicau mâinile în semn de bucurie. Bambușii cu frunzele verzi, înfrumusețau poalele colinelor, iar ici-colo, câte un acoperiș de templu aducea aminte oamenilor de nemurirea sufletului.

— Iată pentru ce m-am întors, vorbi el tot în englezește. Am venit înapoi pentru pământul acesta, pentru poporul acesta – și nu pentru cei mari din frunte.

— Ești comunist?

— Nu știu ce înțelegi prin acest cuvânt. Sunt un om al poporului.

Tăcu un timp îndelungat.

— Sunt din popor – pentru popor – prin popor.

Ea recunoscuse cuvintele acestea familiare ei, dar nu înțelese întrebuintărea lor în acest moment. El nu dădu nicio explicație. Se opri la porțile unui orașel.

— Aici vom cantona pentru noapte, zise el și coborî.

Mayli sări jos, îl văzu examinând mașina cu băgare de seamă și cu dragoste.

„Măine, îl voi întreba cum îl cheamă, se gândi ea. De ce oare nu l-am întrebat azi?”

Dar ce importanță are un nume? Aveau de îndeplinit o misiune și trebuia dusă până la capăt.

Capitolul VIII

Mayli își zise că nu va putea dormi. Niciodată nu se odihnise pe pământul gol. Cele patru fete adunaseră niște paie pentru culcușul ei. Fiecare din ele își găsi un loc de odihnă. Dormeau în curtea unui templu. Bărbații se aflau mai departe; într-o cameră mai mică, câteva femei își făcură loc, dar celelalte, și printre ele Mayli, rămaseră afară. Noaptea nu era friguroasă; se auzea doar murmurul unui pârau.

„Desigur că nu voi putea dormi”, gândi ea.

Dar ce importanță avea dacă va dormi sau nu. Ce conta viața unui om? Se gândea, pentru prima oară în viață, că orice i s-ar întâmpla ei, sau chiar lui Sheng, oriunde s-ar afla, nu avea nicio importanță. Toți erau duși de același val spre vest. Se vor întâlni, sau, poate nu se vor întâlni. A merge înainte, a găsi pe inamic, a-l învinge, iată înțelesul întregii lor vieți de acum înainte.

*

* *

A doua zi dimineața, ea se trezi cea dintâi. Un timp nu se putu regăsi. Aerul era rece și umed. Un cocoșel tânăr îi dădu bună dimineața. Luminile templului erau aprinse și în curând auzi cântecul preoților la rugăciunea de dimineață. Era un templu budist, iar muzica, cu toate că veche de milenii, mai păstra în cadența ei un ritm străin. Venea din India și suna ca atare. Mayli n-a văzut niciodată această țară. O cunoștea doar de pe hartă. În această dimineață, ea se gândi la India, căci era țara către care se îndreptau fețele lor. În antichitate oamenii plecau din China spre India spre a găsi un dumnezeu nou, mai bun. Un împărat a spus oamenilor săi:

— Am auzit că în India există un Dumnezeu pe care noi nu-l avem. Duceți-vă și aduceți-l să trăiască alături de noi.

Trimișii au plecat și au găsit pe Buddha.

Dar acum se îndreptau soldați spre India, nu preoți. Mii de soldați, cu umerii încărcăți de arme, mergeau pe jos, spre aceeași țință. Ei se găseau cantonați undeva pe șosea. Marșul lor zilnic, era de treizeci de mile, și au ajuns înaintea camioanelor.

Alături de Mayli se găsea Chi-ling.

— Te-ai sculat, căpitane? o întrebă el.

Pao Chen îi dăduse tinerei fete, titlul de căpitan.

— Da, sunt trează, răspunse ea.

Ea dădu la o parte cuvertura și se sculă. În jurul ei toate capetele se mișcară. Nici celelalte fete nu mai dormeau, dar o așteptaseră pe ea să se scoale. Ca la o comandă, își strânseseră și ele în tăcere cuverturile.

Mayli fu gata, prima; se îndreptă spre bucătăria templului. Aici găsi doi preoți care întrețineau focul din sobă. Un cazan mare cu apă fierbinte, le aștepta.

— Ia apă, îi zise unul din preoți, fără a o privi căci era femeie. E apă de spălat.

Găsi un lighean pe care-l umplu cu apă fierbinte. Se retrase în curte și se spălă. Își pieptăna părul lung, pe care nu se îndurase niciodată să-l tundă. Dar acum, îi păru rău, căci îi va veni greu să-l îngrijească. Își aminti de Sheng; cât de mult îi plăcuse părul ei lung!

— Îmi place să știu că o femeie e femeie, spusese el odată, când îl tachinase Mayli că-și va tunde și ea părul, la fel ca celelalte femei.

Se gândi la el doar o clipă. Se duse apoi spre locul unde dormise și scoase foarfecele ascuțit dăruit de Liu Ma. Își ținu părul cu mâna stângă și-l reteză. Celelalte fete se uitau mirate la ea, dar niciuna nu spuse vreun cuvânt. Cu părul greu în mână, se îndreptă spre bucătărie, și în uimirea preotului, îi dădu drumul în foc.

Bătrânul râse cu poftă.

— Jur, că e pentru prima oară, că dejunul preoților e gătit cu un foc din păr de femeie, zise el cu vocea pițigăiată a unui eunuc.

Mayli surâse. În curte își scutură capul și vântul rece se jucă în părul ei scurt. Se simți ușoară și liberă, iar începând din acea zi, ea își purta capul mai sus ca altădată.

*

* *

Șoseaua din fața lor, urca spre munții înalți. Până ieri, drumul urmat de ei, era o șosea lăaturalnică, pentru a scăpa de bombardamentele dușmanului. Apropiindu-se însă de liziera

Marii Șosele, primiră ordinul de a se îndrepta, prin sud, spre șoseaua principală. Cine nu a auzit despre Șoseaua cea mare? Fiecare știa că a fost construită de bărbați și femei cu sapele și târnăcoapele cu care până atunci își săpaseră ogoarele. Cei care n-aveau scule lucrau doar cu mâinile.

Mayli se urcă în al doilea camion, cel condus de tânărul inginer. Se bucură, căci fără el n-ar fi înțeles multe lucruri. Tânăra fată mai controlă o dată dacă femeile au tot ce le trebuie. Era mândră de trupa ei, și în fruntea lor, aștepta în curtea templului, venirea lui Chung. Văzând-o, el zâmbi puțin amărât: abia își trăsese haina pe el, și nici nu se pieptănase.

— Să te scoli devreme – mormăi el – asta-i o pacoste pentru un bărbat.

— Eram sigură că te vei scula înaintea mea, spuse Mayli.

Un căscat profund fu răspunsul. El se scutură ca un câine și scoase din buzunar o bucată de pâine de susan, ronțăind din ea, în timp ce se cățără pe baloturi, ca să-și reia locul. Și dânsa se urcă la locul ei după ce toate femeile se imbarcaseră. Tânărul inginer aștepta, cu motorul în funcțiune. Era pus la punct, curat și cu frizura făcută.

O privea cu un surâs, abia schițat, pe buze:

— Mă numesc Li Kuo-fan, spuse el. Americanii îmi spun Charlie.

— Charlie? repetă ea. Ți se potrivește mai bine decât Li Kuo-fan. Lasă mai bine Charlie. Eu sunt Mayli, poreclită Wei.

El aprobă cu capul, fără a repeta numele și camionul o porni.

În ochii săi înguști ea putu citi emoția.

— De când așteptam ziua aceasta, spuse el. Am dorit să călătoresc pe Șoseaua cea mare, de când a fost deschisă. Acum am prima ocazie. Poate că de asta am și venit.

Drumul urca destul de repede și totuși panta era domoală. Era așternută la marginea colinelor abrupte, ca o pistă.

— Uite cum urmează chiar poteca colinelor, spuse el. Au făcut-o oamenii care colindaseră atâta prin aceste locuri, încât știau unde se poate pune fiecare pas.

Așa fusese. Generații de semănători descoperiseră cea mai ascunsă și ușoară potecă și generații de negustori, însoțind caravanele de catări în drumul lor spre apus, unde-și vindeau lucrurile în schimbul altora noi pe care le aduceau înapoi, au

tot căutat drumurile posibile, cățărându-se pe lanțurile de munți ale zidului de apus.

— Au întrebat pe inginerii străini cât va dura construirea acestei Șosele mari, spuse Charlie. „Câțiva ani”, fu răspunsul lor, uitându-se la uneltele pe care le aveau. Dar Prezidentul le ceru: „Trebuie să fie numai luni. Vom întrebuința uneltele noastre”. Și au fost numai luni.

Ochii săi urmăreau urcușul șoselei:

— Sunt mândru de ea, sfârși el, iar Mayli, privindu-l, văzu că ochii îi sunt plini de lacrimi și tăcu.

Pe la amiază trecură pe lângă o groapă mare din mijlocul șoselei pe care o bombardase inamicul cu o zi înainte și văzură acolo o mulțime de oameni dintre acei care construiseră șoseaua. Ei astupau acum gaura și erau aproape gata. Cine erau acești oameni? Când camionul se opri, ea coborî ca să se odihnească și să spună și celorlalți că pot coborî până ce vor putea trece mai departe. Se uită la mulțimea aceea zdrențăroasă care lucra de zor și se îndreptă spre femeia care stătea jos pe pământ, spărgând pietre cu ajutorul unui pietroi mai mare. Era o femeie tânără, dar praful îi albise fața și părul îi atârna greu pe sprâncene și i se așternuse bine pe umeri. Lângă dânsa, într-un coș de nuiete învechit, dormea un copilăș, învelit într-o plapumă ruptă. Când Mayli se apropiase de ea, femeia îi aruncă o privire intimidată, nefiind sigură dacă nu este o străină. Dar Mayli i se adresă cu blândețe:

— Ai mâncat?

Asta ținea de salut la cei din Nord, dar femeia o luă drept întrebare și răspunse:

— Am lucrat toată noaptea și mănânc în timpul lucrului.

Văzând că Mayli vorbea în limba ei, un surâs îi iluminează fața ei prăfuită, lăsând să i se vadă dantura albă.

— Și copilul? întrebă Mayli, mirată.

— Doarme destul aici, răspunse femeia, râzând.

— Dar familia ta?

— Bărbatul meu și copiii, cu toții lucrăm aici la Șoseaua cea mare, răspunse ea cu mândrie. Ajutăm și noi.

— Cum? întrebă Mayli.

— Eu sparg pietre iar bărbatul meu cară pământ. Fata sparge și ea pietre acolo și băiatul cară pietrele fărâmate. Ea făcu semn unei fetei din apropiere care căsca gura la Mayli.

— Care e bărbatul tău? întrebă Mayli.

Femeia arătă cu bărbia spre omul care săpa cu târnăcopul, în altă parte. El umplea un coș de bambus, îl ridica pe umeri și se ducea să-l răstoarne în groapa din mijlocul șoselei.

— Locuim prin apropiere, indică, din nou, femeia, cu bărbia. De câte ori ne cheamă să reparam șoseaua, încuiem casa și venim îndată. Dușmanul n-are decât să facă gropi că noi știm să le astupăm. Râse iarăși, lăsând să i se vadă dinții albi în mijlocul obrazului prăfuit și începu din nou să spargă pietrele. Femeile și bărbații lucrau de zor și în mai puțin de o oră era gata podețul de pământ și piatră, destul de solid.

— Aceștia sunt oamenii cărora le aparțin, spuse Charlie, când continuară drumul.

— Și părinții tăi sunt ca ăștia? întrebă Mayli.

El strânse mai mult buzele.

— Poporul, iată pe tatăl și mama mea, răspunse el scurt.

Asta era tot ce putu ea afla despre părinții lui.

Ziua aceasta nu se deosebea de celelalte care aveau să urmeze. Dacă ar fi fost timidă sau fricoasă, Mayli s-ar fi speriat ades, căci șoseaua urca atât de mult, încât îți făcea impresia că zbori. Multe dintre femei erau bolnave; se aplecau din mașină, în timpul mersului și vomitau. Dar niciuna nu se plângea și nici n-ar fi admis să se facă un popas din cauza lor. La un moment dat, când drumul îngust atingea o culme a munților înalți, Mayli privi înapoi, zări fața îngrozită de spaimă a lui An-lan. Desigur că exista un motiv de frică în fața prăpastiei care cobora de ambele părți a șoselei înguste. Mayli strigă:

— An-lan, An-lan, poți merge mai departe?

Dar fata nu putu răspunde. Buzele îi erau uscate, încercă să le umezească cu ajutorul limbii, îi fu imposibil. Făcu doar un semn cu capul.

— E în regulă? întrebă Charlie.

— An-lan e foarte speriată, zise Mayli. Dar nu e locul să ne oprim.

— Nu, nu, răspunse tânărul, fără a-și lua ochii de pe pista periculoasă.

Era într-adevăr un drum primejdios. La poalele prăpastiei, de ambele părți ale șoselei zăceau rămășițe de camioane și mașini, care alunecaseră sau căzuseră din cauza drumului

îngust. Dar în jurul acestor resturi, erau oameni care strângeau bucățile de metal pe care le puteau alege, și le transportau mai departe. Metalul era foarte prețios, și mai ales că în apropiere se găsea un oraș care aprecia mult acest material. Acest oraș era vestit, de sute de ani, pentru fabricarea foarfecelor, și în mijlocul războiului, oamenii nu-și părăseau meseria.

S-au oprit cu toții în acest loc, pentru prânz. Mayli și celelalte tinere erau foarte curioase să vadă vestitele foarfeci. Erau lucrate cu atâta îndemânare și cizelate atât de delicat încât fiecare fată se grăbi să cumpere o pereche, preferând chiar să nu mănânce, decât să piardă o astfel de ocazie.

Și Mayli cumpără o pereche. Găsi niște foarfeci pe care erau cizelați fluturi; cu toate că avea pe cele dăruite de Liu Ma, nu putu rezista tentației. Aveau vârfurile ascuțite ca niște cuțite.

— Ce ascuțite sunt, zise ea către bătrânul negustor care i le vânduse.

Acesta avea o mică dugheană, cu un geam la stradă, și nu avea în ea decât foarfeci de vânzare.

— E oțel străin, răspuse el.

Își puse pe nas o pereche de ochelari și se pregăti să-i explice fetei, cum le lucrase.

— Dar de unde căpătați acest oțel?

— Ce nerăbdătoare sunt femeile! zise el cu o privire de dojană în ochi. Mă pregăteam tocmai să-ți spun. Oțelul provine de la camioanele care au alunecat de pe Șoseaua cea Mare. Trebuie să știi că aceste camioane sunt construite în țara lui Mei. Oțelul de acolo e amalgamat cu alte metale și e foarte solid – mai solid decât oricare fier pe care l-am fabrica noi. Iată de ce facem acum cele mai bune foarfeci pe care le-am fabricat vreodată, cu toate că foarfecele noastre au fost renumite prin aceste locuri de sute de ani.

— Am fost în țara lui Mei, sau America după cum e numită de locuitorii ei, și am văzut marile furnale în care se fabrică oțelul.

Apoi, spre uimirea lui, îi povesti cum a vizitat marile fabrici din Pittsburgh.

— Ce priveliște! zise Mayli. Furnalele erau mai mari decât o casă iar metalul curgea afară lichid, ca apa, alb, dar n-aș putea să-ți spun ce aliaj conținea. Mă gândeam doar ce măreț

era.

Negustorul îi împachetă foarfecele într-o hârtie subțire; o ascultă cu atenție, apoi zise:

— Străinii aceia! Se pricep bine în fabricarea oțelului; ei conduc aeroplanele atât de bine ca și cum fiecare și l-ar fi construit pe al său. Îi văd câteodată zburând deasupra capetelor noastre. Apar din dosul munților, și cu hurelul lor sperie spiritele rele. Ce mai urlă dușmanul la apariția lor! Cine sunt oamenii care conduc aceste mașini gigantice? Credeam odată că oamenii aceștia trebuie să aibă o înălțime neobișnuită, și aripi ca vulturii. Dar nu, îi văd des acum, căci e un aerodrom într-un oraș din apropiere. Sunt toți oameni tineri, străini, dar plini de temperament și gălăgie, ca oricare alții. Coboară din cer și urlă pentru că le e foame.

Râse cu poftă și-și șterse ochelarii.

— Copii, zise el cu simpatie, copii care se joacă cu lucruri magice.

Părea atât de înțelept acest bătrân, care o viață întreagă nu făcuse decât foarfecă, încât Mayli se simți mică și umilă în fața lui. Își luă cumpărătura și plecă.

Dar n-a uitat niciodată vorbele lui. În după-amiaza următoare, pe când treceau printr-un drum foarte periculos, o nouă primejdie îi amenință. Șaptesprezece aeroplan inamice apărură din dosul munților, ziua era senină, cerul albastru, și nicăieri vreun adăpost. Lângă ei prăpastia adâncă de mii de metri iar în fața lor, muntele care urca în pantă. Nicio stâncă mai mare sub care să se ascundă. N-aveau nici timpul. Dușmanul se repezea în valuri.

Cine s-ar fi putut decide: să se oprească sau să zorească înainte?

— Chiar dacă ne-am opri și ne-am ascunde sub camioane, la ce bun? mormăi Charlie, apăsând piciorul pe accelerator.

Mașina se avântă înainte, legănându-se pe marginea drumului îngust.

Aeroplanele inamice zburau acum mai jos și făceau un zgomot asurzitor de parcă munții s-ar fi cutremurat. Mayli se cramponă de locul ei. Avea conștiința unui pericol iminent. Se putea, ca în orice clipă, să nu se aleagă din ei decât bucăți de metal și carne de om care s-ar prăbuși în prăpastie.

Apoi, cu aceeași iuțeală, apărură alte patru avioane care

atacară pe cele dușmane cu o astfel de viteză, încât ochiul nu le putea urmări. Mayli le văzu când mai sus, când mai jos, căutând să evite focul mitralierelor dușmane. Nu și-ar fi putut imagina niciodată o astfel de luptă. Dușmanul uită de atacul său și se întoarse contra celor patru aeroplane, dar cine putea prinde aceste îndemânaticе creaturi ale cerului? Șase dintre cele dușmane se prăbușiră în vale, iar celelalte fără a lansa o singură bombă, se îndepărtară.

Charlie opri camionul, căci cele patru avioane urmăreau pe inamic mai departe, și era mai bine să rămână în urmă. Întregul șir de vehicule se opri.

— Tigrii zburători, zise Charlie.

Buzele îi tremurau iar ochii îi străluceau. Gâfâia din greu ca și cum ar fi alergat.

— Prinde-i, mormăi el în timpul luptei aeriene. Pune mâna pe el – dragule – iată că vine altul. Aha, dragii mei – voinicilor.

În mai puțin de zece minute totul se liniști, cerul era din nou senin, dar Mayli simți o durere, din cauza tensiunii prin care trecuse. Mâna o durea, ea apăsase cu atâta putere metalul de la speteaza scaunului, încât se tăiase.

Imediat însă uită. Auzi un huruit de avion, zări un aeroplan mic, foarte aproape de ea, timp de o secundă îi apăru fața surâzătoare a unui american. Îl văzu fluturând din mână, apoi dispăru din nou deasupra munților. Își aminti de vorbele bătrânului care-i vânduse foarfeci. Copii – care se joacă cu farmece!

*

* *

Și totuși în ultima zi a călătoriei lor pe Șoseaua cea Mare, avea să li se întâmple un fapt dintre cele mai stranii. Ochii lor erau plini de frumusețea acestei călătorii prin creștetul munților și al văilor adânci. Privirile lor erau obosite și veșnic sub tensiune. La căderea nopții, dormeau prin orășele situate în creștet de munți sau în temple ridicate în văgăunile de pe vârful muntelui. Deveniră tăcuți din cauza măreției zilelor trăite. Ecoul unui răs răsuna peste zece văi, un strigăt părea că cutremură stâncile. Fără să-și dea seama, vorbeau în șoptă, și râdeau fără zgomot. Apoi, zilele treceau, și odată cu ele se schimba și aspectul drumului: munții înalți coborau în

coline, aerul rece devenea din ce în ce mai cald. Bambușii creșteau din nou, crinii și feriga erau peste tot. Ajunseră în câmpiile care duceau spre Birmania.

Aici aveau ei să trăiască un moment straniu. Un orășel mic părea că-i așteaptă. Mayli se îngriji de tinerele de sub supravegherea sa; apoi, având un moment liber se îndreptă spre poarta templului ales de ei drept popas. Bărbații erau cantonați în corturi în afara orașului. Mayli văzu trecând niște femei care păreau străine. Își dădu seama imediat că în orășel mai exista un alt cantonament. Își făcu raportul obișnuit către Chung, superiorul ei.

— Există aici, îi zise acesta, un contingent de bolnavi lăsat de o altă armată. Sunt oameni loviți de malarie neagră; la noapte mă voi duce în partea de sud a orașului spre a-i vedea. Într-adiins am îndreptat pe ai noștri spre nord, spre a nu fi aproape de ei.

— Malaria neagră? repetă Mayli.

Îi povesti fetei despre repeziciunea cu care atacă această boală, mai iute ca dușmanul, și mai periculoasă, căci atacă nu numai corpul, ci și creierul oamenilor.

— Cum pot să păzesc fetele mele de boală? întrebă ea foarte îngrijorată.

— Nu trebuie să fie mușcate de țânțari, îi răspunse doctorul.

Ea își petrecu seara explicând fetelor cum trebuie să se păzească. Un preot bătrân se apropie și zise:

— Să vă culcați în apropiere de tămâie care arde, căci diavoli care aduc boala, urăsc tămâia aprinsă zeilor. El plecă și aduse tămâie, pe care o aprinse.

Mayli se îndepărtă de tinerele ei tovarășe, și se opri în fața porții templului spre a supraveghea pe cei care treceau pe stradă. Și astfel zărise ea pe femeile acelea străine.

Și iată ce se întâmplă; un fapt pe care oamenii auzindu-l ar spune că nu poate fi adevărat. Printre femeile care treceau, ea auzi o voce, pe care o cunoștea; zări o fată pe care o recunoscuse, și care nu putea fi alta decât Pansiao, sora cea mică a lui Sheng. Cu multe luni în urmă, fusese profesoară la școala pe care o frecventase și Pansiao.

Privi pe tânără în ochi și gândi: „E ea, e Pansiao”, dar nu-și veni a crede. „Nu poate fi Pansiao, căci era atât de tânără și plâpândă, și cum a ajuns ea până aici?”

Tinerele, toate în uniformă, trecură foarte aproape de ea. Vorbeau și râdeau. Mayli pronunță foarte încet numele de „Pansiao”.

Fata pe care o supraveghea se opri, se întoarse și o privi cu ochi mari, mirați. Era Pansiao.

— Tu! ȕipă aceasta.

Sări la Mayli și-i luă mâna într-a ei. O privea curioasă și râdea.

— Unde te duci? ȕipă ea. Dacă ai ști cât mi-ai lipsit! Din cauza ta am fugit de acolo. Da, din cauza vorbelor pe care ni le-ai spus atunci. Îți amintești că nu m-ai lăsat să învăț „Paul Revere”?

— Îmi amintesc, zise Mayli, râzând. Vino cu mine înăuntru.

— E prietena mea, spuse Pansiao veselă către colegile ei, care o priveau mirate. E profesoara mea, mai bine zis a fost.

— Veniți toate în curte.

Ele intrară și se așezară pe treptele de marmură de la intrarea templului. Aici îi povesti Pansiao cum a fugit de la școală și de Miss Freen.

— Șase din noi au fugit, unele au luat un drum, iar altele un altul. A fost atât de ușor. Am șters-o într-o zi, iar trupa fiind prin apropiere, o mulțime de oameni se îndreptau spre sud și am mers cu ei. Mi-au dat să mănânc din mâncarea lor, când au auzit că vreau să mă alătur armatei.

Părea atât de naivă și tânără cu obraji ei roșii și ochi mari căprui, atât de copilăroasă, cu toate că se oțelise în marșuri, încât Mayli nu-și putu opri un zâmbet plin de dragoste. Nu putea uita, de asemenea, că era sora lui Sheng; Pansiao a fost prima care i-a vorbit de el, și care, în felul ei copilăresc, a dorit imediat ca Mayli să-i fie soție.

— Știi că fratele tău e undeva, în drum spre Birmania?

Pansiao bătu din palme.

— Vorbești despre al treilea frate al meu?

— Da, despre el.

— Ești, sau nu ești?...

— Nu sunt măritată, zise Mayli și simți că-i vine sângele în obraz.

— Dar el, nici el nu-i însurat?

— Nu, nici el.

Fața lui Mayli ardea sub privirile ațintite ale lui Pansiao, dar

ce putea ea face altceva, decât să schimbe vorba?

— Unde mergi acum? o întrebă ea pe Pansiao.

— Nu ni s-a spus încă, răspunse fata.

— Ai vrea să vii alături de noi în drumul spre vest?

— Ce n-aș da să merg cu tine, strigă Pansiao.

— Atunci, voi vedea ce pot face pentru tine, răspunse Mayli.

Ce bine s-ar simți alături de sora lui Sheng. Ea luă mâna lui Pansiao și i-o mângâie.

— Du-te înapoi, dar vino din nou mâine dimineată cu lucrurile tale. La noapte voi vorbi cu superiorii mei ca să te lase să vii cu noi – cu mine.

— Dar dacă nu vor vrea?

Mayli zâmbi:

— Cred că vor admite.

Ochii și vocea ei nu erau ale unei femei care poate fi refuzată.

Pansiao sări în sus de bucurie.

— Mă duc să-mi strâng lucrurile, chiar acum, zise ea.

Căzu în genunchi în fața lui Mayli:

— Lasă-mă să mă întorc încă la noapte, o rugă ea.

Cine putea rezista la atâta insistență? Desigur că nici Mayli.

— Bine, fie la noapte. Cred că e mai bine chiar, căci plecăm în zori, mai departe.

Capitolul IX

În tot acest timp Sheng, cu oamenii săi era în așteptare, la granița Birmaniei. Au urcat munții, cățărându-se noaptea pe frig și ziua pe căldură, cu toate că picioarele lor călcau în zăpadă. Au făcut marșuri de mii de mile, câte treizeci pe zi, fiecare soldat purtând cu el o carabină și o baionetă, o pălărie din pai de bambus contra ploii, o cască, un pachet cu mâncare pentru trei zile, o pereche de ghete de rezervă, o sticlă cu apă, douăzeci de cartușe și două grenade de mână. În urma lor mergeau carele cu provizii. Cu toate că fiecare car avea o încărcătură de șaptezeci de kilograme de orez, Sheng nu a forțat marșul, nici nu l-a încetinit. Știa că oamenii săi erau doar o parte din valul de întărire care pornea din China. Erau însă avangarda și locul lor era în frunte; alții se îndreptau spre nord, iar o parte spre sud. El notă în cursul drumului impresiile asupra regiunii și a populației, amintindu-și mai cu seamă locurile mai bogate în hrană. Peste tot însă erau primiți bine de oameni, și fiecare le dăruia câte ceva din puținul lor.

El sosi împreună cu oamenii săi, în apropiere de frontiera Birmaniei, în ziua fixată de general pentru întâlnire. Oamenii erau murdari și obosiți, dar căliți în lupta contra dușmanului, erau gata și acum pentru noua bătălie, care după părerea lor avea să fie cea mai importantă. Nicio carabină nu era lipsă, sau măcar udată de ploaie. Șeful suprem a fost acela care a ordonat să li se dea aceste arme, și fiecare soldat își privea pușca ca un cadou personal. Chiar dacă era obligat să-și odihnească capul în noroi, carabina era la adăpost de orice. Până și artileria, care era în urma lor, era gata de tragere.

Mai posedau însă și o altă forță decât aceea a armelor. În ziua în care au pornit marșul, generalul i-a informat, în secret, – ca să nu afle dușmanul – că vor fi trimiși spre Birmania, cu o anumită misiune.

— Veți pleca, le-a zis tânărul general cu mândrie, ca o mărturie a credinței șefului nostru în alianța Națiunilor Unite contra dușmanului. Șeful nostru e decis să arunce toate forțele în lupta contra tiraniei în lume. Avem locul nostru într-un război mondial.

Aceste vorbe n-au fost uitate de niciun soldat. Știau că luptă

pentru țara și șeful lor, alături de străinii care aveau să le fie aliați; ce mândri erau și cu câtă conștiinciozitate și curaj își făceau datoria. Inima lui Sheng se strângea de durere.

Căci, cu toate că generalul vorbise trupei cu atâta convingere, Sheng cunoștea părerea acestuia.

El nu putea uita vorbele generalului: „Cât aș vrea să am și eu încrederea șefului! Aș dori să fiu sigur că nu am înșelat pe soldații noștri.”

Sheng purta în suflet aceste cuvinte, în tot timpul marșului peste văi și munți. În fiecare seară el se adresa oamenilor săi și le reamintea de datoria care, le incumbă, de a lupta alături de aliații lor albi, cu un astfel de curaj, încât aceștia să nu-i mai privească ca pe niște inferiori și neputincioși, ci ca pe un popor brav și pregătit. Sheng avea să-și reamintească des aceste seri! Se opreau la căderea nopții, ori unde aceasta îi surprindea, pe vreo culme părăsită, înconjurați de prăpăstii întunecate, de cerul înstelat sau luminat de lună. Dacă aveau noroc dădeau peste un templu sau un sat așezat pe stânci. În fiecare noapte, după ce oamenii săi își primeau mâncarea, se adunau în jurul lui, și atunci, în vorbe simple, le vorbea despre marșul din timpul zilei; despre îmbunătățirile ce trebuiau aduse a doua zi. Răspundea la orice întrebare și asculta plângerile fiecăruia, apoi, la sfârșitul fiecărei zile, le vorbea cam astfel:

— Voi nu sunteți soldați obișnuiți. În trecut, soldații erau nedemni de stimă, căci își vindeau curajul pentru bani. Dar noi suntem de o altă teapă. Iată-mă, sunt un fecior de țăran, tatăl meu a fost bine situat, și am fost trei feciori la casa noastră. Am avut întotdeauna mâncare și îmbrăcăminte din belșug, iar recoltele noastre bogate sunt acum în mâna dușmanului. Acum, sunt alături de voi, sărac; am luptat ca să ajung unde sunt, din fermier am devenit soldat, dar am o singură dorință: să omor cât mai mulți dușmani. Am ajuns să vă fiu conducător, numai pentru că norocul m-a ajutat, și, puteți fi siguri, că nu sunt mai bun ca voi. Suntem frați și egali în acest război, aleși numai pentru că suntem tineri și puternici, și nu ne este frică de moarte. Am fost aleși de Șeful suprem ca cei mai buni soldați ai săi. Ne-a trimis să luptăm alături de albi, ca să vadă ei ce suntem în stare. Orice s-ar întâmpla, niciunul din noi nu trebuie să se gândească la retragere sau la salvarea vieții sale.

— Nu trebuie să ne amintești acest lucru, răspundeau soldații. Mergem acolo unde ne conduci tu.

— Chiar dacă eu aș cădea, zise Sheng cu gravitate, fiecare om trebuie să se gândească la ceea ce i s-a spus și să se poarte ca un conducător. Are mare importanță felul cum luptați. Aliații noștri albi trebuie să vadă ce fel de popor suntem și să ne recunoască un loc de cinste în lume.

Astfel, în fiecare zi, Sheng vorbea soldaților săi, amintindu-le mereu că nu sunt o armată obișnuită, că au o misiune: aceea de a se achita cavalereste, în ochii aliaților lor albi, de sarcina lor în lupta pentru distrugerea dușmanului. Dacă se întâmpla ca popasul lor să fie în apropierea vreunui templu, sau sat, oamenii din jur se apropiau și ascultau vorbele sale. Preoți în sutane cenușii, alții în sutane roșii, țărani tăcuți și tineri, toți îi sorbeau cuvintele. În zori de zi, mulți tineri, impresionați de vorbele sale din ajun, se alăturau armatei sale. Sheng îi primea cu bucurie. Și el a fost odată un astfel de tânăr, și dacă o armată asemănătoare ar fi trecut prin satul său, fiți siguri că și el ar fi făcut la fel. Tinerii erau repartizați ca mesageri căci nu aveau nicio instrucție. Încet, încet, după munții cei înalți, drumul cobora spre frontiera Birmaniei.

Sheng aștepta cu nerăbdare această clipă, și ar fi vrut să înceapă lupta. Cât de des nu-l întrebaseră oamenii în timpul marșului:

— Ce plan avem, odată ajunși la frontieră?

Iar el răspundea întotdeauna la fel:

— Ni se va spune atunci. Comandantul alb, sub ordinele căruia va trebui să luptăm, ne va indica. Desigur că nu vom avea timp de pierdut, căci Thailanda fiind atrasă de partea dușmanului, acesta va ataca prin sud. Fiți siguri că oamenii lui Mei vor avea grijă de noi.

Căci încrederea Șefului Suprem în aliații săi străini era atât de mare, încât și-a pus trupele sale cele mai bune sub comanda unui străin. Cine nu-l cunoștea pe acest om? Fiecare soldat din compania lui Sheng îi știa numele, și cu toate că niciunul nu-l văzuse, îi puneau lui Sheng dese întrebări despre el. Dar nici Sheng nu-l văzuse vreodată.

Generalul i-a zis doar atât:

— Trebuie să ne servim țara sub conducerea unui om din țara lui Mei. Acestea au fost vorbele generalului în ziua în care

Sheng o zărise pe Mayli ieșind din camera șefului. Durerea pe care o simțise atunci nu l-a împiedicat să-l întrebe pe general:

— De ce ne-a dat Prezidentul, un conducător străin?

— Sunt lucruri, în acest război, care nu se pot explica. Poate că oamenii lui Ying se vor înțelege mai bine cu el decât cu noi. Oamenii lui Ying nu înțeleg altă limbă decât a lor.

Tinerii ofițeri, care au auzit odată cu Sheng, aceste cuvinte, n-au răspuns nimic. Fiecare din ei gândea același lucru: e straniu că trebuie să lupte sub comanda unui general străin, dar dacă Prezidentul a decis astfel, ce puteau ei face? Trebuia să se supună.

— Acest om, a întrebat Sheng după o pauză, are o inimă bună?

— L-am văzut de două ori; am vorbit cu el și mi s-a părut că are o inimă bună. E înalt, subțire, nu prea tânăr, și nu se pierde cu firea. Nu se consideră superior oamenilor săi, și nici nouă. Cei care-l știu mai de aproape, povestesc că deseori luptă în rândurile soldaților, alături de ei. Nu se aseamănă cu oamenii lui Ying, care cer, chiar de la un muribund să-și salute ofițerul – sau poate se spune numai așa.

— Cum îl vom înțelege pe acest străin, când vorbește? întrebaseră un ofițer.

— Vorbește limba noastră. Generalul privi pe ofițeri drept în ochi. Ascultați, părerea mea este că putem să-l urmărim pe acest străin și să avem încredere în el. Dar nu este el Comandantul Suprem. Insularii aceia, au pus pe un altul deasupra lui. El este într-adevăr comandantul nostru, dar la rândul lui, trebuie să asculte de alții.

Ofițerii se uitau mirați la general, și încercau să înțeleagă mai mult decât puteau să spună vorbele. Dar șeful lor, bătu cu pumnul în birou.

— V-am pregătit pentru orice eventualitate, aveți ordinele mele.

Cu aceste cuvinte au plecat, iar Sheng nu l-a mai văzut de atunci.

El era foarte curios, acum, să vadă cum avea să decurgă războiul în Birmania. În ultimul timp nu mai primise nicio veste. Unde se găsea inamicul acum? Oamenii albi rezistă? Dacă reușesc să țină orașul Rangoon, atunci totul decurge bine, căci cu acest oraș care domină Golful Bengal, chinezii vor

putea stăpâni drumul de la Lashio spre nord, dușmanul fiind nevoit să-și aducă proviziile de la o depărtare de sute de mile de Bangkok.

Dar nici la frontiera Birmaniei, nu-i aștepta vreo veste. Totul părea liniștit ca și cum nicăieri nu ar fi război. Își conduse oamenii în suburbiile unui mic orașel; localnicii îi priveau mirați și cu frică. Era o regiune locuită de chinezi și birmanezi, și era ușor să-i distingi. Birmanezii aveau un ten mai închis, erau mai repezi la picior și plini de o veselie copilărească. Aceste două popoare trăiau de ajuns de bine împreună, și totuși exista o mică tensiune între ele, adevărul fiind că chinezii erau mai perseverenți la muncă și reușeau mai bine în comerț decât birmanezii, fapt care-i supăra pe aceștia, cu toate că recunoșteau că vecinii lor chinezii erau mai capabili. Totuși, sau poate tocmai de aceea, nu-i puteau iubi, și nu treceau ușor peste faptul că chinezii, se îmbogățeau mai repede. Cu toate că își dădeau fetele după fiii celorlalți, și trăiau adeseori chiar sub același acoperiș, în inima birmanezului persista invidia, iar chinezii nu le puteau ierta birmanezilor ușurința și dragostea de plăceri.

Era ușor de văzut acest lucru și Sheng îl observă din prima seară. Hoinărind prin străzile orașelului, se opri la ușa unui han spre a întreba de prețul unei prăjituri. Se hrănise tot timpul cu orez, pește conservat și legume pe care le găseau în drum, și ducea dorul unei mâncări dulci. Stăpânul hanului era birmanez; el se încruntă la vederea lui Sheng, și-i spuse prețul atât de încet, încât acesta nu-l putu auzi.

— Vrei să-mi vinzi, sau nu? se înfurie Sheng.

Birmanezul vorbea bine chinezește, și-i răspunse:

— Ce mă interesează cine mănâncă prăjiturile mele, dacă le plătește. Dar de unde știu că ai bani? Am fost înșelat și altădată de un chinez.

Sheng se înfurie și-i azvârli moneda.

Birmanezul se înveseli imediat, căci acest popor nu poate fi trist prea mult timp. Înveli prăjitura într-o hârtie subțire, o întinse lui Sheng și zise:

— Nu fi supărat pe mine. Dacă un om e mușcat de două ori de un câine, e nebun dacă nu se păzește a treia oară.

— Cum câine? întrebă Sheng. Ce mușcătură?

Birmanezul dădu din umeri.

— Cu cât vei înainta mai adânc în țară, cu atât vei afla mai repede ceea ce cred. Noi birmanezii, suntem striviți între chinezi și englezi, la fel cum strivește un cerșetor, un păduche între două degete.

— Englezi? întrebă Sheng, neînțelegând acest cuvânt străin.

— Voi îi numiți oamenii lui Ying. Englezii! Ei ne guvernează iar chinezii ne iau meseriile. Adevărul e, că vă urâm pe toți.

Omul întovărăși aceste cuvinte de un hohot de râs. Scurpă cu poftă, își frecă capul cu mâinile și se simți foarte vesel. Sheng își luă prăjitura și plecă. Ce gust străin limbii lui, avea această prăjitură!

Era adevărat și la îndemâna oricui să constate, că prăvăliile prospere erau mai toate în posesia chinezilor. Se opri și el să cumpere niște ciorapi de bumbac, căci din cauza marșului îndelungat, i se cam vedeau călcâiele. Nimeri la un chinez bătrân, cu care intră imediat în vorbă. Află astfel că omul venea din celălalt capăt al Marii Șosele și că era nou prin aceste meleaguri. Avea doar o vechime de câteva luni.

— Ai prosperat repede, zise Sheng care cu o privire îmbrățișă mica prăvălie, plină de marfă.

— Oricine poate prospera aici, răspunse bătrânul. Birmanezii cheltuiesc banii ușor, le plac jucăriile mari și luxul, sunt leneși și nu trăiesc decât pentru mâncare și dormit. Iubesc râsul. Sunt niște copii mari.

„Dar copii răutăcioși”, gândi Sheng. Căci întorcându-se în seara aceea, unul din oamenii săi strigă:

— Ce ai, frate, sângerezi?

— Eu, nu, răspunse Sheng. De ce mă întrebi?

— Ai o pată mare de sânge pe manta.

Sheng scoase mantaua, și zări, pe spate, o pată mare, dar nu era sânge ci doar scuipatul cuiva care mâncase un fruct roșu de palmier. Desigur că un birmanez cu gura plină îl scuipase. Sheng înjură tare, dar se mulțumi în urmă să-și spele haina, căci nu avea o altă manta.

Își petrecu noaptea studiind harta Birmaniei, pe care o dăduse generalul fiecăruia dintre ofițerii săi. O mai cercetase și înainte adeseori, dar în noaptea asta o studia cu mai mare atenție. Căci aceste două zile îl învățară multe: știa că poporul birmanez nu avea să-i primească prea bine. „Englezi și chinezi, vă urâm pe toți la fel, îi spusese omul acela”. Ce înseamnă

asta? se întrebă el cu îngrijorare.

Târziu noaptea, ochii săi urmăreau numirile de pe hartă. În ultimul an învățase să citească. Ce diferite erau cele două părți care alcătuiau Birmania, parcă ar fi două țări distincte!

La nord, unde marele râu Irrawaddy își avea izvoarele, erau munți și coline, care se întindeau în două direcții, spre nord și sud. Aceste coline, după cum spunea harta, erau populate de triburi care trăiau în mijlocul unor păduri mari. Oare acești oameni aveau să le fie prieteni sau dușmani? Sheng blestemă hărțile care indicau că în cutare regiune se găsește petrol, sau în altă parte a Birmaniei există o bogăție mare în pietre prețioase: smaragde, rubine și jadul cel mai verde, dar nicăieri nu scria dacă populația le era prietenă sau dușmană.

La sud, unde curgea râul Irrawaddy, relieful avea alt aspect: regiunea era plină de ferme, iar orezul cultivat era cel mai fin și alb din lume. Pe o întindere de mii de mile, de-a lungul râului, partea de sud a Birmaniei, cu nenumăratele ei insule, avea o populație la fel de necunoscută pentru Sheng.

Se culcă, dar mintea sa era plină de datele pe care le citise. Acest oraș era aproape la intersecția celor două părți care constituiau Birmania; și în orice direcție ar fi mers, spre nord sau spre sud, ei aveau să pășească în țară necunoscută. Groaza îl cuprinsese. Care va fi soarta lor în locurile acestea necunoscute, cu jungle adânci și drumuri rare? Ei intrau ca aliați ai unor oameni urâți de popor, oameni care i-au stăpânit ani și ani pe birmanezi, dar care popor poate iubi pe un stăpânitor străin? În frica sa, dorea să-l vadă cât mai grabnic pe general, și să-i împărtășească acestuia temerile sale. Da, orice ar fi făcut acesta chiar dacă a silit-o sau nu, pe Mayli să-l însoțească, nu era acum momentul pentru bărbați să se gândească la femei.

Zumzetul țăntărilor se auzea în noapte, și Sheng, cu toate că era cald, își acoperi capul cu cearceaful. Își aminti că țăntarii aduc malaria, și cu toate că se îndoia de acest lucru, căci acasă îl mușcau întotdeauna fără a-i face rău, se putea totuși întâmpla, ca acești țăntari, atât de îndepărtați de casa sa să aibă otravă în ei.

Nu putea dormi. Stătea întins, transpirat, iar gândul îi zbura în mii de locuri, acasă la tatăl și frații săi; își aminti de Jade și de mama și surorile sale, de Orchid ucisă mișelește; o

văzu pe Mayli, veșnic pe Mayli, care desigur că se juca acum cu câțelul ei în căsuța din Kunming. Își aminti cum o văzuse ultima oară, la fereastră, cu părul ei lung și frumos care strălucea în soare; tresări. Simți o durere în tot corpul, dar după puțin căută să-și îndepărteze gândul de la ea. Poate că n-o va mai vedea niciodată, poate că era mai bine așa. Jurase că nu se va mai gândi la o femeie până la câștigarea victoriei, și aproape toți oamenii făcuseră un astfel de jurământ.

Se simți mai liniștit. Adormi aproape imediat.

A doua zi veni vestea că generalul sosise. Sheng se pregăti să-i facă un raport asupra tuturor întâmplărilor. Înainte de toate, însă, se duse la o baie publică, spre a se spăla. Aici toți cei care te serveau erau birmanezi, toți băieți tineri, veseli, și care lucrau fără niciun efort. La intrarea lui Sheng, îi ieși înainte un tânăr. Purta la ureche o floare roșie, pe care Sheng n-o cunoștea; dinții îi erau roșii din cauza fructului de palmier pe care-l mesteca, fața îi strălucea. Pe cap, purta un turban din mătase în dungi roșii și galbeni. Spre uimirea lui Sheng când intrară la aburi, tânărul își scoase turbanul; părul lung îi căzu pe umeri. Zări privirea lui Sheng, și-și strânse părul într-un coc deasupra capului.

— Fac parte dintr-o confrerie, zise tânărul într-o chineză stricată. Își scoase apoi costumul de bumbac spre a putea lucra în voie; Sheng zări pe tot corpul tatuaje. Nu zise însă nimic, gândind c-o fi tot un semn anumit distinctiv. Brațele tânărului, cu toate că arătau subțiri și delicate, lucrau cu multă îndemânare și putere. Ridica cu ușurință gălețile cu apă fierbinte.

— Se poate întreba din ce confrerie faci parte? se interesă Sheng după ce suportase un masaj solid urmat de dușuri reci și calde.

Tânărul nu răspunse imediat. Apoi zise:

— Ai auzit de Thajkin?

— N-am auzit de nimic. Sunt nou venit aici.

Tânărul tăcu din nou. Apoi cu multă amărăciune în glas, zise lui Sheng:

— De ce ați venit voi chinezii, să-i ajutați pe englezi?

Sheng fu atât de mișcat încât nu putu da un răspuns fără a se fi gândit la ceea ce avea să spună. Oare avea să găsească

această amărăciune peste tot? După un timp răspunse:

— Nu am venit aici decât cu un singur scop, acela de a alunga pe piticii Oceanului de Est, și ei sunt dușmanii voștri ca și ai noștri.

Tânărul nu dădu niciun răspuns, buzele îi erau strânse. Sheng plăti, apoi dădu un bacșiș birmanezului care-și puse din nou turbanul pe cap; nu uită nici floarea roșie de la ureche. Sheng se grăbi să se ducă direct la general.

Acesta, cu toate că era foarte obosit, nu-și îngăduise niciun moment de odihnă. Se ocupa de oamenii săi și primea pe cei care veneau să-i facă rapoarte. Se găsea într-un han, ales pentru cartierul său general. La vederea lui Sheng, îl rugă să aștepte căci avea în mână o scrisoare pe care o citea. Și alții așteptau, dar generalul nu remarcă pe nimeni căci era absorbit de cititul scrisorii. O puse apoi în buzunar.

— Care e primul? întrebă el.

— Vreau să fiu ultimul, răspunse Sheng.

— Stai jos, atunci, îi zise generalul.

Sheng așteptă până ce fiecare din oameni își dădu raportul. După o oră veni și rândul său. Generalul fiind foarte obosit, se așeză mai bine în scaun, și oftă.

— Închide ușa, îi spuse el lui Sheng. Dar trimite întâi după un ceai, căci sunt foarte însetat.

Sheng chemă un soldat și-i dădu un ordin. Acesta se întoarse cu un ceainic plin cu ceai fierbinte. Generalul turnă două cești, și-i oferă una lui Sheng; pe a sa o umplu de două ori căci îi era foarte sete. Sheng aștepta cu nerăbdare să-i pună vreo întrebare. Dar generalul nu vorbi, chiar după ce termină de băut. Își deschise gulerul uniformei, și nu scotea niciun cuvânt, părea distrat și preocupat. Scoase apoi din buzunar scrisoarea.

— Nu pot să înțeleg acest lucru, zise el către Sheng.

Acesta o luă, și văzu că vine de la generalul american. Era scrisă în chinezește, dar nu de mâna generalului ci de un altul care primise ordinul s-o scrie. Americanul scria generalului că diviziile trebuiau să aștepte la graniță până la noi ordine.

— Nu pot să înțeleg asta, zise generalul. Am venit aici, crezând că găsesc ordine spre a porni mâine mai departe. Când colo, mă așteaptă această scrisoare care spune că trebuie să stăm pe loc până la noi dispoziții. Ce dispoziții – din

partea cui?

Priviră unul la altul.

— Cred că, dacă ghicesc bine, aceste dispoziții vin de la superiorii americanului, zise Sheng foarte încet.

— Și eu cred același lucru, răspunse generalul, scurt.

Capitolul X

Cine ar putea spune cât de greu e să duci cu vorba, atâția oameni, nerăbdători de a pleca și care nu înțeleg pentru ce sunt împiedicați? În noaptea aceea Sheng nu vorbi prea mult cu generalul, căci înțelese că acesta nu știa niciun amănunt în plus. Plecă deci, cu îndoiala în suflet. Generalul stătea nemișcat ca o stană de piatră.

În zilele următoare, aproape la fiecare oră venea câte un soldat să-l întrebe de ce nu plecau mai departe. Găseau de fiecare dată altă scuză, dar până la urmă întrebarea era aceeași.

— Când pornim la luptă?

Ce putea răspunde Sheng, altceva decât adevărul, și anume că nici el nu știa? Oamenii îl priveau nedumeriți; unul mai îndrăzneț zise deodată:

— De ce nu afli, frate? Întreabă pe general!

— Nici el nu știe, răspunse Sheng.

Oamenii plecau nemulțumiți și mormăiau între ei, căci nu erau obișnuiți să fie niște roboți care tac înaintea șefilor. Fiecare soldat se respecta pe sine și se comporta în bătălie ca un erou; prețul pentru un astfel de luptător era altul decât cel plătit de dușman pentru servitorii săi ascultători și muți. Oamenii lui Sheng luptau bine numai atunci când știau pentru cine luptă și mai ales pentru ce. Se sfătuiau între ei, și dacă găseau o cale mai bună, decât aceea aleasă de conducătorii lor, le-o spuneau, căci ei erau oameni liberi și înțelegeau să lupte ca atare.

Dar, fiind liberi, se credeau îndreptățiți să fie supărați și să blesteme cerul, pentru întârziere, protestând contra amânării decise de șefi. Voiau să pornească imediat spre Birmania.

— Cine dracu ne reține aici? auzi Sheng pe unul din oamenii săi, care nu știa că el se află prin apropiere.

Era imediat după masa de prânz, și soldații erau adunați în preajma barăcilor. Unii își reparau sandalele de paie, alții își bărbiereau camarazii, unii fumau țigarete iar majoritatea nu făcea nimic. Peste tot domnea răsul și gălăgia. Vocea puternică care spusese aceste cuvinte se ridica deasupra vacarmului. La vederea lui Sheng, un murmur străbătu de la un capăt la altul.

Cel care vorbise își privi comandantul drept în ochi. Era un tânăr, înalt, bine făcut, și cu un pronunțat accent care-i trăda originea nordică.

— Ești mai nerăbdător decât mine, îi zise Sheng.

— Eu sunt un om fără importanță, dar tu ești mare, frate. Dacă aș fi atât de mare ca tine, n-aș aștepta.

Fața sa era luminată de un zâmbet, ochii negri și pătrunzători, străluceau. Puteai citi în ei și nerăbdare, dar și batjocură.

— Nu sunt atât de mare, încât să fac ceea ce-mi place, răspunse Sheng, și plecă mai departe.

Dar ce i-ar fi putut liniști pe acești tineri? Începură să se certe între ei; căutau pricină localnicilor; se uitau cu îndrăzneală la femei și uitară de făgăduiala făcută; prostituatele urcau tariful – peste tot numai nemulțumiri. Iar veștile care străbăteau până la ei, venind din sud, prin călătorii care făceau afaceri sau oamenii care fugeau de război, erau veșnic aceleași. Străinii, englezii, erau masați – spuneau ei – de-a lungul râului Salween, dar dușmanul a trecut totuși râul prin altă parte și a ocupat orașul Martaban... La Paan, englezii rezistă și trag neîntrerupt cu artileria contra vapoarelor dușmane; dar cât vor putea ei rezista? Și au ei oare de gând să reziste?

Sheng asculta cu atenție, ca și oamenii săi, toate poveștile călătorilor.

— Martaban nu e atât de important, îi zise într-o zi un vânzător ambulant, de la care cumpărase un prosop. Dar Martaban e o punte pentru forțele care vin dinspre Thailanda. Ambele forțe dușmane se pot uni pe această punte.

Sheng îi mai puse și alte întrebări, căci omul venea de departe; era originar din India, și călătorise mult. Cunoștea populația tuturor regiunilor pe unde trecuse.

— De ce nu ne lasă englezii să le venim în ajutor? se adresă el din nou.

— Ei nu doresc ca poporul birmanez să vă vadă luptând cu arme străine, dar conduși de șefii voștri. Englezii vor pierde Birmania, zise el plin de ură. Birmanezii se vor întoarce contra lor. Datoria noastră e să ne descotorosim de englezi.

— Nu ești din Birmania, observă Sheng, de ce oare îi urăști atât?

— Dacă poporul birmanez nu-i urăște îndeajuns pe englezi, vino în India și vei vedea cât de mult îi urâm acolo! Măinile sale n-aveau astâmpăr, își frământa mereu genunchii.

— Dar birmanezii nu-i iubesc nici pe indieni. Am auzit, zise Sheng, că doresc să fie separați și de voi.

Omul ridică din umeri; ochii îi scăpărau de ură.

— Nu-l pot uita pe Saya San, declară el.

— Saya San? întrebă Sheng, care nu auzise niciodată de acest nume.

— Saya San era un nimic – un om ignorant din Irrawaddy, cu toate că la început se arătase mai vrednic. A ucis un oficial, dar camarazii săi ignoranți s-au întors contra poporului meu și de atunci – fără alt motiv...

Își scoase turbanul de pe cap, apoi îl puse din nou.

— Înțelegi, poporul birmanez e tare ignorant. El știe să scrie, să citească, dar e ignorant. Râsul are mai mare importanță pentru el decât libertatea. De asemeni – scrâșni cu putere dinții – el mai urăște pe chinezi. De ce? Nici zeii nu ar putea înțelege un astfel de popor. Dar, dar eu sunt sigur de un lucru: poporul acesta nu-i va ajuta pe englezi.

Se liniști, fața îi era calmă din nou, dar mânia sa părea că se ascunsese undeva, în adâncul său. Ardea în ochii săi și în vocea aceea tunătoare când pronunțase cuvântul: „englezi”, dar se stăpâni; peste puțin își ridică desaga în spinare și porni în drumul său.

Generalul află și el de aceste povești. El chemă pe ofițerii săi la o consfătuire. Era o seară de februarie, dar aerul era atât de cald, parcă ar fi fost în luna iunie. Sheng îl asculta cu atenție pe șeful său. Printre ei, se găsea un ofițer nou, un tânăr pe care el nu-l cunoștea.

— L-am chemat pe fratele nostru să vină să ne aducă știri directe de la aliații noștri albi, să ne spună lucruri pe care noi nu le cunoaștem, ca să putem aștepta cu mai multă răbdare, li se adresa generalul.

Tânărul ofițer se ridică. Era un bărbat foarte frumos, avea trăsăturile delicate și fața rotundă. Cu greu puteai recunoaște în el un soldat, doar buzele subțiri și strânse îl trădau. Avea mâinile lungi și delicate.

— Sunt fratele vostru mai tânăr din Kwangsi, zise el cu o voce hotărâtă. Oamenii mei și cu mine am venit pe jos. N-am

avut niciun camion, nici măcar un catâr. Puștile le aveam asupra noastră, iar artileria o trăgeam cu greu după noi. Am pătruns în ținutul lui Shen. Aveam cu noi ordinul scris al Preșidentului. Ne-am prezentat englezilor și am anunțat comandantului lor sosirea noastră. I-am predat salutul Șefului nostru Suprem și i-am transmis vorbele acestuia: „Dacă Birmania dorește ajutorul nostru, vom trimite imediat mii de soldați”.

— Ce a răspuns englezul? întrebă generalul.

— Ne-a vorbit foarte frumos, prin interpretul său. A zis că și alte forțe chineze așteaptă la frontieră, e mulțumit să afle că și altele ar putea veni în ajutor, în caz de nevoie.

— Asta e tot? întrebă din nou generalul.

— Da, asta e, răspunse tânărul ofițer. A mai adăugat că, deoarece armele noastre se potrivesc pentru lupta într-un teritoriu muntos, să așteptăm pe loc.

Ofițerii îl ascultau cu încordare. Cuvântul „așteptare” era pentru ei un chin, căci erau toți tineri, solizi și dornici de luptă.

— Dar lupta e foarte îndârjită în sud, zise generalul. Au de gând englezii să lupte singuri?

— Mai sunt și trupe indiene acolo, sub comandă engleză.

— Sudul Birmaniei va cădea, în timp ce noi așteptăm, se răsti generalul.

— Mi-au zis că vor apăra orașul Rangoon până la ultimul om, răspunse ofițerul.

— Dar Birmania de nord trebuie apărată cu orice risc, și nu numai până la ultimul om. Chiar dacă sudul Birmaniei cade, nordul Birmaniei nu trebuie să cadă, căci altfel țara noastră va fi înconjurată din toate părțile de dușman.

În cameră, domnea tăcerea. Ofițerii priveau cu interes spre camaradul lor. Tânărul luă loc, și vorbi din nou.

— Am întrebat pe englezi, de ce nu ne lasă să intervenim imediat, după planul făcut de Șeful nostru Suprem, la întoarcerea sa din India. Mi-a răspuns că ne va chema când totul va fi gata. Oamenii săi, englezii duc războiul în sud, spre a da răgaz celor care pregătesc terenul și aerodroamele pentru noi, pentru lupta decisivă, care se va da, fără îndoială, în câmpiile centrale.

Generalul râse gălăgios.

— Suntem obișnuiți să ne batem fără preparative speciale.

Bătu cu ambele mâini în masă, se ridică, și se plimbă prin odaie. Fără să-și dea seama, avea același mers nervos ca și Președintele.

Deodată se opri și privind-i drept în ochi, le spuse:

— Iată veștile pe care le am. Oamenii noștri s-au întâlnit cu dușmanul în punctul cel mai de nord al Thailandeii. Ei au încercat să treacă râul la vest de Chiangmai, dar tot în afara Birmaniei. Am mai aflat că dușmanul își adună forțele la Chiangmai.

— Oare și acum o fi acolo? întrebă Sheng.

— Da, zise generalul. Noi ar trebui să-i împiedicăm.

Câtă însuflețire punea el în vorbă!

— Altceva nu am să vă spun, zise el. Nimic altceva, căci nici eu nu știu mai mult. Dar dacă, până în câteva zile nu vin vești, va trebui să-l rog pe Șeful Suprem să-mi primească demisia. Trebuie să protestez contra acestei așteptări. În timp ce Rangoon cade, noi stăm ca niște cloști pe ouă, și nu ne mișcăm.

Îi concedie pe ofițeri, cu un semn. Aceștia se împrăștiară în liniște, dar pe fața fiecăruia se citea tristețea, căci unde se mai găsea un comandant ca acesta, pus de Preșident în fruntea lor? Tânăr și totuși veteran din mai multe războaie, priceput în luptă, cel mai curajos dintre soldații săi, nu-și avea nicăieri pereche.

Sheng se întoarse la oamenii săi, dar niciunul nu îndrăzni să-i vorbească.

Generalul supraveghea plecarea ofițerilor. Fiecare avea pasul degajat al soldatului obișnuit cu mersul, nu cu marșul. Ce grațioși erau! Era un om tare, câteodată putea fi și crud, dar inima sa era atât de înțelegătoare pentru oamenii săi. Îi cunoștea ca oameni și ca ofițeri, și cât de mult îi prețuia! Cu toate că le risca viața în lupta contra dușmanului, totuși de câte ori trebuia să-i sacrifice fără rost, nu putea să-și oprească plânsul. Nu plângea de supărare, dar știa că inimile în care avea atâta încredere au încetat să mai bată, iar trupurile de care era atât de mândru, sunt una cu pământul. Aceasta era pasiunea lui: să nu-și piardă oamenii decât pe un preț scump plătit de dușman.

Își bătu ceaiul cu sete, căci pe asemenea căldură, avea

impresia că niciodată nu putea înlocui prin ceai, apa pierdută prin transpirație. Încuia ușa, apoi scoase dintr-un dulap din perete, un aparat mic de radio. Era lucrul cel mai prețios pe care-l poseda. L-a căpătat în urma unei bătălii înverșunate, ca pradă de război. La început nu se pricepu să-l manevreze, dar văzând un aparat la fel în casa Prezidentului, învăță mecanismul. Se frământă mult, căci îl muștra conștiința, că nu spusese nimănui de existența acestui aparat, dar până la urmă nimeni nu află. Și ce multă nevoie avea în această companie de un astfel de tovarăș!

Îl puse pe birou și învărti un buton. Acest produs magic îl făcea să uite de toate durerile și necazurile, ca și cum sufletul său se despărțea de trup și hoinărea pe aripile vântului și ale norilor. Auzi muzică, sălbatică și ușoară, voci care vorbeau limbi pe care nu le putea înțelege. Dar din când în când veneau cuvinte în limba sa sau a dușmanului, și atunci pricepea. Cunoștea foarte bine limba dușmanului, căci a stat cinci ani în Japonia, de mic, și a învățat la școală. Tocmai pentru că cunoștea pe japonezi, îi ura și-i era frică de ei.

Deodată, o voce gravă, țipă în aparat:

— Rangoon arde! Apărătorii orașului sunt învinși și au dat foc propriului lor oraș. Astăzi, forțele noastre au bombardat fără cruțare cetatea, și au putut vedea incendiile. Englezii au încuiat mii de servitori indieni prin docuri, spre a nu fugi de frica bombelor. Și-au găsit o moarte năprasnică, în imposibilitate de a se salva. Ofițerii englezi și rezidenții sunt ascunși în colinele din apropiere. Birourile lor din oraș sunt deținute de localnici. Ce le pasă britanicilor dacă aceștia vor pieri? Dar noi venim să vă eliberăm din sclavie. Forțele noastre sunt la numai optsprezece mile de Rangoon. Nu fugiți, cetățeni ai Rangoonului! În curând veți fi salvați.

Închise aparatul. Era oare adevărat? Deschise din nou butonul, dar auzi iar aceeași voce dușmănească care țipa:

— Noi vom construi șosele spre nordul Birmaniei. Atacăm dinspre nord și sud. Dușmanul e prins între aceste două armate. Fii tare, popor al Birmaniei! Noi vă vom elibera de tirani. Noi suntem frații voștri, oameni din aceeași rasă. Vă dau oare albiu egalitate? Ei nu ne permit nouă, să intrăm în țara lor. Asia pentru asiatici!

Închise din nou aparatul. Era imposibil de suportat această

voce, care nu conținea nicio fărâmbă de adevăr. Frica lui cea mare, care-l ținea treaz noaptea era aceasta: oare după ce se vor fi luptat și câștigat războiul, nici libertatea nu le va aparține?

Cine i-ar putea răspunde? Dacă japonezii n-ar fi fost atât de cruzi, dacă n-ar fi invadat țara lor și semănat peste tot moartea și distrugerea, poate că ar fi avut dreptate? Dar acum, cine mai putea avea încredere în ei? Lupta trebuia dusă până la capăt, contra dușmanului de azi: Japonia.

Ascunse cu grijă aparatul. Descuie ușa și chemă un soldat, care veni în fugă.

— Dorește cineva să-mi vorbească? întrebă el.

Era târziu și generalul era obosit, dar adeseori, noaptea, se prezenta câte un spion, trimis de el prin împrejurimi, și-i aducea știri.

— Doi oameni așteaptă, răspunse soldatul salutând.

— Spune-le să vină, ordonă generalul.

Într-adevăr, doi oameni se prezentară și închiseră ușa în urma lor. El îi recunoscuse, căci erau doi soldați trimiși de el în Birmania, cu câteva săptămâni în urmă. Purtau îmbrăcămintea țăranilor birmanezi, fața le era vopsită cu negru, iar pe cap aveau turbane.

Îi salută prietenos.

— Ați ales bine momentul reîntoarcerii. Dacă veniți din sud, e adevărat că Rangoon e în flăcări?

— Desigur că e adevărat, răspunse cel mai în vârstă. Fiecare a putut vedea ceea ce avea să se întâmple. Am părăsit orașul de câteva zile, căci am venit pe jos, dar oricine știa că orașul trebuie să cadă. Nu e nicio pregătire de rezistență. Vapoarele dușmanului aduc oameni mereu, care debarcă cu toate că suferă grozav de căldură și sete. Japonezii au auzit că izvoarele sunt otrăvite și au frică să bea, dar cu toate acestea tot înaintează.

Generalul asculta privind fix pe cel ce vorbea. Da, cunoștea curajul teribil al dușmanului. Curajul lor era mare, ca o stâncă, care nu poate fi sfărâmată.

— Dușmanul vine răzând spre Rangoon, zise cel mai tânăr. Deoarece Malaja e pierdută, toate forțele sale se unesc aici.

— Să nu spui că totul e pierdut, atâta timp cât noi suntem aici și așteptăm.

— Desigur că așteptați, Frate mai Mare, zise cel mai în vârstă. Și veți aștepta, veți aștepta, până ce orașul va cădea. Se întoarse spre camaradul său: Să-i spunem ce-am văzut?

— Nu e oare de datoria noastră? răspunse tânărul.

— Față de mine nu trebuie să ascundeți nimic, zise generalul.

Ei îi povestiră, când unul, când celălalt, că pe șoseaua care duce de la Rangoon la Mandalay, poporul a fost atât de sigur de victoria dușmanului, încât pe o întindere de sute de mile, au distrus mașini și camioane străine.

Generalul se bătu cu mâinile în cap.

— Și sârmanii mei oameni au făcut un drum de atâtea mile, încărcăți cu arme!

— Poate că e mai bine că au ars mașinile, decât să cadă în mâna inamicului, care ar fi adus cu ele oameni în Birmania, zise unul din spioni.

— Cum le dă foc? întrebă generalul. Mâinile sale, nervoase, se jucau în păr; fața îi era desfigurată de mânie.

— Toarnă gazolină deasupra, răspunse cel mai bătrân.

— Gazolină! Oh, Doamne!

Cei doi se priviră cu grijă, parcă ar fi fost vina lor, căci gazolina era mai rară și mai scumpă, pentru ei, ca argintul, căci trebuia adusă de la mari distanțe, și cu sacrificii.

— Câte mașini? întrebă generalul.

— Cel puțin două sute.

— Toate noi, și fiecare cu câte șase roți, zise cel mai tânăr.

Generalul scrâșni din dinți, își smulse părul din cap, și înjură cu furie.

— Mai bine salvau mașinile, blestemații!

— Dar dușmanul era între ei și casă.

— Nu ni s-a spus că nimic nu trebuie să cadă în mâna dușmanului? zise cel mai tânăr. Ni s-a dat ordin să nu lăsăm nici măcar o farfurie de orez sau un drug de oțel, nicio roată, nicio armă, nimic pentru dușman. Fiți sigur că cei care au dat foc mașinilor au făcut-o cu durere. Am văzut lacrimi pe obrajii lor, iar cei care-i priveau, plângeau, și ei.

Dar generalul nu se lăsă impresionat.

— Dacă aș fi fost eu acolo, vehiculele ar fi fost salvate, zise el cu încăpățănare.

Cei doi, văzând că nu-l pot liniști, se îndepărtară.

Generalul nu putu adormi; grija și supărarea îl țineau treaz. Deodată auzi în curte un zgomot, oameni care vociferau; sări din pat ca ars. Dormea gol, mulțumindu-se să se apere doar contra țăntarilor, acoperindu-se cu un cearceaf. Furios, se repezi la ușă, uitând să se îmbrace. Își puse, în grabă, doar chiloții.

— Mama mamei voastre, începu el să înjure, dar se opri imediat.

Curtea era plină de femei, care-l priveau mirate. Zări ochii lor, îndreptați asupra lui, la lumina torței; în apropierea lui se găsea Mayli, conducătoarea femeilor. Fața ei era desfigurată de răs, de-abia se ținea să nu izbucnească. Generalul părea ținut locului de mirare.

Mayli, cu buzele strânse, și cu ochii strălucitori, cu toate că, până atunci era foarte îngrijorată de soarta camaradelor ei, îl salută și zise:

— Am sosit chiar acum, și aș vrea să știm unde trebuie să ne adăpostim.

Generalul își reveni, și cu pași repezi se întoarse în cameră. Își îmbracă repede uniforma, și apărură din nou la ușă, de astă dată grav și serios.

Țipă la ele, ca și cum le vedea pentru prima oară:

— Ați sosit? Unde e superiorul vostru?

— Cred că doctorul a pierdut drumul, răspunse Mayli. Am mers împreună tot timpul, dar la un moment dat i-am pierdut urma, și am venit singure.

— Zău! țipă generalul.

O santinelă veni în grabă.

— Du aceste femei la templul lui Confucius, unde vor fi găzduite, îi zise el.

Generalul rămase locului și așteptă până ce toate fetele, în cap cu Mayli, se îndepărtară. Ea le conducea plină de mândrie; la poartă se mai întoarse o dată: ochii lor se întâlniră; generalul văzu că era gata să râdă.

Se întoarse în camera sa, îi apărură în minte o imagine caraghioasă: aproape gol, se repezise în curte, el, generalul! Deodată începu să râdă; râse cu multă poftă. Când se culcă, se simți liniștit și pregătit pentru un somn bun. Un gând însă mai perzista, și care-l ținea treaz. Sheng și cu Mayli, se găseau în același loc; fata îl rugase doar să nu-i spună tânărului, unde

se află. Avea să-i spună lui Sheng, că și fata e aici, sau nu? Cântări mult, căci îl tenta să-l tachineze pe Sheng și să-și râdă de Mayli, care-l privise la poartă atât de batjocoritor.

Gândi însă: Nu, suntem în război, și n-am voie să uit acest lucru, nicio clipă. E mai bine să nu se întâlnească, căci altfel ar uita de datoria lor, și s-ar gândi poate la dragoste.

Căscă de câteva ori, cu poftă, mai înjură o dată cu putere, apoi se culcă. Adormi imediat.

Capitolul XI

Femeile fură incartiruite, după ordinul generalului, într-o parte a oraşului. Mayli avea mult de lucru. Ea, care o viaţă întreagă nu făcuse nimic, găsea plăcere în muncă, cu toate că cea mai mare bucurie îi producea simţământul de responsabilitate pentru vieţile atâtor fiinţe. Îi plăcea să spună altora ce aveau de făcut; râdea în sinea ei, căci recunoştea că acest lucru îi făcea plăcere. Dar pentru a-şi îngădui această plăcere, avea grijă ca tinerele să nu aibă a se plânde contra ei, căci şi ea lucra în rând cu ele.

Astfel, de câte ori se simţea nevoia, ca să se cureţe o curte murdară sau o cameră, ea ordona femeilor:

— La lucru, fetelor, să dispară murdăria!

Dar, în acelaşi timp, ea le dădea exemplul cel bun, şi de dimineaţa până seara, nu dezbrăca uniforma de bumbac. Iar în preajma ei, se găsea întotdeauna Pansiao, care lucra fericită, fiind atât de aproape de ea.

Pansiao era o fiinţă care făcea impresia că va rămâne veşnic un copil. Nu înţelegea războiul, şi nu-i păsa de nimic. Aproape că uitase de casa şi părinţii ei, şi Mayli, dându-şi seama de acest lucru, îi vorbea uneori de Ling Tan şi Ling Sao, de fraţii ei şi de copiii lor. Obrazul lui Pansiao se lumina la auzul acestor nume, care ştia că sunt ale celor atât de dragi ei, dar în curând faţa i se întuneca, şi asculta fără să înţeleagă.

— Îţi aminteşti, îi zise Mayli într-o zi, pe când spălau nişte lucruri într-un eleşteu, că în apropiere de casa tatălui tău era un iaz? Mi-au spus că a fost făcut de o bombă, dar avea peşte în el.

— Era un eleşteu? întrebă Pansiao, mirată. Şi eu l-am văzut?

— Poate că nu, zise Mayli repede. Dar îţi aminteşti de iazul din mijlocul curţii, cu peştişorii de aur?

Pansiao nu răspunse. Se opri şi o privi pe Mayli, îngrijorată.

— Dar curtea, o ţii minte, şi masa la care stăteai vara; ce răcoare era!

— Desigur că-mi amintesc de asta, răspunse Pansiao încet. Pe faţa ei însă, puteai citi durerea. Dar nu-mi pot aminti feţele lor. Doar obrazul celui de-al treilea frate îl am în minte, căci

călăream împreună. Pe tata, nu-l mai știu, încerc să-mi amintesc cum arată. Știu că mama e o femeie zdravănă și că are o voce pițigăiată. Dar nu-mi amintesc fața ei. Mi se pare că am uitat tot ce a fost înainte de noaptea aceea când am fugit de acasă.

Ochii fetei se forțau să vadă ceva îndepărtat, voia să-și pună memoria la încercare, dar Mayli înțelese că era de prisos.

— Nu încerca să-ți amintești, îi zise ea cu simpatie. Într-o zi, îi vei revedea pe toți, și-i vei recunoaște iar.

Pansiao râse cu un râs copilăresc.

— Desigur că așa va fi. Dar pe fratele meu al treilea, știi, pe Sheng, mi-l amintesc atât de bine. Era cam rău, de mic, și toți dădeam în el. Îmi era și frică de el, dar de câte ori călăream împreună, găsea zmeură și mi-o dădea mie. Îmi spunea ades, că într-o zi va fugi de-acasă.

Mayli își clăti haina în apa iazului și o stoarse.

— Va fugi de acasă, dar pentru ce? întrebă ea.

— Asta nu mi-a zis, răspunse Pansiao râzând. Cred că nici el nu știa. Pretindea că are un plan, dar n-a avut niciunul.

— Chiar așa e. Toți tinerii trebuie să facă azi același lucru – să lupte până ce vor alunga pe dușman din țară.

— Da, zise Pansiao, veselă; privirea sa limpede o trăda. Nu știa și nu simțea nimic din tot ce o înconjura.

Fata asta tânără învățase să se păzească de ceea ce o înfricoșa, de război, astfel că în mod firesc, ignora pericolul în mijlocul căruia trăia. Se ocupa cu tot ce-i dădea Mayli să facă. Ajuta bucătarilor, spăla vasele, îngrija cu multă abnegație de cei bolnavi; în scurt timp toți o îndrăgiseră și se bucurau la vederea ei. Dar, dacă cineva pomenea cuvântul „război”, fața ei se schimba, ochii ei se tulburau, devenea de nerecunoscut.

Mai avea o curiozitate. Mintea ei, rătăcită, nu făcea distincție între bine și rău. Dacă vedea vreun obiect care-i plăcea, îl lua. Mayli descoperi pentru prima oară acest lucru, în ziua când întovărășită de trei dintre ajutoarele sale și Pansiao, se duse în oraș, să cumpere ață și șosete de bumbac. Se opriră la o prăvălioară să admire niște flori de hârtie pentru pus în păr. Nici gând să le cumpere, căci ce nevoie aveau ele de așa ceva, acum, în război? Dar fiind femei, ele priviră îndelung la ornamentele de hârtie, căci erau foarte frumos lucrate: fluturași și flori în culori vii. Apoi porniră mai departe, dar

imediat auziră un glas care țipa în urma lor; femeia din prăvălie arăta, furioasă, cu degetul, spre Pansiao.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Mayli pe femeie. Dar cum putea ea oare înțelege limba în care aceasta vorbea? Ea se repezi la Pansiao, și-i rupse nasturii de la manta. Celelalte fete încercară s-o apere, dar femeia nu se lăsă, până nu descoperi, într-un buzunar două ornamente de hârtie.

— Pansiao! țipă Mayli. Ce-i asta, doar nu te-am văzut plătind pentru ele.

Buzele fetei tremurau.

— Dar n-am bani, zise ea, deschizând niște ochi mari. Nimeni nu mi-a dat bani.

— Atunci de ce ai luat aceste flori și ne-ai făcut pe toate de rușine? o întrebă Mayli.

Celelalte trei fete erau și ele supărate, căci generalul le dăduse ordin formal, tuturor, să nu ia nimic fără să plătească, căci se găseau într-o țară străină. Doar tânăra văduvă, Chiling, luă mâna lui Pansiao într-a sa.

Pansiao începu să plângă.

— Sunt atât de frumoase, și nu am niciun lucru frumos, care să fie al meu.

— Cine are grijă de astfel de lucruri, acum? întrebă An-lan cu amărăciune.

Dar Hsieh-ying se răsti la ea.

— De ce să nu aibă aceste flori, dacă-i face plăcere?

Se întoarse către femeie:

— Cât costă, blestemato?

Ea scoase din buzunar câteva monede de argint și le întinse negustoresei. Sprâncenele negre încruntate nu se potriveau cu fața întotdeauna veselă a lui Hsieh-ying. Femeia plecă. Pansiao continua să plângă. Hsieh-ying îi puse florile în păr și o alintă.

— Nu mai plânge, uite ce bine îți stă cu ele.

Pansiao se liniști și-și urmară drumul.

După această întâmplare, Mayli o păzi mai atent pe Pansiao: avu de multe ori ocazia să-i atragă atenția, de câte ori lua câte un lucru ce nu-i aparținea. Într-o zi, îi lipsi sacul cu lucruri de cusut dăruit de Liu Ma. Se duse direct la Pansiao și-l ceru.

— Vrei să-mi dai înapoi săculețul, căci trebuie să-mi repar mantaua.

Tânăra fată i-l restitui cu atâta naturalețe și candoare, încât

Mayli își dădu seama că ea nu știa că făcuse o faptă urâtă. Mayli rugă pe toți cei care aveau de-a face cu Pansiao, să nu o necăjească, ci să aibă doar milă de ea, căci după cum unii sunt răniți la corp, ea fusese rănită, în acest război, la minte.

Pansiao, fericită că nimeni nu o certa, era gata oricând să facă orice i se cerea; doar când se pomenea cuvântul război, ochii i se împăienjeneau și pierdeau orice expresie.

Zilele treceau, una după alta. Femeile erau deoparte și bărbații de alta, astfel că Sheng și cu Mayli nu se întâlneau. Mai mult chiar, nu știau nimic unul de altul. Totuși, gândurile lor se întâlneau, dar fără dorințe, căci războiul are asupra inimii, același efect ca piperul pus pe limbă; anihilează orice alt sentiment. Gustul dulce sau sărat, dispare în fața celui iute al piperului. Astfel că nici Mayli, nici Sheng nu puteau ghici, că doar distanța de o milă îi desparte.

*

* *

Cu toate că e mai ușoară așteptarea pentru femei decât pentru bărbați, totuși neliniștea pătrunse și în rândurile femeilor. Doctorul Chung, la fel de nerăbdător ca ceilalți, spre a-și omori timpul, începu să se intereseze de bolnavii ținutului, care erau în număr mare. În fiecare dimineață inspecta camerele surorilor de caritate, se interesa de igiena și starea sănătății fiecăreia. Mayli își făcea zilnic raportul.

Într-o zi doctorul îi zise acesteia:

— Mă enervează mult că nu am nicio activitate. În oraș sunt atâția copii cu ochi bolnavi, atâția nenorociți cu ulcere și scrofuloză. N-avem dreptul să le dăm medicamentele pe care le avem, și care vor fi strict necesare după începerea luptei, dar în măsura în care-i putem ajuta, chiar cu ierburi fierte trebuie s-o facem.

— Va fi o faptă bună.

De atunci, în fiecare dimineață, poarta hanului se deschidea, și timp de trei ore, doctorul Chung consulta bolnavii din oraș, și-i ajuta în măsura posibilităților. Majoritatea cazurilor erau de dizenterie și malarie, copii cu ochi bolnavi și umflați. Tuturor le venea în ajutor. Câteodată venea câte un bătrân cu un picior care se cerea amputat, sau o femeie cu un abces canceros; de fiecare dată doctorul era

tentat să întrebuințeze din medicamentele rezervate soldaților, dar de fiecare dată n-o făcea, căci oamenii refuzau să fie operați.

— Să-mi tai piciorul? ți-pă un nenorocit cu un picior cangrenat. Am venit să mă lecuiești nu să pierd un picior. Ceilalți fură de aceeași părere, căci cum putea merge în groapă cu un membru lipsă: nu l-ar recunoaște strămoșii!

Cu toată activitatea aceasta, doctorul nu-și putu ascunde nerăbdarea cauzată de așteptare.

— Această treabă nu-i de mine, îi zise el lui Mayli. Puteam să lucrez astfel și acasă. Am venit aici, ca să iau parte la un război.

— De ce nu pornim mai departe? îl întrebă Mayli.

— De ce? Cine știe?

Cât despre Pao Chen, el nu vorbea cu nimeni. De dimineată până noaptea stătea în cămăruța sa și scria mereu plângeri către general și Preșident, către american și mai ales ziarelor; nu ieșea deloc. Stătea în pat, cu picioarele încrucișate sub el și măsura de scris alături. Oamenii îi dădură porecla de „Buddha care scrie”.

Li Kuo-fan, numit Charlie, veni într-o noapte la Mayli, și-i zise:

— Măine plec, dar mă întorc peste șaptesprezece zile.

— Dar dacă începe marșul înainte de întoarcerea ta? întrebă Mayli.

— Nu e niciun pericol. Suntem ținuiți pe loc ca niște cămile în furtună.

Între acești doi tineri, se legase o prietenie sinceră, iar la două, trei zile, Charlie venea să-i povestească din întâmplările pe care ea nu le cunoștea.

— Unde te duci? îl întrebă ea.

Charlie împreună mâinile, le duse la gură, și-i șopti:

— Sunt trimis.

Mayli, mirată, ridică sprâncenele ei frumoase.

— Generalul e supărat din cauza așteptării. Ieri a trimis cincizeci dintre noi, în recunoaștere.

Deodată, se roși, și spuse în englezește.

— Să ai grijă de sora ta.

— Sora mea? întrebă Mayli mirată.

Văzu privirea lui Charlie, îndreptată spre Pansiao, care

cosea; înțelese în fine vorbele lui.

— Vasăzică, de aceea veneai aici, și eu care credeam că vii ca să mă vezi pe mine.

— N-aș fi îndrăznit să vin să te văd, zise el cu hotărâre. Dumneata ești o doamnă, pe când eu sunt un simplu fecior de țăran.

Mayli își dezbracă șorțul pe care-l purta, și-l scutură în fața tânărului, care plecă râzând. Ea se gândi la vorbele lui și înțelese că pleacă pentru că nici el nu mai poate răbda veșnica așteptare. Se uită la Pansiao, care ridică genele ei lungi, și roși.

— Îl vezi pe Charlie Li când vine pe aici? o întreabă Mayli.

— Câteodată îl văd, răspunse Pansiao, și roși mai mult.

— Aha! zise Mayli veselă, și mângâie obrajii frumoși ai fetei, râzând.

— Seamănă puțin cu cel de-al treilea frate al meu, murmură Pansiao, ca o scuză.

Mayli se opri și admiră obrazul tânăr, care știa să-și pledeze atât de bine cauza.

— Nu, nu e adevărat, zise Mayli repede. Nu seamănă deloc cu el. Sheng e mult mai frumos decât Charlie.

— Zău? șopti Pansiao. Atunci l-am uitat și pe el, spuse ea, oftând. Dar Mayli o apucă de nas, și râse cu poftă.

*

* *

Șaptesprezece zile mai târziu, Charlie Li se strecura spre frontiera păzită de un englez. Îi veni ușor să-l înșele, căci el descoperise în aceste șaptesprezece zile, că niciun alb nu făcea diferența între un birmanez, un chinez și un japonez, dacă purtau aceeași îmbrăcăminte. Doar o dată, un alb îi ceru să-și scoată gheata, ca să vadă dacă degetul cel mare de la picior, nu era îndepărtat de celelalte, căci era pentru ei singurul semn de recunoaștere a dușmanului. Dar japonezii știau să remedieze și această curiozitate: Charlie avu ocazia să omoare patru din ei, care trecuseră liberi în rândul englezilor. El se deghizase ca un preot birmanez: își înnegrișe fața și purta o sutană roșie; nu-i lipsea nici vasul pentru pomeni.

Santinela engleză îl opri însă, și îndreptă arma spre el.

— Scoate mâna din sân, îi zise el. Ce ai acolo?

Charlie scoase afară mâna în care ținea vasul pentru

pomeni.

— Thabeit, zise el, cu un zâmbet fals, căci acesta era numele întrebuițat în Birmania pentru acest vas.

— Șterge-o, cerșetorul, zise englezul, și-l lăasă să treacă.

Astfel trecu Charlie frontiera, cu inima îndurerată. Ce ușor, gândi el, ar fi putut trece un dușman. Ce curioși sunt albiile aceștia, n-au încredere decât în ei înșiși, și nu sunt în stare să distingă un prieten de un dușman!

Își îndreptă pașii spre micul orașel de frontieră, unde erau cantonați camarazii săi. Pe la mijlocul nopții, ajunse la general. Chiar dacă acesta ar fi dormit, Charlie l-ar fi trezit. Zări însă lumină în camera acestuia; aplecat pe o hartă, generalul, se străduia să descifreze ceva. În jurul lui, erau tinerii comandanți Sheng, Pao Chen, Yao Yung și Chen Yu.

— Oprește! îi strigă santinela de la ușă.

— Nu mă opri, am vești, îi zise Charlie.

— Dă parola, îi ceru soldatul.

Dar cum putea cunoaște Charlie parola, care se schimba în fiecare zi? El ridică glasul și țipă numele generalului. Într-adevăr, acesta se arătă la ușă.

— Ce e zgomotul acesta? țipă el în întuneric.

Charlie fu luminat și recunoscut. Generalul îl chemă înăuntru. Un hohot de râs răsună la vederea lui, căci era atât de bine deghizat, încât nu le venea să creadă ochilor că e Charlie.

— Parcă ar fi la teatru, zise Sheng printre dinți.

— Ești al șaisprezecelea care te-ai întors, din cei cincizeci trimiși, spuse generalul. Spune repede noutățile care le ai.

El luă loc și rugă pe ofițeri să se așeze și ei. Charlie îi privi pe toți cu atenție, și începu să povestească.

— M-am dus la Rangoon, zise el, căci acolo e inima bătăliei.

Generalul își aprinse o țigaretă.

— Trebuie să știți că Rangoon e un oraș care aparține albilor. Sunt acolo mari case de comerț, dar toate sunt în mâna albilor. Există și școli, dar și acestea sunt mai mult frecventate de englezi.

— Continuă, îi zise generalul.

— Dar albiile nu se găsesc acum în oraș, spuse Charlie și privi de la unul la altul. Au părăsit orașul și s-au adăpostit pe coline, așteptând acolo, sfârșitul războiului.

Ofițerii erau nedumeriți, nu înțelegeau purtarea albilor.

— Continuă, repetă din nou generalul.

— Există la Rangoon, un sanctuar de aur, în care sunt două fire de păr din capul lui Buddha. Pelerinii, curg tot timpul, spre locul sfânt; își scot ghetetele, căci până și treptele sunt sacre.

— Lasă povestea cu sanctuarul, îi zise generalul, și-și aprinse o nouă țigară. Spune-ne, mai bine, ce-i cu portul. E bine apărat?

— Aproape deloc. Sunt doar câteva încercări de apărare. Și este un port foarte mare. Ni s-a povestit că după recoltarea orezului, intră atâta lume venind din India, și pleacă atâția din port încât numărul lor e mai mare decât cel al populației din portul american New-York. Desigur că regiunea este foarte prețioasă americanilor, pentru orezul, uleiul, metalele și lemnul său scump.

— Nici orașul nu are apărare?

— Niciuna, răspunse Charlie. Am mai auzit și alte lucruri rele. De-a lungul docurilor am văzut baricade de sârmă ghimpată cu porți încuiate cu lacăte mari. Credeam că acestea erau apărări contra invaziei inamicului, și totuși m-am mirat căci desigur că albiile aveau cunoștință că dușmanul nu va veni pe apă, ci pe uscat. Apoi ni s-a spus că aceste baricade nu sunt în contra dușmanului, ci contra indienilor care descarcă încărcătura vapoarelor. Albiile s-au temut că atunci când orașul va fi bombardat, acești muncitori ignoranți să nu fugă în munți, iar marfa ar rămâne nedescărcată. Astfel au ordonat ridicarea acestor baricade, iar când dușmanul a venit asupra orașului, au încuiat porțile, astfel ca muncitorii indieni din docuri să nu poată scăpa.

— N-au fost uciși? ȕipă Sheng.

— Nu sunt oare și ei oameni ca și noi? răspunse Charlie.

Nimeni nu vorbește.

— Continuă, ordonă în fine generalul.

— Populația din acea regiune este în mizerie, majoritatea sunt bolnavi de plămâni. Mi s-a spus că au murit mai mulți oameni la Rangoon, de tuberculoză, decât au fost uciși de bombe; cu toate că într-o singură zi de bombardament au fost uciși mai mult de o mie.

— Continuă mai departe, zise generalul. Putem noi oare să

vorbim de oameni care mor în timp de război? Spune, se găsesc provizii pentru oamenii noștri?

— Sute de tone, răspunse Charlie, provizii din America, avioane împachetate și care așteaptă să fie trimise spre Șoseaua cea Mare.

Generalul își aprinse o nouă țigară, mâna dreaptă îi tremura.

— N-are să ajungă niciodată la destinație. Se va pierde așa un material prețios, pe care-l așteptam de atâtea luni. Dușmanul va pune mai întâi mâna pe Rangoon. Desigur că vor lua mai întâi Rangoon, căci avioanele lor îi dau târcoale din toate părțile. E inima Birmaniei.

— Va înceta să mai fie peste câteva zile, zise Charlie cu o voce stinsă. Până în câteva zile va cădea. Ei nu vor rezista.

— Cum, nu vor rezista? întrebă generalul furios.

— Albii nu vor rezista, zise Charlie. Vocea sa deveni tăioasă. Se vor retrage.

Ofițerii începură să vocifereze și să injure. Generalul își strivi țigara.

— Am știut că se va întâmpla așa, zise el scurt. Nu suntem surprinși. Nu trebuie să ne surprindă.

— Dar vom putea înainta? întrebă Yao Kung.

Era un tânăr plătând. Acasă avea o soție tânără și trei feciori care-l iubeau și-l așteptau.

— Așteptați, zise generalul, cu o voce care trăda emoția. Se adresa către Charlie: Nu a rămas niciun alb în oraș?

— Sunt câțiva. Am auzit de unul care a rămas cu oamenii săi în docuri. El are o soție tânără și doi copilași, care sunt împreună cu el.

— Sunt lași, albii? întrebă generalul.

— Nu sunt lași, zise Charlie încet, nu-s lași, ci nebuni. N-au făcut nicio pregătire, au lăsat poporul în neștire. Dușmanul trimite prin radio, mesaje în limba populației, spunându-le că vine ca un eliberator și că n-au de ce să se teamă. Și cum răspund albii la această primejdie? Trimit și ei mesaje ca să liniștească pe birmanezi, îi roagă să nu asculte zvonurile false, dar mesajele sunt transmise în englezește, și nimeni nu le înțelege!

Un râs sănătos izbucni din toate părțile.

— Aș prefera să fie lași, zise Sheng. Lașii fug doar de

primejdie, pe când nebunii rămân și-și pun în aplicare nebunia.

Generalul rămase tăcut. Își ținea capul între mâini.

— Plecați, zise el deodată, plecați toți, lăsați-mă să mă gândesc la ce am de făcut. Pao Chen, rămâi, căci vei scrie un mesaj pentru Șeful Suprem. Îl voi ruga din nou, să se gândească bine la ceea ce face.

Ofițerii salutară și se îndepărtară, urmați de Charlie. La ușă, generalul îl chemă pe acesta.

— Nu te voi uita, îi zise el cu înțeles.

— Atunci, trimiteți-mă din nou, răspunse Charlie vesel. Se încurcă în sutana de preot.

Generalul râse:

— Pune-ți uniforma de soldat. Nu-i poți înșela pe cei care știu diferența între un preot și un soldat.

Capitolul XII

Generalul era din ce în ce mai neliniștit, mai ales că de vreo câteva zile, nu fusese în stare să ceară sfatul Prezidentului. Micul aparat de radio era stricat și nu se mai putea drege.

Într-o zi îl chemă pe Pao Chen și-i zise:

— Scrie ceva care să miște inima Prezidentului și să-l lumineze. Spune-i că aparatul de radio s-a stricat, astfel că nu mai am cum auzi ordinele sale. Spune-i că nu sunt speriat, că voi lupta oriunde mă va trimite, dar îl implor, în numele întregului popor să-mi dea libertatea să lupt pentru propria noastră cauză și nu să fiu obligat să mă bat alături de un aliat care se retrage, înainte de a ajunge noi la destinație. Întreabă-l dacă trebuie să mergem spre Rangoon, după căderea orașului. Știu că el este acela care trebuie să decidă și nu eu, dacă trupele noastre cele mai bune să fie pierdute în junglă, încercând să salveze pe albi, sau să se bată pentru propria noastră cauză. Pune-ți toată puterea de convingere în vorbe, Pao Chen. Spune-i că albi nu ne vor lăsa să cumpărăm orez. Întreabă-l unde-i americanul. Spune-i că stăm aici ca niște maimuțe, în timp ce dușmanul își face de cap! Aproape șaiszeci de mii de japonezi așteaptă la granița Thailandei ca să ne atace. Regiunea e sălbatică și va trebui oare să ne batem în junglă pentru albi, în loc să ne apărăm țara? Frumos câmp de bătaie! Spune-i că spionii noștri ne-au povestit că albi lasă intacte sondele, în loc să le distrugă, astfel că dușmanul le poate întrebuința. Spune...

Penița lui Pao Chen alerga pe hârtie; sudoarea îi curgea pe față.

— Arată situația în culori cât mai negre și tot adevărul va fi mai negru, zise generalul cu pasiune.

— Am scris ceea ce trebuie, mormăi Pao Chen.

Urmă un moment de tăcere, se auzea doar penița care zgâria hârtia.

— Să vă citesc ce-am scris? întreabă Pao Chen.

— Citește, răspunse generalul.

Asculta cu capul în mâini. Deodată ușa de deschise și al șaptesprezecelea spion intră în goană. Hainele îi erau rupte și picioarele sângerau; avea o rană la mâna stângă și și-o legase

cu o mânecă ruptă de la manta.

— Rangoon, găfâi el. Rangoon a căzut.

Generalul sări ca ars.

— Pune și asta în scrisoare. Rangoon a căzut – spune-i, nici acum nu avem voie să trecem frontiera, cu toate că Rangoon a căzut?

Generalul închise scrisoarea și chemă un soldat.

— Lasă-mă pe mine, țipă Pao Chen. Lasă-mă s-o duc eu șefului! Voi vorbi pentru dumneavoastră!

Generalul nu răspunse imediat. Fața îi era roșie și sprâncenele încruntate.

— Bine, zise el apoi, ia aeroplanul și pleacă. Voi aștepta să te întorci, dar nu prea mult. Vom porni la drum, oricum.

*

* *

Prezidentul lăsă din mâini scrisoarea adusă de Pao Chen. O citise cu atenție, fără grabă; Doamna, în spatele lui, citise odată cu el. Ce frumoasă era în noaptea asta! Purta o rochie verde, de mătase, lungă și ajustată pe corp. Deasupra avea o vestă fără mâneci, din catifea neagră, scurtă până la talie. Gulerul rochiei era înalt și culoarea verde scotea și mai mult în evidență tenul ei alb, buzele roșii și părul foarte negru pe care-l purta lins. Pao Chen admiră această frumusețe, ca și oricare om care o vedea, fără a se gândi la el.

Toți tăceau. Ea, care putea fi volubilă ca un copil, când era vorba de lucruri fără importanță, știa să tacă, când trebuia. Se așeză jos. Purta pe deget vestitul inel cu piatra de jad, care îi întregea parcă frumusețea. În urechi avea cercei din aceeași piatră prețioasă. Fixă ochii ei mari negri pe fața soțului ei. Acești ochi erau lumina frumuseții ei. Erau atât de negri, te priveau atât de energic și direct, atât de cutezător, încât toți cei care o vedeau, vorbeau apoi de ochii ei.

Prezidentul schimbă o privire cu soția lui, apoi zise către Pao Chen, care aștepta.

— Să nu crezi că am ignorat cele ce mi-a scris generalul. Știu și am știut tot. Dar trebuie să mă gândesc mai departe decât la această bătălie. Mă gândesc tot atât de mult la viitorul nostru, ca și la prezent, și acesta este un război, în care noi suntem doar unii printre mulți alții.

La aceste cuvinte, doamna se ridică impetuoasă.

— Am luptat singură în ultimii ani, pentru alții. Oare și în viitor vom lupta numai noi?

O privire doar, și femeia tăcu.

— Știu ce fac, zise șeful.

Doamna, fără un cuvânt, cu multă grație părăsi odaia. Președintele o urmări cu ochii; câtă dragoste puteai citi în ei! Se întoarse către Pao Chen.

— Întoarce-te la postul tău. Voi veni eu și voi vedea acolo ce este de făcut.

*

* *

Astfel peste puțin timp, întreaga trupă era în fierbere.

„Președintele e aici”, murmură unul la urechea celuiualt. În mai puțin de o oră, toți știau că un aeroplan aterizat la prânz în apropierea orașului, a adus pe cei doi șefi și pe american. Cu câtă grijă își curăța fiecare soldat uniforma, își lustruia arma; își spăla fața și urechile și-și netezea părul. În rândul femeilor vorba nu mai contenea; se întrebau toate, dacă într-adevăr doamna era atât de frumoasă după cum spuneau bărbații.

— E oare atât de frumoasă? o întrebă Hsieh-ying pe Mayli.

— Cred că da, răspunse Mayli râzând.

— Dar nu e mai frumoasă ca tine! țipă Pansiao geloasă.

— Mult mai frumoasă.

— Am văzut-o o dată, zise cu mândrie Siu-chen. A venit, cu mult înaintea războiului, la școala noastră. Ne-a vorbit despre Viața Nouă; să ne purtăm întotdeauna curat îmbrăcate și să ne îngrijim. Era foarte frumoasă, într-adevăr. Îmi amintesc că mi-a zărit mâinile, erau, ca întotdeauna iarna, degerate. A vorbit cu directoarea noastră, ca să-mi cumpere o cremă. Dar n-am luat-o, căci costa prea scump.

După-amiază, toți erau gata pentru inspecție, și Mayli se ținea dreaptă în fruntea fetelor sale. Președintele, Doamna, generalul și americanul cu părul cărunt, trecură trupele în revistă. Fiecare saluta pe cei patru, dar fețele lor grave arătau că înțeleg importanța momentului. Doamna se opri în fața femeilor și zise cu vocea ei încântătoare:

— Sunteți toate atât de frumoase, ca nicicând, căci vă serviți

țara.

Se adresă către Mayli.

— Ești fericită?

— Da, doamnă, răspunse aceasta fără să se miște.

Doamna mai întârzie puțin în apropierea ei; îi atinse ușor mâna, și-i șopti.

— Poți să vii la mine, într-o jumătate de oră.

Desigur că toate fetele au auzit aceste vorbe, și o invidiau, unele cu plăcere, dar altele cu răutate.

După o jumătate de oră, Mayli se îndreptă spre casa unde era Cartierul General. Doamna, care era singură, – Președintele fiind ocupat cu comandanții săi, – o reținu mai mult de o oră. Ea îi puse o seamă de întrebări.

— Ți-am spus că trebuie să fii ochii și urechile mele, acum povestește-mi tot ce ai văzut și auzit.

Ea o ascultă pe Mayli vorbind, iar din când în când puneă câte o întrebare.

După o oră, ea oftă adânc și-și acoperi ochii cu mâinile. Mayli aștepta ca să-i spună ceva, dar ea tăcea. Zise în sfârșit:

— Du-te înapoi. Ai fost ochii mei și urechile mele credincioase, dar mi-ai spus vești apăsătoare, mai apăsătoare decât îți închipui.

Președintele intră în acest moment și zărind-o pe Doamna, zise cu grijă:

— Nu te simți bine.

— Da, nu mă simt bine.

Președintele se aplecă asupra ei și-i făcu un semn lui Mayli.

— Du-te! Du-te! Spune-i doctorului să vină!

Mayli se grăbi să plece, dar Doamna protestă.

— Nu, ia-mă mai bine acasă. Să plecăm imediat. Spune-le să pregătească aeroplanul.

Doamna se ridică, dar se mișca cu greutate. Șeful dădu un ordin santinelei. Mayli se îndepărtă.

Peste puțin, toți auziră huruitul aeroplanului, care se îndrepta spre est. După plecarea celor doi Mari, curtea era plină de vocile femeilor; nu mai încetau să admire pe cei doi, care pentru aceste fete însemnau mai mult decât simpli șefi. Ele vedeau în această pereche, visul de dragoste între bărbat și femeie, un vis, care poate pentru ele nu va exista.

Până și Mayli visă puțin la această năzuință și se gândi cu

mai multă intensitate la Sheng. Oare și Președintele a fost atât de bizar în tinerețe, ca Sheng? Își aminti din nou, că și șeful era un simplu fiu din popor, nu prea învățat, obișnuit cu munca grea. Nici el nu cunoștea nicio limbă străină. Câte nu se povesteau despre tinerețea lui! N-a fost întotdeauna omul serios și mare, care este acum. Oftă și se întrebă, unde putea fi Sheng în acest moment. Se ridică din pat, se duse la fereastră și privi cerul înstelat. Ce aproape îl simțea de ea!

Într-adevăr, nu prea departe de ea, Sheng se odihnea pe podeaua unei barăci, care servea de cantonament. Erau numeroase aceste barăci și pline de oameni. Încerca și el să adoarmă, dar cum închidea ochii îi vedea fața. Și el a stat nemișcat, la inspecția făcută de cei doi; doamna s-a uitat lung în ochii lui, și-i aduse aminte de Mayli.

Dar de ce să se chinuie în zadar? Poate că n-o va mai vedea niciodată.

Căci după inspecție, Președintele a chemat la el pe toți tinerii comandanți și le-a zis:

— Măine veți conduce oamenii peste frontieră. Nu mai așteptăm deloc.

Președintele își aținti ochii asupra lui Sheng.

— Tu, și tu ești aici. Îmi amintesc de numele și casa ta. Te-am trimis aici căci ești unul dintre oamenii mei cei mai buni. Am spus generalului tău, că dacă are vreo misiune mai grea, să ți-o încredințeze ție.

Ce mândru se simți Sheng la auzul acestor cuvinte!

— Și o voi duce la bun sfârșit, zise el.

*

* *

Mayli mergea în fruntea tinerelor fete, de-a curmezișul frontierei.

— Suntem pe pământ străin, gândi ea și groaza îi trecu prin tot corpul. Cine știe ce se va întâmpla cu ele, pe acest pământ?

Era o dimineață senină, fără nori sau umbre de niciun fel; mergeau pe jos, căci drumul din această regiune a Birmaniei era foarte îngust și impropriu pentru vehicule. Înaintea lor erau carele cu arme și provizii, iar în frunte mergeau soldații. Zărea de departe, lungul șir de oameni, toți cu aceeași uniformă albastră. Și ea, ca și tinerele pe care le conducea,

purta uniformă la fel. Până și generalul, nu se distingea de ceilalți decât prin insigna albastră de email cu steaua albă a Chinei.

Ea zâmbi tinerelor. Erau toate solide și înviorate în soarele de dimineață, care le lumina fețele arse și ochii limpezi și mari. Niciuna nu avea fard pe buze și pudră, și se spăla pe față cu apă caldă și săpun, la fel cu celelalte fete. Câteodată, noaptea, își ungeau obrazul ars de soare și mâinile cu grăsime de oaie. Totuși niciodată nu s-a simțit mai bine și mai în formă ca acum. Până și An-lan pierduse paloarea. Durerea din ochi îi dispăruse, dar de zâmbit, tot nu zâmbea.

Ochii ei întâlneau pe cei ai lui Mayli.

— E pentru prima oară, că trupele noastre pășesc pe pământ străin, zise ea.

— Da, așa e, răspunse Mayli, surprinsă.

Da, era pentru prima oară, că bărbați și femei chinezi și-au părăsit țara pentru a lupta. Se gândea mereu la acest lucru. În urma lor era China, iar jur împrejur se întindea Birmania. Ridică ochii și se uită la colinele verzi. La dreapta lor relieful se înălța, spre nord, colinele creșteau mereu până ajungeau la înălțimea munților, dar spre sud, terenul cobora până la nivelul mării. Șoseaua era întortocheată. Regiunea era bogată. Câmpiile de orez erau verzi și acum, și peste tot țăranii își vedeau de lucru. Uneori, în mijlocul câmpului verde, apărea roșul aprins al sutanei vreunui preot. Erau mulți preoți în Birmania, și mai ales tineri.

Preoții și țăranii aveau toți aceeași față veselă și gata să râdă. Poporul îi privea trecând, țăranii opreau lucrul iar copiii își sugeau degetele. Când treceau prin orașe, oamenii se opreau și-i supravegheau. La prânz, făcură un popas, dar în afara orașelului, căci aveau mâncare cu ei. Nimeni, ordonase generalul, nu avea voie să ia ceva de la localnici, nici măcar un ou. Mâncarea, la nevoie, trebuie cumpărată; nu aveau voie să se atingă de un lucru străin; trebuiau să refuze orice cadou.

— Amintiți-vă că veți onora țara prin purtarea voastră bună, sau veți dezónora pe strămoși, printr-o purtare rea. Acestea au fost cuvintele generalului.

La prânz, când veni ordinul de popas, oamenii se opriră în câmp; fiecare soldat mănca rația de orez prăjit și bău din ceaiul pe care-l aveau în sticle.

Soarele era cald; șoseaua plină de praf. O ceată de copii se apropie și-i privi cu curiozitate. Mayli le oferi orez, dar ei fugiră înapoi speriați.

— Ce drăguți sunt, oftă Chi-ling; am avut și eu odată un băiețel.

Nimeni n-o întrebă amănunte. În astfel de timpuri nu se pun întrebări. Care din ele nu pierduse pe cineva care-i era drag?

Veni apoi ordinul de a continua marșul. Fetele se ridicară și începu iar marșul cu pasul acela regulat; douăzeci de mile pe zi, douăzeci și cinci apoi treizeci de mile pe zi. Se îndreptau spre sud spre râul Sittang. Fiecare știa că aliații s-au retras din fața dușmanului și că armatele chineze trebuiau să-i ajungă la flancul stâng, spre a începe lupta.

Lupta va începe! Ce ușor erau spuse aceste cuvinte, dar ce înțeles profund aveau. Mayli simți în inima ei, o teamă pe care însă n-o împărtășea tovarășelor sale.

În noaptea aceea, prima pe pământ străin, fiecare simți o neliniște de neînălțurat. La asfințit, cantonasera într-o vale, între două coline. Cerul era roșu, dar curând se întunecă. În jur, luminile orașelelor, apăreau ca niște licurici. Mayli împreună cu tinerele fete, se pregătea de culcare, cearceafurile erau întinse, dar nimeni nu putea dormi. Neliniștea din rândul bărbaților se întinsese și asupra lor; stăteau mute, unele cu capul pe genunchi, altele se plimbau de colo până colo. Țânțarii bâzâiau în noapte; din când în când, se auzea câte o înjurătură, care găsea imediat ecou în rândurile fetelor.

— De ce suntem neliniștite? se miră Mayli.

Doar Pansiao dormea. Și-a întins cuvertura în apropiere de Mayli, s-a ghemuit toată, ca un copil, spre a se apăra de insecte și dormea dusă. Respirația ei regulată și adâncă, era la fel cu cea a unui copil.

Mayli auzi deodată numele ei, în șoaptă; cineva din preajma ei îi făcu semn și arăta spre un soldat care aștepta mai departe. Ea se sculă, și se apropie de el. Era Pao Chen.

— M-a trimis generalul la dumneata, zise el încet. Întreabă dacă nu poți veni împreună cu tovarășele dumitale să distrați oamenii. Să cântați, sau să jucați o mică piesă. Soldații sunt îngrijorați. Ei zic că spirite stranii plutesc în aer.

Acest ordin o uimi într-atât, încât rămase gânditoare.

— Da, putem, zise ea deodată. Siu-chen știe câteva cântece străine, Hsieh-ying dansează bine, și – da, ne vom gândi la ceva. Spune-i generalului că venim într-o jumătate de oră.

Pao Chen plecă. Mayli se întoarse în mijlocul tinerelor. Bătu din palme, ca să le atragă atenția; le transmise apoi, cu o voce clară și răsunătoare, ordinul primit.

— Care din voi știe să facă ceva amuzant? Lăsați la o parte timiditatea! Gândiți-vă la soldații noștri, care nu pot adormi din cauza grijilor. Faceți-i să râdă, să uite. Să iasă, câte una – și acest lucru îl faceți tot pentru țară.

Un răs general și un murmur de veselie îi răspunse – fetele acestea erau atât de tinere! Dacă n-ar fi război, ele s-ar găsi poate prin școli sau acasă; pe când acum, făceau parte dintr-o armată și trebuiau să facă față celui mai înverșunat dușman pe care l-a cunoscut vreodată țara lor! Mayli simți plânsul care o îneca, buzele îi tremurau în timp ce încerca să zâmbească.

— Haideți, haideți! Doar n-am să aștept o noapte întreagă până vă hotărâți.

Una câte una, fetele ieșiră din rânduri.

— Știu câteva cântece străine, zise Siu-chen.

— Eu pot să dansez cu o sabie, zise Hsieh-ying.

— Eu cunosc o scamatorie pe care am învățat-o de la fratele meu, zise An-lan.

— Eu voi spune o poveste, răspunse Chi-ling.

Vreo douăzeci de fete o urmară pe Mayli, fiecare gata să arate ce poate, spre cantonamentul soldaților. În mijlocul curții, un loc gol, era pregătit pentru ele. Pao Chen, care le aștepta, bătu din palme la sosirea lor; ceilalți soldați îl imitară.

În lumina clară a lunii, Pao Chen, vorbi soldaților, atât de frumos, ca și cum ar fi citit dintr-o carte.

— Fraților, începui el, în noaptea asta suntem departe de casă și de pământul nostru. E adevărat că strămoșii noștri n-au făcut vreodată, ceea ce, noi, suntem nevoiți azi să facem. Purtăm războiul pe pământul altor popoare. E pământ străin și de aceea ne simțim neliniștiți, nefiind siguri dacă e drept ceea ce facem. De aceea trebuie să ne reculegem. Am pornit din ordinul Șefului suprem, căruia îi datorăm ascultare. Dușmanul de aici e același cu acel care și azi aruncă bombe asupra orașelor noastre, ucigând sute și mii de suflete. Cu toate că ne găsim pe teritoriu străin, noi nu dorim pământ,

care nu este al nostru. După înfrângerea dușmanului, ne vom reîntoarce acasă, și nu vom lua cu noi, decât ceea ce am dus. De aceea trebuie să avem încredere că servim o cauză dreaptă. Pentru ca inimile noastre să se liniștească și ca să putem dormi, surorile noastre vor cânta, vor juca și vor vorbi pentru noi. Nu interesează cum le cheamă. Sunt surorile noastre și atât ne ajunge.

Pao Chen se retrase, și-i făcu loc lui Mayli. Aceasta, în cuvinte simple, explică soldaților despre ce e vorba. Nu dădu nici ea vreun nume, nici măcar pe al ei, căci ce importanță puteau avea în acest moment? În fața ei, luminați de o lună strălucitoare, erau înșirați soldații; și ei erau fără nume.

— Una din noi va cânta. Șase tinere vor juca pentru voi o mică piesă, pe care au jucat-o și acasă în orașelul lor și prin împrejurimi, pentru a arăta poporului ce este acest război, și cum trebuie purtat de toți fiii și ficele noastre, acasă ca și aici.

Când începu Mayli să vorbească, Sheng se găsea în rândurile cele mai îndepărtate. Sări în sus ca ars. Se întreba cu uimire, cum se puteau asemana atât de bine două voci; vocea fetei era aidoma cu cea a lui Mayli. Asculta cu încordare, nu putea prinde fiecare vorbă căci era prea departe, iar tântăriile care roiau în jurul lui, bâzâiau de zor. Nici fața nu i-o putea vedea la lumina lunii. Tânăra purta aceeași uniformă ca și el, și arăta, văzută de departe, ca un băiat. Vântul se juca în părul ei scurt, el nu putea să distingă nicio trăsătură a feții.

Se așeză din nou. Desigur că nu era ea. Cum putea fi Mayli, când el o lăsase la sute de mile, în căsuța ei din Kunming?!

Își aminti apoi cum o văzuse ultima dată. Fața nu i-o putuse vedea, doar inelul cu piatra de jad pe care îl purta în deget. Ieșea din camera generalului; Sheng și ceilalți camarazi așteptau să fie primiți. Nu putea uita vorbele santinelei: „Va trebui să așteptați cam mult, fraților. Generalul are vizita unei femei frumoase”. Și apoi, când își dădu seama că era Mayli! Plecase a doua zi în zori, în fruntea oamenilor săi, fără a-i spune un cuvânt, căci un soldat care pleacă în război, nu trebuie să pună întrebări unei femei.

Mayli încetă să vorbească; începu să cânte un cântec străin, cu o voce clară și încântătoare. Sheng n-a auzit muzică străină niciodată, doar frânturi prinse la radio. Dar alături de el se găsea Charlie, care înțelegea englezește. Se adresă lui.

— Ce cântă fata? întrebă el.

— Un cântec pe care l-a învățat la școală. Și traduse apoi cuvintele: „Bea doar cu ochii tăi”, zise el.

— Să beau cu ochii? întrebă Sheng mirat. Dar ce înseamnă asta?

— Vrea să zică, îi explică Charlie, că atunci când o femeie privește în ochii tăi, nu mai ai nevoie de vin.

Sheng ascultă în tăcere, cuvintele curioase cântate atât de frumos. Cântecul îl făcea să sufere, începu să tremure de durere.

„E adevărat, gândi el amintindu-și de Mayli, când mă uitam în ochii ei, parcă aș fi băut vin; simțeam cum mi se umflă venele.”

Se sculă în momentul când fata încetă să cânte.

— Unde te duci? îl întrebă Charlie.

— Să-mi caut de treabă, îi răspunse Sheng scurt.

Își făcu drum printre soldații care, unii culcați, alții în picioare, ascultau cântecul. Găsi un locșor, sub un copac, înfășură în jurul lui cuvertura, și-și înecă, în nepăsare nostalgia.

Capitolul XIII

Fu trezit de un soldat care se împiedică în întuneric. Înainte de a se putea scula, un altul căzu peste el. Se ridică cu o înjurătură.

— Unde-ți sunt ochii! urlă el, întinzând mâinile; prinse un picior al unui camarad care se răsturnă peste el. Se bătură câteva clipe, apoi se ridicară din nou.

— Fire-ai al dracului, înjură soldatul. Se priviră în ochi.

— Ești ofițer, îi zise omul zărind gradul lui Sheng. Dormi, în timp ce avem ordin să o pornim imediat. Aliații noștri sunt prinși într-o cursă, somnorosule! Unde-ți sunt oamenii?

Sheng își reveni în fire. Apoi, fără nicio vorbă, își făcu loc cu coatele, printre oamenii care fugeau care încotro.

Cât timp a dormit? Desigur că nu mai mult de un ceas. Cerul era înstelat, și tăcerea nopții se întindea peste văi. Avea mereu în urechi, ecoul muzicii pe care o auzise.

„Sunt un bou, gândi el rușinat. Cum am putut să adorm?”

Căută cu ochii pe unul din oamenii săi, și-și făcu drum până la el.

— Hei tu, racule! țipă Sheng.

Soldații îl porecliseră rac, pentru că fiind rănit într-o luptă, avea piciorul stâng mai scurt decât dreptul, astfel că avea impresia că merge înapoi.

— Ce-i zgomotul acesta? întrebă Sheng, și-l luă de mână.

Amândoi se îndreptară spre un cort mai lăturalnic, unde se aflau camarazii lor.

— De unde să știu eu? îi răspunse omul. Sunt doar un simplu soldat, și nimeni nu-mi spune ceva. Dar în timp ce fetele jucau teatru – arătau cum o tânără studentă fiind prinsă de dușman, reuși să omoare, prin otrava pe care o avea pe buze, cinci japonezi, – sosi un mesager, în goană. El venea din partea generalului, ca să anunțe că trebuie să pornim imediat, căci albi au fost atrași într-o cursă, spre sud de râu, toată trupa lor împreună cu rezervele, e atacată din toate părțile, de piticii dracului. Albi n-au mâncare, nici apă, și dacă nu le venim la timp în ajutor, vor pieri toți.

Sheng se grăbi spre Cartierul General, unde găsi pe ceilalți comandanți, adunați în jurul generalului. Pe fața sa nu puteai

citi vreo urmă de slăbiciune sau îndoială. În dosul biroului, stătea țeapăn și împărțea ordine, cu o voce sigură și puternică.

— Tu, Pao Chen, îți vei aduna oamenii în rândurile de mijloc. Oamenii lui Yao Yung și Chan Yu, vor alcătui flancurile.

Ochii săi, zărindu-l pe Sheng, se luminau; îi veni să râdă dar se reținu.

— Sheng, ai o mutră, ca și când ai fi dormit între mărăcini.

Sheng duse mâna la cap; în graba sa, uitase capela de ofițer unde dormise, simți în păr frunze uscate de bambus. Le scutură în grabă, fața îi era roșie ca focul.

— Sunt un păcătos, bombăni el. Dacă era așa o liniște în jurul meu, am adormit ca un prost.

— N-o să prea ai ocazia să dormi, în viitor, zise generalul, grav. Tu vei alcătui avangarda. Oamenii tăi trebuie să plece până într-o oră. Te vei îndrepta spre sud, apoi spre vest. vei trece râul la primul vad, și asta cât mai repede posibil, căci nu e sigur că podurile vor mai ține mult timp. Dușmanul a făcut cerc, așa se spune, în jurul albilor.

— Voi executa întocmai ordinul, răspunse Sheng. Salută și ieși în grabă. Odată afară, începu să fugă; era cât pe ce să răstoarne pe doctorul Chung care se îndrepta spre odaia generalului. Fața doctorului era albă ca varul, iar în mâini avea un vraf de hârtii.

— Generalul e acolo? strigă el după Sheng, care gonia.

— Dar unde vrei să fie? îi răspunse Sheng, cu o voce tunătoare.

În urma doctorului, pășea o femeie, dar Sheng nu avu timp s-o vadă.

Femeia nu era alta decât Mayli; la auzul acestei voci se opri și privi după tânărul care alerga. Nu putea să-l vadă, pe întuneric. Pe pragul ușii, Chung se întoarse și o chemă.

— Nu întârzia – nu avem timp de pierdut. Nu putem porni, până ce nu cunoaștem care e ordinul.

Mayli alungă gândul care pusese stăpânire pe ea. De ce să se mire de sunetul acestei voci? Erau doar atâția ofițeri în armată care aveau aceeași voce tunătoare, de ce să se gândească tocmai acum la Sheng?

Grăbi pasul, și păși odată cu doctorul, în camera generalului.

Marșul începu înainte de miezul nopții. Fiecare își punea întrebarea dacă ajutorul lor nu va veni prea târziu. Orice gând de veche vrăjmășie fu înlăturat, fiecare bărbat și femeie aveau o singură ținută: onoarea poporului lor, deși acum ei se duceau în ajutorul acelor care întotdeauna s-au purtat cu ei ca stăpâni.

— Au în fine și ei nevoie de noi, le spuse generalul. Mândria i se citea în ochi, vocea îi răsuna aspră.

— Înainte nu am fost de-ajuns de buni, dar acum, pentru că sunt înconjurați din toate părțile de piticii oceanului, ne cheamă. Bine, să le arătăm ce suntem în stare!

Fiecare soldat era pătruns de spiritul datoriei, și marșul începu. Drumul era lung și greu. Dușmanul lor imediat era terenul, căci șoselele erau rare. Aveau de parcurs un drum plin de noroi, pe care treceau căruțele țăranilor. Uneori drumul se reducea la o simplă potecă îngustă, și trebuiau să meargă câte unul; de două ori au trecut prin junglă, noroc că era ziua, și se puteau feri de șerpi, lipitori și alte dihănii. Și nu era de ajuns să te păzești numai de lighioanele de pe pământ, căci cerul te putea lovi mai rău: aeroplanele dușmane erau în căutare de trupe.

— Suntem mai siguri în junglă cu șerpii, spuse Sheng oamenilor săi.

În vederea camuflajului pentru a nu fi recunoscuți de avioanele dușmane, soldații își puseră mantalele verzi, iar în jurul capului aveau o cunună de frunze. Și Mayli, care conducea femeile, le ordonă să-și pună frunze în păr. Ce drăguțe erau, gândi ca, și atât de tinere, încât până și în acest drum al morții, găseau motive de distracție; râdeau întruna. Una aranja celelalte cununa de frunze, cât mai grațios, alta căuta anume frunze, pentru a și le pune în păr; iar Pansiao își alegea o coroană de flori roșii care-i venea de minune. Celelalte tinere o priveau cu dragoste și-i zâmbeau.

Sheng făcea parte din avangardă; oamenii săi erau în fruntea expediției, iar Mayli împreună cu fetele sale veneau mult mai în urmă, astfel că ei nu se puteau vedea, și nici n-avea habar că fac parte din aceeași armată. Și totuși, cu toată greutatea marșului, și a grijilor de fiecare moment, fiecăruia îi

revenea, pentru scurt timp, în minte imaginea dragă a celuilalt. Erau purtați de războiul care-i separa unul de altul, prin grelele îndatoriri pe care fiecare avea să le îndeplinească, fără ca dragostea lor să aibă timp de visuri și dorințe.

În fiecare noapte, când se opreau pentru popas, Mayli se interesa de hrana și starea tovarășelor sale; iar Sheng, după ce îngrijea ca oamenii săi să primească fiecare rația de orez și legume uscate, udată cu apa care se putea găsi, își apleca capul asupra hărților și trimitea spioni pentru a afla amănunte asupra poziției dușmanului și a albilor.

Fiecare știa, în întreaga regiune, că albiile sunt încercuiți, și oamenii păreau să găsească o satisfacție în acest eveniment. Dar Sheng, nu privea cu ochi buni acest fapt, căci el și oamenii săi veneau în ajutorul albilor, deci populația avea să fie și contra lor. Ura localnicilor se îndrepta mai ales contra indienilor care trăiau prin acele părți, căci birmanezii vedeau în ei niște intruși care au venit să le fure munca și orezul, care trebuiau să le aparțină doar lor. Peste tot, în înaintarea sa, spre sud, sau vest, Sheng văzu această ură; avu ocazia, de trei sau patru ori să scape pe vreun indian sau pe familia sa, de furia birmanezilor. Unul din ei, drept recunoștință, își părăsi camarazii, și-l urmă pe Sheng. Dar acesta socoti drept o povară devoțiunea indianului, și-l încredință „Racului”.

— Nu mă simt bine, când îi văd ochii veșnic ațintiți asupra mea, și gata oricând să mă ajute, dacă e sau nu nevoie, îi zise Sheng.

Indianul nu putea uita, că Sheng îl salvase din mâna unor birmanezi, care după ce-l unseseră cu ulei, aveau de gând să-i dea foc. Racul, după cum îl numeau camarazii, găsi în indian un servitor, care-i asculta orbește.

Generalul îi dădu lui Sheng, drept sfătuitor pe Charlie Li; căci Sheng care nu se îndepărtase prea mult de-acasă, nu avea experiența acestuia. Charlie era peste tot ca la el acasă, citea în sufletul oamenilor ca și țăranii care citesc pe cer vânturile și norii; ghicea gândurile după expresia feței. Ziua, deghizat în preot, se strecura în rândurile localnicilor și noaptea îi făcea lui Sheng un raport despre ceea ce văzuse. Limba birmanezilor o înțelegea puțin, dar restul ghicea.

— O generație întreagă nu va putea șterge ura pe care o atragem asupra noastră, pentru că ne-am aliat cu albi, în

acest război, în loc să fim alături de cei de o rasă cu noi, îi povesti Charlie lui Sheng. Toți spun că noi i-am trădat. Dușmanul face o propagandă intensă în această direcție. Noi, ajutându-i pe albi, susținem pe cei care ne stăpânesc. Dacă n-am fi fost noi, războiul ar fi fost de mult terminat și câștigat, iar albi nu s-ar mai găsi pe meleagurile noastre.

Noaptea, Sheng discuta cu Charlie despre evenimentele zilei. Cantonamentul lor era în apropiere de junglă; soldații vegheau mereu, căci pericolul putea să apară în orice moment. Tânărul ofițer asculta vorbele lui Charlie, vorbe care-i răscoleau sufletul, dar răspunsul său era fructul experienței sale.

— Dacă n-aș fi îndurat atâtea, din cauza piticilor oceanului, suferințe pe care nu le voi povesti niciodată; dacă ochii mei n-ar fi văzut grozăviile din orașul apropiat de ferma tatălui meu; dacă n-aș fi cunoscut întâmplările din satul strămoșilor mei, atunci aș spune, că oamenii au dreptate când ne acuză de trădare. Dar am văzut și nu voi uita niciodată. Pe albi nu-i cunosc. N-am vorbit cu vreunul, de când sunt. Dar pe piticii oceanului îi știu și-i cunosc, ei sunt dușmanii mei de moarte, nici după moarte nu-i voi uita.

Vocea lui Sheng răsuna puternică ca un tunet:

— Îi iubesc eu oare pe albi pe care nu i-am văzut niciodată? Ce, sunt nebun? Nu pentru a-i salva pe albi sunt eu aici, picioarele mele nu ating pământ străin, pentru ei. Dar dacă albi sunt dușmanii dușmanului meu, îmi sunt mie prieteni.

— Regiunea e plină de spioni, îi zise Charlie. Din zece preoți nouă sunt pentru japonezi. Iar poporul, e de partea lor în întregime.

— Atunci și poporul acesta e dușmanul meu, îi răspunse Sheng.

Privi în jurul său; noaptea era și ea, parcă neprietenoasă. Vântul sufla cu putere.

— Până și vântul ne e dușman. Nu miroase a bine.

— Din cauza junglei, fu de părere Charlie.

Urmă un moment de tăcere, fiecare din ei se ferea să împărtășească teama celuilalt.

— Mă duc să mă culc, zise Sheng în fine, cu o voce aspră, asemenea parcă unui lătrat de câine.

— Și eu mă voi odihni o oră sau două, înainte de a pleca din nou, răspunse Charlie. Vă voi întâlni mai târziu. Să nu mă

căutați, căci la noapte voi fi din nou alături de voi.

— Peste trei zile, vom fi acolo, unde e nevoie de noi, numai să nu se fi retras albiu între timp.

— Să se retragă! repetă Charlie. Nu, nu se pot retrage, n-au niciun drum liber. Și, fără șosele pentru mașinile lor, n-au cum înainta.

Ambii răsăra cu poftă. Charlie își luă rămas bun și plecă.

*

* *

Era ultima zi a marșului. Generalul cunoștea locul unde albiu așteptau cu nerăbdare ajutorul lor. Era în legătură cu americanul, printr-un mesager dar nu se putea bizui doar pe el. Generalul alb se simțea și el străin pe aceste meleaguri, și această luptă era o mare problemă pentru el.

— Albiu aceștia, gândi generalul chinez, nu pot distinge un popor de altul. Dacă un dușman ar fi în fața lor și le-ar spune că le este prieten, ar crede.

Gândi astfel, din cauza poveștilor culese de spionii săi. Unii dintre japonezi nu purtau uniformă, ci erau îmbrăcați la fel cu localnicii, în mijlocul cărora se pierdeau; englezii nu distingeau limba, astfel că deseori îi confundau.

Desigur că efectul acestor povești asupra generalului, nu era prea fericit. Totuși nu avea de ales. Erau aliații englezilor, pentru că aceștia luptau contra dușmanului lor, și de aceea trebuia să-i ajute.

În urechile lui, ca și ale soldaților săi mai răsuna încă glasul Preșidentului, din discursul ținut ultima dată, în fața trupei:

— Voi trebuie să purtați în fruntea voastră onoarea drept steag. Să vadă albiu de ceea ce sunt capabili chinezii. Dacă ne facem pe deplin datoria, nu mă îndoiesc că ne vor accepta ca aliați egali în lupta contra japonezilor. Căci unde am putea găsi vreun aliat în contra celor care vor să ne cotopească țara, decât în țara lui Ying și a lui Mei. Eu am încredere în victoria lor. Să ascultați deci, de cel pe care l-am pus în fruntea voastră. Să nu credeți că aveți nevoie de un comandant alb, dar el va face legătura între voi și oamenii lui Ying. Să-i arătați ce fel de soldați sunteți. Poporul nostru are privirea ațintită asupra voastră. Soldați, vă ordon, la luptă!

Generalul își aminti bine acest discurs. Nu putea uita, că și

Doamna fusese de față, și ce frumoasă era! Dar oare nu era și ea o străină? Mulți spun că ea e aceea care-l determină pe Preșident să rămână aliatul englezilor. Căci și-a petrecut copilăria în străinătate și a fost hrănită pe un pământ și într-o atmosferă, străine țării sale. Se spune că cunoaște limba engleză mai bine decât propria sa limbă. Desigur că vorbea chineza cu un ușor accent străin. Se servea de cuvinte lungi, pe care le găsea în cărți mai ales clasice, și părea că nu cunoștea vorbirea modernă, în care abundau cuvintele scurte. Dar, fiind o Doamnă, trăia retrasă de popor și...

Generalul încercă să scape de aceste gânduri. Nu trebuia să uite că e soldat, și un soldat are o datorie de îndeplinit, simplă și definitivă. Își cunoștea dușmanul, chiar dacă nu era sigur de prieteni. Aruncă o privire asupra ceasului. În zori, va trebui să fie în apropiere de oamenii albi, dacă aceștia mai rezistă încă.

*

* *

Mayli nu putu închide ochii toată noaptea. În aer plutea miros de bătaie. Fiecare știa că a doua zi va începe lupta. Pentru prima oară va avea să îngrijească de răniți, va vedea oameni morți. Va putea ea oare să-și îndeplinească datoria? Ce rușine îi era, de viața fără sens pe care o trăise până acum. A venit copil, din țări străine, dar țara ei a înălțat-o. Și totuși, nu se simțea încă complet integrată printre chinezi. Erau ceva care-i aparținea – avea același sânge, era cetățeană aceleiași națiuni, dar nu era o parte din sufletul lor. Ce n-ar fi dat, în acest moment, să nu cunoască altă limbă decât aceea vorbită de poporul ei, să nu aibă amintiri străine!

— Dacă voi avea timp, gândi ea, voi citi, voi citi mereu, dar nu cărți străine, ci numai cărți chineze, – poezie veche și filozofie. Trebuie să-mi regăsesc rădăcinile.

Își dădu seama, că se putea să fie ucisă în război și să nu mai ajungă acest timp. Plânse pe furiș, de teamă să nu fie văzută de tovarășele sale. Pansiao, care se găsea veșnic aproape de ea, o văzu. Se ridică, întinse mâna pe întuneric, și-i atinse obrajii, udați de lacrimi. Tânăra fată, uimită că și Mayli putea plânge, izbucni la rândul ei în lacrimi. Mayli se strădui s-o liniștească, mai întâi domol, apoi cu asprime, de frică să nu prindă de veste și celelalte femei, ceea ce ar fi provocat o

adevărată panică.

— Nu mai plânge, șopti ea la urechea lui Pansiao, încetează imediat, căci altfel te pedepsesc ca pe un copil.

Pansiao își șterse lacrimile, speriată de asprimea glasului pe care-l iubea.

— Îmi cunosc datoria. Ea trebuie să primeze înainte de orice, își zise Mayli, altceva nu există pentru mine.

Capitolul XIV

A doua zi dimineată, soldații porniră spre ultima etapă a marșului: lupta. De jur împrejurul lor, dușmanul. Pășeau, abia atingând pământul, nimeni nu scotea o vorbă. De departe se auzea sunetul puștilor, bătălia era aproape. Generalul trimisese vorbă, că oamenii trebuiau să fie cu ochii în patru, căci piticii oceanului, îi puteau ataca, cățarați în copaci sau chiar din junglă.

— Fiecare om să vegheze pentru el și pentru toți. Amintiți-vă că nicio făptură de aici, om sau fiară, nu vă este prieten.

Adevărul era, că oamenii nu se simțeau în largul lor. Nu erau obișnuiți să pășească pe pământul altora. Pe propriul lor sol, se simțeau tari și puternici, dar aici puterea îi părăsea. Și pământul le era potrivnic.

Pășeau înainte, dar inimile lor nu ziceau nimic; tăceau, și de aceea pășeau cu teamă. Curajul le venea doar de la șefii lor, și unul dintre ei era american. Oare altădată, recurgeau la curajul insuflat de superiori? Doar nu erau mercenari. Nelinıştea din rândul soldaților se întinse și asupra femeilor. Chi-ling își aminti de copiii ei morți, An-lan de tatăl ei; fiecare trăi momentele cele mai grele ale vieții de până atunci. Chiar și acelea care nu suferiseră prea mult, își dădeau seama că clipa de față era de mare importanță pentru ele. Erau pe pământ străin, departe de casă; ce le aștepta oare?

Deoarece dușmanul nu-i atacase în timpul marșului, le mai rămăsese o nădejde: poate vor ajunge totuși la timp să-i scape pe albi și împreună cu ei să atace pe dușman.

Sheng înainta cu pasul sigur al omului de la țară; gândul îl purta spre englezi și se întreba mereu, ce arme și ce mașini posedă aceștia. Luptase de atâtea ori doar cu o simplă carabină, încât își închipuia că dacă ar avea măcar o parte din armele albilor, ce bine le-ar întrebuița în contra dușmanului, atacându-l! Cât visase el să aibă măcar un tun mic! Dar albi au tancuri și aeroplanе chiar, oare cu astfel de arme nu va fi oprit dușmanul?

Animat de această speranță, se opri la locul unde-i indicase generalul să aștepte; până când să se adune și ceilalți trecuse cam o oră și oamenii săi îi citeau tot timpul în ochi nădejdea

pe care, astfel, le-o transmitea și lor. Puteau auzi și ascultau chiar bubuitul tunurilor. Totuși trebuie să fi fost tunuri mai mici și asta îi nedumerea. Oare, să n-aibă albi, deloc, tunuri mari?

Charlie Li se apropie șchiopătând. Cercetase bine împrejurimile, de pe la trei și cu toate că se înțepase rău de tot la talpă, găsisese exact locul unde se află albi.

— Inamicul i-a atacat astă-noapte, îi spuse el lui Sheng, dar ei se mai bat încă.

— Dar mașini au? întrebă Sheng interesat.

— Au ceva. Le-am și văzut. S-au îngărădat cu toții, la un loc cu mașinile, într-o vale îngustă, la vreo două mile de aici. Inamicul îi presează de aproape. Puțini pot scăpa. Am văzut, pe ici pe colo, pe unii retrăgându-se în automobilele lor.

— În cazul ăsta au pierdut și bătălia aceasta, spuse Sheng, cu toată seriozitatea, oamenii nu fug dacă sunt victorioși.

Și totuși nu pierdea speranța. Sosi și generalul împreună cu oamenii săi și pe nesimțite toată lumea se adunase, fiind gata s-o pornească îndată ce generalul se va fi informat asupra situației. El știa acum, că inamicul înainta pe toate trei văile râurilor. Dar acestea erau numai drumurile principale. Străbătându-le, în toate direcțiile, ei reușiseră să formeze un fel de plasă și astfel toate șoselele erau blocate. Tocmai șoselele de care aveau atâta nevoie albi. În clipa în care nu mai aveau șoseaua, toată puterea lor se pierdea dintr-odată. Drumurile erau puține și inamicul își strecura oamenii printre băștinașii care lucrau. Aceștia îi ajutau și curând, toate șoselele erau blocate, iar motorizatele rămâneau locului ca niște monștri zvârliți de mare pe țărm, schelete moarte, o pacoste pentru omul care nu le putea folosi și-i venea greu să le părăsească. Copaci abătuti de-a curmezișul șoselei opreau mașinile și în timp ce albi încercau să-i îndepărteze, inamicul cobora din cer ca să-i mitralieze, iar din junglă, de asemenea trăgea asupra lor și astfel mureau albi cu sutele într-un singur loc fiindcă încercau să-și salveze mașinile.

Toate acestea le știa generalul și le auzise de la spionii săi, dar își spunea că trebuie să acționeze, deși fiecare particică a conștiinței sale, îi arăta că era un război pierdut. Nimeni n-ar fi putut citi, în expresia sa, această dezolare interioară, în ziua aceea când stătea urcat pe o mică înălțime în fața mulțimii

adunate în așteptarea poruncii sale.

— Băieți! strigă el și vocea sa plină, tinerească, răsună deasupra capetelor tuturor. Trebuie să vă faceți datoria. N-are importanță ce va fi cu noi. Suntem aici pentru a ajuta aliaților noștri și a întoarce înfrângerea în ofensivă. Băieți! Să nu uitați că acesta este tot războiul care-l ducem de cinci ani pe pământul nostru. Inamicul este același și dacă-l înfrângem aici, el va fi înfrânt și pe pământul nostru. Băieți! Trebuie să-l înfrângem pe inamicul nostru și să restabilim legătura cu țara noastră, stăpânind șoseaua cea mare. Luptați, deci, pentru voi!

Un murmur de aprobare fu răspunsul oamenilor. Îndată după aceea, se porniră, cu toții odată, ca unul, cu direcția spre apus, iar Charlie Li mergea în urma generalului ca să indice drumul. Generalul nu scotea o vorbă, doar atunci mai răspundea când Charlie indica un drum mai scurt sau o potecă mai ascunsă, care duceau la valea albilor. Zorile se iviră și ei mai mergeau, iar soarele începu să ardă. Cald fusese și până atunci, dar acum, părea că soarele dăduse foc cerului, și ceea ce fusese căldură până acum, apărea ca răcoare, în amintire. Broboane de sudoare se scurgeau de pe fețele tuturor, dar generalul nu se opri deloc.

— Sunt la apus de dealurile acelea, indică Charlie cu voce stinsă.

Se auzea foarte aproape bubuitul tunurilor în aerul înfierbântat.

Generalul aprobă cu capul și continuă drumul. Soldații din spate, prindeau vorba și o transmiteau din gură în gură și astfel inimile lor se umpleau de speranță și teamă.

Toată formațiunea cobora acum de pe colină, cu generalul în frunte. Deodată le apăru, din depărtare, întâi un camion și apoi două. Generalul potrive lunetele și privind spre mașinile oprite pe șosea, îi zări pe oamenii albi, cu fețele desfigurate de groază.

— Sunt înspăimântați, se adresă el către Charlie, destul de surprins. De ce să le fie teamă de noi?

Întinse binoclul lui Charlie care privi într-acolo și începu să râdă.

— Fără îndoială, ne iau drept dușmani. Dușmanul poartă uniformă verde, căci ar fi trebuit să fii nebun ca să îmbraci altă culoare, în mijlocul acestei vegetații atât de verzi.

— Lasă-i să transpire, până se vor dumiri cine suntem, spuse generalul. Noroc de chipiurile noastre care au soarele alb pe fondul albastru; măcar astfel să ne poată recunoaște, dacă nu sunt în stare să ne deosebească după obraz.

Peste puțin timp erau atât de aproape unii de alții, încât expresia de pe fața albilor, se schimbă brusc, și acum în locul groazei se putea citi bucuria; erau veseli și ridicând cu toții armele, strigau ceva nedeslușit. Dar, apropiindu-se mai mult, generalul putu distinge clar, cunoscutul strigăt de război al chinezilor: „Chung Kuo wan shui!”

Ce puțin trebuie, câteodată, ca să poți schimba starea sufletească a oamenilor! Strigătul acesta de război, cu care albii i-au întâmpinat, același care îi purtase în sute de bătălii pe oamenii generalului, îl mișcă până într-atât pe acesta încât, din pieptul său țâșni, spontan, ca o pasăre care scapă din colivie, strigătul „Chung Kuo wan shui!” și toți soldații strigau la fel, înălțând glasurile lor către cer.

— Întrebă-i unde este inamicul, spuse el lui Charlie, când se apropiară de mașini.

— Unde este inamicul? întrebă Charlie, în limba lor.

— Acolo-acolo! indicară albii, arătând în spatele lor. Acum putură să observe că oamenii aceștia nu erau soldați fiindcă nu aveau arme. Erau un fel de civili.

— Inamicul e acolo și ai noștri se bat încă, strigară ei.

Generalul auzi vorbele acestea pe care Charlie i le tălmăcea și împreună cu întreaga coloană, continuă drumul către apus.

Când trecuse prin dreptul lor, Sheng privi spre obrazul noilor aliați. Până atunci nu văzuse un alb atât de aproape. Ce obraz mai era și ăsta – bărboși, rătăciți, osoși, cu nasul mare și ochii înfundați. Albi? Dar erau negri de murdărie și arși de soare ca oala de lut în care fierbeau ceaiul acasă.

Și, undeva în spatele lui Sheng, Mayli se târa în fruntea femeilor sale. Nu mai avea pasul atât de sprinten și broboane de sudoare îi acopereau fața. Dar atunci când îi văzu pe oamenii din mașini și le surprinse și surâsul, se bucură și gesticulă cu mâna spre ei, adresându-li-se cu vorba: Hello!

Știa ea destul de bine ce efect va avea vorba asta asupra străinilor. Ce murdari și zdrențuiți erau, sărmanii, dar cu ce bucurie îi răspunseră toți:

— Hallo, hallo, hallo! Doamne ce fată frumoasă!

Mayli nu se putu opri, căci generalul îi mîna înainte, dar inima ei tresări de bucurie. Își aminti de timpul plăcut petrecut în America, alături de tineri cu care dansase și flirtase. Dar nu era momentul pentru astfel de amintiri.

— Ce fioroși sunt tinerii aceștia păroși! îi spuse Pansiao care mergea alături de ea.

— Nu, răspunse ea scurt. Nu sunt deloc fioroși. Nu trebuie să uiți că sunt obosiți și flămânzi, și poate că au văzut moartea prea aproape.

Și ea se simți obosită și flămândă: oftă din adîncul sufletului; cât ar fi dorit ca acest război să fie sfârșit.

Generalul rămase împietrit, la vederea acestor oameni, care erau aliații lui. Îi considera o povară în plus, la greutățile pe care aveau să le întâmpine pe acest pămînt străin, în mijlocul unui popor care nu-i iubea, și în fața dușmanului superior în armament. El, care avusese speranța, că din unirea albilor cu oamenii săi, avea să nască o forță nouă, părea dezamăgit de aspectul nenorocit al albilor.

Totuși, înaintă spre rîndurile englezilor, avînd la dreapta sa pe Charlie Li, căci generalul nu vorbea decât chinezește, și fiind nevoit să raporteze generalului american, avea nevoie de un interpret.

Se adresă oamenilor săi astfel:

— Puteți să vă odihniți și, mai ales, să mâncați, încă nu știu când va trebui să începem lupta.

Căci dușmanul, după o bătălie care durase toată noaptea, încetase atacul; nici măcar avioanele sale nu apăreau pe cerul limpede al amiezii. Soldații profitară de acest scurt timp de liniște, spre a se odihni: o parte din ei se culcară pe spate, alții aruncară armele, spre a dormi. Chinezii priveau în tăcere spre aliații lor. Aceștia, prea obosiți spre a-și manifesta prea mult bucuria, aveau și ei nevoie de odihnă. Totuși, câțiva albi, cu zâmbetul pe buze, ridicară armele în semn de bun venit, iar alții, țipau cât îi ținea gura, cele câteva cuvinte chinezești pe care le cunoșteau.

Generalul își făcu drum printre soldați; în curînd apăru și silueta zveltă a americanului. Cei doi se salutară, apoi spre marea uimire a generalului, americanul i se adresă în limba chineză. Auzise el, că americanul vorbea chinezește, dar niciodată nu dăduse crezare acestui fapt; și totuși înțelese

îndeajuns de bine vorbele americanului. Desigur că acesta nu vorbea perfect, căci vorbea o limbă mai mult populară, înțelesul însă era îndeajuns de clar.

— Vă salut, zise americanul. Dar îmi e teamă că ați venit prea târziu, adăugă el scurt.

— Nu e vina mea, dacă suntem în întârziere, răspunse generalul cu răceală. Am fost ținuți pe loc, la frontiera Birmaniei.

— Nu se putea găsi orez pentru toți oamenii dumneavoastră, zise americanul.

— Am fi găsit singuri hrana, fu răspunsul.

— Orice greșeli s-ar fi făcut, adăugă americanul, nu trebuie să uităm, că suntem aliați, și singura speranță pe care o avem, e să lucrăm împreună, și nu unul contra celuilalt. Sunteți pregătiți pentru atac?

— E singura noastră dorință, îi replică generalul.

Din primul moment, generalul își dădu seama că americanul nu era pe placul său, lucru pe care acesta nu întârzie să-l observe. Ochiul său albaștri, plini de șiretenie, vorbeau îndeajuns.

— Oamenii dumneavoastră sunt în formă, zise americanul calm. E plăcut să vezi pe cineva arătând bine.

— Oamenii mei sunt obișnuiți cu greutățile, zise generalul cu mândrie. Pot să umble treizeci de mile pe zi, purtând asupra lor tot ce au nevoie, și să-și găsească singuri hrana.

— Dacă e așa, vă sfătuiesc să atacați cât mai curând în direcția vest. Dușmanul se găsește în orașul a cărui pagodă se vede de aici. În timp ce dumneavoastră îi veți ataca, noi am avea răgazul să ne unim cu englezii.

Ezită un moment înainte de a continua:

— V-aș sfătui să încartiruiți soldații dumneavoastră ceva mai departe de ai noștri. N-ar strica să evităm certuri între oameni prea obosiți.

— Certuri! ripostă generalul. Oamenii mei nu sunt obișnuiți cu așa ceva.

Charlie interveni, împăciuitoare.

— Generalul american e de părere că oamenii albi nu s-ar simți prea bine, în preajma noastră. Să nu uităm că noi nu suntem albi, și e mai bine să rămânem așa cum suntem.

Fața generalului chinez era roșie ca focul.

— Va fi mai bine și pentru noi, zise el.

Americanul răspunse cu o voce gravă, în care căuta să pună cât mai multă convingere.

— Avem în fața noastră o datorie grea de îndeplinit; ne așteaptă poate pe toți moartea. Să acceptăm faptele ca atare și să uităm greșelile noastre. Oricare ar fi gândul vostru, uitați ceea ce ne desparte și ajutați-ne. Mai târziu, după ce bătălia va fi câștigată – luați-vă revanșa. Dar acum – își scoase batista cu care își șterse fruntea și chelia transpirată – poate ne mai despart numai câteva minute de începerea unui nou atac.

— Are dreptate, zise Charlie către general.

Generalul rămase pironit locului, se luptă cu el însuși, nu știa ce să facă. Salută însă, deodată scurt, făcu stânga împrejur, și tipă către soldații care așteptau.

— Soldați, la stânga marș!

Oamenii se îndreptară către direcția indicată.

O mică întindere de apă, fu trecută ușor, în curând soldații fură de cealaltă parte.

Americanul îi privea; fața sa exprima atâta tristețe! Cămașa udă era lipită de corp, mâinile îi atârnavă ca două greutateți. Cine putea ști la ce se gândea acest om?

Sheng, trecând prin dreptul său, îl privi cu curiozitate. Vasăzică acesta e americanul! Părea bătrân, prea bătrân pentru o astfel de viață. Un om atât de bătrân trebuie să fie acasă, în mijlocul copiilor săi. Oare nu există tineri în America? Și ce slab era, cureaua era trecută de două ori în jurul taliei. Umerii obrazilor erau proeminenți, fața era atât de slabă încât urechile păreau enorme. Dar urechile mari sunt un semn bun, denotă un om bun și înțelept, îi spusese mama sa întotdeauna.

Americanul zărind ochii mirați ai lui Sheng, zâmbi cu prietenie.

— Ai mâncat? îl întrebă el.

— Cum se face, că înțeleg ceea ce-mi spui, întrebă Sheng uimit. Se opri.

— De ce te miri, doar vorbesc în limba ta, răspunse americanul. Am trăit în țară timp de douăzeci de ani.

— Aproape cât e vârsta mea.

— Ești tânăr, zise americanul. Aș putea să-ți fiu bunic.

Lui Sheng îi plăcu imediat acest om.

— E adevărat că sunteți prea bătrân, zise el cu deferență, ar fi trebuit să rămâneți acasă.

Dar la auzul acestui cuvânt, „acasă”, ochii generalului se umeziră.

— E mai bine să nu pomenim acest cuvânt, nici măcar în gând. Căci cine are un cămin astăzi?

— Tatăl meu are o casă, zise Sheng cu mândrie.

— Unde? întrebă americanul.

— În apropiere de orașul Nanking.

Sheng porni mai departe împreună cu oamenii de sub comanda sa. Americanul rămase locului și urmări lungul șir de soldați; dar pe ultimii, care purtau proviziile și mai ales pe sanitarii întovărașiți de doctor, îi opri.

— Ai putea rămâne, doctore, zise el către Chung. Ți-aș fi recunoscător dacă ai aduce o alinare răniților, înainte ca tânărul și muștele să le mănânce rănilile.

Mayli, care se găsea în preajma doctorului, zări nenorociții răniți cu fețele negre de durere, nebărbieriți și cu ochii în fundul orbitelor. Mulți erau pe moarte, iar în dreptul unui tufiș, zăceau mai multe cadavre. Inima îi bătea cu putere; se adresă femeilor pe care le conducea:

— Aici trebuie să ne facem datoria. Luați răniții care mai sunt în viață, și transportați-i la umbra copacului acesta. Scoateți apă din fântână. Nu avem timp s-o fierbem, dar voi turna un dezinfectant în ea. Ocupați-vă de cei care sunt mai slabi. Hsieh-ying, tu ești atât de puternică, adună niște lemne și fă un foc bun ca să poți încălzi ceva mâncare pentru ei. Zece dintre voi vor avea grijă de răniți iar două îi vor ajuta lui Hsieh-ying. Pansiao va rămâne lângă mine.

În acest timp, doctorul Chung își făcu loc lângă un copac, întinse o hârtie cerată, pe care o scoase dintr-o cutie cu instrumente, își îmbracă halatul și se pregăti să scoată gloanțele și să opereze răniții care mai puteau fi salvați. Pentru prima oară Mayli se văzu nevoită să se certe cu el, căci tânăra nu putea să admită, ca vreunul din cei care mai respirau, să fie părăsiți. Dar doctorul, nu se lăsă convins.

— Lasă-l pe acesta să moară. E condamnat. Ochii acestuia sunt pierduți. Trebuie să salvăm...

— Cum poți ști care va trăi, și care nu? Țipă ea.

Dar Chung desemna cu degetul, pe unul sau celălalt, care

trebuia să fie lăsat să moară. Mayli, cu lacrimi în ochi, lucra fără încetare; găsea timp să întindă apă unui muribund, se opri la câțiva care-i întindeau fotografii sau scrisori, pline de sânge, fotografii scumpe căci aparțineau soților, mamelor sau copiilor lor, ființe dragi pe care nu mai aveau să le vadă vreodată. Unii, făceau un ultim efort, și căutau prin hainele lor zdrențuite și murdare, bucățele de hârtie, mototolită, pe care i le puneau în mână murmurând ultimele dorințe: „Spune-le, spune-le”, dar înainte de a termina, își dădeau sufletul.

Fără să-și dea seama, Mayli plângea în hohote, dar căuta mereu să se stăpânească; mâinile îi tremurau, dar căuta să salveze toate hârtiuțele și scrisorile, simboluri sacre a tot ce avuseseră oamenii aceștia mai scump în viață.

Cu toate că știa că zilele care vor urma, vor fi la fel de grele și triste, Mayli nu-și putea opri plânsul; suferința aceasta era atât de nouă pentru ea. Tovarășele ei erau mult mai calme, fiindcă erau obișnuite cu astfel de lucruri, dar mai ales pentru faptul că aveau în fața lor oameni străini de neamul lor. Mayli însă, care trăise în America, i-a văzut pe acești tineri, veseli și gălăgioși, în propria lor țară, bine hrăniți, fără griji, fiecare la rostul lui. De câte ori nu dansase ea, și nu se distrase în mijlocul lor. Pentru ea, nu erau străini. Era jalnic să-i vezi, cum zăceau în nesimțire, fără ajutor, câtă milă răscoleau în ea! Dar ceea ce o impresiona cel mai mult, era bucuria și recunoștința lor, când o auzeau vorbind în limba lor.

— N-am mai auzit glas de femeie vorbind englezește, de o mie de ani, suspină un tânăr blond. Închise ochii săi albaștri și o apucă de mână.

— N-ai putea – să-mi cânti ceva? îi șopti el.

Tânăra fată își simți gâtulejul atât de uscat din cauza plânsului, încât abia mai respira. Făcu totuși un efort, și începu să cânte melodia pe care o cântase pentru soldații chinezi, cu câteva nopți în urmă.

La început cântă încet, dar în curând vocea ei clară, răsună cu putere; tânărul rănit zâmbi.

— Doamne – e un cântec englezesc, șopti el. De unde îl...

Nu termină căci încetase de a mai trăi. Sărmanul își dăduse sufletul în brațele ei. Mâna lui întepenită o mai ținea strâns pe a ei. Ce tânăr era și ce groaznic arăta! Fața aceea neagră, cu durerea întipărită adânc pe ea. Mayli începu să plângă tare,

nu-i păsa de cei care puteau s-o vadă: în lume era atâta suferință și mizerie.

Deodată simți două brațe puternice care o îmbrățișau.

— Sheng, murmură ea.

— Vasăzică tu erai aceea, pe tine te-am auzit cântând cântecul acesta, noaptea trecută.

Capitolul XV

Astfel se întâlni Mayli cu Sheng, lângă cadavrul tânărului englez. Poate că în alte împrejurări ar fi fost o surpriză această revedere, dar ce mai putea să-i surprindă pe acești oameni, când nimeni nu știa ce avea să le aducă ceasul următor? Fiecare din ei luă ambele mâini ale celuilalt într-ale sale, ochii lor se întâlniră, iar inimile lor cântau același imn de dragoste. Nu se puteau bucura, căci în jurul lor domnea moartea și durerea, dar prin mâini unul transmitea celuilalt odată cu căldura dragostei, curajul necesar inimilor. Sheng uită vechea gelozie, uită că un moment se îndoise de ea.

Îi privi fața transpirată, părul ud de pe frunte. Purta o pălărie mare de pai, asemenea celor pe care le purtau țăranii. Slăbise mult, i se vedeau oasele, uniforma atârna pe ea, udă de sudoare. În picioarele goale purta sandale de pai, iar mânecile erau suflecate.

Mayli avea în fața sa un soldat tânăr și deșirat, îmbrăcat într-o uniformă murdară. Și pe fața lui Sheng curgeau picăturile de sudoare, care se prelingeau sub bărbie, căci soarele era foarte puternic. Nu se vedea niciun copac afară de vegetația caracteristică junglei și răniții se târau spre oazele acestea de umbră, cerșind veșnic apă. Un indian, care zăcea lângă ei, începu să se milogească după puțină apă.

— Pani – pani, gemu el.

Vocea aceasta îi trezi; rănitul avea un aspect îngrozitor: îi lipsea o mână, iar rana sângera grozav. Sheng se îndepărtă de Mayli, și duse la gura muribundului sticla sa cu apă; îi ridică capul ca să poată bea mai ușor.

— Va muri oricum, zise Mayli cu voce stinsă. De ce nu păstrezi apa pentru tine?

Dar Sheng nu o asculta; dădu omului să bea până la ultima picătură. Când lăsă capul omului din mâini, acesta își dădu sufletul.

— Ai pierdut apa în zadar.

— Dar cum aș fi putut rezista să nu-i dau de băut?

Astupă sticla goală și se întoarse către Mayli.

— Unde ai fost tot timpul? o întrebă el.

— Aici, cu tovarășele mele.

— Și eu care te visam în căsuța ta mică, alături de cățelul pe care-l iubești mai mult decât pe mine.

— Nici eu nu te credeam atât de aproape, zise ea.

— Te-am auzit cântând în noaptea aceea, dar nu mi-am închipuit că poți fi tu.

Aceste câteva cuvinte pe care le schimbă nu le era îndeajuns, după o absență atât de lungă. Dar fiecare din ei știa că-l așteaptă o datorie. Trebuiau să se despartă, cu atât mai mult, că tinerele fete priveau cu mirare în direcția lor.

— Voi căuta să te văd la noapte, zise Sheng.

— Te voi aștepta.

Cum va putea ea oare aștepta până la noapte? Ziua aceasta putea aduce atâtea evenimente, cine știe dacă seara îi va mai apuca în viață?

— Păzește-te bine, îi zise ea, dar ochii îl implorau: Să te gălesc sănătos.

Fața tânărului se întunecă.

— Crezi că aș putea muri? Nu, te aștept după sfârșitul soarelui.

Îl urmări cu privirea până se îndepărtă. Mayli simți o mână care o trăgea spre ea.

— Cine e tânărul acesta, surioară?

Vocea lui Pansiao spusese aceste cuvinte. Tânăra fată o chema pe Mayli, surioară, căci se simțea atât de singură pe lume. Se întoarse și zări ochii mirați ai fetei. Apoi începu să râdă.

— Cum am putut să uit de tine! zise Mayli. Te-am uitat, micuț. E fratele tău, Pansiao, – al treilea frate al tău! Ne-am regăsit.

Pansiao privi mirată după tânărul care se îndepărtase.

— Să fug după el? întrebă ea.

— Nu e timp acum. Avem de lucru. Dar la noapte se va întoarce, tu îmi vei ajuta să-l ocrotim.

Voi să plece împreună cu Pansiao, dar se împiedică de un nenorocit care se târa în genunchi, căutând umbra unei mașini. Nu puteau să-i vadă fața, căci capul îi atârna în jos.

— Cum aș putea să-ți ajut? întrebă Mayli.

Soldatul făcu un efort supraomenesc la auzul acestor vorbe, spuse în englezește, și ridică capul. Mayli rămase îngrozită. Partea de jos a obrazului cu gura și nasul îi lipsea. Întregul

maxilar era rupt. Doar ochii mărturiseau agonia în care se zbătea.

Se aplecă asupra lui, și cu ajutorul lui Pansiao îl transportară la umbra mașinii. Îl întinseră jos, apoi scoase din trusa medicală pe care o purta asupra sa, o fiolă. Făcu nenorocitului o injecție ca să-i curme suferința. Ochii mari se închiseră în pacea veșnică. Merse mai departe, căci poate o așteptau unii pe care-i mai putea salva.

*
* *

În mijlocul acestei mizerii, munca continua. Nu puteau însă rămâne pe loc, căci se ordonase retragerea. Mayli avea sentimentul net al primejdiei care-i amenința din toate părțile, dar își făcu datoria alături de doctor și tovarășele sale, fără a ține seama de oboseală. Chung opera răniții în camioane, sau chiar în vreun cort improvizat. Mișcarea de retragere se făcea în condiții extrem de grele. Bătălia se apropia.

Căldura era înăbușitoare, mereu se aduceau răniți noi, unii mureau iar alții se luptau cu viața. Mayli era zdrobită de oboseală, dar văzându-l pe Chung, veșnic la lucru, înțelese că odihna nu era permisă. Doctorul își legase un prosop în jurul capului, pentru a opri sudoarea, care altfel s-ar fi prelins pe ochi, împiedicându-l să opereze; dar fața și mâinile îi erau ude, până și bandajele pe care le legau în jurul rănilor erau ude din cauza transpirației. Dar cine putea suporta căldura aceea caniculară?

Apa pe care o beau era și ea caldă; uneori de frica vreunei infecții, Chung adăuga puțin dezinfectant în ea; dar fiecare se mulțumea și cu un astfel de lichid pentru a-și astâmpăra setea. Mai exista și pericolul unui bombardament dușman, sau al unui nou atac.

Mayli observa de aproape munca femeilor sale și constata cu bucurie că suportau destul de bine mizeria și greutatea în mijlocul cărora lucrau. Cel mai bine se ținea Pansiao, care neținând seamă de pericol sau căldură, ajuta tuturor cu surâsul pe buze. Se apropie de Mayli și-i șopti la ureche:

— Tot timpul mă gândesc la noaptea care vine.

Ce copilăroasă era! Mayli îi răspunse cu un zâmbet. Cu toate nenorocirile din jur, Pansiao nu se gândea decât la

bucuria ei. Minte ei refuza să vadă suferință și orori; putea să asiste la ultimele clipe ale unui om, fără a simți nimic, – poate pentru că moartea era ceva prea obișnuit în timp de război. Trecea pe lângă oameni care sângerau, dar gândul ei era în altă parte. Astăzi o preocupa fratele ei, ieri, o prăjitură pe care o cumpărase într-o cofetărie și cu o zi mai înainte, o pisică care rătăcea pe șosea. Măine va fi altceva.

Tânăra studentă Siu-chen, orfană de pe urma atacului asupra Nankingului, plângea tot timpul cât lucra. Din când în când ridica mâinile pline de sânge, ca să-și șteargă obrajii și ochii, de asemenea pătați de sângele altora. Mayli n-avea nicio grijă de ea, cât timp o vedea plângând. Nici de Hsieh-ying n-avea grijă, când o auzea înjurând, în timp ce ridica în spinare trupurile grele ale oamenilor sau lua în brațe pe cele mai ușoare, parcă ar fi fost niște prunci. Mayli o auzea înjurând mereu, de câte ori venea sau se ducea.

— Lua-i-ar dracu și blestemați să le fie părinții, bombănea ea. Deodată sări: Ia te uită, îl cunosc pe ologul ăsta. Căpitanel! strigă ea către Mayli, este omul care conducea camionul – nu-ți aduci aminte? Era un om atât de bun. Vino încoace, sărmane, lasă-mă să te arăt doctorului.

Chung se supăra pentru că-i aducea un asemenea schilod. Cum i-ar fi putut pune la loc slabele picioare? Dar Hsieh-ying se uită urât la el și-i răspunse aspru că va ridica pe orice om care mai are privirea vie, fie că-i alb sau negru la piele, fie că are sau nu, picioare; numai pe cei morți îi părăsea, cum l-ar fi putut părăsi pe acesta, pe care-l cunoștea? Dar omul murise în timp ce ea vorbea.

Era destul de curios că în ziua aceea, când inamicul nu înceta niciun moment urgia lui din cer și din junglă, ei mai găseau prilej de ceartă, când Chung cu Hsieh-ying, când alți doi, care încep să se ciondănească îndată ce se întâlnesc. Pe cât de des pocneau armele inamicului, tot atât de des se auzeau certurile între acești oameni iritați și obosiți de căldură și foame. Și mai rea decât orice, era căldura soarelui arzător, care creștea mai îngrozitor cu cât ziua înainta.

Dar cât timp auzea fetele înjurându-se sau plângând, Mayli nu le purta de grijă. Numai dacă le vedea tăcute, devenea mai atentă și cele mai tăcute erau An-lan și Chi-ling. Toată ziua

lucraseră fără încetare și când, într-un târziu li se trimisese puțin de mâncare, Chi-ling refuză să ia ceva.

Mayli îi spuse, poruncitor:

— Mănâncă!

Chi-ling clătină capul.

— Nu pot, chiar dacă mi-o poruncești. Mi s-ar face rău.

Mayli o lăsă în pace, mulțumindu-se să le observe de aproape, pe dânsa și pe An-lan, când lucrau una lângă alta, fiindcă între ele se născuse o strânsă prietenie și părea că se simt mai bine în liniște.

Ziua trecu astfel și părea mereu mai lungă. Pe la mijlocul după-amiezii, cu toții știau că bătălia era pierdută. Înfrângerea era în aer, în praful din zare și în zăpușeală. Nimeni nu pronunța cuvântul, dar toți știau și aceasta îi cutremura până în adâncul sufletului.

Și generalul simți același lucru. Cunoștea rezultatul fără a avea nevoie să-i fie confirmat de mesageri. Se străduia doar să-și îndemne oamenii să curețe drumul pentru retragere. Dar dușmanul era atât de perfid, încât de câte ori se curăța o parte, japonezii reușeau să blocheze cealaltă. Și această veșnică blocadă îi ținea mereu pe loc. Generalul era furios din cauza vehiculelor albilor, căci majoritatea având motorul defect, deveneau doar o povară; motorul era la fel de delicat și vulnerabil ca și inima care bate într-un trup sănătos. Dușmanul făcea un baraj din aceste mașini stricate, astfel că retragerea se făcea în condiții extrem de grele.

— Suntem legați de aceste vehicule, urla generalul către comandanții săi. Mai bine ne-am bizui doar pe picioarele proprii, și le-am lăsa aici să ruginească.

Totuși cum puteau ei părăsi mașinile, în care aliații lor își puneau atâta nădejde? Din cauza lor, soldații trebuiau să meargă numai pe șosele, iar dușmanul îi găsea lesne, și-i ataca când prin bombardamente, când prin focuri trase din direcția junglei.

La căderea nopții, se opiră. Erau siguri că dușmanul, la adăpostul întinericului va bloca șoseaua pe care vor trebui să înainteze mâine, fiind ajutați de localnici, care de asemenea îi urau. Birmanezii îi asaltau și ei cu gloanțe, care de altfel erau ușor de recunoscut.

Căci, după cum descoperi în curând Sheng, localnicii nu

posedau decât aceste gloanțe. Inamicul avea gloanțe bune, noi, cu traiectorie rapidă, și care făceau o rană întinsă. Spre seară, pe când se găsea împreună cu oamenii săi pe o cărare lăturalnică, Sheng simți ca o împunsătură în brațul stâng. Atinse brațul cu mâna, dar înainte de a-și putea da seama de cauza durerii, o ploaie de săgeți se abătu asupra soldaților săi. Aceștia, în grabă, plecară capul și se îndepărtară. La adăpostul unor copaci, Sheng se simți oarecum în siguranță; își cercetă brațul și constată, spre marea lui mirare că un cui îi pătrunsese adânc în carne. Îl scoase afară: era un cui de o mărime obișnuită. Scăpă câteva injurături.

— Ia uitați-vă, zise el către oamenii săi, cu ce arme suntem atacați.

— Acest cui, îi răspunse aghiotantul său, nu provine de la dușman, ci de la vreun birmanez care s-a alăturat japonezilor în contra noastră. Birmanezii nu au arme, astfel că n-au asupra lor decât arme vechi, sau ascunse, și neavând gloanțe, trag cu cuie de metal.

Rana sângera; Sheng lăsă să curgă sângele negru care se prelingea, apoi rupse o fâșie din manta și se legă cu ea. În noaptea aceasta cantonară în mijlocul șoselei principale, spre a putea supraveghea mai ușor împrejurimile. Își împrăstie oamenii în evantai, prin apropierea junglei – cei din afară trebuind să facă de gardă toată noaptea, iar cei din interior putând dormi până la miezul nopții, când aveau și ei să vegheze restul timpului.

După ce oamenii se hrăniră cu rația mică de mâncare pe care o aveau asupra lor, căci nu le sosiseră încă proviziile, Sheng rugă pe un ofițer să-i țină locul. Se îndreptă apoi spre locul unde se aflau răniții, căci nu uitase de întâlnirea cu Mayli.

Apropiindu-se, inima îi bătea cu putere; el zări în locul aceleia pe care o aștepta, siluetele a două femei. La lumina lunii, destul de clară, o recunoscă pe Mayli, atentă la orice zgomot, ținând de mână o tânără mai scundă. Inima sa tresări. De ce a adus ea oare o străină la prima lor întâlnire? Avea iar de gând să înceapă jocul ei, care-l îndepărtase? Avea necaz pe ea.

„Nu e momentul acum pentru joacă, gândi el. Acum trebuie să fie serioasă.”

Grăbi pasul, căci era supărat. Mayli îi văzu fața, când se apropie, dar nu spuse nimic, ci aștepta ca el să înceapă.

— Pe cine ai adus cu tine? întrebă el scurt.

Mayli înțelese cauza supărării sale, râse.

— Sheng, zise ea, o cunoști doar.

El aruncă câteva priviri către Pansiao, dar fără a-i da prea multă importanță, căci dorea să fie singur cu Mayli. Pansiao, la vederea tânărului cu voce răsunătoare, ridică timidă capul. Era acesta fratele ei? Își aminti de el, ca băiat în casa tatălui lor; era zburdalnic și impetuos ca o furtună. Îl revedea alături de ea în excursiile pe care le făceau împreună; cum o lăsase să călărească pe calul său pe câmpiile însorite din apropierea satului lor. Atunci nu era ursuz, ci bine dispus. Îl auzise câteodată chiar cântând.

— Îți amintești de cântecul fermierilor pe care obișnuiai să-l cânti? îl întrebă ea deodată.

Pansiao începu să cante cu o voce tremurândă.

— De unde cunoști acest cântec? întrebă el. E un cântec din țara mea.

— Pentru că sunt Pansiao, răspunse ea, intimidată de privirea lui.

Se uită cu atenție la ea, abia ținându-și respirația.

— Ce fel de om sunt eu, că nu-mi recunosc sora – dacă ești sora mea. Cum de ai ajuns aici, în gaura asta de șarpe?

Supărarea îi trecuse, în schimb pe fața lui se citea uimirea. Cu cât se uita mai mult la Pansiao, își dădea seama că era sora sa.

— Cum o cheamă pe cumnata mea? întrebă el.

— Jade, răspunse ea, repede.

— Câți frați am?

— Doi, răspunse ea fericită, Lao Ta și Lao Er, iar tu ești Lao San. Casa noastră are o curte mare, cu un iaz în mijloc, plin de pește. Vara se întinde o rogojină în curte, și mănâncă toți împreună, chiar și flăcăii fratelui meu mai mare, și – sărmana Orchid – n-am mai pomenit-o de mult, e moartă!

— Și flăcăii sunt morți, adăugă Sheng.

Pansiao oftă.

— Ce drăguți erau, cei doi flăcăi, începu ea să se tânguie. Îmi amintesc că cel mai mic era atât de gras și rotofei, că mirosea întotdeauna a lapte.

Aici, în acest loc singuratic și străin, într-un ceas de pace în mijlocul nopții, cu soldații dormind în jur, și cu gemetele răniților în urechi, se regăseau o soră și un frate în dorul lor comun de casa părintească.

— Să căutăm un loc ca să ne așezăm, zise Mayli.

Dar unde puteai găsi un loc de odihnă prin apropiere?

— Nu trebuie să ne apropiem de pădure, zise Sheng, căci sunt șerpi foarte periculoși și veninoși. Să fim cu ochii în patru, căci pericolul poate veni de oriunde.

În apropiere de ei se afla o mașină atinsă de o bombă și răsturnată pe o parte. Toți trei se așezaseră, care cum putu. Țânțarii bâzâiau la ureche, iar din întunericul nopții răsunau urletele junglei, acele sunete stridente ale tuturor jivinelor care o cutreierau neostenite; uneori, un zgomot puternic se producea când vreo fiară își făcea drum printre crăcile copacilor. Lumina lunii strălucea deasupra capetelor lor, iar sufletul le era copleșit de tristețe la gândul căsuței lor îndepărtate.

Tăceau. Pansiao își aminti și ea de căsuța părintească; îl privea neîncetat pe Sheng, care uită un moment totul, afară de casa și cei dragi pe care îi părăsise. Cine ar putea urmări cărările gândului?

*

* *

Și așa se întâmplă că, în aceeași clipă, Ling Sao își îndrepta gândurile spre cel de-al treilea fecior al său. Nu putea să adoarmă. Ea, care cădea seara zdrobită de oboseală, încerca în zadar să găsească somnul. O urmărea nenorocirea care se abătuse în ziua aceea, asupra casei lor.

Ling Tan, întins alături de ea, stătea liniștit, dar nici el nu dormea. Aflase de la cei doi feciori ai săi, – care la rândul lor auziseră vestea în oraș unde se aflau după cumpărături –, că războiul din Birmania era pierdut. Ce drum lung, de mii de kilometri, a trebuit să parcurgă această tristă veste! S-a transmis totuși prin șoapte, duse din om în om, prin aer, – în puțin timp mulți erau aceia care știau că Birmania va fi pierdută și din cauza aceasta, vor mai trebui să treacă mulți ani până vor putea fi din nou liberi.

În acea zi, băieții lui Ling Tan se întoarseră supărați de la

oraș, și fără a fi cumpărat nimic.

— Ce dracu s-a întâmplat? îi întâmpină Ling Tan. Bătrânul, în ultimul timp, nu se prea ducea la oraș.

— Nu e vorba de dracu, ci de oamenii albi din Birmania, îi răspunse Lao Ta.

Se așează pe o banchetă lângă ușă, lăasă să-i cadă din mână panerul gol, și-și aprinse pipa din lemn de bambus, umplută cu ierburi uscate în loc de tutun.

Lao Ta era un bărbat zdravăn, dar mai ales gras, căci soția lui îi dădea o îngrijire deosebită. Avea grijă să-i dea de mâncare alimentele cele mai succulente și hrănitoare. Pe nesimțite, cu vorbe bune, și cu multe laude, ea reuși să aibă o mare influență asupra lui, reușind în primul rând să-l convingă să ajute tatălui său la munca câmpului.

— Ești fiul cel mai mare, e de datoria ta s-o faci, îi zicea ea mereu. Îl lăuda în orice împrejurare, îl încânta cu vorbe bune, dar până la urmă făcea ce voia.

Dar, tocmai acesta era rolul femeii în casă, să reușească, cu multă dragoste și atenție, să fie ascultată. Totuși nu era egoistă, căci se străduia să facă totul pe placul celorlalți. Toți o iubeau. Față de Jade nu-și lua aere de întâietate, din contra, scotea în relief învățătura acesteia și drăgălășenia ei. Adora pe cei trei fii ai lui Jade, mai ales pe cei doi gemeni. Pentru Lao Er de asemenea găsea vorbe de laudă, nu uita să vorbească de înțelepciunea lui; pe Ling Sao căuta veșnic s-o cruțe iar în Ling Tan recunoștea pe stăpânul casei. Numai față de propriul ei bărbat, Lao Ta, își exprima dorința ei cea mai fierbinte, să aibă un fecior înainte de a fi prea târziu.

— Lasă, nu te mai gânde la un copil. Te iubesc și așa, cu toate că nu mi-ai dat un fecior. Nu sunt timpuri acum pentru așa ceva.

Dar femeia se ruga zi și noapte la Kwanyiu să-i îndeplinească dorința, și nu pierdea speranța.

Tristețea de pe fața lui Lao Ta era un lucru neobișnuit, și toți cei din jurul lui se întunecară la aflarea veștii rele pe care o adusese. Toți cei ai casei rămaseră până târziu noaptea la sfat, căci căderea Birmaniei era un eveniment foarte important.

— Albii aceștia, repeta Ling Tan fără încetare. Nu mi-aș fi putut închipui niciodată c-ar putea fi învinși. Cu puștile lor, cu armele lor, cum de s-a putut întâmpla? Gânde cu tristețe: ce

preț mai putea pune acum, după căderea Birmaniei, pe fângăduiala lor?

— Vor urma ani grei pentru noi, zise Lao Er cu tristețe, și ochii săi căutau pe cei ai lui Jade.

— Oare copiii noștri vor trebui să crească ca niște sclavi? țipă Jade deodată. Nu scosese niciun cuvânt până atunci, și toți tresăriră la țipătul ei. Ea izbucni în lacrimi și părăsi camera.

Ling Tan privi spre fața încruntată a lui Lao Er.

— Ce vrea să spună? întrebă el.

— E îngrozită la gândul că copiii noștri nu vor ști ce înseamnă libertatea, răspunse Lao Er. Sperase cu atâta ardoare că albi îi vor învinge repede pe dușmani, și când colo, dacă a căzut Birmania, ce ne rămâne?

— Știe întotdeauna prea multe, soția ta, oftă Ling Sao. Fiule, știe prea multe pentru o femeie.

Ling Tan vorbi din nou către Lao Er:

— Dacă vrei ca fiii tăi să crească liberi, trebuie să părăsești această casă.

— Ce? strigă Ling Sao. Va trebui să-mi pierd și nepoții, cum mi-am pierdut feciorul cel mai mic?

Ochii i se umplură de lacrimi. Lao Er se grăbi să-și consoleze mama:

— Lasă, mamă, de ce te gândești atât de departe? Am spus eu oare că-ți iau nepoții?

— Nu, spuse Ling Sao printre lacrimi, dar dacă Jade va voi să plece, ne vei părăsi și tu.

— Cum putem pleca cu trei copii mici? o consolă Lao Er. E numai un vis al ei. Nu vă vom părăsi.

Dar Ling Sao nu se lăsă așa de ușor convinsă.

— Dacă Jade are astfel de gânduri, mi-e teamă, zise bătrâna.

Soția lui Lao Ta aduse tava cu ceai, dar nimeni nu se gândi să bea. Se despărțiră, plecând fiecare în camera sa.

Ling Sao nu găsi liniște nici în pat. Gândul ei se cutremura că ar putea rămâne fără nepoții pe care-i iubea atât. I se părea o nenorocire mai mare chiar decât dacă ar auzi că feciorul ei, Sheng, e pierdut. Dar sufletul ei de mamă nu putea admite niciun astfel de gând; o cuprinse un dor nebun de fiul ei și începu a plânge.

Ling Tan o auzi plângând, dar vocea lui era aspră, când îi vorbea:

— Încetează cu plânsul, femeie; avem atâtea necazuri și tu bocești ca o babă.

— De ce să am o bătrânețe fără copii?

— Nu te gândești decât la tine, zise el cu tristețe. Doar tu și cu mine, suntem bătrâni, ca și cum am fi morți. Ți-ar place ca copiii să crească în sclavie? Jade are dreptate.

Pe Ling Sao o podidi iarăși plânsul, dar el, nu mai putea suporta, la vârsta lui, asemenea manifestări și, ridicând mâna, o lovi peste obraz.

— Termină, termină odată, strigă el, dacă nu vrei să mă aduci și pe mine în halul ăsta.

La auzul acestor vorbe ea tăcu și iertându-i violența îl mângâie pe obraji. Erau umezi...

— Și tu? murmură dânsa.

— Taci, șopti el, dar vocea lui îi frângea inima.

— Scumpul meu bătrân, făcă-se voia soartei, făcă-se voia soartei.

*

* *

În noaptea aceea caldă, Sheng stătea copleșit sub greutatea amintirilor și a dorului; alături de el Pansiao, culegea din negura memoriei ei întunecate, frânturi de aduceri aminte. Între ei, Mayli căuta să nu le stingherească revederea.

Pansiao întinse mâna, Sheng o luă într-a lui și o ținu strâns.

— Surioară mică, zise el, trist, de ce ești aici? E mai greu pentru tine decât pentru mine. Care va fi sfârșitul tău?

— Dar sunt fericită că am găsit-o pe Mayli, iar acum pe tine, zise ea cu bucurie. Se putea să fi fost și singură aici; îi povesti apoi toate peripețiile prin care trecuse.

— Ai fost ca o frunză pe care o poartă vântul, dintr-o parte într-alta.

— Dar acum sunt la adăpost! Sunt cu voi doi împreună.

Sheng și Mayli se priviră unul pe celălalt deasupra capului ei. Se gândeau amândoi la același lucru. Cât de mult ar fi dorit să rămână singuri, dar nu se îndura niciunul să-i spună așa ceva lui Pansiao. Nu puteau fi atât de cruzi. Tânăra fată

depăna firul amintirilor. Mereu îi venea în minte, câte o ființă dragă de acasă.

— Îți amintești cum se străduia Jade să mă învețe să citesc, frate? Aș dori să fie aici să vadă ce multe litere știu și cum pot citi din cartea pe care o am. O am aici cu mine.

— E adevărat, zise Mayli. Am văzut-o și eu citind câteodată.

— Am învățat să citesc la școala femeii albe, adăugă Pansiao, acolo unde te-am văzut pentru prima oară, surioară. Și din primul moment am știut că vei fi...

Se întoarse către Sheng și-l privi drept în ochi.

— Cum am dat cu ochii de Mayli, i-am zis că ar fi o soție bună pentru tine.

Sheng râse cu poftă.

— Și eu am spus întotdeauna același lucru, îi zise el lui Pansiao. Și acum tot așa cred. Dar poți tu s-o faci pe Mayli să fie de aceeași părere cu noi?

Pansiao ardea de nerăbdare. Ea luă mâna lui Mayli și o puse pe genunchii ei; o aduse pe cea a lui Sheng, și le împreună.

— Voi, voi doi, zise ea, bâlbâindu-se, voi doi, trebuie să, să vă uniți.

Mayli lăsă mâna ei într-a lui Sheng; ambii simțiră mâinile lui Pansiao, tremurânde și calde, apăsând ușor asupra lor.

— Nu vrei să consimți? o rugă Pansiao cu căldură.

— Copilă scumpă, e oare acum timpul pentru astfel de vorbe? Cine știe ce ne poate aduce ziua de mâine?

— Tocmai de aceea trebuie să fim înțeleși, zise Pansiao neliștită. Dacă am fi siguri de ziua de mâine, nu ar trebui să ne grăbim. Dar poate că nu va mai exista un mâine; de ce să nu-ți dai acum consimțământul?

— Are dreptate, spuse Sheng cu voce gravă.

Inima lui Mayli bătea cu putere. N-ar fi oare mai bine să-și dea consimțământul, și să aibă liniște, liniște în dragostea ei zbruciumată?

Dar se vede că Cerul nu-i îngăduia încă atâta fericire, căci înainte de a putea spune vreo vorbă, auziră pași grăbiți care se îndreptau în direcția lor. Era An-lan, palidă, gâfâind din cauza goanei, cu ochii înfundați în orbite. Se adresă direct lui Mayli ca și când ceilalți doi n-ar fi existat:

— Ești aici – Doamne – te-am căutat pretutindeni! Chi-ling,

Chi-ling s-a spânzurat de un copac! E – e acolo! Arată cu mâna spre celălalt capăt al taberei.

Mayli sări ca arsă și fugi spre locul desemnat de An-lan. În urma ei veneau Sheng și Pansiao. Fugeau toți spre marginea îndepărtată a junglei, în apropierea taberei soldaților; aici o găsiră pe Chi-ling, o siluetă mobilă, care atârna de ramura unui copac noduros.

Sheng scoase briceagul și tăie imediat ștreangul, prinse corpul slab și-l întinse pe pământ. Sărmana fată se spânzurase de propria-i curea.

Mai trăia oare? Mayli simți carnea încă caldă a lui Chi-ling.

— Fugi repede, o rugă ea pe An-lan, fugi, adu-l pe Chung! Începu să frece mâinile lui Chi-ling, să-i miște brațele. Peste puțin sosi și Chung, găfâind, din cauza căldurii insuportabile. Cercetă inima fetei, clătină din cap însă: inima încetase de a mai bate. Sărmana Chi-ling nu mai exista. An-lan privea înmărmurită spre corpul neînsuflețit al prietenei sale, ochii îi erau uscați, lacrimile refuzau s-o ușureze.

— Ți-a spus ceva, An-lan? o întreabă Mayli. Ați fost doar bune prietene.

— Nu, nimic. Am luat, ca de obicei, împreună, masa de seară; apoi și-a căutat de lucru, iar eu mi-am văzut de treabă.

— Am văzut-o, zise Chung încet, acum o oră. A venit să-mi spună că unul din australieni murise. Mă așteptasem de altfel la așa ceva, căci avea o rană cangrenoasă, iar sulfamidele s-au terminat. Știa doar că era în pericol de moarte – și apoi îi era completamente străin.

— Fiecare moarte o impresiona mult, murmură An-lan. I-am zis, că vom vedea mulți oameni murind și că trebuie să fim tari.

— Ce ți-a răspuns?

— Știi că nu răspundea niciodată cuiva. Nici mie nu mi-a zis nimic. I-am repetat din nou când a plecat să vadă pe tânărul muribund australian. Se vede că după ce l-a văzut murind, a venit aici în junglă și s-a sinucis.

— Să mergem să vedem cadavrul tânărului, zise Chung, poate a lăsat ceva acolo.

— Dar n-o putem părași astfel, spuse Mayli repede. Fiarele junglei ar devora-o, pisicile sălbatice, se zice că sunt chiar tigri prin aceste locuri.

— O voi lua eu în brațe, zise Sheng.

Ridică cadavrul fetei și-l duse pe umeri, urmat de ceilalți, până la tabăra soldaților. O santinelă engleză îi opri.

— Cine-i acolo? întrebă el.

— O soră de caritate s-a sinucis, răspunse Chung scurt.

— Aha! bombăni santinela.

Cobori arma și privi spre cadavrul fetei. Deodată tresări.

— Fata asta, dar a trecut pe aici acum o jumătate de oră; i-am zis că nu e bine să umble noaptea singură, dar nu m-a ascultat și a trebuit s-o las să treacă; e atât de greu să convingi pe cineva care nu înțelege limba în care-i vorbești.

— Las-o aici, zise Chung către Sheng. Santinela o va supraveghea până ne întoarcem.

Sheng așază jos încetișor corpul neînsuflețit. Chi-ling se odihnea în pace; luna îi lumina fața frumoasă.

— Voi veghea asupra ei, murmură santinela.

Se îndreptară în tăcere spre locul, unde, pe o targă zăcea cadavrul tânărului soldat. Dar niciun semn sau mesaj de la Chi-ling. Remarcară doar că rana îi era acoperită cu un mănunchi de frunze.

— Ea a pus frunzele acolo, zise An-lan.

După un timp Chung spuse:

— Să ne întoarcem și s-o îngropăm. Pe căldura asta nu e bine să rămână neîngropată. De tânărul australian vor avea grijă alții, dar ea e a noastră, noi trebuie s-o înmormântăm.

Se întoarseră și ajungând la marginea junglei, săpară o groapă; An-lan și cu Mayli făcură un pat de frunze și o așezară pe Chi-ling. Pământul acoperi trupul tânăr al fetei; Sheng și cu Chung puseră de-a curmezișul gropii un trunchi de copac, spre a feri mormântul de fiare.

Mayli era foarte impresionată. Sheng o privi, un timp, îndurerat.

— Trebuie să mă întorc la oamenii mei, iar tu acolo unde te cheamă datoria.

Pansiao se apropiase de ei, privea cu niște ochi rătăciți, de la unul la altul. Dar ei n-o băgară în seamă, nici An-lan, care plângea cu capul în mâini, nu le atrase atenția. Chung plecase de mult.

— Să ne întâlnim noaptea, de câte ori avem posibilitatea, zise Sheng. Să nu mă pierzi din vedere, iar eu te voi găsi de

câte ori voi fi liber.

Ea dădu doar din cap, drept răspuns. Îl urmări cu ochii, până se îndepărtă. De-abia atunci se apropie de An-lan, și-i puse mâna pe umăr.

— Vino, vino cu mine.

An-lan o urmă, Pansiao, se apropie speriată și tăcută. Mayli o luă de mână, și astfel, toate trei își urmară drumul către tabăra femeilor, spre a încerca să-și odihnească trupul, trudit de atâtea munci și dureri.

Capitolul XVI

Dar nici în noaptea următoare și nici în cele șase nopți care urmau, Mayli și Pansiao nu se mai putură întâlni cu Sheng.

A doua zi în zori, cei care n-au fost treziți de zumzetul țânțarilor sau de mușcăturile lipitorilor și ale altor jivine care roiau în preajma junglei, au fost smulși din somn de aeroplanele dușmane, care aruncau foc până în ultimele linii ale taberei unde se găsea Mayli împreună cu femeile sale. Se odihniše doar o oră sau două, având alături de ea pe Pansiao și în apropiere pe An-lan, pe care voia s-o supravegheze.

Era sigură că nu va putea adormi, căci gândurile o tulburau adânc, dar fiind tânără și tare obosită, o furase somnul. Dar tunetul bombelor, care cădeau în jurul ei, o smulseră din somn, se trezi, și trase și pe Pansiao după ea. Se adăpostiră la marginea junglei. Se țineau strâns una de alta. Cu câteva minute înainte de plecare, frunzele erau umede, pământul de asemenea, răcoarea dimineții le pătrundea în oase. Nu prea erau în siguranță nici aici, căci fiecare știa că dușmanul era în stare să se cațere în copaci ca maimuțele, camuflându-se și să-i atace. Mayli privea îngrozită în jur. Dar în loc de dușman, descoperi aproape de ea un șarpe mare, care scosese capul dintr-o scorbură putredă de copac.

— Nu te mișca, șopti ea lui Pansiao. E un șarpe periculos în apropiere.

Nu îndrăzneau să facă vreo mișcare, priveau cu groază spre șarpe, în timp ce deasupra lor, avioanele dușmane se avântau într-un zbor nebun, se lăsau în jos, iar se ridicau, iar coborau și de fiecare dată, cădeau nenumărate bombe. Șarpele se neliști și el, scoase capul mai mult, îl retrase din nou, apoi apără o limbă roșie, lungă și ascuțită.

Pansiao era palidă și tremura de frică.

— Cred că nu e un șarpe, mai degrabă o fi vreun diavol.

Amândouă stăteau îngrozite, și cu ochii țintă spre șarpe. Căldura era de nesuferit. Ochii animalului erau fixați asupra lor, își mișca mereu capul, când într-o parte, când într-alta; cu toate că era la o distanță destul de mare de ele, totuși Mayli avu senzația că o paște un mare pericol.

— Nu trebuie să rămânem aici, îi șopti ea lui Pansiao, să ne

îndepărtăm încetinel, ca să nu simtă că ne mișcăm.

Astfel Mayli și cu Pansiao, ținându-se de mână, se târau încet înapoi, uitând de pericolul care le amenință de sus. Dar în aceeași clipă pătrunse de o groază de nedescris, și fără a se gândi la nimic, începură să fugă, ca două nebune, până în mijlocul șoselei.

— Am făcut prea mult zgomot, spuse Pansiao îngrijorată.

— Se poate, la asta nu m-am gândit, te pomenești că am stârnit toate jivinele junglei, adăugă ea uimită. Mai avea puterea, în mijlocul primejdiei provocată de exploziile bombelor, să se preocupe și de creaturile sălbatice ale junglei, obișnuite de natură cu prea multă liniște.

Avea să-și amintească ades, în viitor, de groaza care le cuprinsese pe ea și pe Pansiao, când au fugit de frica șarpelui. Poate că același sentiment de groază îl încearcă și armatele în retragerea lor; dușmanul îi atacă de cinci, șase ori într-o singură zi; de fiecare dată morții sunt prea numeroși spre a fi îngropați, iar răniții în atât de mare număr încât nu pot fi strânși. Oamenii n-au timp de odihnă, mănâncă în pripă și fără poftă, tot ce se poate găsi, căci pierzând legătura cu ariergărzile, nu le mai sosesc provizii. În scurt timp Pansiao slăbise într-atât, încât arăta ca o umbră, și de nerecunoscut. Nimeni n-avea puterea măcar să se înfurie sau să se certe. Cei care scăpau cu viață, îngrijeau de muribunzi.

Dar lovitura de grație, aceea care le anihila orice rămășiță de energie, venea de la climă: căldura, arșița care-i învelea parcă într-o pătură umedă de lână. Ziua și noaptea, aceeași caniculă. În timpul zilei, soarele era de nesuportat și așteptau cu nerăbdare noaptea. Dar căldura nopții, în întunericul populat de atâtea insecte, era și mai îngrozitoare. Era sezonul ploilor torențiale, acele averse care veneau pe neașteptate, dintr-un cer senin; în timpuri normale, localnicii erau fericiți de binefacerile acestor ploi providențiale. Acum, ploaia aducea o înviorare după moleșeala căldurii îngrozitoare și răcorea trupurile ostenite de bătălie. Ultimele zile nu aduseseră nimic bun. A fost o luptă continuă și o îmbulzeală în această rapidă retragere, încât, până la urmă, se transformase într-o adevărată panică, transmitând spaima din om în om: trupuri îngrozite și minți nevolnice.

Șase zile trecură astfel, fără ca Mayli să-l fi văzut pe Sheng

măcar odată. Ce e drept, nici nu-l căutase, căci în această retragere, nici nu se putea preocupa de așa ceva. În cea de-a șasea zi, la căderea nopții, retragerea fu oprită din cauza ploii, dar cerul era atât de înnorat, încât și inamicul slăbise orice acțiune. Ploua mereu, des și continuu; ea scoase din desagă ultima bucată de săpun păstrată cu grijă încă de la plecarea de acasă. O rugă pe Pansiao să țină ridicată o rogojină, în dosul căreia nevăzută de nimeni, Mayli putu să se spele, în voie.

Era tocmai în toiul spălatului, când văzu fața speriată a lui Pansiao, privind peste rogojină. De pe obraji îi curgeau șiroaie de apă.

— Ce ne facem acum? Îl zăresc pe fratele meu care se apropie.

— Cine? Vine Sheng? exclamă Mayli. Mă îmbrac imediat.

Într-adevăr, într-o clipă fu gata, căci îmbracă doar uniforma udă și-și strânse părul cum putu.

Apropiindu-se de ele, Mayli putu să observe imediat, după fața sa, că Sheng părea suferind. Într-adevăr avea brațul stâng înfășurat cu o cârpă.

— Doamne, ești rănit! ți-pă fata.

— Nu cred că merită cuvântul de rană, răspunse el. E doar o gaură, făcută de un cui acum șase zile. Credeam că n-o să fie nimic, dar după cât se pare, cuiul a fost otrăvit. Îi povesti și ei pățania lui de acum câteva zile.

— Lasă-mă să văd și eu ce este, ți-pă Mayli și-l împinse în interiorul cortului. Îi desfășură cârpa cu care era legată mâna; avea în față o rană îndeajuns de serioasă, mâna era umflată, iar puroiul curgea din abundență.

— Caraghiosule! se răsti fata, supărată, de ce nu ne-ai spus nimic până acum?

— Dar cine se poate gândi la propria lui suferință, în aceste timpuri?

Ce putea răspunde Mayli? Se întoarse către Pansiao care-i privea îngrijorată.

— Du-te și cheamă doctorul, o îndemnă Mayli. Spune-i că-i vorba de fratele tău.

Pansiao porni în goană în căutarea lui Chung, în timp ce Mayli îi spăla rana cu dezinfectantele pe care le avea cu dânsa.

Erau timizi amândoi, dar cu toată suferința lui, Sheng se simțea fericit, căci în fine reușise să rămână singur cu Mayli.

Poate că fericirea asta nu avea să dureze decât câteva minute, – o știau amândoi –, de aceea se gândiră, în grabă, la vorbele cele mai potrivite pe care aveau să și le spună, unul celuilalt. Sheng care gândea de obicei mai încet, vorbi, totuși, primul:

— Dacă scăpăm cu bine din acest impas, nu voi aștepta nicio zi, fără a afla ce intenții ai față de mine.

Tânăra fată aplecată cu grijă peste mâna lui, îi spălă rana cu multă precauție. Ridică capul, zâmbind, dar zâmbetul îi pieri îndată de pe buze, căci fața lui Sheng era crispată de durere.

— Iartă-mă, dar n-am știut că e atât de serios – ar fi trebuit să mă anunți mai demult. Stai jos, Sheng.

Tânărul se așază pe o ladă, care fusese altădată plină cu cartușe. Mayli continua să-i spele rana, încurajându-l:

— Trebuie să-ți fac rău, băiete, dar nu se poate altfel. Mă doare că trebuie să te fac să suferi, dar puroiul trebuie scurs, și odată cu el infecția. Când va veni Chung, va vedea ce are de făcut.

Sheng o lăsa pe Mayli să-i aline răul, nu vorbea, dar îi sorbea cuvintele. Vocea ei dulce îi încânta auzul. Ce aproape erau unul de altul, nimic, nici chiar moartea, nu i-ar putea despărți.

Ce scurtă a fost clipa aceasta de fericire! Doctorul Chung sosi, găfâind.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Tânărul acesta are o rană infecțioasă, îi zise Mayli.

Chung slăbise într-atâta în acele zile, încât fața sa pătrată parcă era a unui mort; pe gât îi apăreau venele, ca niște coarde care ar fi pus în mișcare capul, iar începutul de burtă din zilele bune, lăsase locul, acum, unei respectabile scobituri, în jurul căreia putea să strângă cureaua de două ori. Bolnav însă, nu era și nici nu pomenea de așa ceva. Acum, se uită la rana deschisă, o mirosi de aproape și clătină din cap:

— Omul ăsta are nevoie de sulfamide, spuse el, dar n-am deloc. Am întrebuințat acum două zile tot ce mai aveam.

— N-ar putea să aibă ceva englezii? întrebă Mayli.

— Știu eu? N-am văzut pe niciun medic englez în aceste zece zile.

— Nu ne putem ține după ei, spuse Sheng supărat. Tot timpul sunt înaintea noastră, în retragere.

Mayli află astfel de ce erau nevoiți în fiecare zi să se retragă.

— De aceea eram atât de grăbiți? întrebă ea.

— În fiecare dimineață primim ordinul să rezistăm, zise Sheng. Rezistăm cu orice risc. Apoi, spre amiază, un alt ordin ne îndeamnă să ne retragem; întreaga după-amiază trebuie să ne străduim să regăsim oamenii din urmă.

Se uitau unul la altul, tristețea se citea pe fața lor.

— Dar care va fi sfârșitul? întrebă Mayli.

— Cine știe? răspunse Sheng. Fii sigură că generalul nu mai știe ce-i cu el. Sărmanul, el care nu s-a retras niciodată în viața lui, e obligat acum să dea veșnic înapoi, părăsindu-și oamenii, morți sau răniți. Noi, care ascultăm de ordinele lui, ce putem face?

— Dar americanul? interveni din nou Mayli.

— Ce poate face el? Doar nu-i un Dumnezeu – e ca și noi – un străin luptând în țară străină. Nu. Bătălia e pierdută. O știm cu toții. Oamenii simt înfrângerea, chiar și cei din ultimele rânduri. Unii soldați dezertează.

— Oamenii noștri? întrebă Mayli uimită.

— Toți oamenii – cei care simt această nevoie – fie ei albi, galbeni sau negri.

Chung, aproape că uitase de brațul bolnav al lui Sheng, cu toate că acesta ținuse tot timpul brațul întins.

— Nu știu cum ți-aș putea ajuta.

Pansiao, care ascultase în liniște discuțiile lor asupra războiului, fără a înțelege nimic, se amestecă în vorbă:

— Îți amintești, frățioare, zise ea, că mama noastră obișnuia să ne pună o cataplasma din pâine muiată, de câte ori căpătam vara, furuncule? Buba cocea repede, și scăpam de dureri. Câteodată adăuga și sămânță galbenă de rapiță, dar pe aici nu se găsește așa ceva. Eu am însă o bucată de pâine, pe care am păstrat-o în sacul meu. Nu e prea mare, căci am ciupit din când în când din ea, dar tot a mai rămas ceva.

— N-are ce strica, zise doctorul, dar nici de ajutat nu-i va ajuta. Adu pâinea, copilă.

Pansiao căută în sacul său, până dădu de un pachetel învelit în hârtie cerată; desfăcu un rând de hârtie, apoi un altul și în fine scoase la iveală o bucată de pâine uscată, pe care o înmână lui Chung. Doctorul o înmuie și puse cataplasma în jurul brațului rănit.

— Să nu miști deloc brațul, îl sfătui el pe Sheng.

— Din fericire nu e mâna dreaptă, astfel că voi căuta să te ascult.

Se pregăti de plecare.

— Nu pot rămâne mai mult. Generalul ne-a convocat pe toți, pentru miezul nopții.

Nu întinse mâna spre Mayli, dar o privi îndelung.

— E mai bine pentru tine, dacă vii mâine din nou ca să-mi arăți brațul, zise Chung.

— Dacă voi putea, vin, zise Sheng privind mereu spre Mayli. Dar dacă nu voi veni câteva zile, nu știu exact câte, să nu credeți că e din cauza rănii sau pentru că sunt bolnav. Generalul mi-a dat o misiune, deci imediat ce-mi va fi cu putință, voi veni.

Aceste cuvinte erau mai mult pentru Mayli, care zâmbi și spuse cu mult curaj:

— Fii sigur că nu voi fi îngrijorată din cauza ta.

Abia regăsiți, cei doi tineri trebuiau să se despartă din nou.

*

* *

După ce se despărți de Mayli, Sheng își făcu drum printre trupele în dezordine, îndreptându-se spre stânga, în direcția cortului care servea generalului drept Cartier General. La ușă, tuși, spre a-și indica prezența. Generalul auzi și-l chemă înăuntru.

Ceilalți comandanți erau deja prezenți; Yao Yung cu fața prelungă și tristă își găsisese loc pe un scaun pliant, Pao Chen în picioare, iar Charlie Li îmbrăcat cu niște pantaloni în zdrențe, stătea nemișcat.

— Așează-te unde vrei, zise scurt generalul. Nu e timp acum pentru astfel de lucruri. V-am chemat aici pentru că Li a adus vești proaste. Și ariergărzile sunt pierdute. Asta înseamnă că oamenii au aflat că bătălia e pierdută. Unde ar trebui să existe un ordin, nu e niciunul. În aceste condiții mai poate fi ținut frontul? Totuși, am primit ordin de la american, să o pornim în grabă în ajutorul albilor care sunt din nou înconjurați, și atacați pe la spate. Dușmanul, cu ajutorul localnicilor, a pus mâna pe râul peste care trebuia să treacă albi. Ni s-a dat ordin să ne facem un drum printre liniile dușmane ca să

deschidem o trecătoare albilor, pentru retragere. Există un pod care e în mâna dușmanului. Trebuie să-i împingem pe japonezi de pe țărm, spre est, spre a da timp albilor să treacă râul, apoi să urmărim noi, având grijă ca imediat să-l distrugem, înainte ca dușmanul să ne poată urmări. E o misiune foarte delicată asemenea unei opere de artă.

Aceste cuvinte fură spuse cu o voce dură. Nimeni nu vorbi timp de mai multe clipe. În sfârșit Sheng întrebă:

— Dacă e adevărat că ariergarda e pierdută, după cum spune Li Kuo-fan, atunci care va fi soarta albilor, după ce vor fi trecut râul?

— Vor continua să se retragă.

Fața generalului era albă ca varul și în ochi avea o expresie de tristețe profundă. Privea când la unul, când la altul.

— Să nu ne facem speranțe deșarte, zise el. Ajutorul aerian al englezilor, în care ne-am pus nădejdea, nu există.

— Își părăsesc oamenii, ca să-i lase să moară pe pământ străin? întrebă Yao Yung îngrozit.

Avea o inimă prea simțitoare, sărmanul.

— Superiorii albilor socotesc mai cuminte să-i lase pe oamenii lor de aici să lupte, decât să trimită trupe noi care ar fi și ele pierdute.

— Atunci pentru ce luptăm? întrebă Sheng.

— Lasă pe fiecare soldat să se întrebe el însuși, răspunse generalul cu tristețe. Între timp – iată ordinele. Cine se oferă voluntar? Generalul își aminti de vorbele Prezidentului care-i spusese, că de câte ori va avea o misiune prea grea pentru ceilalți ofițeri, să o încredințeze lui Sheng. Nu uitase nici răspunsul acestuia: „Eu o voi îndeplini”. Dar generalului îi veni greu să ordone celui mai bun comandant al său să plece la moarte, de aceea așteptă răspunsul ofițerilor.

Dar tăcerea fu unicul răspuns.

— Să aleg eu unul dintre voi? întrebă el în sfârșit, văzând că toți tăceau.

Pao Chen scuipe în lături, dar nu scoase vreun cuvânt. Yao Yung își aminti de soția sa tânără și de cei doi feciori. Chan Yu, știind dinainte că generalul, având nevoie de el, în preajma sa, nu-l va lăsa să plece, nu se oferă.

Sheng, privi în jurul său, își aminti și el de făgăduiala dată. Ridică capul cu mândrie.

— Deoarece la toți v-a pierit graiul, mi-a rămas doar mie posibilitatea de a vorbi. Voi pleca eu. Și împreună cu oamenii mei voi deschide drumul pentru albi. Dar mai întâi vreau să știu de ce au fost înconjurați de dușman, pentru ca să-mi pot face pe deplin datoria.

— Nu știu nimic, răspunse generalul. Nu mi s-a spus nimic. Am primit doar ordine. Rămâne doar ca să mă supun sau nu. Până acum m-am executat întotdeauna. Dacă pleci tu, voi continua să mă supun ordinelor, dacă nu...

Sheng era foarte impresionat. E adevărat că nu li se spunea nimic. Nimeni nu știa ce fac albi, și mai ales pentru ce luptau pentru a menține un front stabilit de albi, și nimeni nu îi anunțase că aceștia aveau intenția poate să se retragă. Iar acum erau din nou încercuiți de dușman, și nimeni nu putea spune cum s-a ajuns la o astfel de situație. Mâna îl durea, și durerea se întindea de-a lungul șirei spinării.

— Dacă nu ar fi în joc mândria pe care a pus-o în noi Președintele, zise generalul cu voce stinsă, aș da ordin trupelor noastre să întoarcă spatele acestei bătălii pierdute – pierdute pentru noi înainte de a fi pus piciorul pe acest pământ străin. Dar cum voi putea da ochii cu Președintele, dacă nu execut tot ce-mi ordonă?

Cuvintele acestea pătrunseră adânc în sufletul lui Sheng. El oftă și-și rezemă brațul bolnav de stâlpul de lemn, care susținea cortul.

— Voi pleca, zise el din nou. Voi fi și eu o parte din sacrificiul care trebuie adus.

— Rămâi aici, după plecarea celorlalți. Îți voi da hărți și-ți voi arăta drumul pe care trebuie să-l urmezi.

— Cer un singur preț, zise Sheng: vreau că acest om să meargă cu mine. El arată cu mâna spre Charlie.

Generalul admise. Ofițerii plecară, iar Sheng și cu Charlie rămaseră. Timp de două ore și mai bine, discutară, generalul vorbea întruna iar ei ascultau cu atenție. Charlie arăta din când în când drumul pe hartă, deoarece neavând mașini, aveau să umble pe cărări înguste, spre a ajunge mai repede la râu.

— Într-o zi și jumătate de marș greu, vom ajunge acolo, zise generalul. Rămâneți până la sfârșitul zilei. Apoi, veți ataca noaptea după cum v-am spus. Să ai grijă să împrăștii oamenii în timpul marșului, ca să nu se afle că sunteți împreună. Dar

să-ți instruiești bine soldații. Vă veți întâlni cu toții într-un loc anumit și la ora hotărâtă. Niciunul să nu întârzie.

— Niciunul nu va veni mai târziu, zise Sheng.

— Când puteți porni? întrebă generalul.

Sheng nu răspunse imediat. Brațul îl durea. Dar nu se gândea la suferința lui în acel moment. Nu, ezita din altă cauză. Se întreba dacă n-ar trebui să se ducă să o vadă pe Mayli, înainte de a pleca? Cum va primi ea această veste? Îi va putea oare ascunde durerea pe care o resimțea și febra din ochi? Înțelese însă că nu va putea rezista voinței ei de a rămâne. Nu, i-a spus că nu se vor vedea poate câteva zile, ei bine, fie ce-o fi.

— Voi pleca imediat, zise Sheng.

— Deoarece îți pui viața în pericol, nu am niciun ordin să-ți dau. Îți vei îndrepta pașii pe drumul pe care l-ai ales.

Generalul îi destăinui în sfârșit noutatea pe care o ținuse în secret până atunci:

— Am ales oamenii cei mai buni ai diviziilor noastre pentru a lupta sub ordinele tale.

Altădată aceste vorbe l-ar fi umplut pe Sheng de bucurie. Dar cu toate că urechea sa înregistra sunetul, creierul său nu pricepea clar. Încercă să-și fixeze ochii asupra generalului, dar văzu dublu.

— Mă auzi? întrebă generalul.

— Îmi voi face pe deplin datoria, se bâlbâi Sheng.

Salută silit și ieși.

Capitolul XVII

Sheng nu închise ochii toată noaptea din cauza durerii. Tot brațul era umflat; își freca încontinuu mâna, dar alinarea era trecătoare. Nu putea suporta nici uniforma; pielea era roșie și întinsă, gata să crape. Scoase bandajul și cataplasma; puroiul țâșni din abundență, Sheng îl lăsă să curgă și se simți ușurat.

O trompetă adună soldații, conduși de cei cinci ofițeri de sub comanda sa.

Aerul curat al dimineții îl învioră. Privi cu mândrie la oamenii săi. Erau toți sănătoși, arși de soare și plini de curaj. Uniformele lor aveau o culoare îndoielnică, în picioarele goale purtau sandale de pai, și o pereche noi, pe spate. Fiecare soldat avea o pușcă, iar pe spate, o raniță mică. Pe cap purta o pălărie făcută din pai de orez.

— Sunteți gata? întrebă Sheng.

Câteva mii de voci îi răspunseră „Da”.

Marșul începu, cu Sheng în frunte. Oamenii îl urmau – printre ei se afla și indianul. Cu toate că locul lui era în ariergardă, totuși el făcu tot posibilul spre a fi aproape de Sheng. Înaintea tuturor, plecase Charlie Li, spre a îngriji de aprovizionare și a sonda terenul.

După un drum de câteva mile, apăru și soarele. Sheng opri oamenii spre a le da ordine.

— În timpul zilei, trebuie să ne împrăștiăm, în formă de evantai, dar toți să aveți ca țintă Orașelul celor trei ape, care se găsește spre est, la o depărtare de o sută și două mile de aici; în apropierea orașelului e un lac aproape sec. Vă împărțiți în grupe de câte o sută, iar după ce ați mers jumătate de milă, vă îndreptați spre vest și ajungeți în direcția lacului. O luați apoi spre sud și treceți lacul; de cealaltă parte e un orașel pe care-l veți recunoaște, căci are de o parte un lac, de cealaltă parte un râu, prea îngust spre a fi menționat pe hartă, și un canal, deci cele trei ape, după cum îi arată și numele. Dar să nu mergeți mulți împreună, trebuie să faceți impresia unor călători sau pelerini, sau a unor soldați rătăciți.

Sheng luă ca însoțitor pe un băiat tânăr care se ținea de ei încă de la graniță și era foarte tăcut. Rana de la braț îi provoca dureri mari și el n-avea deloc chef de vorbă. Toată ziua au

mers fără ca Sheng să-i fi adresat băiatului mai mult de douăzeci de vorbe, în timp ce băiatul, îngrijorat de starea acestuia, pășea tăcut alături și din când în când, mai spunea: „Da, frate” când Sheng întorcea capul către el.

Atâta doar își mai amintea Sheng din toată ziua aceea; că mergând, schimba mereu piciorul dinainte cu cel dinapoi.

Ca să se odihnească sau ca să mănânce nu s-ar fi oprit, dar o făcea ori de câte ori zărea apă și apuca să bea orice fel de apă găsea. Ocoleau cătunele, căci nu era greu să le distingă, fiindcă satele erau împrejmuite cu ziduri de bambus, în timp ce cătunele erau împrăștiate; în sate, casele erau cățarate pe picioare de lemn și nu mai puține de 10 sau 20. Dar Sheng și băiatul mergeau prin câmpie, iar acolo unde întâlneau coline, treceau pe după coline. Era ușor să se orienteze, fiindcă potecile se încrucișau și păreau să ducă acolo unde voiai. Pe unde orezul era crescut înalt, țineau potecile dintre lanuri, dar nu totdeauna.

Câteodată un fermier birmanez se uita la ei și atunci Sheng îi arăta brațul rănit, ca și cum ar fi căutat un doctor, iar fermierul dădea din cap; unii îl priveau chiar cu milă. O singură dată fură opriți de un fermier mai bătrân, cu o căutătură energică. Când acesta văzu brațul rănit al lui Sheng, îl apucă de cealaltă mână și fără nicio vorbă îl trase spre satul învecinat. Un singur drum traversa satul și de ambele părți ale drumului, erau prăvălioare de mărunțișuri, câteva fierării și la capătul lui, o mănăstire. Intrară imediat pe ușa mănăstirii și într-o odaie găsiră un bătrân; fermierul îl împinse pe Sheng către bătrân, spunându-i tare: „*Pong vi – pong vi!*”

De unde să înțeleagă Sheng aceste vorbe? Se uita mirat spre el, dar acesta spuse ceva bătrânului, care, ridicând mâneca de pe brațul lui Sheng, dădu cu ochii de rană. Clătină din cap și oftă de câteva ori, se vede că voia să arate astfel, cât de gravă i se părea rana; păși apoi înspre odaia vecină de unde se întoarse în curând cu un borcan alb de porțelan, în care se afla o unsoare neagră. Îi făcu un semn, ca să țină brațul întins, și îi puse unsoare pe rană. Sheng strânse dinții de durere, căci unsoarea ardea ca focul. Se stăpâni cât putu. În curând simți o ușurare, durerea dispăru ca prin minune. Cât de recunoscător se simți Sheng față de acest bătrân! Putea să-l răsplătească doar cu bani, dar, spre uimirea lui bătrânul nu

primi nimic. Nici măcar țăranul birmanez care-i arătase drumul, nu se încumetă să ia bani de la el. Îl conduse din nou pe același drum, și se îndepărtă în tăcere.

„Iată, gândi Sheng, că și în această țară străină și dușmană, poți găsi oameni cumsecade și buni, care nu se gândesc la răsplată.”

Fiind ușurat de suferință, Sheng simți o foame grozavă. Își aminti că și băiețandru care mergea în urma lui, trebuia să fie flămând.

— Imediat ce vom găsi ceva de mâncare, vom cumpăra, căci nu prea ne putem sătura cu proviziile noastre.

Își urmară drumul. De-abia acum putea vedea Sheng ce bogat și fertil era ținutul prin care treceau. În curând avea să se mire, căci observă că recolta de orez se făcea în același timp cu însămânțarea lui, căci clima permitea ca ogorul să rămână veșnic verde: aici nu exista vară și iarnă, ca în țara sa.

Peste puțin timp întâlniră un birmanez care vindea găluște calde de orez; cumpărare și ei vreo cinci, șase, și se ospătară la umbra unui copac. Aerul era parfumat și florile roșii din copac răspândeau un miros îmbătător. Sheng se odihni, alături de tânărul său însoțitor. Gândi că poate din politețe ar trebui să-i vorbească acestuia, dar nu găsi cuvintele potrivite. Căldura de la amiază era în toi, florile mirositoare îl îmbătau; după ce mâncă, simți nevoia de a dormi. În curând somnul puse stăpânire pe el.

Dar durerea care revenise, cu mai multă putere, îl trezi. Privi în jur, mirat, uitase unde se află, tot corpul îl durea, sângele din vine îi era greu ca plumbul. Lângă el, tânărul îl privea cu ochi mari.

— Am dormit mult? întrebă Sheng.

— Nu prea mult, dar până la urmă mă gândeam că datoria mea ar fi fost să vă trezesc.

Sheng se ridică cu greutate, își frecă ochii cu brațul valid, își aranja părul, și marșul continuă.

Spre seară erau în apropierea lacului. Apa secase, – în locul lui se întindea o baltă mocirloasă. Sheng înconjură lacul. De cealaltă parte găsi camarazii care îl așteptau; oamenii erau împrăștiați în grupuri de câte o sută, astfel că nimeni nu ar fi putut spune că sunt soldați care fac parte din aceeași armată. Printre ei se găsea și Charlie. Sheng se bucură mult când îl

văzu, căci îi era tare drag. Charlie îi oferi mâncare tânărului său comandant: pe o frunză de lotus îi aduse niște orez cald amestecat cu gălbenuș de ou, iar alături, pe jos, așeză un ceainic plin cu ceai fierbinte. Sheng simți o sete cumplită, la vederea ceaiului, apucă cana cu mâna, și bău dintr-o înghițitură jumătate de ceainic. Charlie îl privi mirat, dar îl lăsă să bea nestingherit.

După ce termină, Charlie vorbi:

— Acum să-ți spun veștile pe care le-am adus. Trebuie să porniți într-un marș forțat, imediat. Îi vom găsi pe albi distruși, dacă nu ajungem, într-o zi și o noapte, la locul bătăliei. Asta e tot ce știu. Acum să mâncăm și apoi, la drum!

Sheng ascultă cu atenție, dar suferința lui era mare, căci brațul îl durea îngrozitor. Trimise vorbă oamenilor săi să nu se culce; ardea ca focul căci avea febră mare. Încercă să se răcorească: băgă capul în apă rece, își turnă apă pe corp, dar în zadar.

*
* *

Marșul continuă tot timpul nopții, cu opriri scurte la fiecare două ore. Sheng era obișnuit cu marșuri de felul acesta, și experiența îl învățase că numai opririle la intervale determinate, mențineau pasul în cadență. Noaptea mărșăluiau împreună, iar în timpul zilei se împrăștiu, fixând orașelul în care trebuiau să se întâlnească. În curând durerea deveni de nesuportat. Poate că transpirația abundentă spălase unsoarea neagră care-i ajutase atât de mult; fapt e că suferința lui creștea mereu și capul îi vâjâia. Cât ar fi dorit să găsească un alt bătrân care să-i facă rost de unsoarea miraculoasă. Dar de unde să-l ia? Și apoi nu aveau nici timpul să se oprească, trebuiau să continue marșul.

A doua zi, oamenii înaintară prin junglă. Copacii mari și umbroși, pe jos covorul moale de frunze, atenuau mult din oboseala soldaților. Unii din ei mergeau cu picioarele goale, și mulțumeau cerului că puteau călca pe moale. Dar cărările erau numeroase și întortocheate. Charlie recunoscuse urme de elefanți care trecuseră înaintea lor.

— Băgați de seamă, le zise el, să nu vă pierdeți prin pădure, căci e deasă, și greu ați găsi din nou drumul.

Fiecare soldat își consulta compasul; în sfârșit ieșiră din pădure.

Deoarece noaptea se apropia, Sheng le ordonă să poposească aici, spre a dormi vreo trei ore, după socoteala făcută. Oamenii își căutară câte un locșor pentru culcuș, și întinseră pe jos cuverturile pe care le aveau cu ei. Doar Charlie refuză să adoarmă.

— Nu dormi niciodată? îl întrebă Sheng.

— Dorm în picioare, îi răspunse acesta, râzând. Charlie înfulecă ceva și bău puțin ceai.

— Înainte de a te fi sculat, voi afla unde se află dușmanul și unde se găsesc albi, zise el lui Sheng.

Se îndepărtă încet și luă cu el doar pe băiețandru acela tăcut, tovarășul de drum al lui Sheng.

*

* *

Sheng era sigur că nu va putea dormi, căci durerea nu-i dădea niciun răgaz. Și totuși adormi, căci fu trezit, după trei ore de Charlie, care fără să știe, îi atinsese brațul bolnav. Sheng sări ca ars, urlând de durere; abia se ținea pe picioare.

— Frate, ce-i cu tine? șopti Charlie, mirat.

Sheng încercă să-și umezească buzele arse de febră. Tot corpul îl ardea, capul i se învârtea.

— Nimic, răspunse el scurt. Am avut un vis rău.

— Alungă-l, zise Charlie, căci am dat de albi. Sunt încercuiți într-adevăr. Piticii diavolului sunt între ei și fluviu; dușmanul e peste tot împrăștiat. E puternic întărit la sud și est, singura speranță e atacul spre vest și în direcția podului. Dușmanul are o linie de front, pe o întindere de jumătate de milă, de-a lungul fluviului. Cred că dacă pătrundeți prin această linie, puteți ușura situația albilor care se vor îndrepta spre puncte. Dar trebuie să lucrați repede, ca piticii să nu aibă timp să distrugă puntea, căci astfel am fi prinși cu toții. Fluviul e mare din cauza ploilor din ultimul timp, și bărci nu se văd nicăieri.

— Nu sunt bărci? se miră Sheng. E foarte curios să vezi un fluviu pe care nu sunt bărci.

Charlie își șterse sudoarea de pe față.

— Unii albi dezertează, continuă Charlie. Dar nu sunt toți albi – unii sunt indieni. Cine ar putea să-i condamne, dacă știu

că sunt împresurați? Din când în când câte unul corupe pe vreun birmanez ca să-i facă rost de o barcă, dându-i în schimb o pușcă.

— Cum, dau puștile lor bune acestor trădători de birmanezi? urlă Sheng.

Furia îi luminase mintea.

— Dar ce au ei altceva să ofere, decât o pușcă? Sunt și ei oameni, ca noi.

— Bine, dar o pușcă atât de bună. Și noi sărmanii care avem arme atât de proaste!

Capul îi vâjâia, începu să aiureze de durere. Repeta mereu aceleași cuvinte – „o pușcă bună” – „o pușcă bună” – „o pușcă bună”.

— Ești beat? țipă Charlie, deodată.

Luciditatea îi reveni:

— Nu, nu sunt.

Sheng își dădea seama că era amețit din cauza durerii, dar n-avea timp să fie atent la suferință. Râse tare.

— Sunt amețit din cauza misiunii pe care trebuie s-o îndeplinesc, țipă el către Charlie. Se îndreptă imediat către soldații săi, și cu o voce aspră și tunătoare îi înștiință că nu mai rămânea timp pentru odihnă și că trebuie să pornească imediat.

Nici pentru mâncare nu poposeau. Oamenii îl urmau, speriați de vocea aceea grozavă. Alerga în fruntea lor, – oamenii goneau după el. Cu toate că își simțea tot trupul arzând de febră, puterile nu-l slăbeau. Ochii îl ardeau, capul îi vâjâia, dar el gonia mereu înainte.

În urma lui, oamenii gâfâiau, sușoteau, dar el nu-i lua în seamă; viteza marșului forțat creștea din ce în ce. Înainte de a se crăpa de ziuă, apărură corturi ale dușmanului. Sheng nu se opri, începu să urle ca un taur, oamenii urlau după el; năvăliră asupra dușmanului pe jumătate adormit și care nu se aștepta la un atac.

Soldații care îl urmau pe Sheng ca pe un zeu; erau însuflețiți parcă de același avânt și aceeași furie. Se năpustiră asupra japonezilor, ca nebunii și baionetele lor pătrundeau adânc în carnea dușmanului. Încercară mai întâi să se servească de arme, dar acestea fiind vechi, aveau nevoie, după fiecare foc, de o nouă încărcătură. Soldații nu aveau timp de

pierdut. Înjunghiau pe îndelete, îi tăiau pe pitici în bucăți, pe unii îi strângeau chiar de gât, iar altora, mânați de ură, le scoteau ochii cu degetele. Le tăiau urechile, pe care le păstrau drept talisman. În fruntea lor, Sheng ca un adevărat demon, cu ochii roșii și plini de febră, cu gura deschisă urla fără încetare. Soldații erau îngroziți, și oamenii lui, care-l cunoșteau, jurau că niciodată n-au văzut pe cineva mai fioros decât era comandantul lor în această bătălie. Se servea și de mâna bolnavă, uitând de durere, cu toate că trupul îi era greu ca plumbul; era amețit, ca un om beat.

Chinezii operară o mare spărtură în rândurile dușmanului; albi împreună cu indienii scăpară astfel din încercuire. Soldații lui Sheng, din ariergardă, zăriră mulțimea de albi care fugeau, care cum puteau, pe jos, răniți, sau în mașini. Unii le făceau semn cu mâna, salutând astfel pe eliberatorii lor. Alții nu-și dădeau seama de împrejurare și goneau, dornici doar să-și salveze viața. Câteodată, soldații albi, se împotmoleau în apa mocirloasă, dar camarazii lor nu aveau timp să-i aștepte.

Sheng, împreună cu oamenii săi continuară lupta, cu toate că albi scăpasera, și erau în urmă. Dar, plin de febră, tânărul comandant uitase că avea drept țintă doar eliberarea albilor. Înnebunit de durere, înainta mereu, căci căpătase puteri înzecite la vederea dușmanului. Soldații, la rândul lor, se băteau și ei, ca niște lei, animați parcă de aceeași furie bolnăvicioasă. Cineva îl aduse pe Sheng la realitate. Era Charlie.

— Ești nebun? Țipă Charlie. Ai de gând să ajungi azi în India? Întoarce-te, – întoarce-te, oamenii tăi sunt uciși, în urma ta. Dușmanul a contraatacat dinspre sud, blestemățiile!

Sheng abia se ținea pe picioare. Întrebă gâfâind:

— Am trecut, am trecut de-acum puntea?

— Ați lăsat în urmă puntea, cu o milă și jumătate! răspunse Charlie.

Sheng fugi înapoi, iar soldații săi fugeau după el. În curând ajunseră la locul unde altădată era puntea. Se opriră, îngroziți, în fața lor se întindea doar apa.

Podul era rupt în două; din când în când, apa aducea bucăți mari de lemne.

— Puntea – băigui Sheng, puntea. Capul îi vâjâia, și nu putu să vorbească. Băiețandru tăcut, găsi cuvintele care

exprimau toată deznădejdea lor.

— Au aruncat podul în aer!

Sheng izbucni într-un hohot de râs, parcă ar fi înnebunit; într-un ultim efort, mai găsisese puterea să râdă doar, căci îndată căzu în nesimțire.

Capitolul XVIII

Se trezi după câteva zile. Era înconjurat de o lumină verde, dar nu era nici lumina zilei, nici amurgul serii. Sheng se gândi un moment că s-ar afla sub apă. Își simți corpul răcorit și ușurat. Stătea culcat pe spate, și în jurul lui, peste tot, aceeași lumină verde. Auzi, în curând un şuierat, și cineva începu să vorbească englezește. Dar nu înțelegea această limbă, și sunetele curioase păreau că măresc misterul care domnea în jurul lui. Unde s-a trezit din somnul cel de moarte? Dar nu putea ridica capul, se mulțumea doar să închidă sau să deschidă pleoapele obosite.

Auzi din nou sunete pe care nu le înțelegea. Cineva vorbi, era o voce pe care o cunoștea. Era vocea lui Charlie. Dar nu putea scoate un cuvânt. Ținea ochii larg deschiși și privea țință. Apăru un obraz necunoscut: era un indian. Dar omul începu să rădă, și încet, încet, îl recunoscă pe Charlie, care se uita cu bucurie la el. Îi vorbi, și Sheng înțelese aceste cuvinte:

— Sheng, te-ai trezit?

Îi fu imposibil să răspundă. Deschise gura, dar în zadar. Fața lui Charlie se apropie mai mult. Îngenunche.

— Sheng, mă auzi?

Sheng făcu un efort mare, în fine glasul îi reveni, dar slab de tot:

— Da.

— Mă recunoști? întrebă Charlie.

— Da, zise Sheng din nou.

— Acum știu că vei trăi, zise Charlie cu bucurie.

Scoase din sân un ou, și-l sparse cu grijă. Îl duse la gura lui Sheng.

— Soarbe-l, am făcut rost de acest ou pentru tine.

Sheng înghiți oul, simți că trăiește. De câteva ori încercă să se ridice, dar era încă prea slab.

Charlie Li se uita cu dragoste la el, cum ținea cu grijă, coaja de ou în mână. Fața lui Sheng era încă foarte palidă.

— Se va face bine, zise Charlie către englez.

— Mulțumită dumitale, răspunse englezul.

— Dar dumneata ai fost acela care i-ai dat sulfamida.

Englezul zâmbi ușor.

— Ce n-aș da să am o țigară, zise el.

— Dacă ar fi un japonez prin împrejurimi, l-aș ucide ca să-i iau țigările pentru dumneata, răspunse Charlie.

— Dar ce, toți japonezii au țigări? întrebă englezul amuzat.

— Desigur, pentru că au toți arme, răspunse Charlie.

Luă coaja de ou din mâna lui Sheng și linse cu poftă ceea ce mai rămăsese.

— N-am mai mâncat un ou de luni de zile. Dar azi dimineață, Dumnezeu a fost cu mine. Am dat de o găină neagră, într-un coteț. Nu se ouase încă, dar eu am convins-o să facă oul.

— Grozavi mai sunteți voi, gălbejiților!

Charlie se încruntă la auzul acestui cuvânt. Dar fața englezului, exprima totuși simpatie. Se servise de acest cuvânt fără a se gândi. Charlie se sculă și aruncă coaja de ou.

— Asta e nenorocirea cu voi englezii, zise Charlie, nici nu știți măcar când ne insultați.

— Te-am insultat? întrebă uimit albul.

— Ne insultați cu aceeași naturalețe cu care respirați.

Vocea lui Charlie era calmă, dar ochii aveau o privire tăioasă.

— Dar cum te-am insultat? întrebă englezul din nou.

— Nici nu-ți știu numele, zise Charlie.

Englezul sări în sus, de pe banca pe care se odihnea. Ochii săi albaștri, plini de uimire, trădau onestitatea.

— Îmi pare rău. Numele meu e Dougall.

— Eu sunt Li, zise Charlie. Dar niciunul nu întinse mâna. Se uitau unul la altul, englezul puțin încurcat, iar Charlie, calm.

— Am stat împreună două zile și mai bine, dar nu m-ai întrebat cum mă cheamă, zise Charlie. Pentru că nu m-ai întrebat pe mine, nici eu n-am vrut să te întreb. Vezi că nu sunt un gălbejit cum mi-ai zis. Un adevărat „gălbejit” ar fi fost politicoș cu dumneata, indiferent dacă și dumneata te-ai fi purtat frumos cu el. Dar eu sunt un soi nou de gălbejit. Nu sunt politicoș față de un om, numai pentru că este alb. Poți să mă numești comunist.

— Înțeleg, murmură Dougall.

Fața toată îi era roșie ca focul.

— Știu că n-ai avut vreo intenție rea, zise Charlie. Dar

tocmai acest fapt mă supără.

— Mi-e teamă, că nu înțeleg prea bine, ceea ce vrei să spui, răspunse Dougall.

Roșeața de pe față îi dispăru. Ochii albaștri luceau blând.

— Sunt convins că n-ai înțeles, zise Charlie cu o voce neschimbată. Și sunt sigur că nu te consideri vinovat de faptul că nu înțelegi ceea ce spun.

— Într-adevăr.

Tânărul englez își mușcă buzele. Fața sa plină de sudoare părea murdară.

— Sunteți atât de cinstiți, continuă Charlie, toți albi, sunteți atât de onești! Începu deodată a râde, și-și plimbă mâna prin părul său negru. Oh, Doamne! Scapă pe asiatici de oamenii albi, cinstiți, se rugă el deodată, încetând de a râde. Se întoarse și o luă la fugă înspre junglă.

Ajuns în pădure, își găsi un loc lângă un trunchi de copac răsturnat, privi în jur ca să se asigure că nu erau șerpi prin apropiere, îndepărtă vreo două lipitori, și se așeză, în fine, la umbra unui tufiș. Unde erau oare ceilalți oameni? Își aminti de momentul când îl văzuse căzând pe Sheng. Îl ridicase și o luase la fugă, dar în același moment apăruse o siluetă care-l ajută să ducă povara. Era indianul. Cum putea el oare să-l întrebe în acel moment de unde venea? Se îndepărtară în tăcere spre pădurea deasă. Timp de două ore nu se opriră. Corpul inert al lui Sheng se bălăbănea între ei. Se întreba mereu dacă acesta mai trăia, dar nu îndrăznea să se oprească ca să se convingă. Indianul părea neobosit, tăcea într-una. Cât de bine știau amândoi, ce se petrecea în urma lor! Sărmanii soldați ai lui Sheng, abia înarmați, prinși între fluviu și dușman, erau măcelăriți și aruncați în apă. Doar prin minune putea scăpa vreunul. În fine poposiră. Corpul lui Sheng fu întins pe jos. Văzându-l, Charlie se îngrozise, căci era sigur că sărmanul avea să-și dea sufletul, înainte ca să i se poată da vreun ajutor. Dar unde puteau ei găsi un ajutor în această țară străină? Totuși, după ce ordonă indianului să vegheze asupra lui Sheng și să îndepărteze muștele hrăpărețe, Charlie o luă spre marginea junglei. După o jumătate de zi, ajunse într-o regiune, care era toată în flăcări. Orizontul era roșu din cauza limbilor de foc care urcau spre cer. Charlie înțelese imediat despre ce era vorba. Birmanezii în nebunia lor, dăduseră foc

orașelor și satelor lor. Nu-și putea închipui cauza acestei nebunii, dar îi văzuse și altădată pe localnici, într-un delir nebun, aprinzându-și casele. Se opri un moment, apoi disperat făcu calea întoarsă, spre junglă.

Dar la întoarcere, dădu de un englez, care se ascunsese în junglă. Era cât pe ce să-l calce, căci nu-l observase, dar în același moment zări țeava unei puști, întinsă spre el. Imediat sări asupra albului, îl dezarmă, salvându-și astfel viața. Dar Dougall, care-l luase drept japonez, se repezi asupra lui Charlie, și-l aruncă de pământ. Căzură împreună, dar chinezul începu să se jure că nu era japonez, ci un prieten al albilor. Dougall îi dădu drumul imediat.

— Doamne Dumnezeule, zise englezul, era cât pe ce să teucid, am crezut că ești un japonez.

Au făcut drumul înapoi, împreună schimbând doar câteva cuvinte. Charlie îi explică englezului că un camarad al său era pe moarte. Dougall scoase din buzunar, un pachetel alb în care avea diverse medicamente. Alese câteva pastile albe pe care le întinse lui Charlie.

— Ar fi bine să ia pastilele acestea, zise el.

Ajunseră la locul unde-l lăsase pe Sheng; acesta mai era în viață. Indianul, dând de o gaură plină de apă, scoase în pumni apă neagră de junglă. Charlie se strădui să deschidă gura lui Sheng, și-i turnă apa odată cu pastilele, pe care sârmanul le înghiți.

Întâmplarea aceasta se petrecuse ieri dimineața.

Dougall îi ajutase mereu. Construisese un pat mai bun pentru Sheng, și-i făcuse o saltea umplută cu iarbă. Își spălase cu grijă batistele ca să poată filtra apă de băut pentru el. Îl așezase pe Sheng ca să stea cu brațul rănit la soare și-l ferea de muște sau de țânțari.

— Soarele o să vindece rana asta, spuse el. N-o să fie prima oară.

Despre retragere nu pomenea nimeni.

Charlie se ridică, oftând. Ura pădurile acestea. În mijlocul tăcerii, auzi niște zgomote curioase. Animalele ieșeau la iveală. O șopârlă țâșni de după o buturugă și văzându-i, o zbughi prin iarbă, înspăimântată, alunecând cu coada albastră, ca o cometă. Țânțarii roiau peste capul lui. Nu era liniște și nici siguranță pentru om, în junglă. Ce-i de făcut? Trebuie să iasă

de aici, oricum și să înainteze iarăși spre apus, până ce vor da de general. Bine că își îndepliniseră sarcina pentru care au fost trimiși. Eliberaseră pe englezi.

Se întoarse pe aceeași cărare pe care venise, cu toate că abia mai recunoștea drumul. Crengile pe care le îndoise spre a-și face loc, se înălțaseră din nou, iar iarba părea mai deasă ca înainte. Într-o oră, poteca pe care venise părea nebătută de picior omenesc; totuși nimeri în luminișul ales pentru ascunzătoare. Îl găsi pe Sheng treaz, cu ochii limpezi și plini de viață. Englezul îi ajutase să se ridice puțin, și-l proptise de un trunchi de copac. Nu-și lua privirile de la Sheng.

— Îmi pare bine că te-ai întors atât de repede, zise Dougall către Charlie. A venit un cerșetor, imediat după plecarea dumitale. Se vede că era proprietarul oului furat. Dar omul ăsta nu știe nicio boabă de engleză, nu-i așa?

— Nu, niciun cuvânt, răspunse Charlie.

Sheng păru că nici nu observă prezența englezului. Începu să vorbească cu o voce slabă dar hotărâtă.

— Unde sunt oamenii mei?

Charlie crezu un moment că ar fi mai bine să-i ascundă întregul adevăr. Dar socoti apoi că trebuia să știe tot, să suporte cum va putea, dar trebuie să afle ceea ce s-a întâmplat.

— Oamenii tăi au fost distruși.

— Distruși? repetă Sheng.

— Albii au tăiat puntea, după ce au trecut râul, zise Charlie. Ți amintești acest lucru?

Sheng clătină din cap, cu ochii fixați asupra lui Charlie.

— Dușmanul a apărut deodată din sudul orășelului atacat, și odată cu el, mai mulți preoți, îmbrăcați în galben, continuă Charlie. I-am văzut repezindu-se asupra noastră, și în acest moment ai căzut; te-am ridicat, nu știu de unde a răsărit deodată și indianul. Mi-a ajutat să te duc, și astfel am scăpat toți trei. Acum suntem aici, dar cum vrei să știu ce-au pățit ceilalți? Am văzut pe dușmani năpustindu-se cu baionetele și puștile asupra lor. Dar, cu ajutorul indianului, te-am adus până în această pădure. Nu ne-am oprit din mers, timp de o jumătate de zi.

Sheng ridică ochii spre englez, privi cu atenție pe tânărul zvelt, care nu înțelegea un cuvânt din discuția celor doi.

Rânjea binevoitor, și se uita când la unul, când la celălalt.

— Cine e lunganul acesta? îl întrebă Sheng pe Charlie.

— Am dat peste el în pădure, și era să mă dea gata, căci mă luase drept dușman; dar apoi a mers alături de mine, căci i-am explicat cine sunt.

Cei doi chinezi și indianul se uitau la Dougall; el aștepta cu răbdare și bunăvoință, ca ei să isprăvească de vorbit.

— Ți-a spus de ce ne-au lăsat fără nicio scăpare, după ce le venisem în ajutor? întrebă Sheng.

— Nu l-am întrebat, răspunse Charlie.

— Întreabă-l acum, ordonă Sheng.

Charlie se adresă imediat, în limba lui Dougall.

— De ce ați distrus puntea după ce ați trecut râul, lăsându-ne fără nicio posibilitate de retragere?

Dougall deschise, larg, ochii săi albaștri.

— Sunt sigur că n-au făcut așa ceva.

Charlie îi traduse lui Sheng răspunsul.

— Nu știe ce s-a întâmplat? întrebă Sheng.

— Nu știe nimic, fu răspunsul lui Charlie.

— Tipul acesta, zise Sheng după un moment de gândire, e un dezertor. Întreabă-l de ce a fugit?

— De ce ți-ai părăsit armata? îl întrebă Charlie pe Dougall.

Tânărul englez roși ca un rac.

— N-am mai putut răbda, începu el. Oricine știa că suntem pierduți. Își privea mâinile zgâriate, cu unghiile rupte. Era o nebunie. Nici măcar comandanții nu mai știau ce făceau, se retrăgeau atât de repede. Fiecare soldat trebuia să aibă grijă de pielea lui. – Zâmbi rușinat. – La urma urmei, pentru ce toate astea? Dacă câștigăm războiul, atunci totul se va aranja. Dacă-l pierdem – atunci – care e rațiunea pentru care ne mai batem pentru pământul acesta încins?

Charlie îi traduse lui Sheng cuvintele lui Dougall. Sheng bombăni ceva între dinți.

— Întreabă-l ce are de gând să facă acum?

— Ce vrei să faci acum? întrebă Charlie.

— Eu? Dougall ridică capul și-i privi pe cei doi chinezi. Voi merge alături de voi dacă nu aveți nimic împotriva. Am avut mare noroc că v-am găsit – mai bine zis pe dumneata, pentru că știi englezește.

— Spune că va veni cu noi, îi explică Charlie lui Sheng.

Sheng închise ochii.

— Ți-a dat niște pastile albe pe care le-a avut, continuă Charlie. Apoi, nu uita, că ți-a făcut un pat din ferigă, ți-a ținut brațul în soare ca să se lecuiască. Ce-i vinovat un om, dacă inima sa a dat naștere unui nebun?

Sheng zâmbi cu amărăciune fără a deschide ochii.

Două zile mai târziu porniră din nou spre vest. Sheng era iarăși pe picioare, slab încă, dar cu dorința vie de a trăi.

Capitolul XIX

Generalul privi spre american. Încercă să-și ascundă repulsia pe care o simțea în întreaga sa ființă contra acestui om. Cât ar fi dorit să-i spună americanului, ceea ce simțea, și anume că nimic nu mai putea să-i salveze. Voia să-i spună, că era sigur, și toți o știau, că bătălia fusese pierdută înainte ca soldații să fi călcat pe acest pământ străin...

— Am sacrificat o divizie, zise el. Iar din cei cincizeci și cinci niciunul nu s-a reîntors. Unde sunt ei?

— Cerul o știe, răspunse americanul. Niciodată n-am auzit ca o întreagă divizie să dispară. Dar din păcate, așa e.

Generalul se hotărî să fie răbdător.

— E imposibil ca o armată singură să lupte. Înțelegeți?

Încercă să vorbească clar și simplu, pentru ca americanul să înțeleagă. Acesta era mândru de chineza pe care o vorbea, dar nu-și dădea seama că vorbea ca un străin, întrebuițând cuvinte învățate de la oameni simpli.

— Înțelegeți? repetă generalul chinez. Am primit ordinul să țin un sector al frontului. Rezistăm. Oamenii mei luptă fără a ține seamă de primejdie. Apoi primim ordinul să ne retragem, pentru ca sectorul să poată fi întărit. Și apoi? În timp ce noi ne luptam, alții se retrag fără a ține seamă de noi. Suntem obligați să abandonăm o poziție pe care am ținut-o cu riscul vieții noastre. Acesta e oare felul de a duce un război care trebuie câștigat?

Americanul roși, dar nu răspunse nimic.

Generalul salută, făcu stânga împrejur și se retrase.

Răspunse în trecere salutului santinelei; aghiotantul care-l aștepta la ușă îl urmă spre Cartierul General. Gândi cu tristețe că poate niciodată nu-și va mai revedea soția și feciorii. Această convingere îl înfiora; își aminti că avusese aceeași senzație de rece, după ce mâncase o înghețată, delicată cu care nu era obișnuit stomacul său. Simți deodată nevoia de a vorbi unei femei, ca și cum s-ar adresa soției sale. Cu toate că era mai tânără decât el, cu șase sau șapte ani, dânsa era mai iute și mai sensibilă când era vorba să iasă dintr-o încurcătură. Dar ce departe era de ea! Generalul ajunsese în curtea Cartierului său General, trecu prin dreptul santinelor

fără a le vedea. Ajuns în cortul său, se așeză jos, închise ochii și își frământă mâinile cu nervozitate. Era, într-adevăr, disperat: Sheng nu s-a mai reîntors. Între timp înaintarea dușmană se făcea de trei ori mai repede. De unde, la început, japonezii înaintau zece mile pe zi, acum ei făceau mai mult chiar decât treizeci de mile zilnic.

Se odihnea, dar gândul îi zbura în mii de locuri: își va împrăști oamenii de-a lungul șoselei care duce spre Lashio. Va proteja astfel șoseaua.

— Deoarece ei nu se gândesc niciodată la noi, gândi el, să avem singuri grijă de noi.

Simți deodată nevoia de a plânge. Se miră nespus, căci nu prea era obișnuit cu așa ceva.

— E din cauza veșnicei retrageri, se consolă el. Trebuie să intru în acțiune. Voi lucra din proprie inițiativă.

Își descheie gulerul de la uniformă. Căldura era mare, ziua și noaptea aceeași caniculă. Cu toate că era obișnuit cu căldura de acasă, căci orașul său natal era situat într-o vale bântuită de secetă, totuși era o mare diferență. Și apoi șerpii și țânțarii erau dușmani foarte periculoși. Cu două nopți în urmă, fusese mușcat la gleznă, de un scorpion, și piciorul era încă umflat. Unul din oamenii săi, îndemânatic, scosese cu unghia, acul insectei și astfel îl scăpase de o infecție. Oftă și se gândi la oamenii pe care-i pierduse. Sheng, acest brav comandant, de pe colinele Nankingului, nu mai era. La gândul acesta, își dădu seama că ar trebui să-i spună ceva lui Mayli, s-o prevină, măcar atât. Dacă-i va fi dat să nu-și mai vadă soția niciodată, n-a avut niciun motiv să fie geloasă. Bătu din palme și un soldat intră.

— Trimite după Wei Mayli, ordonă el scurt. Apoi parcă spre a se scuza, adăugă: Spune-i că vreau s-o trimit cu un mesaj la american. Ea știe bine engleza – pe când americanul vorbește o limbă chineză pe care eu nu o înțeleg.

Se gândi cu plăcere că trimițând-o pe Mayli la american, acesta se va rușina auzind că generalul nu poate să înțeleagă chineza de care el era atât de mândru. Zâmbi, bucuros că putea să se mulțumească măcar cu atât.

— Da, sigur că voi veni, zise Mayli în timp ce-și ștergea mâinile de șorț. Îmi schimb doar mantaua, căci e plină de sânge.

Mesagerul așteptă. Mayli se grăbi să părăsească sala de operații unde ajutase doctorului Chung, la nașterea unei birmaneze. Fericitul tată era un negustor chinez. El o aștepta pe Mayli la ușă și o opri, ca s-o întrebe ceva:

— Spune-mi te rog, n-ai văzut dacă băiatul care s-a născut are un semn pe urechea stângă?

— Am avut eu oare timp să observ așa ceva? zise Mayli râzând.

Dar chinezul era foarte serios.

— Nu cunoști femeile birmaneze, insistă el, într-o chineză arhaică. Plecase demult din țara sa și întrebuința aceeași limbă pe care o vorbise cu mulți ani în urmă. Cum pot să știu dacă acesta este fiul meu, dacă nu are niciun semn de la mine?

Întoarse capul și arătă în dosul urechii stângi un semn negru.

— Dar fiecare copil pe care-l vei avea, nu va putea avea același semn distinctiv. Vrei să te îndoiești de virtutea soției tale, din cauza aceasta?

Mayli râse cu poftă, dar chinezul rămânea mereu grav.

— Te rog, uită-te la copil, o imploră el, căci n-am de gând să dau mâncare fiului unui alt bărbat. Femeia e tânără și frumoasă, iar eu lipsesc des de acasă.

Mayli îi promise că va cerceta copilul, ca să se convingă dacă poartă într-adevăr un astfel de semn. Se îndreptă spre camera lui Chung, îl găsi îngrijind de instrumentele chirurgicale, înainte de a le pune la loc în sterilizator.

— Chung, generalul a trimis după mine. Mayli își spală mâinile în vasul cu apă caldă care era la îndemâna ei. Chung, crezi că e vorba de Sheng? De ce să trimită generalul după mine? Nu l-am mai văzut pe Sheng de câteva săptămâni.

— Desigur că Sheng ar fi trebuit să fie aici, zise Chung.

Într-adevăr era un lucru extrem de curios, că dintre toți cei plecați, niciunul nu s-a mai reîntors, niciun om în viață, niciun rănit. Și în acest timp, aproape opt zile, niciun ordin de înaintare. O continuă așteptare.

Câteva surori de caritate veniră să scoată targa pe care se afla lehuza. Chung sacrificase din anestezicul destinat soldaților, pentru ca nașterea să fie fără dureri. Era doar vorba de un flăcău, meritase sacrificiul.

Mayli își puse o uniformă curată și se îndreptă spre ușă, dar în același moment, se auzi un plânset de copil. Micuțul fusese uitat, înfășurat într-un prosop. Chung se repezi la el și-l ridică în brațe.

— Am uitat de tine, micuțele, zise doctorul râzând. Mayli se opri un moment în dreptul ușii, apoi se întoarse înapoi.

— Îl iau eu, zise ea. O să-i spun lui Pansiao să aibă grijă de el, până mă întorc. Luă copilul în brațe și se grăbi spre ieșire. La ușă aștepta tatăl. Tânăra fată zărindu-l, își aminti de dorința lui.

— Iată-ți feciorul, privește singur și convinge-te.

Mayli se îndoia dacă copilul purta într-adevăr acel semn distinctiv, pe care tatăl gelos ar fi dorit să-l aibă. Desfășură prosopul, și într-adevăr, în dosul micii urechi stângi, se zărea, abia perceptibil, o mică pată neagră.

— Iată dovada, țipă Mayli bucuroasă, e mică dar și copilul e abia născut.

Negustorul chinez își scoase niște ochelari dintr-un buzunar și analiză cu atenție lobul urechii.

— E fiul meu, zise el solemn. Un zâmbet îi luminează fața. E primul, adăugă el. Îl iau cu mine.

— Dar trebuie mai întâi să fie spălat și îmbrăcat, protestă Mayli.

— Pot să-l spăl și eu, și să-l îmbrac. Vreau să-l iau acasă.

Mayli îi dădu copilul, și-l urmări cu privirea până dispăru. Fericitul tată ducea copilul pe ambele mâini întinse, ca un tribut dăruit unui împărat.

„Ce curioasă era viața”, gândi ea.

În mijlocul războiului, al durerii și al morții, un om putea uita tot, afară de faptul că un nou copil a venit pe lume.

Grăbi pașii, tristă, dar totuși surâzătoare.

— N-am auzit nimic despre Sheng, vorbi generalul, fără a se uita la Mayli, care stătea tristă cu mâinile pe genunchi. Nu știu ce este între voi doi, continuă el, dar e de datoria mea să te anunț, că niciun soldat plecat sub comanda sa nu s-a mai reîntors. Au mers alături de aliați, nici măcar Charlie Li nu e aici, ca să mă anunțe care e situația noastră. Am de gând să pornesc cu oamenii mei de-a lungul șoselei care duce spre Lashio, dar cum să fac acest lucru, fără a aștepta întoarcerea lor? Totuși trebuie să fac ceva.

— Asta înseamnă că plecăm mai departe? întrebă ea.

— Da, imediat, răspunse generalul. De aceea te-am chemat, ca să te duci, în calitate de mesager privat al meu, la american, să-i vorbești în limba lui – ca să fiu sigur că înțelege – că am de gând să plec, indiferent de intențiile celorlalți. Sunt chinuit din cauza retragerii continue. Nu vreau să mă mai retrag. Vreau, ca împreună cu oamenii mei să ajung la frontierele graniței noastre, iar alții să facă ce vor crede de cuviință.

Generalul părea foarte obosit. Fața sa osoasă era mai slabă ca oricând, iar obrajii, adânciți și scofâlciți. Retragerea nenorocită îl dăduse gata. Și Mayli se resimțea din aceeași cauză, căci la fiecare jumătate de zi, trebuiau să se retragă, de fiecare dată mai repede. Cum ar putea oare Sheng s-o găsească? Se afla acum la o sută de mile de locul unde o văzuse ultima oară.

— Să mă duc acum la american? întrebă ea.

— Da, imediat, căci mâine începe marșul.

Mayli se pregăti de plecare, generalul o privi cu ochi triști și întunecați.

— Crezi că eu voi mai vedea vreodată pe soția și pe copiii mei? zise el.

— De ce renunțați la orice speranță? încercă ea să-l consoleze.

— Nu renunț la speranță, dar cum mai pot să mă agăț de ea? Ezită înainte de a vorbi din nou. Mi-e frică, că tânărul acela... Sheng... pe care dumneata...

— Nu, ți-pă Mayli, nu vorbești de el. Eu n-am pierdut speranța. Nici n-aveți idee ce solid e... nu poate fi ucis.

— Da, zise generalul, puternic. Dar, poate că și eu sunt rezistent.

— Să plec? se grăbi Mayli să întrebe căci se simțea atât de tristă.

Omul acesta era atât de disperat. Nu-i era frică de el, dar generalul se agățase de ea cu atâta putere și disperare.

— Plec, și mă voi reîntoarce cât mai repede.

Mayli știa unde e Cartierul General al americanului; fiecare cunoștea cortul mic, asemenea corturilor soldaților de rând, ridicat la umbra unui banan, care dădea puțină răcoare. Mayli pășea prin alea de copaci care ducea la cortul americanului. Nu-i era frică de el, cu toate că nu vorbise niciodată cu el. Îl

cunoștea din spusele soldaților. Știa că americanul se împrietenea mai degrabă cu soldații de rând, decât cu ofițerii.

— Vechea antipatie pentru egalitate, gândi ea cu mânie. Albii vor ca toți să fim oameni de rând, pentru ca să poată continua să ne fie stăpâni.

Ajunse la ușa cortului. Se adresă santinelei în englezește:

— Sunt un mesager trimis de generalul chinez.

— În regulă, răspunse santinela fără s-o salute, și intră înăuntru. Peste puțin se întoarse cu răspunsul:

— Șeful zice că poți intra.

Intră în cort și-l găsi pe general șezând pe un scaun pliant și mâncând cu poftă dintr-un pepene galben. El o privi cu bunăvoință, zâmbi, și se ridică, păstrând într-o mână o jumătate de pepene.

— Nu pot să-ți dau mâna, zise el încurcat, dar îți ofer și duminică o bucată de pepene.

— Mulțumesc, nu-i nevoie, zise ea. Luă loc pe un scaun.

— E foarte bun, remarcă el, așezându-se.

— Pare să fie gustos, dar v-am adus un mesaj din partea generalului nostru. M-a rugat să vă spun că are de gând să pornească, mâine, în marș, spre șoseaua care duce spre Lashio.

Americanul înghiți în grabă îmbucătura din gură.

— Îmi pare rău că și-a schimbat părerea, pentru că dacă va face ceea ce-mi spui, unitățile sale vor avea o poziție dezavantajoasă, căci frontul pe care-l plănuiește e prea îngust. Încearcă să-l convingi, tânără doamnă, căci eu nu pot. Nu mai vrea să primească ordine de la mine.

— E descurajat, zise Mayli cu căldură. Suntem cu toții descurajați.

— Știu, zise el trist, știu și eu acest lucru.

Mayli așteptă, crezând că americanul va mai vorbi, dar nu scoase niciun cuvânt.

— Voi vă apărați unii pe alții, voi și englezii, zise ea deodată. Îi aruncă o privire uimită.

— Suntem niște străini într-o țară străină, zise el.

— Dar noi nu suntem străini aici? răspunse Mayli.

— Nu sunteți atât de străini ca noi.

Mayli simți că o cuprinde mânia.

— Voi albi, țipă ea, sacrificați pe celelalte popoare pe

altarele voastre, pentru voi.

— Am stat douăzeci de ani în țara dumitale, îi aminti el.

— Dar ai rămas tot timpul același om alb.

— Dacă m-am născut astfel.

Mayli se pregăti de plecare, căci misiunea ei era terminată. Americanul o mai reținu puțin:

— Cu toate că gândești atât de urât despre albi, n-am văzut niciodată oameni mai bravi ca soldații britanici. Cu toate că au știut că nu vor putea câpăta întăriri din afară – avioane nu, vapoare nu, trupe noi – nimic, totuși s-au luptat eroic. Viețile lor au servit de hrană lupilor, pentru ca alții să poată fi salvați.

— Întotdeauna apăreți ca niște eroi în propriii voștri ochi, zise Mayli tăioasă. Uitați că noi am fi găsit aliați în birmanezi, în loc să ne fie dușmani, dacă tot timpul cât ați fost stăpânii lor, v-ați fi purtat omeneste, și n-ați fi apărut ca niște eroi albi în mijlocul sălbaticilor negri.

— Nu uita că sunt american.

— Îmi amintesc doar că am în față un alb, răspunse ea, salută scurt și ieși.

Grăbi pasul, mânăta de furie. Se îndreptă spre cortul generalului. Dar odată ajunsă, nu fu primită, căci generalul era ocupat cu comandanții care așteptau ordine. Peste puțin însă, ieși afară și o zări pe Mayli în mijlocul soldaților.

— Am transmis mesajul, dar americanul e de altă părere.

— Nu voi asculta de sfatul său, răspunse generalul.

— Atunci, pe mâine? întrebă Mayli.

— În zorii zilei, fu răspunsul.

Mayli aprobă și porni grăbită. Căci cei mai grav răniți trebuiau să rămână pe loc, încartiruiți prin casele chinezilor, iar cei mai ușor răniți să fie pregătiți de plecare. Va trebui să-l anunțe pe Chung și apoi pe fetele ei, căci pregătirile de plecare, trebuiau să fie puse la punct.

Se încruntă. Fața ei luă o expresie de îngrijorare. Cel puțin de data aceasta nu era vorba de o retragere. Și ea se simțea mai bine în preajma acestei plecări, da. Generalul judecase înțelept, vor alcătui o armată din propriile lor divizii. Își aminti de felul în care vorbise americanului. Când se va întâlni cu Sheng îi va povesti totul, desigur că va fi mulțumit de ea. Dar acum se întreba dacă acționase bine sau rău. Generalul era un om cinstit. Dar dacă cinstea este o calitate mărginită și oarbă,

mai poate păstra acest nume? Ea vedea cinstea, iar Sheng orbirea! Sheng are dreptate, Sheng e mai înțelept ca dânsa.

— Își vor da oare albiu vreodată seama de acest lucru? bombăni ea printre dinți. Nu, desigur că niciodată! Albiu aceștia, retrăgându-se din fața japonezilor, sunt toți orbi. Ei vor plănuî, chiar în timp ce se retrag, să se întoarcă înapoi ca să poată apărea ca Eroii Albi.

Își mușca buzele, scrâșnea din dinți, iar ochii îi fulgerau de mânie. Îndemna pe femeii să se miște mai repede, se grăbea să pună la punct totul, răspundea supărată. În fine, Chung îi făcu observație:

— Câteodată ești tot atât de rea ca o străină.

Se opri un moment și răspunse:

— Se poate să ai dreptate.

Din acel moment, se liniști, ca și cum doctorul i-ar fi administrat vreo doctorie. Pașii săi erau la fel de repezi, dar calmul îi revenise. Vocea redeveni normală. Pansiao, care până atunci evitase să se arate în fața ei, se apropie.

— Pornim la drum? întrebă ea.

— Da, dar de data aceasta, ne apropiem de casă, răspunse Mayli.

Credea că această veste o va bucura pe Pansiao, dar efectul fu contrar, fața tinerei se întunecă.

— Nu ești mulțumită? i se adresă Mayli, care strângea uniforme într-un coș de paie.

— Da, dar... începu Pansiao, și se opri.

— Dar ce? întrebă Mayli.

— Sheng, ezită ea să continue, cum ne va putea găsi?

Mayli tăcu o clipă.

— M-am gândit și eu la asta. Vezi, îi vom lăsa aici o scrisoare la femeia care a născut azi un băiat. O trimitem diseară acasă, și bărbatul ei vine să o ia. Îi vom da scrisoarea cu rugămintea să se intereseze de orice chinez, care va trece pe aici. E natural, dacă Sheng se întoarce, să întrebe pe chinezii de aici, despre noi.

Dar Pansiao nu părea convinsă; își vedea de lucru, dar ochii ei erau triști, și o privea pe Mayli din când în când.

Mayli o supraveghe un timp, apoi îi vorbi.

— Spune ce ai pe inimă, căci văd că te roade ceva.

— N-am nimic pe inimă, răspunse Pansiao cu căldură, mai

bine zis, nimic de seamă. E ceva care nu mă interesează. Dar, dacă lăsăm o scrisoare pentru Sheng...

Mayli se luminează deodată.

— Să lăsăm una și pentru Charlie Li, zise Mayli râzând.

Întinse două degete spre Pansiao, și o necăji. Mai mult în glumă tânăra fată aruncă jacheta care o avea în mână și o luă la fugă.

Rămasă singură, Mayli încetă să râdă. Un oftat adânc ieși din pieptul ei zbuciumat; se opri, căci mâinile parcă refuzau să mai lucreze. Se poate ca ea și cu Sheng să nu se mai vadă niciodată!

Capitolul XX

Noaptea, Mayli scrisese scrisoarea pentru Sheng. Erau doar câteva rânduri, căci nu putea să știe ce ochi vor citi aceste cuvinte:

„Sheng,

Plecăm mâine în zori. Americanul îți va spune încotro mergem, dacă nu vei afla prin alte mijloace. Dacă poți să ne urmezi, te voi aștepta zi și noapte, la fel și sora ta. Cred că trăiești. N-aș simți eu dacă ai fi mort?”

După ce isprăvi această scurtă scrisoare, se gândi dacă mai avea să scrie cuiva. Știa că, poate, din această campanie plănuită de general, nu se va mai reîntoarce niciodată. Știa că generalul trebuie ascultat, dar nu putea uita cuvintele americanului care o prevenise că acțiunea generalului era o nebunie, căci nu avea oamenii necesari. Dacă va trebui să moară în această campanie, căci dușmanul nu cruța femeile? Cui mai trebuie să scrie?

Se gândi la tatăl ei din America. Desigur că ar trebui să-i scrie. Și totuși nu putea s-o facă. Părea că e atât de departe, și atât de neștiutor de viață și de nevoile ei, încât cum putea acum să-i explice unde se găsea și de ce? A păstrat tăcere un timp atât de îndelungat, încât această tăcere nu mai putea să fie ruptă.

Nu exista nimeni oare căruia să-i destăinuie această ultimă noapte înainte de campania cea mare? Îi veni în minte familia lui Sheng, care trăia în apropiere de Nanking, și știa că acestor oameni le putea scrie. Căci erau singurii care aveau să înțeleagă însemnătatea acestei bătălii, ce înseamnă dușmanul pentru toți, și mai ales pericolul în care se avântau.

Ea începu a scrie, repede, o scrisoare către Jade, în care-i spusese adevărul asupra lui Sheng – că acesta nu se întorsese, dar că ea era sigură că el trăiește, și că ea pleca mâine, împreună cu trupa, spre un nou câmp de bătaie. Se gândi un timp dacă era nevoie să mai adauge ceva. Noaptea era deasă, căldura înăbușitoare. Scria la lumina unei lanterne. În jurul lămpii bâzâiau o mulțime de muște și cărăbuși, atrași de

lumină. Se îndepărta din când în când și continua să scrie.

„Noaptea e neagră – cine poate vedea ce va fi mâine? Vă trimit la toți cele mai bune urări. Dacă trăim, Sheng și cu mine ne vom reîntoarce într-o zi acasă.”

Era pentru prima oară că Mayli vorbea atât de deschis de legătura ei cu Sheng, și recunoștea prin cele scrise că avea intenția să se mărite cu el. Inima îi bătea cu putere. Nu, Sheng nu era mort, îi spunea inima ei că trăiește. Închise scrisorile, cea pentru Jade o timbră, iar cea destinată lui Sheng o înmână femeii birmaneze, ca s-o dea soțului ei.

— Spune bărbatului tău, să caute pe un militar înalt și solid, cu ochi negri, și un braț rănit, și să-i dea această scrisoare.

Femeia birmaneză, încântată de feciorul sănătos pe care-l născuse, grație îngrijirii lui Mayli, promise acesteia că va face tot ce-i va sta în putință. Era ultima noapte înainte de începerea marșului.

*
* *

Scrisoarea trimisă de Mayli lui Jade făcu un drum lung: mai întâi prin curier, apoi cu aeroplanul, din nou merse cu un curier, iar cu aeroplanul trecu peste ținuturi ocupate de dușman; oamenii și-o trecură din mână în mână, până ajunse în satul lui Ling Tan. În sfârșit ajunse la destinație. Niciun om din sat nu știa carte, fiecare scrisoare fiind adusă la Ling Tan spre a fi citită de Jade. Din cauza învățăturii ei, ea era socotită drept o femeie înțeleaptă și îndemnatică, femeile veneau de la depărtări mari spre a-i cere sfaturi. Unele o întrebau cum să-și ducă sarcina, altele căutau să afle de la ea de ce găinile lor nu se ouă, altele cum să scape de gușă, iar în sfârșit unele voiau neapărat ca să le învețe cum să îndrepte ochii sașii ai vreunui copil. Fiecare căuta o alinare, și erau sigure că Jade le-o putea da. Le dădea răspunsuri pe care le citea prin diferite cărți sau rezultate din experiența zilnică. Era atât de deșteaptă încât adeseori sfaturile ei dând rezultate bune, faima ei crescuse mult, și se întinse prin satele vecine.

Chiar și Cerul gândea bine despre ea căci Lao Er nu se mai gândea la vreo altă femeie. Inima lui aparținea întreagă acestei femei care-i creștea atât de bine copiii; după ce-i înțârcase, cei

doi gemeni, continuau să fie grași și voinici. Până și Ling Sao nu se mai plângea de ea. Din contra, îi încredință lui Jade conducerea casei. Nimeni nu simțea că această femeie îi stăpânește pe toți. Chiar și soția lui Lao Ta, cu toate că era mai în vârstă, se lăsa condusă de Jade, care făcea pace între ea și Ling Sao, care pe măsură ce îmbătrânea, devenea mai nervoasă și supărăcioasă. Toate le făcea Jade atât de delicat, încât Lao Ta își păstra locul de frate mai mare, iar Ling Sao avea întotdeauna locul de onoare printre celelalte femei ale casei. Cât despre Ling Tan, el o striga pe Jade, de câte ori avea vreo nevoie: ea era aceea care trebuia să alunge muștele ca să poată dormi, ea îi aducea apă fierbinte; părea că Jade nu e făcută decât ca să-l servească pe el.

Viața acestei familii își urma cursul, cu toate vremurile grele din afară. Ling Tan și Lao Er se întreceau în a găsi șiretlicuri pentru înșelarea dușmanului asupra cantității recoltei și a numărului vitelor. În secret, se hrăneau bine, cu toate că aparent nu aveau nimic. Pivnița lor era plină de pește sărat și carne conservată, legume și lăzi cu orez. Copiii fiind bine hrăniți erau grași și frumoși, și de multe ori Lao Er îi ascundea de ochii dușmanului, căci erau prea bine făcuți pentru oameni care trăiesc sub cizma cuceritorului.

O singură supărare apăsa asupra acestei case: soția lui Lao Ta nu căpătase încă, în timp de doi ani, un copil. Sărmana femeie, nu putea uita că era cu aproape zece ani mai bătrână decât bărbatul ei. Era atât de nerăbdătoare să aibă un copil, încât de vreo câteva ori i se păru că, în fine, rămăsese însărcinată, dar de fiecare dată, trebui că recunoască că se înșelase. Ling Sao era furioasă din cauza asta.

— Să nu-mi mai spui că ai să capeți un copil, nu te voi crede până nu mă voi convinge că burta ta e atât de mare, încât nu mai există vreo îndoială.

La auzul acestor cuvinte, soția lui Lao Ta începea să plângă, dar bătrâna nu se lăsa impresionată, din contra, o necăjea și mai mult.

— Chiar dacă se umflă burta, tot nu-i niciun semn, căci am văzut femei cu burta mare, și totuși nu erau însărcinate.

Când în fine, femeia rămăsese într-adevăr însărcinată, Ling Sao nu vru să creadă până nu văzu copilul născut. Din păcate fetița care se născu fu tare slăbuță și pipernicită, iar Ling Sao

își arătă imediat nemulțumirea, deci un alt motiv de neliniște pentru casă. Dar Jade luă partea copilului și-i dădu o atenție deosebită. Adevărul era că Ling Sao care fusese întotdeauna voinică și mândră de sănătatea feciorilor ei, se simțea rușinată că o nepoată a ei să fie atât de prăpădită.

— Mănâncă, țipa ea la copil. Mănâncă!

Copilul se speria de vocea bătrânei, și nu putea înghiți nimic. Bătrâna se supăra, dar Jade lua copilul din mâna ei, îl ducea în camera sa, și-l momea cu dulciuri, îi zâmbea, se juca cu el până ce, în sfârșit, îl determina să mănânce.

În tot acest timp, sub masca ei calmă și cu ochii veșnic surâzători, Jade era stăpânită de gânduri ascunse, pe care nu le dezvăluia nici soțului ei. Se gândea mereu la Mayli și la Sheng. Lao Er îi pusese mai de mult în vedere că trebuie să renunțe la ideea plecării lor spre o țară liberă.

— E de datoria noastră să rămânem aici, alături de tată, să păstrăm pământul și să așteptăm pe loc, ziua libertății.

Gândul ei se îndrepta mereu spre Mayli și Sheng, cu speranța, că împreună cu alții vor veni să-i libereze de sub jugul dușmanului. Dacă aceștia nu-i vor elibera, atunci nu mai există altă nădejde pentru feciorii ei, care trebuiau să trăiască în sclavie. Îi hrănea bine, îi făcea flăcăi zdraveni și sănătoși, dar ce rost avea, dacă aveau să trăiască sub stăpânirea dușmană? De câte ori nu ridicase ochii spre cerul înstelat, și inima ei făcea rugăciuni fierbinți pentru libertate. Din sufletul ei, de unde nimeni n-o putea auzi, se ridica un strigăt de disperare.

— Dacă Dumnezeu vrea ca să nu fim liberi, ar fi mai bine ca fiii mei să moară acum, decât să crească mari.

Jade primi scrisoarea lui Mayli în care aceasta-i relata că Sheng plecase în ajutorul albilor și că nu se mai întorsese. Citea și recitea mereu cuvintele: „suntem în retragere”.

Din fericire Jade fu singură atunci când citi scrisoarea. Vara era tare călduroasă, și toți ai casei dormeau după prânz. Doar ea, stătea trează, la umbra unui bambus, și cosea sau citea. Dorința de libertate nu-i dădea odihnă. Scrisoarea fu adusă de un bătrân fermier care o căpătase în taină de la un poștaş. După ce citi scrisoarea, femeia aceasta care nu plângea niciodată, nu-și putu opri lacrimile care-i curgeau șiroaie. Dacă acei în care avea nădejdea că-i va elibera erau învinși, ce

speranță mai rămânea pentru fiii săi?

Socoti un timp, dacă să citească această scrisoare și celorlalți, și să le distrugă orice urmă de nădejde sau să țină secret veștile rele pe care le primise.

— E mai ușor pentru mine să ascund această scrisoare decât să suport plânsetele soacrei mele și înjurăturile bătrânului.

Dar nu se simțea îndreptățită să ascundă față de părinți vești de la propriul lor fecior, astfel că se îndreptă spre camera lor, unde Lao Er își dormea somnul de după prânz. Stătea întins pe pat aproape gol și nici n-o auzi intrând. Jade îl privi cu tristețe, și simți ce mult îl iubește. Lao Er își trecea timpul înșelând mereu vigilența dușmanului, și de multe ori era în pericol de a fi descoperit. Într-o zi, Jade foarte îngrijorată de soarta sa, îi atrase atenția că se expune prea mult.

— Ceea ce fac, e de datoria mea s-o fac, și va fi mult mai bine dacă tu nu te vei amesteca în aceste lucruri.

De atunci Jade nu mai pomeni vreo vorbă despre asta.

Jade oftând din adâncul inimii, îi atinse ușor brațul gol. Lao Er sări ca ars, ceea ce arăta îndeajuns cât de neliniștit era în sufletul său. Când o zări pe Jade, se rușină și-și șterse sudoarea de pe față.

— Ce prost sunt că m-am speriat.

Ea nu răspunse nimic, căci știa prea bine de ce se trezise atât de brusc soțul ei, cu sudoarea pe frunte.

— Am o scrisoare de la Mayli, zise ea în sfârșit, și conține vești rele. Trebuie să-mi spui, dacă să păstrăm veștile pentru noi, sau să le transmitem și celorlalți. Îi citi scrisoarea, el asculta atent, dar fruntea i se încreți, și nu putea opri înjurăturile care-i țâșneau spontan. Își frământa mereu mâinile.

Se gândi un moment, apoi vorbi astfel către soția sa:

— Ce rost ar avea să spunem bătrânilor tot ce scrie în ea? Ei știu că vor muri înainte ca să apuce timpuri mai bune, dar păstrează nădejdea că noi, copiii lor, vom fi liberi. Știi prea bine câtă încredere are bătrânul meu tată în făgăduiala dată nouă de către oamenii albi. Ce va gândi el când va auzi că sunt în retragere? Va mai trăi? Dacă-i spunem fratelui meu mai mare, el îi va povesti imediat soției sale, iar ea va avea grijă ca veștile să ajungă la urechea mamei mele. Nu, să păstrăm în

noi acest secret, măcar până vom afla cu siguranță dacă fratele meu mai trăiește sau nu.

— Sunt bucuroasă că vorbești astfel, răspunse Jade, căci și eu am vrut să fac același lucru dar mi-a fost teamă.

Se ridică și ascunse scrisoarea într-o ladă în care păstra hainele de iarnă. După aceea se uitară unul în ochii celuilalt, și știau că gândeau același lucru: grija pentru feciorii lor. Lao Er vorbi, în fine.

— Trebuie să mă întorc la munca câmpului.

Jade își șterse ochii înlăcrimați.

— E timpul ca ceilalți să se scoale, mă duc să îngrijesc de tatăl și mama ta.

Și astfel, din acea zi, cei doi păstrau în ei secretul grozav al disperării.

*

* *

Femeia birmaneză, după ce luă scrisoarea lui Mayli pentru Sheng, o ascunse într-un buzunar, și o uită acolo timp de șase zile. Căci, după ce se întorsese acasă, trebui să facă mai întâi curățenie; apoi soțul ei, care la început fusese atât de fericit, găsi că copilul nu prea îi seamănă, cu toate că avea semnul de după ureche care ar fi trebuit să-l mulțumească. Astfel că biata femeie, se strădui să-l îmbuneze, și numai la scrisoare nu-i era capul. Într-o dimineață, pe când își spăla rochia la râu, dădu de scrisoare. Dar nu socoti prea gravă această uitare, principalul era că scrisoarea nu era pierdută.

O puse în buzunarul rochiei unde scrisoarea mai rămase alte două zile. Își aminti în fine de ea și o înmână bărbatului ei.

Întâmplarea făcu că soțul ei aflase tocmai în acea dimineață, la o adunare a negustorilor chinezi din oraș, că o divizie chineză fusese în întregime distrusă, afară de doi sau trei oameni, care deznădăjduiți s-au întors în oraș dar nu și-au găsit camarazii. Omul luă scrisoarea; femeia îi explică că tânăra chineză care i-o dăduse, o rugase să o predea unui soldat neobișnuit de înalt. Bărbatul se înfurie că nu-i spusese nimic până atunci, și porni în oraș unde povesti celorlalți negustori chinezi despre existența scrisorii. Se sfătuiră mult timp, dar cum puteau ei ști unde se afla armata chineză?

— Să mergem la american, zise unul. E doar aici.

Ceilalți au acceptat această propunere, și cu toții s-au îndreptat spre comandamentul americanului. Acesta îi primi destul de bine.

— Puteți să ne spuneți, în ce parte au apucat oamenii întorși ca să găsească armata chineză? întrebă ei.

— Direcția nord-est, răspunse americanul, mai mult decât atât nu pot să vă spun.

Indicația aceasta servi mult oamenilor decizi să pornească în căutarea soldaților răătăciți. Închiriară niște măgăruși cu ajutorul cărora se îndreptară pe șoseaua care ducea spre nord-est. Jumătate de zi au mers, supraveghind cu atenție drumul, treceau prin sate, și întrebau pe oameni, dacă n-au văzut cumva niște soldați, în trecere. În fine, zăriră pe șosea patru oameni, zdrențuiți, murdari, și care păreau a fi soldați. Se apropiară de ei; doi erau chinezi, unul indian, iar celălalt englez. Unul din chinezi era atât de înalt, încât negustorul scoase imediat scrisoarea din buzunar și i-o dădu. Sheng citi numele de pe adresă.

— Eu sunt, zise el uimit.

— Atunci misiunea mea s-a terminat, zise negustorul, și-i dădu lui Sheng și câteva monede în dar. Își luă rămas bun de la el, și împreună cu ceilalți, se îndreptară înapoi spre orașul lor.

Sheng era foarte mirat, din cauza scrisorii, dar cine ar putea spune că înțelege toate întâmplările neobișnuite care ne stau în cale? De unde putea el ști, că datora această scrisoare faptului că o femeie birmaneză, soția unui chinez, îi dăruise acestuia un fecior? Se minuna doar că ținea în mâini o scrisoare de-a lui Mayli, și mulțumea Cerului că știa să citească cele scrise de ea. E adevărat, că Mayli se servise de litere mari și citețe, căci știa că Sheng nu descifra prea ușor o scrisoare. Totuși el o citi, și o reciti de câteva ori; se așeză la umbra unui banan, și nu se mai sătura de citit. Tovarășii săi de drum așteptau cu nerăbdare să isprăvească. În sfârșit, Sheng le vorbi:

— Trebuie să ne întoarcem să vorbim cu americanul și să-l întrebăm încotro au pornit trupele noastre.

Se sculă și puse scrisoarea la chimir. Ceilalți se sculară și ei, afară de englez, care rămase locului. Charlie îi explică că aveau de gând să se întoarcă și să întrebe pe american unde se

găseau trupele lor. Englezul îl privi rușinat.

— Eu nu mă întorc înapoi, zise englezul. Duceți-vă voi și întrebați-l ce vreți, eu rămân aici și vă aștept până vă întoarceți.

Charlie începu a râde și le traduse celorlalți cuvintele albului.

— Deoarece e dezertor, nu e de mirare că nu vrea să dea cu ochii de un ofițer alb.

Chinezii porniră pe șosea spre cantonamentul generalului american. După un marș de o jumătate de zi, ajunseră la locul unde era cantonat restul trupei alcătuită din chinezi și indieni, oameni care scăpasera din retragerea forțată.

Găsiră pe general, afară în curte, îmbrăcat doar cu o cămașă și pantaloni scurți, ca orice soldat de rând, cu părul său cărunț umezit de sudoare, căci căldura era mare prin aceste locuri. Charlie se duse direct la el și-l întrebă unde se află armata chineză.

Americanul, care tocmai cerceta o hartă pe care făcea diferite însemnări cu creionul, rămase uimit la vederea acestor soldați în zdrențe, și care făceau parte din Divizia pierdută. Începu să injure în limba sa, și cu greu putu să se liniștească.

— Dar unde ați fost, de unde veniți, oameni buni?

Charlie povesti americanului, cum luptase Sheng în fruntea soldaților săi pentru salvarea albilor încercuiți; nu uită să pomenească de puntea ruptă care-i împiedicase să se poată retrage. Relată apoi că din această cauză toți oamenii lor au fost măcelăriți, afară de ei, care au putut să scape.

Americanul ascultă în tăcere, ochii săi albaștri străluceau.

Charlie întrebă:

— Unde sunt oamenii noștri?

— S-au îndreptat spre Lashio, răspunse americanul în englezește. I-am spus generalului vostru că acțiunea pe care a pornit-o e o nebunie. Vrea să-și împrăstie oamenii pe un front îngust. Japonezii vor pune mâna pe ei. N-a vrut să mă asculte.

Charlie îi traduse lui Sheng, vorbele americanului; Sheng înțelese imediat că americanul avea dreptate. Fără să vrea îi zise lui Charlie:

— Spune americanului că mi-e teamă că are dreptate, iar noi să ne grăbim, poate îl mai găsim pe generalul nostru, înainte de a fi prea târziu.

— Am înțeles ce ai spus, zise americanul.

Îi aruncă lui Sheng o privire pătrunzătoare, iar acesta se uită la rândul lui în ochii americanului. Acești doi oameni se înțelegeau dintr-o privire.

— Te-am mai văzut și altădată, îi spuse americanul.

— O singură dată, îi zise Sheng.

— Ești din câmpiile Nankingului, adăugă americanul, într-o limbă chineză vulgară. Aș fi preferat ca tu să fii în locul generalului vostru. Ai mai multă minte ca el.

Sheng nu răspunse, căci nu putea admite că un superior de-al lui era mai puțin valoros ea el. Se adresă către Charlie:

— Să pornim imediat.

Îi mulțumiră americanului, și se grăbiră să plece.

Îl găsiră pe englez, în același loc. Dormea la umbra unui banan. Când auzi de intențiile de plecare ale tovarășilor săi, se supără.

— Ar trebui să mergem spre India, țipă el către Charlie. E singura noastră salvare.

— India! răspunse Charlie înfuriat, bine omule, dar nu știi că între noi și India sunt munți înalți?

Dar englezul ținea morțiș la intenția lui.

— Vreau să mă duc în India, cunosc o mulțime de oameni acolo.

Din păcate însă, fiind în țară dușmană, și în pericol de a fi împușcați, căci birmanezii ucideau pe albi, oriunde îi prindeau, nu-i rămânea de ales, trebuia să meargă cu ei. Plecară împreună, pe cărări lăturalnice, ocolind orașele și satele; de câte ori le venea în cale câte un grup mai mare de oameni, se refugiau în câmp, sau alteori în păduricile din apropierea junglei.

După ce au umblat astfel mai multe zile, și-au dat seama că sunt în apropiere de o armată dușmană căci diverse indicii le arătau că japonezii nu sunt departe. Satele erau pe jumătate arse, iar altele care erau neatinse, aveau steagul dușman; populația locală era veselă și zgomotoasă. Se bucura de înfrângerea albilor, care-i stăpâniseră ani de zile.

Sheng înțelese imediat situația și se adresă astfel lui Charlie:

— Dacă nu ne strecurăm într-un fel, printre liniile dușmane, ca să ajungem până la generalul nostru, bătălia va începe și

vom sosi prea târziu. Mi-e teamă că americanul a avut dreptate.

Capitolul XXI

Generalul își situă unitățile după planul făcut dinainte. Era tăcut și trist, căci nu putea uita vorbele americanului, dar nu putea să recunoască că ceea ce face e o greșeală. Își aranjă oamenii, cu grijă, de-a lungul frontului îngust pe care și l-a ales; în timpul nopții era cuprins de grijă, dar se consola la gândul că americanul, care nu câștigase nicio bătălie, nu putea să-i dea sfaturi bune.

„Americanul ține cu englezii, cum putem avea noi încredere în el? Își spunea el cu amărăciune. Ei nu ne consideră ca egalii lor. Dacă ei lucrează împreună, noi vom acționa singuri.”

Gândurile acestea nu-i dădeau răgaz; dar căuta să se convingă că oamenii lui vor rezista oricărui atac dușman, căci nu luptaseră ei oare și acasă, contra aceluiași dușman?

În rândurile femeilor domnea liniște, căci fiecare își vedea de lucrul ei. Munceau de zor căci sandalele soldaților erau rupte, și mulți umblau cu picioarele goale; hainele lor erau rupte și zdrențuite; pe mulți îi mușcau insectele: țânțari sau scorpioni, sau chiar șerpilor; alții se îmbolnăveau de stomac din cauza apei stătute din puțuri.

Dar Chung, care căuta să-i îmbărbăteze pe toți, nu se simțea în siguranță; multe zvonuri, care nu pătrunseseră încă în rândurile femeilor, ajunseră la urechea lui. Într-o seară, ducându-se la Mayli, o găsi cosând la o manta ruptă. Se așeză pe jos, alături de ea, și cu o voce stinsă îi împărtăși temerile sale.

— Dacă vom fi atacați și poate învinși, ce plan ai ca să-ți salvezi femeile și pe tine?

Mayli se gândise de multe ori la acest lucru, căci știa că femeile vor aștepta să vadă ce face ea, ca să-i urmeze exemplul.

— Dacă putem, vom rămâne alături de trupă; dacă nu, ne vom refugia în junglă – cum ne-am putea apăra altfel?

— Vreau să-ți fac un mic cadou, zise Chung și duse mâna la buzunar, de unde scoase un compas mic. Ia-l, vei ști astfel cum să te îndrepti spre vest, ca să eviți întâlnirile cu dușmanul.

— Îți mulțumesc mult, zise Mayli și ascunse compasul în

buzunar.

Își luă lucrul și continuă să coasă. Chung se uită la ea; cât de mult se schimbase, ce veselă și frumoasă era când venise! Acum arăta ca o țărancă cu pielea aspră și arsă de soare. Părul negru avea șuvițe mai deschise, brațele și fața, negre, buzele mai puțin pline, iar sprâncenele veșnic încruntate. Măinile erau crăpate, unghiile rupte, căci nu se dădea în lături de la munca cea mai grea. Devenise posomorâtă și zâmbea rareori.

Simți privirea lui ațintită asupra ei, ridică ochii și se uită drept în ochii lui Chung. Dar nici ea, nici Chung nu vorbi, căci ce aveau să-și spună acești oameni, a căror soartă era atât de vitregă? Doctorul se sculă, își luă rămas bun și plecă, fără să știe că nu avea s-o mai vadă pe această femeie, în tovărășia căreia se simțea ca și cum ar fi avut în față un bun camarad.

*

* *

În zorii zilei următoare, dușmanul apărui și se năpusti asupra lor. Primii soldați care se treziră, văzură doar un nor pe cer. Dar cine lua în seamă un nor? În această regiune, cerul era, dimineța, adesea noros, până la răsăritul soarelui; chiar dacă apărea de o culoare mai deschisă, nu era de mirare, căci toate erau altfel în țara aceasta străină.

Dar norul părea că vine dinspre praful ridicat de camioanele care transportau armata dușmană; în curând apărură numeroase avioane, din ce în ce mai multe.

— Pericol – pericol! începură să țipe oamenii, și se împrăștiară care încotro.

Generalul, care nu dormise toată noaptea, auzind zgomot, sări afară din cort. În același moment, un aeroplan dușman se lăsă jos și deschise un foc de mitralieră, generalul fu atins la umăr și căzu. Nici nu avusese măcar timpul să-i fie teamă, – murise în aceeași clipă.

Puțini l-au văzut căzând, căci dușmanul împrăstia moartea peste tot: în cer și pe pământ. Atacau, împușcau, aruncau bombe și oamenii cădeau ca muștele. În mijlocul unui astfel de prăpăd, cine se mai putea gândi la aproapele său? Chung întinse mâinile către cer și rămase pe loc.

— M-au prins, avu el doar timpul să spună, căci căzu și el imediat, lovit de un glonte dușman.

Inamicul ataca cu furie; regimentele și batalioanele generalului fură în curând încercuite și nimicite. Oamenii erau separați și izolați unii de alții, ariergarda – o mână de oameni – fu distrusă prima. Întreaga divizie chineză dispăru, ca și cum n-ar fi existat niciodată.

Răniții și morții stăteau grămadă, cei care scăpau de furia avioanelor erau executați de trupele terestre. Bătălia, care durase doar câteva minute – căci soarele abia începuse a se ridica – lăsă un prăpăd în urmă, cadavrele umpleau șoseaua.

*
* *

Puțini scăpară, refugiindu-se în junglă, printre ei se afla și Mayli, Pansiao și încă trei femei: Siu-chen, An-lan și Hsieh-ying. După plecarea lui Chung, cu o seară înainte, Mayli rămase foarte neliniștită și nici nu putu să doarmă.

— N-ar fi venit la mine, dacă nu i-ar fi fost teamă, își spuse ea, și cu cât se gândea mai mult la dușman, și la felul cum acesta se purta cu femeile, neliniștea ei creștea. Renunță să se mai culce, se sculă de-a binelea și trezi mai întâi pe Pansiao, apoi pe celelalte trei femei.

— Sunt neliniștită. Sculați-vă și ascultați-mă, le zise ea.

Umbla de la un pat la altul, cu lanterna în mână. Lumina palidă cădea pe fețele lor adormite și trudite. Inima i se strânse de durere.

— Să le trezesc pe toate sau nu? se luptă ea cu gândul. Privi cerul întunecat, apoi lumină cu lanterna fețele chinuite de griji, care dormeau. Niciuna nu mișca. Noaptea era atât de calmă, încât îi păru rău că se alarmase pe degeaba. Renunță să mai trezească și pe celelalte, se întoarse la camaradele ei care erau sculate și le ordonă să se culce.

— N-ar fi trebuit să vă trezesc, numai fiindcă mi-a fost mie teamă, totuși, în caz de pericol, vă îndreptați spre partea de vest a junglei. Alegeți-vă un loc cam la vreo milă în interiorul junglei și așteptați acolo venirea mea.

Ascultară îngrozite aceste cuvinte. Pansiao țipă deodată:

— Mă sperii, surioară.

— Nu trebuie să-ți fie teamă, răspunse repede Mayli. Du-te înapoi la culcare. Ea însăși se îndreptă spre patul ei.

Mayli știa că principalul motiv al neliniștii și insomniei ei

era incertitudinea în privința lui Sheng, căci nu putea afla dacă trăiește sau e mort, și dacă-l va mai vedea vreodată, în caz că e prizonier.

Somnul nu-i venea, astfel că auzi primul huruit îndepărtat și sări imediat din pat. Cercetă cerul, zări imediat norul galben și înțelese că nu era un nor obișnuit. Trezi în grabă femeile, și alergă spre locul unde se aflau răniții și bolnavii.

— Fugiți – fugiți care puteți, țipă ea, iar cei care nu pot – să se întindă cu fața la pământ.

În timp ce îndemna astfel oamenii, dușmanul își începuse acțiunea criminală; se aruncă imediat cu fața la pământ. Îl văzu însă pe Chung, care căzuse primul, lovit de un foc de mitralieră.

Cine ar putea spune de ce unii scapă iar alții sunt uciși? Stătea nemișcată, cu fața la pământ, iar deasupra ei și în jur, simțea căldura împușcăturilor, auzea huruitul, zgomotul puștilor, dar rămase neatinsă. Nici capul nu-l ridica, abia respira.

— Sunt moartă, gândi ea. Aceasta e moartea. Nu mă voi mai scula niciodată, nu voi mai vorbi un cuvânt. Cred că acestea sunt ultimele mele clipe.

Dar trupul ei era viu și tremura, simțea sângele cum pulsa în vene, mușchii elastici și oasele rezistente. Niciodată nu simțise atât de puternic viața din ea, ca în aceste momente, când aștepta moartea care va curma totul.

— Cât de mult regret că nu m-am măritat cu Sheng, gândi ea cu pasiune. Ce păcat că am trăit atât de singură tot timpul!

Acestea erau gândurile ei, și la nimic altceva nu se gândea, acum când era sigură că va muri.

— Sheng – Sheng! Trupul meu moare fără a fi trăit!

Cât regret era în aceste cuvinte!

Dar moartea n-a venit. Dușmanul s-a îndepărtat, și ea a rămas în viață, în mijlocul acestei câmpii a morții. Zgomotul se îndepărta, aeroplanele nu se mai auzeau. Bătălia era sfârșită, iar soarele răsări iarăși ca în fiecare dimineață. Ridică capul și văzu moartea care era peste tot în jurul ei, dar ea – ea trăia. Cât de mică și pierdută era ea, care trăia în mijlocul atâtor morți. Rămase locului și privi în jur: răniți, ciopârțiți, bucăți de carne altădată numite oameni; în apropiere erau femeile, camaradele ei, ucise în timpul somnului.

— Ar fi trebuit să le trezesc și pe ele! țipă ea.

Se simți bolnavă și nenorocită, și începu să fugă cât o țineau puterile, în direcția junglei.

*
* *

Sheng și tovarășii săi încercară în zadar să ajungă la locul stabilit, înaintea dușmanului. Dar acesta era mai iute decât ei: el alerga cu mașina și aeroplanul, pe când ei, sărmanii, mergeau pe jos.

Când în fine au ajuns la locul bătăliei, peste tot erau doar grămezi de cadavre, toate intrate în putrefacție din cauza căldurii și a ploilor repezi. Părea că niciunul nu scăpase. Îl găsiră pe general, întins în fața cortului, exact în poziția în care căzuse. Inamicul îi luase armele și insignele. Sheng îl întoarse cu fața în sus.

Dar nici măcar de plâns nu putea.

— Unde sunt femeile? se adresa el către Charlie. Era printre ele una, pe care am cunoscut-o.

Cei doi bărbați se uitau unul la altul, amuțiți de durere. Dușmanul se îndreptase spre nord, în direcția Lashio, spre a tăia Șoseaua cea Mare dinspre China. Erau în afară de pericol, dar cine îi putea lecuï de durerea care pusese stăpânire pe ei. Sheng simți nevoia, spre a se ușura puțin, de a pomeni măcar numele lui Mayli.

— Știi, era una înaltă – poreclită Wei – o chema Mayli.

— Pe asta o cunoști? exclamă Charlie, iar Sheng avu un moment impresia că și Charlie iubește aceeași femeie. Dar Charlie adăugă imediat:

— Acea pe care o cunosc eu e scundă, ca un copil, și care e mereu în preajma lui Mayli, ca un mic cățeluș.

— Doamne, dar e sora mea! țipă Sheng. E Pansiao.

— Pansiao e sora ta? se minună Charlie.

În câmpia morții, cei doi tineri și-au strâns cu putere mâinile, și au vărsat lacrimi amare pentru ființele atât de dragi lor. Câte nu și-ar fi spus ei, dacă n-ar fi fost de față englezul.

— Ce intenționați să faceți? îi întrebă acesta. Sper că v-ați convins că am avut dreptate – mai bine am fi luat drumul spre India.

Ce-i mai rămânea lui Sheng și tovarășilor săi, decât să se îndepărteze de câmpul plin de cadavre, spre junglă, unde aveau să plănuiască calea de urmat. Dar nici Sheng nici Charlie nu puteau să plece înainte de a cerceta cadavrele, spre a se convinge dacă Mayli și Pansiao nu se află printre ele. Erau atâția pe care-i cunoșteau, dar cum puteau ei să-i îngroape pe toți? Au rupt o bucată din pânza cortului și l-au acoperit pe general ca să-l ocrotească contra muștelor. În sfârșit, văzând că tinerele fete nu erau de găsit, și mai ales din cauza căldurii mari și a muștelor numeroase, cei doi prieteni s-au îndreptat spre junglă, spre a găsi puțină apă și mai ales umbră.

Dar jungla era foarte deasă și cu greu puteai găsi un drum prin ea; noroc de indian care-i conducea. El dădu de o potecă, și cei patru se avântară pe această cale, exact pe drumul pe care, cu patru ore mai înainte, trecuse Mayli și tovarășele sale. Într-adevăr, imediat după începerea atacului dușman, Mayli, fugise în junglă, unde își găsi prietenele, îngrozite de spaimă. O ploaie repede începuse să cadă, și femeile, care nu puteau auzi nimic din cauza ploii, erau speriate, căci dușmanul se mai putea întoarce. Nici măcar pe Mayli n-o auziră venind, dar la vederea ei începură a plânge cu lacrimi amare. Se întreba și Mayli, ce le rămânea acum de făcut? Unde să se ducă în țara asta străină și ostilă lor, și cum putea o mână de femei, fără ajutor, să ajungă iarăși de unde plecaseră? Arborii verzi străluceau din cauza ploii, iar maimuțele numeroase, săltau din creangă în creangă, și se uitau, uimite, la ele. Mayli tremura de frică, căci și dușmanul adeseori se cățara prin copaci, și cine putea spune, dacă alături de maimuțe, nu se ascundea și vreun nou pericol? Teroarea aceasta le cuprinse pe femei; speriate, începură a fugi împreună, înapoi spre șosea.

Dar Mayli își reveni în fire în curând și țipă în urma lor:

— Opriți-vă – opriți-vă – parcă am înnebunit, încotro mergem?

Femeile se opriră, și se uitară cu grijă la ea; Pansiao începu a plânge, căci era atât de cald, și frica pusese stăpânire pe ea. Mayli, văzând fețele acestea chinuite de teamă, își dădu seama, că ea singură trebuia să le liniștească și mai ales să găsească soluția salvatoare.

Ploaia încetase; dacă ar fi putut vedea ce frumoasă era natura din jurul lor! Dar, sărmănele, flămânde și însetate, se speriau până și de frunzele mișcate de vânt!

Deodată se auziră voci de bărbați și pași care înaintau cu greutate prin pădure. Se strânseseră una lângă alta, căci frica lor de bărbații japonezi era mare. Și-au dat seama că sunt femei, cu toate că erau oțelite și trecute prin atâtea nevoi; toate împărtășiseră soarta soldaților în bătălii grele. Au uitat totul, la auzul vocilor bărbătești, afară de faptul că erau femei la discreția unor masculi. Se țineau de mână, nemișcate – căci nu mai era timp să fugă – de frică să nu fie auzite. Vocile se apropiau, Mayli își dădu imediat seama că oamenii vorbeau englezește.

— Eu cred că o să rămân fără bocanci, dacă nu ieșim până mâine, din această pădure, zise unul din ei.

Mayli făcu semn femeilor să rămână liniștite apoi îndepărtă ramurile copacului în dosul căruia se ascunseseră și zări la o mică distanță, trei oameni zdrențăroși, dar înarmați. Unul din ei avea în mână un bocanc la care se uita cu grijă.

Mayli se apropie. Să le vorbească sau nu? Ce palizi erau englezii, și câtă tristețe aveau zugrăvită pe față. Dar erau toți atât de tineri! Da, va vorbi.

— Hello! zise ea deodată, hello!

Săriră în picioare, cu ochii speriați, și armele întinse.

— O femeie aici! se minună cel cu gheata în mână, ești prieten sau dușman?

Mayli ieși din tufișul care o ascundea.

— Deoarece sunt chineză, trebuie să vă fiu prietenă.

Capitolul XXII

Cei trei tineri priveau pe Mayli. Ea citi în ochii lor palizi, vechea îndoială a albilor. Chineză! Prietenă sau dușmană?

— Nu trebuie să vă fie teamă de mine, adăugă ea repede. Chiar dacă nu sunt engleză, totuși nu sunt decât o femeie.

— Ești singură? întrebă unul din ei.

Coborâse arma, dar o ținea totuși la îndemână.

— Nu, sunt împreună cu patru femei. Am scăpat toate din bătălia de azi dimineață.

— Ce bătălie? întrebă tânărul din nou.

— Nu veniți dinspre șosea? întrebă Mayli.

Tânărul clătină din cap.

— Nu, din contră, rătăcim de mai multe zile prin junglă, fără a fi putut ajunge la o șosea. Nu știm unde ne aflăm. Credeam că mergem spre India, dar din cauză că nu puteam vedea soarele, prin desișul pădurii, n-am avut nicio orientare.

Mayli scoase din buzunar compasul dăruit de Chung.

— Ați luat direcția sud-est.

— Doamne Dumnezeule! exclamă englezul.

În disperarea lor, englezii au uitat de primejdie și au depus armele. Unul din ei, slab și prăpădit, se scărpină în cap. Sărmanul, își manifesta, astfel, durerea. Cel mai tânăr, foarte palid, avea o privire îngrozită.

— Vasăzică, tot timpul am mers pe un drum greșit!

— Așa se pare, răspunse primul.

Își încheie tunica zdrențuită.

— Japonezii sunt la sud de noi, sau în altă direcție?

— Au trecut pe aici azi dimineață, răspunse ea, îndreptându-se spre nord și est. N-aș putea spune cât de mult s-au îndepărtat de aici.

— Dacă au fost aici azi dimineață, atunci trebuie să plecăm imediat. Dar încotro? Doar de atâtea zile fugim din calea lor. Au fost în urma noastră tot timpul, și noi care credeam că ne îndepărtăm de ei.

— Trebuie să ieșim din junglă, zise Mayli. Nu putem să vedem nimic, înainte de a ieși la lumină. Voi chema pe prietenele mele.

— An-lan, Pansiao, Siu-chen, Hsieh-ying, începu ea să

strige.

Femeile, care stătuseră ascunse, ieșiră timide; Pansiao ținea strâns mâna lui Hsieh-ying. Femeile se uitau curioase la englezi, iar aceștia la rândul lor le priveau cu oarecare sfială. Tinerii, după cum observă Mayli, nu erau prea încântați. Femeile vor fi o povară, gândeau desigur englezii.

— Putem merge tot atât de repede ca și voi, zise Mayli, suntem obișnuite cu marșul.

— Când te gândești că am făcut așa un drum ca să dăm de niște femei, zise unul din englezi.

— Lasă vorba, Rick, îi ripostă primul. După un moment de tăcere, își duse pușca la umăr. Să pornim la drum, nu avem timp de pierdut.

Luară direcția din care veniseră, oamenii mergeau înainte, iar femeile în urma lor.

Nimeni nu vorbește; acești oameni atât de diferiți între ei, albi și asiatici, femei și bărbați, mergeau prin desișul junglei, fiecare cu inoiața în suflet. Din când în când, fiecare grup își dădea cu părerea despre celălalt. Englezii, privind înapoi spre femei, vorbeau între ei.

— Cea mai scundă pare tare tânără, să tot aibă șaptesprezece ani, zise unul.

— Ar fi drăguțe, dacă nu ne-am gândi la fetele noastre, vorbește un altul.

— Sunt prea galbene, prea subțiri, și nu-mi plac ochii lor, zise al treilea.

— Dar sunt totuși femei, își aminti primul.

— Dacă crezi tu așa, răspunse altul.

Femeile la rândul lor, știind că bărbații nu puteau să le înțeleagă, vorbeau și ele despre ei.

— Oare toți albi sunt atât de înalți și subțiri, și osoși? o întreabă Hsieh-ying pe Mayli.

Mayli, zâmbi doar, căci era tare obosită și căldura era mare.

— Oamenii lui Ying sunt slabi sau grași, ca și bărbații noștri, răspunse ea.

— Mă înfricoșează, se plânse Pansiao. Ochii lor albaștri sunt fioroși, iar nasurile lor sunt ca niște brăzdare de plug. De ce au astfel de nasuri? Miroase cu ele cum fac câinii?

— Dacă așa i-a făcut mama, zise Mayli râzând.

— Arată ca niște fructe fără coajă, se amestecă Siu-chen în

vorbă. De ce au pielea roșie?

— Sunt arși de soare, fără a fi bronzăți.

Dar, după obiceiul femeilor, discuția lor începu să degenereze:

— Oare bărbații aceștia sunt la fel cu ai noștri? întrebă Hsieh-ying, căci avea o slăbiciune pentru bărbați, organică, dar se stăpânea, de rușine.

— Desigur că da, răspunse Mayli cu răceală.

— Pielea mi se încrețește la gândul că aș putea sta în apropierea unor astfel de oameni, zise Hsieh-ying.

Mayli zâmbi ironic.

— Sunt încântată că aud astfel de vorbe, adăugă Mayli, iar celelalte femei izbucniră în râs.

Râdeau tinerele femei privind spre englezii zdrențuroși, cu picioarele goale și păroase, cu trupurile sleite de puteri; au uitat de pericolele prin care trecuseră, au uitat, căci erau tinere.

— Ceea ce nu pot să sufăr, e că sunt așa de păroși, se amestecă și An-lan în discuție. Niciodată nu mi-au plăcut animalele; oamenii lui Ying sunt acoperiți cu păr. Priviți la bărbile lor!

— N-au putut să se bărbierească peste tot? Ia te uită la brațele și picioarele lor la fel de păroase ca obrazul. Au un păr des, ca și câinii. Au păr pe întregul corp?

— N-am văzut niciodată un bărbat alb fără haine, răspunse Mayli serioasă. Și niciun alt bărbat. Dar cred că nu sunt păroși ca niște câini, după cum susține An-lan.

Dar numai cu vorba nu se satură nimeni. Mai ales că drumul era destul de anevoios. Trebuiau să se gândească la mâncare și mai ales la un adăpost pentru noapte. Fiind pe înserate, Mayli se adresă englezilor, cerându-le sfatul.

— N-ar fi mai bine să ne sfătuim împreună ce trebuie să facem ca să găsim ceva mâncare și un adăpost? Jungla e nesfârșită, trebuie să mâncăm și să găsim un loc pentru dormit.

Englezii se opriră, femeile de asemenea.

Se așezară pe trunchiuri de copaci; soldații își ștergeau sudoarea de pe față cu mâneca tunicii și-și făceau vânt cu frunze. Țânțarii roiau în jurul lor. Deodată, unul din englezi se ridică cu un țipăt:

— Nu mai pot să suport aceasta.

Își scârpina cu putere picioarele goale, căci o sumedenie de insecte își găsiseră loc în părul de pe picioare. Hsieh-ying se uita la el mirată; în mână avea o frunză tare mirositoare, și-și dădu seama că, frecată între mâini, mirosul devenea și mai pregnant. Se apropie de englez, și-i făcu semn să frece picioarele cu frunza aceasta. Într-adevăr, insectele, neputând suferi mirosul, se împrăștiară.

— Ești o fată de treabă, spuse el.

Mayli îi traduse lui Hsieh-ying vorbele englezului. Ea râse cu poftă.

Dar frunza, se vede că era otrăvitoare, căci după puțin timp, englezul simți o usturime și începu să urle.

— Să fie al dracului, cred că frunza a fost otrăvită.

Râsul dispăru de pe buzele lui Hsieh-ying, iar Mayli fu de părere că ar fi mai bine să pornească iarăși la drum. Mayli împreună cu englezul cel înalt mergeau în frunte, ca doi conducători, iar ceilalți îi urmau; nu mai erau despărțiți, ci pășeau alături.

Pe măsură ce o privea mai mult pe Mayli, îi plăcea mai mult englezului.

— E un mare noroc că am întâlnit o ființă care știe englezește, zise tânărul. Poate că ne vom fi de folos, unul altuia.

— Nu e lucru ușor pentru niște femei să călătorească singure printr-o țară neospitalieră, răspunse ea.

— Ce ar fi dacă am face un plan? o întrebă el.

— M-am gândit la ceea ce am putea face, răspunse fata. Dacă am putea tăia șoseaua cea mare care duce spre India, ar fi bine pentru noi să luăm această direcție, căci, după câte știu, nu există șosele care duc spre China. Am auzit însă adeseori, că este un drum care duce spre India.

Englezul strânse buzele în semn de plictiseală.

— Greșești, zise el supărat. Nu e niciun drum.

— Nicio șosea care duce spre India? Se miră Mayli.

Tânărul clătină din cap.

— Tocmai de asta e retragerea atât de anevoioasă, cărările sunt înguste și îndesate cu oameni. Și apoi, niciuna nu merge direct spre India.

Mayli era atât de mirată, încât nu putea scoate un cuvânt.

Auzise de atâtea ori vorbindu-se despre minunata șosea spre India, de o sută de picioare lărgime, asfaltată, pe care armatele puteau înainta atât de bine.

— Ce nebunie din partea generalilor noștri, tipă ea deodată, să aducă în țară străină, o armată prea puțin numeroasă pentru a învinge, știind că nu există posibilitatea unei retrageri!

— Nu-mi spui nimic nou, îi răspunse englezul. Am repetat-o și repetat-o mereu. Dar ce să-i faci, se vede că așa trebuie să fie. Dunkerque a fost o bagatelă, în comparație cu bătălia de aici. Am fost la Dunkerque. Am avut doar o mână de apă de trecut și Anglia era aproape și ne putea da ajutor. Știam că țara noastră e aproape. Dar aici – o întindere de sute de mile de junglă – iar Anglia, la o depărtare atât de mare. Chiar și India – se opri și Mayli își dădu seama că se străduiește să-și oprească lacrimile.

— Pentru ce suntem aici? se întrebă Mayli.

— Pentru ce luptăm în țara asta blestemată? se răsti englezul deodată. Toți se întreabă același lucru. Dacă câștigăm războiul, vom avea din nou această regiune cu oamenii care nu ne înghit. Dacă-l pierdem, nu vom mai stăpâni acest pământ. Nu e o țară unde să te poți bate. Zeci de mii de oameni vor fi înghițiți în această gaură, și până la urmă tot nu vom învinge. Nu e un câmp de bătaie pentru albi!

Mayli auzi aceste cuvinte fără a răspunde. Se uită în jur, peste toată jungla. Nu, aici nu poate fi un câmp de bătaie. Frunzele copacilor tremurau în bătaia vântului. Ierburile înalte, care creșteau în preajma copacilor, nu permiteau soarelui să pătrundă, ierburile erau veșnic ude de ploaie; frunzele lor erau enorme. Mayli luă o frunză, care păstra încă apa ultimei ploi, și sorbi cu sete lichidul. Astfel își astâmpărau ei setea, căci izvoare nu erau nicăieri. Nu, nu era o regiune pentru luptă. Dar câți n-au murit pe aceste meleaguri! Se gândi la general și la Chung, și la toți ceilalți pe care-i părăsise morți pe câmpul de luptă. Nu avu însă inima să-i reproșeze nimic tânărului englez. Cine putea să-l învinovățească? A fost trimis aici și a venit.

Porniră din nou la drum. După un timp, Mayli întrebă:

— Vom merge toată noaptea sau ne vom opri?

— Să mergem înainte, cât timp ne mai duc picioarele.

Merseră în tăcere o bună bucată de drum. În curând însă, întunericul deveni atât de adânc, încât nu mai puteau înainta.

— Să ne oprim aici, zise englezul. Nu-i nevoie cu toții să dormim. Cei trei bărbați vor patrula în jurul vostru, cu pas regulat, ca să îndepărtăm astfel șerpii, și să veghem ca fiarele din pădure să nu se apropie.

— Și noi vom veghea la rândul nostru, zise Mayli. Numai Pansiao trebuie să doarmă, căci e prea tânără.

— Nu, voi femeile trebuie să dormiți, protestă englezul. Vă asigur că...

Dar Mayli nu se lăsă.

— Noi, femeile chineze, suntem obișnuite să facem ceea ce fac bărbații.

Noaptea se scurse astfel, între somn și plimbare; zorile apărură devreme, dimineața își continuară drumul.

*

* *

Ce s-ar putea povesti despre o astfel de călătorie? Oboseala le amorțea creierul și deveniseră aproape insensibili. Oboseala ajunse la un moment dat atât de apăsătoare, încât oamenii erau ca și amorțiți; lipitorile sugeau nestingherite pe picioarele lor. Și ei nu simțeau nimic. Unul vedea lipitorile la celălalt, și doar așa își dădeau seama de existența lor. Sângele curgea din răni, și, slăbiți cum erau, pericolul era îndeajuns de mare. Până și cerul era crud cu ei, căci ploaia nu căzu decât o dată, iar setea lor era de nesuportat. De foame nu se plâneau căci erau prea istoviți ca s-o simtă. Doar setea îi chinuia. Nici măcar de vorbit nu vorbeau, căci nu aveau puterea necesară. Englezul se servea de compasul lui Mayli și se îndreptară mereu spre vest, dar cine putea ști cât se întindea jungla asta nenorocită. Umblau doar cu nădejdea că vor ajunge odată și la capătul ei.

Seara, târziu, au ajuns în apropierea unui pârâu, peste care era un podeț plutitor din lemn de bambus. S-au bucurat mult, căci își dădeau seama că se apropiau, în fine, de o regiune locuită. Dar oamenii aceștia puteau fi și dușmani, astfel că s-au apropiat cu teamă de punte, și au trecut peste ea, cu inima strânsă. O cărare îngustă ducea de cealaltă parte a râului, către un sat situat lângă mal. Lanuri verzi de orez, alături de

altele de orez copt, căci în aceste părți, ploioase și călduroase, nu exista un sezon special pentru munca câmpului.

S-au oprit ca să se sfătuiască ce cale să urmeze mai departe.

— Noi, bărbații, vom merge înainte ca să cercetăm terenul, zise unul din englezi.

— Dar dacă sunteți capturați sau uciși, ce se va întâmpla cu noi? zise Mayli.

Până la urmă, Mayli și cu unul din englezi, au hotărât să intre în sat, iar ceilalți să rămână pe loc. Dar Pansiao nu voia să rămână singură cu niciun preț. Astfel că au fost nevoiți s-o ia și pe dânsa.

— E sora dumitale? întrebă englezul.

Mayli era cât pe ce să răspundă nu, dar apoi se gândi la Sheng, și răspunse:

— Da, e sora mea.

Satele din această regiune erau mici, alcătuite doar din șase sau șapte familii. Oamenii trăiau în pace și nimeni nu știa ceva despre război, auziseră doar zvonuri despre niște încăierări de cealaltă parte a junglei. Niciunul nu știa să scrie sau să citească, nimeni din afară nu ajungea până la ei, astfel că nu știau prea multe despre ceilalți oameni. Nu urau pe nimeni. Satul era atât de îndepărtat de restul lumii, încât niciunul din locuitorii săi nu se încumeta să iasă din sat. Se îngrijeau doar de hrana lor; nimeni nu vindea sau cumpăra ceva din afară.

Mayli, Pansiao și englezul se apropiară de sat cu mare grijă. Era târziu după-amiază; oamenii erau la câmp, femeile de asemenea, afară de cele mai bătrâne și de copii. Când au dat oamenii cu ochii de străini, au început a fugi în toate direcțiile, pronunțând vorbe pe care niciunul din cei trei nu le putea înțelege. Dar localnicii păreau oameni de treabă, aveau o privire care exprima bunătatea, râdeau ca niște copii; păreau sănătoși și zdraveni, doar unii aveau pe picioare semne de pe urma tănțarilor, iar alții mergeau cu greutate, căci lucraseră prea mult la câmp. Cu cât îi privea mai mult, cu atât Mayli se convingea că oamenii aceștia nu aveau să le facă un rău.

— Sunt niște țărani pașnici, zise ea către englez.

Zâmbi, deschise gura și arătă cu degetul că e flămândă. Femeile din apropierea ei se sfătuiră pe dată, și urcară pe scările care duceau spre căsuțele lor situate la marginea apei;

se întoarseră ca să aducă pește sărat și orez rece, pe frunze mari. Ele oferiră mâncarea celor trei străini, care la vederea acestor bunătăți, se năpustiră asupra hranei, înghițind-o pe dată. Țăranii abia se țineau de răs.

— Putem rămâne fără grijă aici, zise Mayli.

— Se pare că sunt oameni cumsecade, răspunse englezul.

Mayli arată cu mâna spre râu, ridică cinci degete ca să le explice că mai erau cinci oameni de cealaltă parte. S-au dus cu toții într-acolo, localnicii la mică distanță de ei. La vederea celorlalți cinci străini, s-au pornit din nou pe vorbă și mai ales pe răs, arătând mereu spre puștile englezilor. Nu văzuseră oamenii aceștia niciodată așa ceva, și desigur că nu știau la ce servesc aceste arme.

Femeile au adus altă mâncare, și apă proaspătă și dulce; s-au ospătat sărmanii ca niciodată în viața lor. Ce prietenoși erau sătenii, iar copiii se înghesuiau în jurul lor și femeile râdeau și vorbeau întruna! Bărbații se uitau cu atâta curiozitate la puștile englezilor, încât unul din ei, vrând să-i distreze pe localnici, ridică pușca și trase într-o pasăre care trecea în zbor. Sătenii au început să țipe de groază și au fugit spre sat.

— Doamne, exclamă Mayli, de ce a fost nevoie să le arăți ce se poate face cu o pușcă?

— Am vrut să fac doar o glumă, se bâlbâi englezul. Am crezut că le va place.

— Nu fiecare e atât de bucuros să omoare ca dumneata, răspunse Mayli supărată.

Se adresă apoi, către englezul mai înalt și-i murmură:

— Repede – prefă-te că ești supărat – pedepsește-l.

Într-adevăr englezul se îndreptă către camaradul său și-i trase două palme.

— Trebuie să înghiți fără vorbă, tratamentul acesta, fata are dreptate.

Apoi se răsti la el, îi luă pușca și încercă să o ofere celui mai bătrân locuitor al satului. Dar acesta refuză, și ceilalți nici nu mai voiau să se uite la acest instrument al diavolului. Englezul luă cele trei puști, și le rezemă lângă un copac. Sătenii se sfătuiră din nou, apoi se îndepărtară liniștiți. Incidentul părea că e uitat.

Noaptea, după ce mâncară din nou, englezii și femeile și-au

făcut un culcuș pe rogojini în mijlocul satului în apropierea unui foc făcut din ramurile copacilor, care-i apăra contra țăntarilor. Sărmanii, erau atât de obosiți, încât adormiră imediat.

*
* *
*

Au rămas timp de trei zile, în satul ospitalier, s-au curățat, s-au spălat și s-au hrănit. Fiecare în felul lui, căuta să se facă folositor sătenilor. Mayli se strădui să aline câte puțin durerile femeilor, și ele îi erau recunoscătoare. Nu avea la ea medicamente, dar spăla răni cu apă fierbinte și se folosea de un fel de vin preparat din orez fiert și uscat. Îi învăța și pe ei să facă același lucru, și într-adevăr după trei zile, rănila începeau să se lecuiască. Mamele aduceau copiii bolnavi la Mayli, iar un bătrân care tușea, voia s-o convingă pe tânăra fată că trebuia să-i ajute și lui.

Dar după trei zile, Mayli începu să fie neliniștită și dornică să părăsească regiunea, căci cei doi englezi începuseră a se purta față de săteni ca adevărați stăpâni. Unul din ei urmărise o tânără fată și Mayli îngrozită se plânse către englezul cel mai înalt.

— Trebuie să spui camaradului dumitale să lase fata în pace. Sătenii nu-i vor permite să se atingă de ea.

— Îi voi spune, îi promise el.

Dar la ce ar fi servit această promisiune? Mayli vedea că albi, fără să-și dea seama, supărau pe localnici, în diferite chipuri. Ei nu-i considerau pe sătenii aceștia scunzi, ființe umane care ar putea fi socotiți ca egali lor. Oamenii deveneau furioși și Mayli se crezu dator să-l prevină pe englez.

— E timpul să plecăm, înaintea izbucnirii unui conflict.

— Sunt niște cerșetori cu prea mult temperament, îi răspunse el. Cred că e din cauza mâncării prea piperate pe care o mănâncă.

Mayli își ieși din fire:

— Voi îi tratați pe acești oameni ca pe niște servitori. Uitați că noi suntem doar musafiri aici.

Englezul îi răspunse rece:

— La urma urmei, Birmania ne aparține nouă.

Mayli răsă zgometos.

— N-o să vă dați seama oare niciodată că ați fost bătuți? țipă ea.

Mayli își aminti de vorbele lui Sheng. Câtă dreptate a avut!

— De ce nu înțelegeți că viețile noastre depind de acești oameni? Oare nimic nu vă învață minte? Vă treziți numai atunci când muriți, voi albi?

Câtă uimire pe fața tânărului englez, la auzul acestor cuvinte. Nu înțelese ce voia să spună Mayli, și tânăra fată își dădu seama că nici supărarea nici disprețul ei nu l-ar putea atinge. Vorbele intrau prin urechea sa dar se loveau de un zid și ieșeau înapoi, fără a lăsa niciun ecou.

— Să mergem, zise Mayli, trebuie să plecăm, căci astfel ne vom putea salva.

Da, ea împreună cu tovarășele ei, trebuie să-i urmeze pe albi, căci erau doar aliații lor și alți prieteni nu aveau.

Mayli se duse imediat la cel mai bătrân sătean care părea să fie căpetenia localnicilor și prin semne îi dădu a înțelege că vrea să plece, și-l rugă să le arate calea. Bătrânul înțelese și le conduse spre cărarea care ducea spre șoseaua principală. Astfel părăsiră ei satul care s-a purtat atât de frumos, și o porniră din nou la drum; dar, cine ar putea spune încotro ducea această cărare?

*

* *

Sheng, împreună cu ceilalți își continua drumul. Călătoria lor avea însă și ceva suspect. Indianul care-i însoțea își manifesta din ce în ce mai mult ura față de englezul singuratic, care mergea alături de ei. Sheng observă acest lucru și-l împărtăși și lui Charlie.

— Indianul acesta nu are gând bun cu englezul; nu trebuie lăsat singur cu el. Ai văzut că ține mereu mâna în sân, unde are ascuns briceagul?

Într-adevăr indianul avea un briceag foarte scurt, dar cu vârful foarte ascuțit.

— Am văzut câtă ură e în ochii lui când se uită pe furiș la englez, zise Charlie. Păcat că niciunul dintre noi nu cunoaște limba lui, ca să-l întrebăm de ce-l urăște așa.

— Să nu-l scăpăm din ochi, nu din dragoste, spuse Sheng, dar pentru dreptate.

Englezul nu bănuia nimic: din contră, din când în când îl trata pe indian ca pe un servitor și-i cerea să-i aducă cutare sau cutare lucru. Acesta îl asculta, îl servea, dar ura din ochii lui creștea.

Se îndreptau spre nord, instinctiv, căci spre nord, jungla se termina mai repede. Într-adevăr, în curând le apăru șoseaua care ducea spre vest. Se opriră pentru popas, întrebându-se încotro s-o apuce spre vest sau spre est. Sheng fu de părere că trebuie să se îndrepte spre est, dar din păcate primul sat care se zărea în această direcție era plin de dușmani; din fericire și-au dat seama la timp de acest pericol, căci Charlie, care mergea în frunte, zărise câțiva japonezi care-și luau ceaiul la un han situat la marginea șoselei. Înștiință imediat pe ceilalți, astfel că fură nevoiți să ia direcția vest.

Mergeau pe același drum pe care îl desemnase bătrânul sătean lui Mayli, dar cine putea ști acest lucru? Și totuși ei urmau același drum. Dar Sheng și cu oamenii săi mergeau mai repede decât Mayli și femeile sale, astfel că fiecare zi îi apropia mai mult unii de alții, încât nu era departe momentul, când aveau să se întâlnească. Era aproape de amiază și se găseau în apropierea unui sătuleț puțin locuit.

În timpul marșului, Mayli și tovarășele sale se împrieteniseră mult cu englezii. Fiecare cunoștea defectele celuilalt și le înțelegea. Mayli ajunsese să-i cunoască atât de bine pe tovarășii ei de drum, încât înțelese, prin ei, de ce a fost pierdută bătălia din Birmania, și că acești oameni nu trebuiau să fie disprețuiți pentru acest fapt. Ajunse la această concluzie din discuțiile pe care le avea cu ei, și mai ales din observațiile ei de fiecare clipă. Albii, oriunde se găseau, nu se acomodau mediului, rămâneau mereu aceeași, englezi. Erau oameni buni și onești. Niciodată, își spunea Mayli, nu și-ar fi închipuit că bărbații s-ar putea purta atât de corect față de femei, în condițiile în care trăiau ei. Chiar dacă dorințele lor erau contrare bunului simț, totuși nu se manifestau ca atare, ci se stăpâneau, cu toate că cel mai scund dintre ei avea o slăbiciune chiar pentru femei, totuși purtarea lui era exemplară. Cât despre cel mai înalt, care părea și mai inteligent decât ceilalți doi, Mayli nu putea să nu-l aprecieze. Și apoi, era și învățat, studiasse în școli superioare.

— Oxford, îi răspunse el, la o întrebare a lui Mayli, iar tatăl

și bunicul meu, au studiat de asemenea acolo.

Era atât de delicat, tânărul acesta, judeca însă atât de unilateral și obtuz, dar de bună credință, încât tânăra fată se gândea cu compătimire la el.

— Cât de ușor ar fi pentru cei care trăiesc sub stăpânirea lor, dacă ei ar fi mai răi!

Dar nu, de fiecare alb rău, alți o sută erau numai orbi, și această orbire era mai grea de suportat decât răutatea. Mayli încerca să-i demonstreze englezului acest adevăr, dar răspunsul acestuia o dumiri îndeajuns:

— Avem o responsabilitate față de această țară!

Englezul ridică capul și aruncă o privire mândră asupra priveliștii.

— De ce, întrebă Mayli, vă simțiți responsabili pentru această țară?

— Pentru că, răspunse el sobru, e o parte a Imperiului Britanic.

— De ce Imperiu Britanic? De ce nu-i lăsați pe acești oameni, să trăiască cum vor, și să se administreze singuri?

— Nimeni nu poate să facă abstracție de o responsabilitate. E de datoria lui s-o îndeplinească.

Mayli citi în ochii lui cinstiți, buna sa credință, vedea că omul acesta, ca o parte a poporului său, e pătruns de acest sentiment al datoriei.

— Ar fi mult mai bine pentru noi toți, zise ea în sfârșit, dacă dumneata și ceilalți albi nu ați fi atât de cumsecade.

Tânărul o privi uimit și începu să se bâlbâie.

— Ce – ce înseamnă asta?

— Am putea fi liberi, dacă n-ați găsi că e de datoria voastră să veniți să ne salvați, zise ea privindu-l cu ironie. Datoria aceasta vă face pe voi stăpâni iar pe noi sclavi. Nu putem scăpa de bunătatea voastră. Cînstea voastră ne dezarmează.

— Vorbești numai prostii, zise el mirat. Am impresia că nu știi ce spui.

— Se poate să ai dreptate, căci ceea ce spun vine din suflet, nu-i trecut prin creier. Dar simt o greutate așa de mare aici – arată cu mâna spre inimă. Da, chiar când sunt alături de dumneata, mă apasă parcă prezența dumitale.

— Îmi pare foarte rău, zise el grav, căci îmi ești foarte simpatcă.

— Și desigur că te miră această constatare, căci nu ți-ai închipuit vreodată, că ți-ar putea place o chineză.

Englezul se făcu roșu:

— N-am spus niciodată așa ceva. Dar, știi, nu m-am așteptat ca o chineză să...

— Să fie atât de umană, termină Mayli.

În timp ce vorbeau, se apropiară de un oraș mai mare; erau atât de absorbiți în discuție, încât intrară în oraș fără să-și dea seama dacă populația orașului le era prietenă sau dușmană. Un tânăr preot îi zări, fugi imediat să anunțe oamenii că niște englezi însoțiți de femei chineze au intrat în oraș. Aceștia, fără să bănuiască nimic, se odihneau pe băncile orașului și mâncau orez și legume, astâmpărându-și setea cu ceai. Totul părea atât de liniștit, dar peste puțin se văzură înconjuțați de o mulțime furioasă.

— Ce-i - ce-i cu oamenii aceștia? bombăni englezul și se ridică imediat cu arma în mână.

Ceilalți doi erau și ei gata de luptă, dar Mayli îi opri.

— Lăsați puștile în pace, imediat. Vreți să rezolvați un conflict numai cu arma. Așteptați, să vedem mai întâi despre ce este vorba.

Mayli căută prin mulțime, poate va da cu ochii de vreun chinez, dar din păcate niciunul nu se găsea în mulțime. Inima îi bătea cu putere, căci nu știa ce măsură ar fi mai potrivită într-o atare situație. Se adresă apoi englezilor, în timp ce zâmbea spre mulțime.

— Lăsați armele jos, așezați-vă înapoi și continuați-vă masa.

Oamenii o ascultară. Întinse apoi mâinile către mulțime, vrând să arate astfel că nu avea nimic ascuns. Luă în mână o pușcă, clătină din cap, și o puse la loc. Arătă cu mâna spre șosea, dând a înțelege că erau numai în trecere; scoase bani și plăti pentru mâncare. Făcu un semn tovarășilor ei, care încercau să mai mănânce, să se scoale.

— Ridicați-vă, nu arătați că vă e frică. Să plecăm liniștiți ca și cum nimic rău nu s-ar fi întâmplat.

Poate că vocea aceasta calmă de femeie care vorbea o limbă pe care localnicii n-o înțelegeau sau cele trei puști pe care le aveau englezii, au contribuit să-i liniștească pe oameni. Într-adevăr ei i-au lăsat pe străini să plece, dar mergeau cu toții în urma lor.

În timpul acesta, Sheng cu oamenii săi intrase în oraș prin altă parte, și cobora strada agitată de mulțimea care urmărea pe Mayli și pe englez. Sheng se opri.

— Sunt oare dușmani? îl întreabă el pe Charlie, căci oamenii din oraș alergau în masă spre cei care-i urmăreau pe străini.

— Să ne întoarcem înapoi și s-o luăm pe o stradă lateralnică, răspunse Charlie, vom ieși astfel din oraș și vom evita o încăierare.

Într-adevăr, peste câteva minute, ajunseră la poarta orașului, înaintea celorlalți, neobservați. Dar în acest moment, auziră o voce care striga pe englezește:

— S-o luăm la fugă!

Englezul care-l întovărășea pe Sheng auzi aceste cuvinte și se opri împreună cu ceilalți. Întorcând capul, zăriră pe cei trei englezi care țineau de mână femeile, iar în urma acestora, o mulțime întăritată care zbiera și era gata să-i atace. Sheng și tovarășii săi se opriră în mijlocul șoselei, și traseră câteva focuri în aer. Englezii, auzind împușcăturile, ridicară și ei armele, și focul lor răsună peste capetele mulțimii. Aceștia se opriră, căci cum puteau ei, care n-aveau arme, să se încumete să atace oameni înarmați?

Dacă ar fi fost un popor mai îndrăzneț poate că n-ar fi renunțat atât de ușor. Dar localnicii erau niște oameni simpli și răutăcioși, impetuoși ca niște copii, și nepregătiți să înfrunte moartea. Ei se întoarseră spre casele lor, râzând ca și cum ar fi câștigat o victorie.

De-abia acum îl zări Mayli pe Sheng; ei se uitară un moment, unul la altul, și deodată, tânăra fată lăsând rușinea la o parte, fugi în întâmpinarea lui, iar Pansiao după ea.

— Sheng! țipă ea, tu ești! Ce-ți face mâna – s-a lecuit?

— Frate! exclamă Pansiao, frate, cum ai ajuns aici?

Dar Sheng, văzând-o pe Mayli în tovărășia englezilor, simți o durere, căci gelozia sa era mare și nu și-o putea stăpâni. Cine erau albi aceștia cu care călătorea dânsa? Își aminti, cu strângere de inimă, cu câtă ușurință se împrietenea ea cu albi, și vechiul zid al neînțelegerii se ridică între ei. Rămase calm și rece; pe buze avea un zâmbet fals.

— Iată că ne-am întâlnit din nou. Văd că ești cu prieteni. Cât despre brațul meu, e destul de lecuit, ca să mă pot lupta din nou.

Mayli își stăpâni avântul. Își dădu imediat seama de starea lui Sheng, dar găsi că era o nebunie ca un om să gândească astfel, într-o atare situație.

— Ce vrei să spui cu asta, Sheng? țipă ea. Ce gânduri ai? Cum poți să vorbești astfel cu mine?

Dar Pansiao se apropie de el, îi luă mâna și zise:

— Frate, dacă te-am găsit pe tine, nu mai avem nevoie de acești străini.

— Nu sunt sigur că doriți să-i părăsiți, zise Sheng, mereu furios, și cu ochii în direcția lui Mayli.

Dar Mayli era atât de obosită, încât n-avu putere să răspundă nimic. Nici picioarele n-o mai duceau; istovită se așează în mijlocul drumului. Buzele îi tremurau. Charlie, care era mai perspicace decât Sheng, îi făcu observație acestuia.

— Frate, se poate ca să fii supărat, tocmai acum când am scăpat de un pericol atât de mare?

Ochii lui Charlie o căutau numai pe Pansiao, iar aceasta, la rândul ei, se uita într-una numai la el. În fine, Charlie îndrăzni să-i vorbească.

— Ești bine? întrebă el.

— Da, răspunse cu timiditate tânăra, dar acest singur cuvânt spunea atât de mult!

În timpul acesta, englezii se uitau unii la alții, fără a înțelege un singur cuvânt din discuțiile chinezilor. Englezul, care întovărășise pe Sheng era tăcut, căci nu se simțea prea la largul său, știind că dezertase din armată. Stătea liniștit în preajma lui Charlie și a lui Sheng. Dar tovarășul de drum al lui Mayli îl văzu, se îndreptă către el și-i întinse mâna, după obiceiul albilor.

— Văd că ești englez, i se adresă el.

Acesta, puțin încurcat, zâmbi forțat.

— Da, răspunse el scurt.

— Cum ai ajuns în tovărășia acestor chinezi? îl întrebă primul englez.

— Din întâmplare, răspunse el.

— La fel și noi datorăm întâmplării întâlnirea noastră cu femeile. Am fost luați prizonieri de japonezi, dar am evadat. Am fost opt – dar ceilalți au avut mai puțin noroc.

— Înțeleg, răspunse acesta. Eu m-am pierdut. Retragerea a fost atât de îngrozitoare, nu-i așa?

— Da, teribilă, răspunse primul.

În curând englezii formau un grup aparte, și vorbeau în limba lor, bucuroși de a se fi regăsit, iar chinezii, separați de ei, nu se simțeau prea bine. Două grupe distincte. Mayli se uita când la unii, când la ceilalți. Părea că era un moment, desprins din timp, fără vreo legătură cu trecutul și nici cu viitorul. În jurul lor o priveliște încântătoare, o țară străină; câmpiile joase sub un cer albastru și senin. Doar spre sud, nori mici păreau să prevestească o furtună. Peste tot domnea liniștea, câmpia din apropiere era deșartă; căldura înăbușitoare. Oamenii aceștia, ruși de restul lumii, păreau un bloc unic, dar în același timp ce separați erau unii de alții! Englezii, bărboși și murdari, formau un grup distinct. Chinezii, cu uniforme zdrențuite, fără sandale în picioare, fără pălărie, cu fața arsă de soare, cu ochii pierduți, alcătuiau un alt grup. În spatele lor se găsea indianul, dar nimeni nu-i dădea vreo atenție. Între aceste două grupe stătea Mayli. Privea când spre englezi, când spre Sheng. În sfârșit i se adresă acestuia:

— Ne continuăm drumul?

— Să mergem împreună cu ei? întrebă el. Arată spre englezi. Nu, zise el, îmi ajunge.

— Atunci ce-i de făcut? întrebă tânăra fată. Încotro o luăm?

— Ce drum iau ei? întrebă din nou Sheng, mereu supărat.

Mayli se întoarse către grupul englezilor, și le vorbi în limba lor.

— Încotro aveți de gând să mergeți?

Englezii vorbeau între ei, și Mayli prinse câteva frânturi din acestea:

— Mai bine am lua-o din loc. În orice caz să ne întoarcem la camarazii noștri albi. Să ieșim din țara asta afurisită.

Tovarășul de drum al lui Mayli, îi răspunse:

— Mergem spre apus, în direcția Indiei.

Ridică ochii spre cer și zări grupul de nori care se întetea înspre vest.

— Vine o furtună, zise Mayli.

— Văd, răspunse englezul, dar nu va fi prima pe care o vom înfrunta.

Englezii păreau totuși că ezită. Apoi unul din ei scoase din buzunar compasul dat de Mayli și care îi ajutase la orientarea prin junglă.

— Poftim înapoi compasul, cu mii de mulțumiri.

O clipă, Mayli ar fi dorit să i-l lase, căci oamenii aceștia își vor găsi cu greu drumul, fără ghid și fără compas. Dar darul lui Chung nu putea să fie lăsat albilor. Mayli întinse mâna și-l luă, fără nicio vorbă. Englezul duse pușca la umăr, era palid și obosit, dar ochii îi luceau, exprimând hotărâre.

— Cred că ar fi mai bine să pornim, zise el.

Se întoarse către tovarășii săi; aceștia, gata de plecare, se îndepărtară pe șosea. Chinezii priveau spre acești englezi cu uniforme murdare și zdrențuite care se îndreptau spre India. În curând, nu mai erau decât niște puncte negre, care înaintau curajoase sub un cer prevestitor de furtună.

Indianul, care-l urmăse tot timpul pe Sheng, sări deodată ca ars, o luă la picior alergând în urma englezilor. Nu-și luă rămas bun de la nimeni. Picioarele sale zburau parcă în amurgul care începuse să se lase.

Fața lui era sălbatică ca a unui tigru, dinții albi străluceau prin gura întredeschisă, iar ochii păreau că varsă scântei.

Cei rămași erau atât de uimiți, încât niciunul nu putu scoate un cuvânt. Sheng, cu ochii spre Charlie, vorbi cel dintâi:

— Indianul acesta – oare mai are briceagul cu el?

— Știi prea bine că nu-l părăsește niciun moment. Noaptea îl ascunde sub pernă, îi răspunse Charlie.

— În acest caz, nu văd un sfârșit bun pentru ei.

Un vânt puternic începu să bată, frunzele erau purtate ca într-un vârtej iar norii începeau să se îngrămădească. Mayli, pentru prima oară în viața ei, simți o teamă care puse stăpânire pe ea.

— Încotro s-o apucăm? îl întrebă ea pe Sheng. Mi-e frică de furtună, și mai ales că nu pare a fi una obișnuită.

— Într-adevăr, va fi o furtună mare. Îngrijorat și el, Sheng privea norii care acopereau partea de vest a cerului.

— Desigur că va trebui să scăpăm înainte de a începe. Ridică ochii spre cer, înspre răsărit era senin și nici urmă de nori.

— Să mergem acasă, zise Sheng deodată.

Pansiao, auzind acest cuvânt mare: „acasă”, începu să țipe.

— Vreau să mă duc acasă!

— Acasă – acasă, oftau femeile obosite.

Dar Mayli adăugă cu tristețe.

— Între noi și casă sunt sute de mile de junglă, sunt munți și ape. Putem noi oare merge pe jos, o distanță atât de mare?

— Eu mă duc, zise Sheng cu hotărâre.

Imediat se puse în mișcare, Pansiao și cu Charlie îl urmară, iar femeile de asemeni. Dar Mayli era atât de obosită încât nici nu putea mișca picioarele. Cerul, spre răsărit, era albastru și senin. Dar de unde să ia putere ca să pornească la drum? Mayli s-ar fi culcat și ar fi dormit poate somnul cel fără de trezire.

Sheng se opri un moment și privi înapoi.

— Nu vii și tu cu mine? țipă el.

Mayli ezită, dar dacă nu vor ajunge niciodată acasă?

— Sheng, strigă ea. Vrei să-mi promiți.

Dar tânărul n-o lăsă să continue.

— Eu nu fac promisiuni, zise el ironic. Eu nu sunt unul dintre aceia care fac promisiuni.

Se opri în mijlocul drumului, și era drept ca un brad. Dacă rămâne pe loc, gândi Mayli, sau se duce după englezi, desigur că va fi înghițită de furtună. Nu-i rămânea nimic altceva decât să-l urmeze pe Sheng. Promisiunile sunt doar vorbe iar vorbele nu-s decât bășici de aer, care se desprind ușor de pe buzele oamenilor, și se pierd repede, ca și cum n-ar fi existat vreodată. Nu, chiar dacă Sheng nu-i promite.

— Vin și eu cu voi, zise ea.

Astfel începu marșul acestor oameni înspre casă.

Departe, în casa lui Ling Tan, Jade privea de pe prispă, cum se jucau fiii ei. Era aproape de amiază, și în curând cei doi bărbați, Lao Ta și Lao Er, vor veni acasă pentru prânz. Erau la câmp, căci se strângea recolta. Era o recoltă foarte bogată, și țăranii din regiune, pentru a înșela pe inspectorii dușmani, care controlau ogoarele, ascundeau noaptea prin beciuri, tot prisosul.

Jade dregea tocmai o haină ruptă a lui Lao Er. Nici nu era de mirare, căci materialul din care era făcută, era atât de prost. Numai astfel de produse aducea dușmanul în țară. Jade gândi că într-o zi vor fi iar liberi, și va țese din nou, pânza trainică, care ține din tată în fiu. Da, vor fi iarăși liberi, știa,

simțea acest lucru. Cu toate că ochiul nu vedea nimic și urechea nu auzea de nicăieri vreo promisiune, totuși, bărbați și femei, în mijlocul mizeriei în care trăiau, începuseră din nou să spere, și inima lor păstra cu sfințenie această icoană. Jade ridică capul și-i zări pe cei doi bărbați care se întorceau de la câmp, cu coasele în mână. Mergeau alături, amândoi sănătoși și zdraveni.

Femeia se ridică ca să le pregătească masa. În același moment, însă, se opri, căci auzi un zgomot care venea dinspre cei doi gemeni. Copiii se certau, cel mai voinic îl bătea pe cel mai scund. Cu toate că erau gemeni, nu aveau aceeași înălțime. Jade se pregătea să ia parte celui mai slab, căci copilul plângea sub loviturile fratelui. Dar se răzgândi, și se mulțumi doar să supravegheze lupta lor.

Deodată cel mai scund încetă de a plânge, fața îi era desfigurată de mânie și se repezi cu toată puterea asupra fratelui mai puternic, lovindu-l. Jade începu a râde.

— Așa, băiatul meu! Luptă-te, nu te lăsa, învață să te aperi singur.

Intră în casă, mulțumită.

{1} În cartea tipărită numele țării a fost scris Burma – versiunea în engleză. În 1989, țara și-a schimbat oficial versiunea engleză a numelui din Burma în Myanmar.

{2} În cartea tipărită, pentru numele populației s-au folosit termenii: burmez, burmeză, burmez, burmeze.